SERIA DE AUTOR

FERNANDO PESSOA

Opera poetică

Traducere din portugheză
de Dinu Flamând

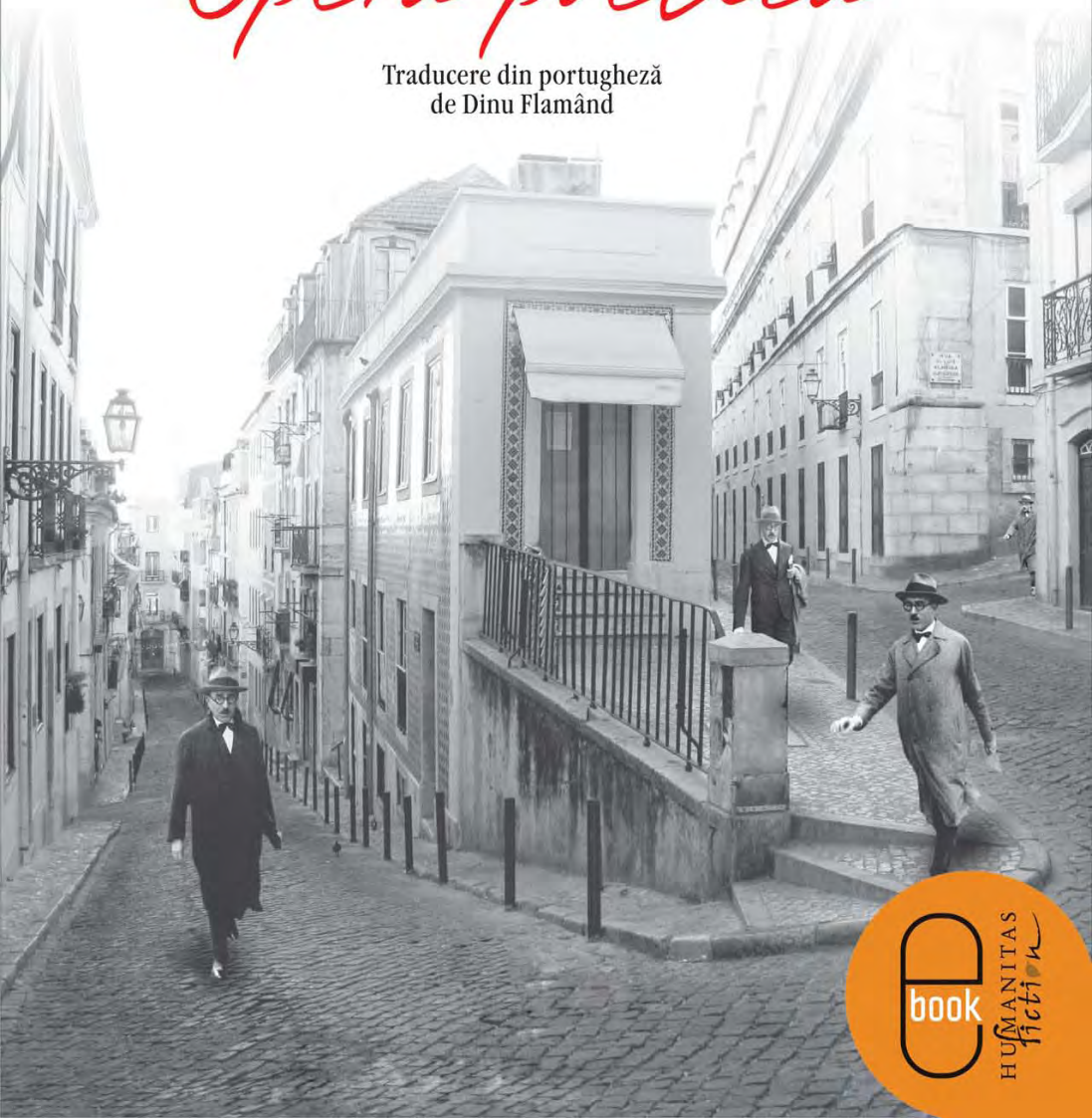

book
HUMANITAS fiction

NOVA BIBLIOTECA

FERNANDO PESSOA

FERNANDO PESSOA

Opera poetică

Antologie, traducere din portugheză,
prefață, tabel cronologic şi note de
DINU FLĂMÂND

HUMANITAS
fiction

Serie de autor coordonată de: Dinu Flămând
Coperta: Angela Rotaru
Redactor: Denisa Comănescu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
DTP: Emilia Ionașcu, Carmen Petrescu
Corectori: Elena Dornescu, Patricia Rădulescu

© HUMANITAS FICTION 2011, 2012 pentru prezenta versiune românească (ediția print)
© HUMANITAS FICTION 2014 (ediția digitală)

ISBN 978-973-689-753-5 (pdf)

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372.743.382; 0723.684.194

Prefață
Un ghem depănat pe dinlăuntru

În desenele şi litografiile graficianului olandez M.C. Escher putem vedea personaje care urcă sau coboară pe treptele unor complicate clădiri, în compoziții deformate de iluzii optice nu tocmai uşor de identificat. Nu este prea clar dacă mişcarea e ascendentă sau descendentă, sunt sfidate legile gravitației, un curent de apă se cocoață imperceptibil pe un plan înclinat, purtat de un soi de continuitate înşelătoare, între interiorul şi exteriorul volumelor există numai raporturi de *trompe l'œil*. Acelaşi artist a rămas celebru cu planşele sale transformaționiste – multiple „metamorfoze" unde un stol de păsări poate deveni banc de peşti, pentru a se reconstitui în stol de păsări, roi de albine sau de alte insecte. Un proces infinit împrumută astfel o bază de reprezentare finită, repetat asemenea decalajului dintr-un canon muzical, iar realul şi imaginarul se contaminează reciproc de inconsistență şi reverie. Nu e de mirare că Escher a fost asociat cu matematicianul Gödel şi chiar cu marele Bach, într-o carte deja celebră, despre „ghirlanda eternă"[1]. Este *Strania Buclă*, figură autoreferențială la care ajunge orice „fugă" muzicală, grafică sau... matematică. Ea ne invită astăzi să înțelegem poate mai bine universul fizic multiplu şi contradictoriu în interiorul căruia plasăm noi „realitatea" nu tocmai bine cunoscută. Îi lipseşte însă acestei formidabile cărți cel de-al patrulea personaj: Fernando Pessoa.

Cazul acestui scriitor portughez intrigă de mai bine de o jumătate de veac, pe măsură ce au devenit perceptibile dimensiunile halucinante ale proiectului

1 Douglas R. Hofstadter, *Gödel, Escher, Bach: Les Brins d'une Guirlande Eternelle*, Dunod, Paris, 2000.

său de viață și de creație, ambiția lui de a se multiplica printr-un soi de familie infinită. Faptul că a scris enorm, în mai multe genuri literare, sub câteva zeci de nume diferite încă nu ar fi decât o excepțională performanță cantitativă. Dar ambiția de a-şi multiplica propria personalitate într-un proces de permanente transmutări pare ea însăşi o „fugă“ pe care numai limita biologică a putut-o opri.

Proiectul său „heterologic“ a devenit treptat cazul unic de ficțiune somatizată care în literatura mondială îi poartă numele. Heteronimii lui Pessoa constituie unul dintre acele ansambluri, în genul paradoxului lui Russell, care nu fac parte din ele însele (ansamblul Pessoa nu este Pessoa). O alchimie spirituală pusă de autor în practică din momentul în care Pessoa însuşi a constatat că se poate multiplica prin forța imaginației, aducând pe o scenă mai reală decât cea a ficțiunii avatari presupuşi, din trecutul sau din viitorul său. Unul dintre aceştia, inginerul Álvaro de Campos, afirmă, la un moment dat, că Pessoa însuşi nu se poate exterioriza decât adunându-se. Ar putea, eventual, să intre în empatie cu ceilalți oameni „dacă nu ar fi un ghem depănat pe dinlăuntru“ – „*se não fosse um novelo embrulhado para o lado de dentro*“. Să reținem această definiție, deşi ea pare a fi opusul dinamicii pessoane, prezentă în multiplicare. Tot Campos se imaginează pe sine, în faimoasa *Odă mortală*, ajuns la performanța absolută a unei ubicuități transcendente – „Voi putea să circumnavighez pe dinafara acestui lăuntru“, iar în alt loc se vede urcând pe scara gloriei prin coborâre. Toate acestea devenind posibile fiindcă „inima“ acestui ghem, adică spiritul creator, „e un pic mai mare decât întreg universul“.

Imediat ce încercăm să „desfacem“ superba imagine a ghemului ce sporeşte din sine, simțim că ne aflăm în prezența unui abis mai adânc decât vertijul pe care ți-l provoacă un simplu paradox. Ni se prezintă un interior preexistent care determină exteriorul, un soi de miez periferic care se precede pe sine şi se completează; avem o continuitate fără început, o acumulare ce se constituie deşirându-se,

fără să ştim cum ar putea fi practicat în acel interior gestul care aduce din exterior firul de materie şi temporalitate. Cu o asemenea mişcare nici nu e de mirare că, în viziunea aceluiaşi Campos, Pessoa însuşi, cel care i-a creat pe toți, nu există ca persoană fizică. Iar Pessoa ortonimul va recunoaşte că în această familie-fugă el are doar statut umil de învățăcel al lui Alberto Caeiro, „maestrul" întregii proiecții de heteronimi, semi-heteronimi, pseudonimi şi alte apariții auctoriale episodice. Se subînțelege astfel că miezul pessoan al ghemului din care se deapănă firul existenței heteronimilor este, la o adică, la fel de fictiv-adevărat ca întreaga familie, sporind pe măsură ce se diminuează, multiplicând în alții matricea eului, dar nu aceeaşi şi nici doar în variante ale ei. Iar întreagă această fugă a devenit treptat o biografie spirituală aflată în permanent şantier, cu misiunea de a coloniza universurile multiple ce completează lumea aparentă.

Familia spirituală Pessoa este o experiență ce se opune prin excelență psihanalizei şi freudismului, continent în apropierea căruia poetul navigase deja, fluturând ironic o batistă. Campos îl pomeneşte în treacăt pe Freud atunci când exaltă o libertate opusă universului concentrațional delimitat de psihanaliză: „Libertatea de a vagabonda, de a iubi sănătos, de a iubi lucrurile naturale". Heteronimii lui Pessoa sunt altceva decât nişte variante ale inconştientului extrase dintr-un rezervor finit, depozit prin care metoda psihanalitică umblă, cu mâini nervoase, să aducă la suprafață ceea ce a fost ascuns. Ei sunt ipoteze de existență încă inexistentă, ei pot simți dureri provocate de sentimente necunoscute, „şarpe fără şarpe ce se înşurubează vertical în nimic" – cum găsim figurată într-un fragment din *Cartea neliniştirii* aceeaşi fugă. E o mişcare dispersă ce presupune multiplicarea eurilor prin estetizarea vieții. Dar şi corporalizarea lor prin contrariul acestei tendințe, adică solicitarea şi mai radicală a ficțiunii pusă să analizeze la rece posibilitățile ei limitate de a conține. De unde, între numeroasele paradoxuri emise de Pessoa, în incontinența lui oximoronică, şi următoarea afirmație, aflată

tot în *Cartea neliniştirii*:... „Literatura este cea mai agreabilă manieră de «a ignora viața»“. Dar, cum modelul de multiplicare ales de Pessoa este însuşi Universul, pe o scară a timpului care se situează vag în vremea de tinerețe a zeilor, acest fel de de ignoranță devine o şi mai exigentă formă de orgoliu absolut.

Proiectul multiplicării pare să fi prins contur definitiv în momentul în care a devenit protest „păgân“. Despre complexitatea acestui termen se exprimă cel mai guraliv dintre heteronimii lui Pessoa, Campos însuşi. El se defineşte pe sine păgân prin „rebeliune“, în timp ce lui Reis păgânismul i-ar sta „în caracter“, iar Caeiro ar fi păgân „pur şi simplu“ – prin consubstanțialitate cu un stil precreştin de a gândi şi trăi. De ce acest „istm“ într-o Portugalie fervent catolică? Mai mult decât un gest ireverențios față de Biserica dominantă, el apare ca act de sfidare a tuturor sistemelor. Catolicismul, evident, era sistemul societal cel mai bine constituit, dar avidul de toate experiențele spirituale, care era Pessoa, nu-i putea admite prea uşor caracterul teocratic. În revolta lui antisistemică, o furie mai mult anarhică decât doctrinală, Pessoa desemnează sistemul dominant al momentului devenit „religie“ a civilizației. O face însă pentru a ridica la orizont un alt sistem, dispers, unul al „non-sensului original“[1], şi îl însărcinează pe Alberto Caeiro cu elaborarea lui.

Deşi se prezintă ca un blând paznic scrutând apatic „turma“ gândurilor şi a visurilor sale, Caeiro are tolba încărcată cu dinamită. Putea să folosească în titlul poemului termenul „păstor“, dar îl preferă pe cel de paznic, mai apropiat ca sens de cioban decât de misionarul creştin. Numai că odată stabilită această reținere, căci pe Reis nu-l interesează să fie considerat anticreştin, el se pregăteşte să arunce în aer însuşi specificul literaturii, nivelul figurat din limbaj, panoplia de procedee de stil şi simboluri la care a recurs poezia încă din noaptea timpului. În fond, chiar şi utilizarea celor mai simple figuri de limbaj, cele mai banale corespondențe sau comparații i se par acestui radical campestru o boală, o falsificare. Lucrurile şi obiectele, „natura“ informă, comunică direct cu simțurile noastre, în obiectivitatea lor totală, lipsită de vreo rezonanță spirituală. Nu ar

1 Teresa Rita Lopes, *Fernando Pessoa et le drame symboliste: heritage et création*, Fondation Calouste Gulbenkian, Paris, 1985, p. 330.

trebui să le complicăm cu atribute şi simboluri ce țin de natura limbajului, nu de cea a materiei. Proiectul unei literaturi eliberate de literaturitate sau al unei poezii din care să dispară poezia este o „fantomă a limbajului pur“, cum o defineşte Maurice Merleau-Ponty[1]. Sigur că acest nivel zero al expresiei directe este iluzoriu şi irealizabil, şi chiar ciclul „turmelor“ debutează cu o comparație şi propune un simbol gregar cu puternică încărcătură culturală. De reținut însă enormitatea pledoariei, ideea că ar fi posibilă o regresie radicală spre infralimbaj şi pre-istorie (sau non-istorie). Este o „imensă capcană“ sau, de fapt, însăşi „capcana universală a limbajului“[2]. Edouardo Lourenço, aici citat, are dreptate când observă că modelul de urmat pentru întregul grup Pessoa devine un autor non-autor, care refuză să îşi ambaleze textele într-un sens, îndepărtând cu vehemență şi experiența unei identități care ar închide eul (nici Dumnezeu nu are „identitate“!), în „dorința lui infinită de realitate“[3]. Dar problema decalajului ce se instalează „între a trăi şi a spune, între a spune şi ceea ce este spus, între scriere şi ideologie este însuşi limbajul, căci el transportă şi deplasează contradicțiile sale. Nu există exterioritate a limbajului față de el însuşi şi probabil că orice scriere începe prin a refuza că există o extra-lingvistică“[4]. Am reprodus aceste observații ale unui poet francez de astăzi, el însuşi subtil teoretician, pentru a vedea actualitatea acestui pariu pessoan. Din această perspectivă tot arhipelagul heteronimic pare o uriaşă construcție de stăvilare în fața unui ocean de insignifianță, care dărâmă periodic digurile ce vor să instituie asupra lui controlul unei construcții autonome. Caeiro respinge literatura nu fiindcă i se pare factice şi fiindcă parazitează realul, ci o tratează cu brutalitate deoarece o vrea refăcută din temelii. Îi cere imposibilul – să absoarbă la scara unu pe unu aceeaşi realitate în simultaneitatea tuturor prezențelor ei.

Alberto Caeiro este prima mare revelație a lui Fernando Pessoa. S-a născut din „coapsa“ lui precum Atena din cea a lui Zeus. Iar părintele său l-a transportat într-un soi de Grecie antică de dinaintea conceptelor. Astfel, prima operație de

1 Maurice Merleau-Ponty, *La prose du monde,* Gallimard, Paris, 1992.

2 Edouardo Lourenço, *Fernando Pessoa, roi de notre Bavière,* Chandeigne, Paris, 1997, p 16.

3 *Idem*, p.18.

4 Henry Meschonnic, *Poésie sans réponse*, NRF, Gallimard, Paris, 1978, p. 64.

ipostaziere în heteronimi a fost pentru Pessoa nu doar începutul unui lung proces de multiplicare a personalității, dar şi o radicală transbordare spre originile civilizației noastre europene. Devenit repede maestrul lui Pessoa şi al celorlalți din familie, Caeiro pare un fel de străbun mitic ce păzeşte izvorul limbajului, într-o fază în care Pessoa presupune că limbajul încă nu se instrumentlizase. Va fi existat oare un timp al limbajului fără atribute şi fără figuri de stil parazitare? Nu ştim. Heidegger şi Pessoa îşi închipuie că da. Fiecare a căutat în felul său pepite şi geme din acea vorbire de dinaintea „cataclismului" civilizației, ignorându-se reciproc.

Primul discipol al presocraticului Caeiro va fi un bizantin, rafinatul Reis. Nu este o simplă imagine ieşită din condei afirmația lui Reis: „Zeii sunt zei / Fiindcă nu sunt gândiți". Pe zei îi abordăm cu devoțiunea, nu cu logica noastră. Iar perfecțiunea e proprie zeilor doar în măsura în care ei rămân independenți de reprezentarea lor imperfectă creată de cugetului uman. Dar tot zeii se lasă frecventați, la o adică, de fervoarea oamenilor, de impulsiunile lor obscure, de dorințe şi afecte tipice muritorilor, care au nevoie de zei. Iar între zei, Cristos este doar un zeu mai recent sosit în Panteon, o „formă a emoției". În comunitatea oamenilor, între *soma* şi *sema*, între trup şi semn s-a instaurat un divorț fatal, o limită survenită odată cu apariția gândirii speculative. Iar aici subtilul jongleur de speculații, care este Pessoa, ne suprinde din nou, afirmându-şi voința de a regresa către epoca „păgână" de dinaintea acestei diviziuni. Adică spre o vreme mitică în care vom fi comunicat numai cu trupul şi în absența facilităților de limbaj care bruiază autenticitatea naturalului. Cum vedem, paradoxalul portughez urmăreşte totdeauna sinteze imposibile. El ar vrea să somatizeze semnele, să simtă cu conceptele simțurilor, dacă aşa ceva ar putea exista, să se abandoneze în deducțiile senzațiilor.

Pessoa însuşi e mai degrabă un gnostic alexandrin; Caeiro, maestrul – un dionisiac, dar numai în teorie, căci îl atrage prestanța apolinicului; iar Reis,

discipolul – un apolinic cu nostalgii dionisiace. Cât despre Álvaro de Campos, acest burete absorbant al tuturor entuziasmelor, colecție de semne ale exclamării cu predispoziție pentru toate experimentele literare, cât să-l îngrozească de-a binelea pe maestrul Caeiro, va dovedi până la urmă o profundă natură tragică. Toți consideră, şi Pessoa ortonimul odată cu ei, că gândirea i-a viciat omului modern simțirea, şi invers. Şi cu toții îşi ascultă metodic simțirea imperfectă. Pessoa crede că poezia ar trebui să găsească drumul direct spre sursa, spre momentul primordial, unde îşi are originea această imperfecțiune. S-ar reface astfel şi unitatea om-natură. Nu e de mirare că unul dintre heteronimii săi afirmă, cu tot aplombul, că este primul care a „descoperit" natura, la modul intranzitiv. Iar multiplicarea lui Pessoa însuşi, în fuga exponențială a heteronimilor şi semi-heteronimilor ce alcătuiesc vidul persoanei sale, poate fi considerată o tentativă de colonizare a universului primordial.

Operațiunea de colonizare e urmărită metodic şi pasional, iar cel care avansează pe drumul necunoscut lasă în urma lui semne contradictorii.

Pessoa îşi creează treptat un adevărat „laborator" de produs homunculi. Marele alchimist trudeşte şi la elaborarea unei ciudate gnoze pozitive, în care este admis un alt Pessoa, cel agnostic. De altfel, după Renan, tocmai prin intermediul gnosticimului şi al cunoaşterii ezoterice, Biserica creştină a reuşit să facă joncțiunea cu misterele antice. În infinita sa predispoziție la pluralitate, poetul Pessoa vrea să refacă armonia unei lumi în care ființa umană este suma contradictorie a tuturor virtualităților. Pessoa îşi închipuie un individ uman care şi-ar putea impune să renunțe la bogăția propriei sale reflexivități pentru a o regăsi şi mai

bogată, îmbogățită tocmai de abandonul senzorial care neagă reflexivitatea. E uitarea care ar vrea să se uite pe sine, într-o minte bucuroasă că şi-a pierdut mințile! Oare păgânii erau fericiții posedați de această armonie a contrariilor? Pessoa crede că da. Dar el iubeşte în secret nu ipotetica sălbăticie a personajului său primitiv, ci poate doar presupusa vigoare primitivă a unui mod de viață care s-a pierdut.

Pessoa e ca un halogen, de o mare instabilitate. Rând pe rând el apare stoic, cinic, neoplatonic sau epicureic, kantian sau idealist subiectiv şi de fiecare dată dezvoltă şi posibilități de a fi contrariul unui model fixat. Iar în stil, dacă îl credem marinettist sau whitmanian, simbolist sau criptic mallarméan, când nu horațian sau shakespearian, la cotitura unui vers îl vedem abordând brusc tonuri din alte epoci, intrând în pielea altor personaje literare, recognoscibile sau nu. Este un alt aspect al heteronimiei pessoane. Multiplicitatea lui e metodică, voită, dar în această uşurință de a imita esența altora, de a-şi însuşi tonul intim al rostirii lor, poate fi citită şi o tristețe perenă lăsată de jocul permanent al dedublărilor.

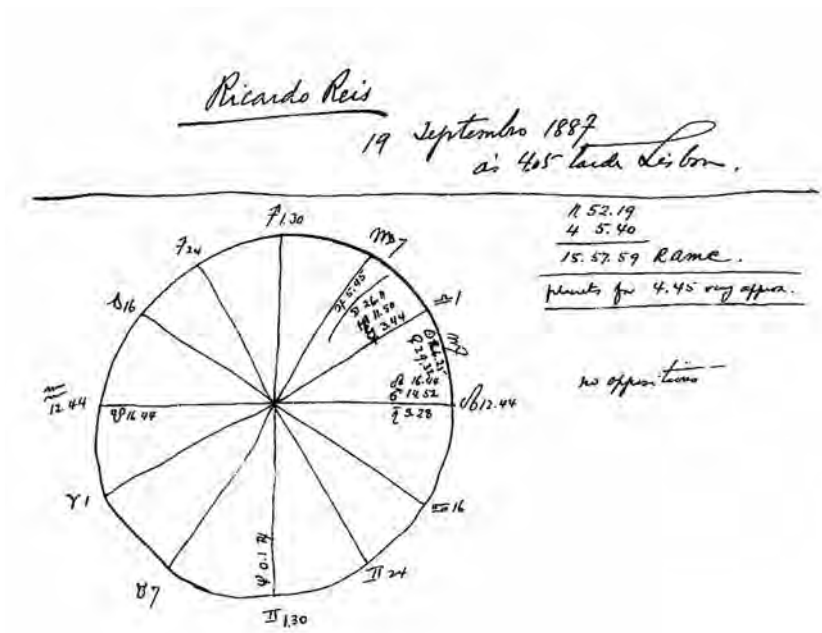

Pessoa vrea să ne furnizeze dovada că el însuşi ar fi inconsistent, lipsit de stil şi de o personalitate proprie, din moment ce îi vine atât de uşor să intre în personalitatea altora şi să-i continue de acolo de unde ei se opriseră. În acest caz, adagiul „fii plural ca universul“ are alt revers: fii plural fiindcă eşti şi universal indistinct, ca marea dispersie a aceluiaşi univers. Revelația heteronimiei se va prezenta în spiritul lui Pessoa cu acest dublu aspect euforic. Suntem şi multipli, dar suntem şi disperşi, neîncheiați, fiindcă a fi este în acelaşi timp şi a nu fi – marea dilemă a tuturor membrilor familiei, sursa unei permanente angoase mai ales pentru Pessoa şi Campos. Ei, îndeosebi, au mai pronunțat acest dublu statut: de monadă şi de colb stelar.

Puțini sunt poeții care să fi demistificat atât de metodic însuşi procesul imaginației literare, continuând totuşi să creadă şi în virtuțile ce obligă imaginația să recurgă la *fingimento* (închipuire, simulare, ficționalizare, virtualizare etc.). Tot Pessoa ne propune să ne gândim şi la ceea ce nu se poate realiza prin *fingimento*, prin ficțiune: un contur al lumii pozitive alcătuit din absențe, o lume pusă sub semnul îndoielii, bântuită doar de vacuitate subiectivă. Cu Pessoa ne aflăm în plină pendulare relativă, totdeauna la limita disoluției, acroşați de o ipoteză ce se poate dovedi mai tare decât o axiomă, dar şi mai evanescentă decât o simplă imagine poetică. Ne aflăm, cum el însuşi spune, în „ficțiunile interludiului“, la mijloc de existent şi inexistent, suspendați deasupra celei mai negre găuri de negativitate, invadați de o tristețe insidioasă. Dar simțim în acelaşi timp şi terenul, ceva mai sigur, al unei poteci ce duce deseori spre esențial. Acesta este unul dintre secretele melancoliei pessoane. Ea are un caracter robust, e produsă de curiozitatea unei vaste familii. O discretă speranță intelectuală prezidează şi creația celor doi „păgâni“, Caero şi Reis, o sensibilitate afectivă extrem de reținută. Față de impetuosul Álvaro de Campos, şi în comparație cu retractilul Pessoa însuşi, cei doi par cu adevărat nişte poeți antici, maeştri ai unei arte lapidare sculptate în spiritul celei mai riguroase sintaxe. Decorporalizarea

heteronimilor este în cazul lor extrem de avansată. Li se acordă doar corporalitatea misiunii lor intelectuale.

Pessoa reprezintă un caz de „înrădăcinare a creației în ceva anterior poeziei sau filozofiei", spune pe drept cuvânt același Edouardo Lourenço[1]; e o curiozitate ce vine din faptul că suntem „confruntați cu datul brut al existenței". Din nevoia resimțită de Pessoa de a „personaliza" respectiva revelație se va fi născut personajul Alberto Caeiro. El a fost fixat, undeva pe scara evoluției, la limita senzațiilor primitive, acolo unde poate fi presupusă absența sentimentului. Sau acolo unde sentimentul era rudimentar, la fel ca primii germeni de gândire speculativă. Caeiro, primitiv atemporal, este și un domn demodat care se plimbă cu diligența, într-un peisaj colinar romantic-agrest; individ instruit, dar dispus să uite că a primit o bună educație civilizată. Dar el rămâne un pozitiv, singurul din familia Pessoa care privește partea plină a paharului; emanație a unei naturi epurate, însă și energie în permanentă afirmare.

Sigur că Pessoa se amuză explicând, în celebra *Scrisoare către Casais Monteiro*, originea heteronimilor, apariția lui Caeiro într-o singură noapte, urmată de afirmația că principalele poeme atribuite acestei figuri tutelare au fost scrise în transă, în câteva ore, parcă sub dictare divină. Caeiro e conceput cu o minimă existență socială, tocmai fiindcă este produsul pur al unei idei, vârful piramidal al unei demonstrații. El devine punctul de concentrare de dinainte de a se fi desfăcut și răspândit nihilismul pessoan, momentul în care o anumită mitologie armonioasă încă i se mai părea posibilă. În Caeiro trebuie să se actualizeze acele potențialități pe care naşterea lui Pessoa (Fernando) le-a redus la o singură variantă – figura socială a contabilului lisboet. Dar Pessoa vede brusc în acest Caeiro un soi de rezervor de personalități potențiale, înainte ca ele să fi devenit o singură „persoană". Iar când știm că numele de familie al poetului înseamnă în limba portugheză chiar „persoană", înțelegem mai bine că i se încredințează ficțiunii numită Caeiro misiunea de a dezvolta alte direcții de personalitate în persoana Pessoa. Adică tocmai pe cele care și-au pierdut virtualitatea de a mai exista, în momentul când un Pessoa, Fernando, s-a născut. Dar persoana Pessoa este și masca sa proprie (fericită *mise en abîme* exploatată

1 *Op. cit.*, p. 128.

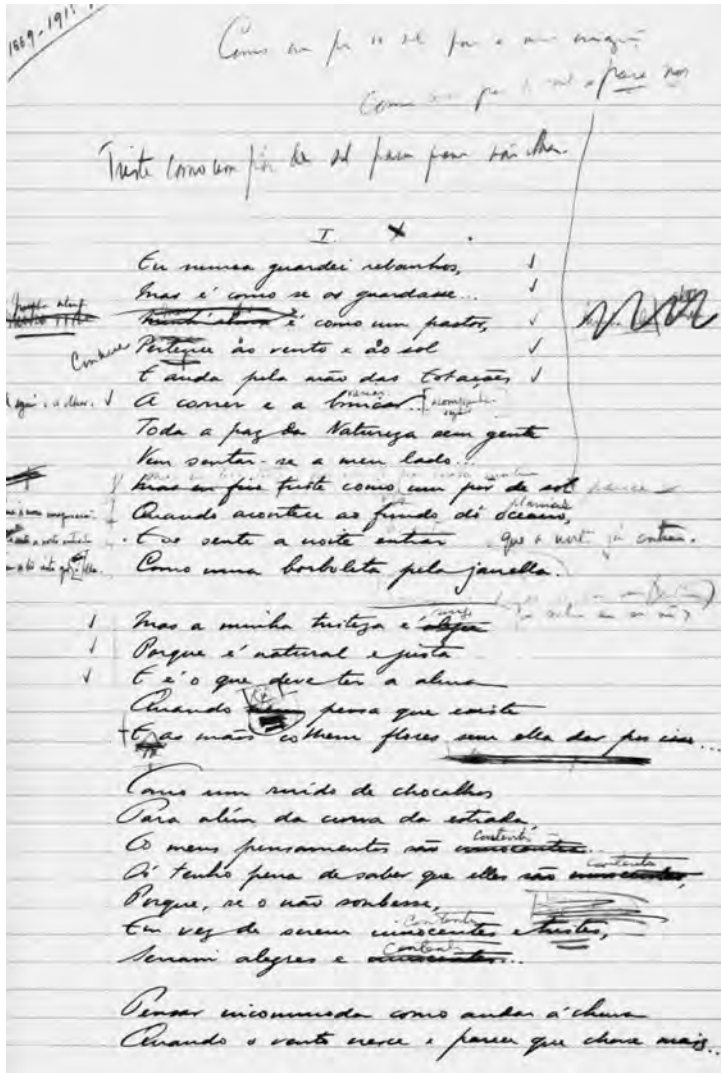

Eu nunca guardei rebanhos,
Mas é como se os guardasse...
É como um pastor,
Pertenço ao vento e ao sol
E ando pela mão das estações
A correr e a brincar...
Toda a paz da Natureza sem gente
Vem sentar-se a meu lado.
Mas eu fico triste como um pôr de sol
Quando acontece ao fundo dó oceano,
E sinto a noite entrar
Como uma borboleta pela janella.

Mas a minha tristeza é
Porque é natural e justa
E é o que deve ter a alma
Quando pensa que existe
E as mãos colhem flores sem ella dar por isso...

Como um rebanho de chocalhos
Para além da curva da estrada,
Os meus pensamentos não
Dá-me pena de saber que elles são
Porque, se o não soubesse,
Em vez de serem
Seriam alegres e

Pensar incomoda como andar á chuva
Quando o vento cresce e parece que chove mais...

de poet, dacă ținem seama şi de faptul că în teatrul antic o *persona* era chiar personajul de pe scenă, cu masca de teatru pe chip!). Fuga retroactivă în timp îşi fixează ca punct de zenit această ficțiune numită Caeiro. El devine momentul

inițial al unei vaste familii potențiale şi sursa de inspirație a tuturor celorlalte personaje care lucrează în atelierul de ficțiune sub firma Pessoa. Trebuie să ne imaginăm uşurarea cu care Pessoa însuşi a primit darul acestei inspirații. La acel moment alți heteronimi şi alte pseudonime deja existau printre hârtiile poetului. Inventându-l pe Caeiro, Pessoa însuşi şi-a adăugat un fragment de timp anterior propriei sale naşteri. Şi a inversat radical scurgerea timpului biologic, orientându-l spre precedență, nu spre postumitate. E un timp reversibil, mult mai prietenos decât cel postum. Iar o asemenea călătorie îl incită extraordinar, îi dă senzația că se poate deplasa el însuşi, ca o suveică, țesând partea vizibilă şi invizibilă a pânzei.

După ce fusese fixat acest maestru al grupului infinit, devenea de primă urgență să poată fi urmărită descendența celorlalți din creația maestrului. Pessoa

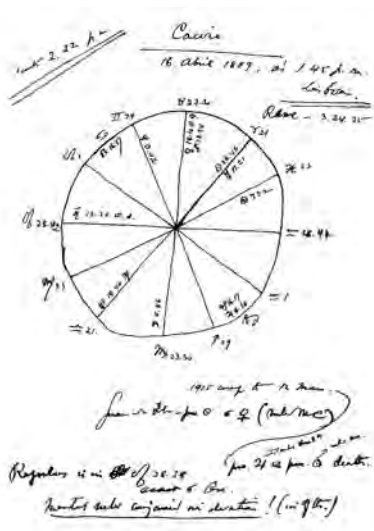

se aşterne la lucru pentru a umple golurile dintre personajul alfa şi discipolii săi, fabricând poeme care să dovedească retroactiv influența lui Caeiro şi asupra ortonimului, şi asupra celorlalți confrați. Compune poemele *Opiarium*, în numele lui Campos, şi, respectiv, *Ploaie oblică*, pentru el însuşi. Ambele îi „datorează“ câte ceva maestrului, deşi filiația nu este tocmai evidentă. Iată de ce era nevoie chiar de un epigon păgân, un Caeiro horațian, de exemplu. Aşa îşi face apariția discipolul Ricardo Reis. Pessoa procedează ca şi cum un paleontolog ar închipui fosile pentru a completa un lanț evolutiv din care îi lipsesc verigi intermediare. Rămâne totuşi un caz fără precedent în istoria poeziei: maestrul este dedus din ceea ce scriseseră deja discipolii, arborele trebuie să-şi inventeze sămânța. Acest exercițiu de arheologie ficțională trebuie să fi fost resimțit de Pessoa ca o experiență fabuloasă, cu posibilitatea de a recupera şi o oarecare naivitate (propria lui candoare, din copilărie, de pe vremea când era „copil mamei sale“). Trebuie să

recunoaştem că a încerca să cauți adolescența lui Campos (un Campos cu „coşuri pe față“!), plasând-o într-o perioadă când Pessoa însuşi oscila între decadentismul baudelairian şi simbolism, va fi fost o experiență de diversificare dintre cele mai riscante.

Universul primordial al lui Fernando Pessoa, conştientizat încă din propria copilărie, când îşi inventa cea dintâi sub-personalitate, pe acel Chevalier de Pas, este unul al reprezentărilor eidetice. Lumea văzută prin ochii unui copil care nu face diferența între universul său interior volatil şi lumea exterioară concretă – punct de fugă în toată creația lui Pessoa. Copilăria este viața în care nu se moare, universul în care „nu există nici sicrie, nici morți“, cum bine precizează Campos. Universul reprezentărilor eidetice este, probabil, şi singura oază asupra căreia nu vin să planeze autodeziziunea, sarcasmul şi permanentul exercițiu pessoan de relativizare. Pentru copil lumea imaginară este la fel de reală ca lumea exterioară. Adulții nu-i înțeleg pe copii, repetă deseori Pessoa; la ei gândirea şi simțirea nu mai coincid. Copilul etern al lui Pessoa este ființa de dinainte de marea separare, nucleul indistinct al unității existente înainte ca individul să-şi asume individualismul ca „persoană“; după care urmează procesul schizofrenic al maturizării. Din această perspectivă, în „intersecționismul“ inventat de Pessoa, precum şi în celelalte aspecte ale experimentărilor sale estetice, putem vedea tot atâtea tentative artistice de a urca pe firul senzațiilor spre o stare de „consubstanțialitate“ cu lumea naturală directă. Pessoa caută în permanență experiențe intranzitive şi o lume ne-„falsificată“ de adulți, de educație, de societate, de limitele cunoaşterii sau de interdicțiile vreunei inițieri ezoterice. Iată de ce Alberto Caeiro e păgân prin „consubstanțialitate“, într-un cadru natural, nu în sensul animist.

Lucrurile sunt însă destul de complicate. Ca dovadă că Pessoa a simțit de mai multe ori nevoia să dea explicații, să nuanțeze această stufoasă construcție de idei. Starea de consubstanțialitate cu păgânismul trebuie înțeleasă nu atât în sens teologic sau mistic, ci ca un sinonim al aceastei viziuni eidetice. Altfel spus,

Caeiro este o „natură“, variantă a felului copilăros de a vedea naturalul. Dar nu natura opusă civilizației, ci universul eidetic opus universului aplatizat din reprezentările omului adult. Caeiro se crede cel dintâi descoperitor al naturii lipsite de orice atribute. Păgânismul său, în opoziție cu creştinismul, nu are intenția să

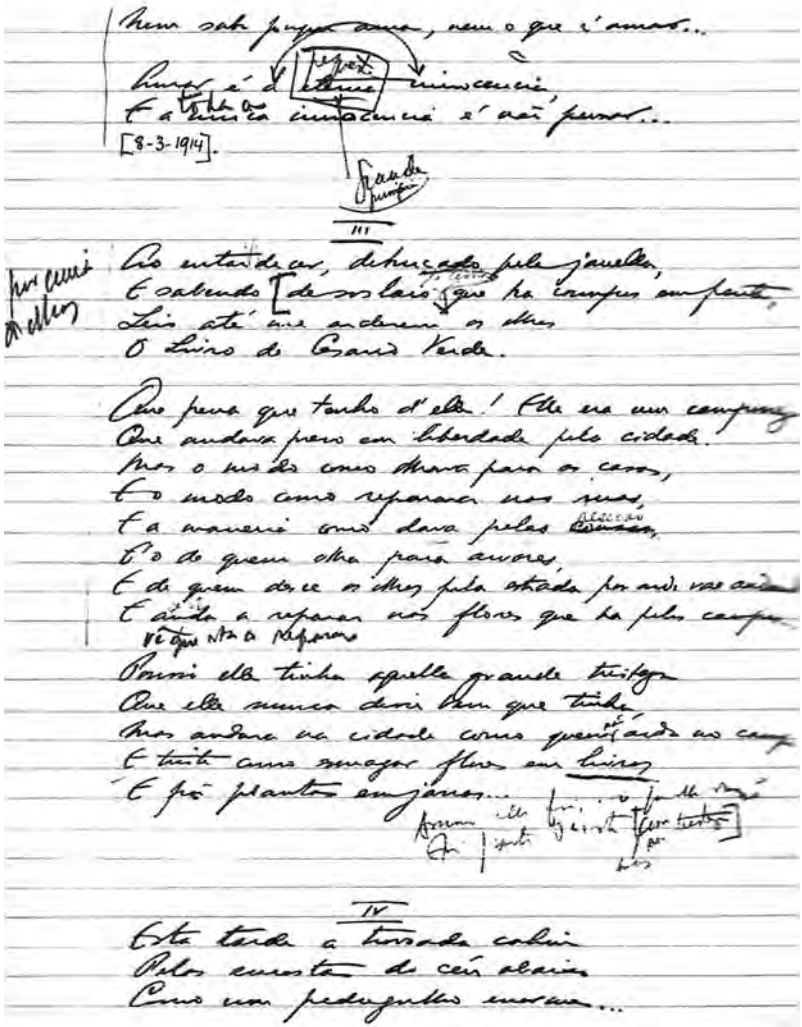
Nem sab[e] [p]or que [a]ma, nem o que é [a]mar...
Amar é a [e]ternidade inocente
E a [e]ternidade inocente é não pensar...
[8-3-1914].
III
Eu entardecer, debruçado pela janella,
E sabendo [de cor] [e] salteado que ha campos em frente
Leio até que anoiteça os versos
O Livro de Cesario Verde.
Que pena que tenho d'elle! Elle era um campo
Que andava preso em liberdade pela cidade.
Mas o seu dia como abria para os campos,
E o modo como reparava nas arvores,
E a maneira como dava pelas estradas,
E o de quem olha para arvores,
E de quem olha para estradas por ser isso e ainda a reparar nas flores que ha pelos campos
Tudo isso lhe tinha aquella grande tristeza
Que elle nunca disse bem que tinha
Mas andava na cidade como quem anda nos campos
E triste como quem apanha flores em Inverno
E vai plantal-as em jarras...
IV
Esta tarde a tristeza calma
Pelos ermos de cêr alaranjados
Como uns pedregulhos enormes...

devină o dogmă. „Paznicul“ îşi face o filozofie din a nu avea una şi din a nu-şi complica viața cu analize reflexive. E un fel de stare paradiziacă necontaminată de reprezentări, de gândire speculativă sau de concepte. Iar prototipul copilului eidetic absolut este copilul Isus, venit pe pământ să „copilărească“ lumea, să o salveze astfel. În locuința de pe colină a lui Caeiro, copilul divin nu predică, se simte la el acasă. Pentru el locul de înstrăinare fusese sus în ceruri. *Paznicul turmelor* şi celelalte cicluri se doresc la rândul lor o „evanghelie“ în „joacă“, ce însoțeşte revenirea la stadiul de copil a lui Cristos cel fugit de pe cruce şi din Paradis. Dumnezeul din Paradisul creştin apare ca un personaj decrepit fiindcă pentru Caeiro ființa divină supremă este acel „hipnotizator infinit“ absorbit complet în natură, una dintre stările naturale ale misterului. Cel al oamenilor şi al creştinilor a obosit, poate chiar a murit, cum îl anunțase Nietzsche.

Refuzul transcendenței, al oricărei dogme, este intens subliniat de Caeiro, chiar caricaturizat. Dar în persuasiunea lor, şi Caeiro şi Reis ajung să elaboreze, totuşi, adevărate „discursuri“ de metodă. Sunt metodicele dezvoltări ale unui discurs ce ne anunță că va fi repudiată orice metodă! Uneori tenacitatea şi repetițiile lor nu sunt departe de a plictisi tocmai prin aspectul lor indirect dogmatic. În special Caeiro refuză ideea că spiritul trebuie să structureze fenomenele sensibile; el impune un divorț absolut între obiecte şi reprezentarea lor, o retragere umilitoare a spiritului reflexiv. Tot el ne dă sentimentul că ar ține ascuns în buzunar acel kantian „lucru în sine“, însă unul golit de sens, umplut doar cu existență: „Iată ce au învățat simțurile mele singure. / Lucrurile nu au semnificație: ele au existență. / Lucrurile sunt singurul sens ocult al lucrurilor“. Natura în sine nu este nici conceptuală, nici empirică, ci doar rebarbativă la orice încercare de problematizare a ei. Nu poți locui firesc în interiorul acestei naturi decât dacă îți păstrezi reprezentarea eidetică a universului, ca în copilăria eternă a zeilor, din rândurile cărora provine şi Cristos. Caeiro se declară învins, el recunoaşte că nu reuşeşte totdeauna să „simtă“ ceea ce ştie că „ar trebui“ să simtă. I-ar trebui, poate, furia rimbaldiană, o „dereglare metodică a tuturor simțurilor“.

Pessoa afirmă peste tot că el este spontan în gândire şi laborios în simțire. Această inversare de situații nu-i place, de unde şi strădania lui de a ajunge la un soi de ignoranță față de „a şti ce înseamnă să ştii“ – o automutilare cognitivă.

Cât este el de maestru, şi Caeiro bănuieşte că strategiile şi vicleniile lui metodologice rămân fatalmente limitate. Nu poți scăpa de reprezentările timpului sau ale spațiului, prin definiție tranzitive. Numai copilul Isus este în contact direct şi cu timpul, şi cu spațiul. În seria insolitelor sale false culpe, Pessoa ajuge să se autodenunțe de impostură în „simțire". Dacă în mod obişnuit scriitorii suspectează cuvintele de inadecvare şi infidelitate față de fluxul emoției (presupus că ar fi bogat şi autentic), fiind incapabile să redea bogăția trăirilor, sau limitate, prin chiar natura lor, iată că Pessoa deploră o altă limită. El îşi suspectează simțurile că ar fi parazitate de inteligență, din care pricină reconvertirea adultului la universul eidetic al copilului de odinioară este ratată. Căci ce reprezintă, din acest punct de vedere, chiar somatizarea unor personaje precum Alberto Caeiro şi Ricardo Reis dacă nu un exercițiu lucid ce nu reuşeşte să se debaraseze de propria-i luciditate? Nici unul din cei doi nu scrie, de fapt, poezia evanescentă, sau „puerilă", care să transgreseze efectiv granițele dintre universul logicii adulte şi cel eidetic. Nici nu se ştie dacă aşa ceva e posibil. Odată ieşit din universul lor eidetic, toți adolescenții îl uită, aşa cum uiți un vis. Uneori îşi mai amintesc de această lume poeții, dar ei folosesc imaginile, comparațiile şi deprinderile narative ale adulților. Ajuns adult, poetul este deja un trădător al universului său eidetic şi nu-i mai rămâne decât încercarea de a-l evoca vag. Facerea, poezia însăşi este o trădare, fiindcă începe prin a relativiza caracterul incognoscibil al acelui univers. Caeiro îl instalează pe copilul Isus în casa lui, dar nu redevine el însuşi copil. Îi este imposibil. El ne explică ce minunat e să trăieşti exclusiv în „exteriorul" tău, lăsând şi poezia să se înalțe, aşa cum se ridică vântul, la modul „natural", dacă se ridică. Reis, de asemenea, desfăşoară un tezaur de teorii seducătoare, pretinzând şi el că are metode profilactice ce acționează precum „Marele Vaccin împotriva stupidității celor inteligenți" (cum îl definise Campos pe maestrul Caeiro); dar starea de grație a stadiului paradiziac infantil, spre care el de asemenea tânjeşte, nu-i devine nici lui accesibilă.

În familia pessoană, s-ar părea că Álvaro de Campos, heteronimul whitmanian, a fost însărcinat să teoretizeze ce înseamnă regresiunea spre universul eidetic: „Ceea ce dobândim cu adevărat din versurile sale – scrie el despre acelaşi Caeiro – e senzația infantilă a vieții cu toată materialitatea directă a conceptelor copilăriei şi cu toată spiritualitatea vitală a speranței şi a creşterii, proprii inconştientului, sufletului şi corpului din copilărie". Sau, tot Campos, despre

acelaşi, în *Scrisoare către Casais Monteiro*: „Ceea ce-mi place în versurile dumneavoastră nu e sistemul filozofic despre care ni se spune că am putea să-l deducem, ci sistemul filozofic pe care n-am putea să-l deducem. E prospeţimea, limpiditatea, primitivismul senzaţiilor. Adică tocmai absenţa sistemului". Absenţă de „sistem", însă una doar relativă... Căci cel care spune „eu sunt o senzaţie a mea" se lasă nu doar absorbit de vacuitatea acestei senzaţii, ci se arată preocupat şi să o fixeze prin semn, prin text. Iar Pessoa e conştient de prezenţa aporiei, el care nu avea cum să evite contradicţia fenomenologică. Caeiro şi Reis pledează pentru esenţial, făcând abstracţie în mod deliberat, dacă nu de existenţă, cel puţin de modurile specifice ale poeziei de a deveni o variantă de existenţă. O eticizare a senzaţiilor e prezentă la amândoi, o conduită de viaţă exhibată polemic, dar şi un risc major de obstinaţie vidă.

Această abstractizare ar putea fi considerată, la rândul ei, reducţie eidetică (aşa cum copilul face abstracţie de limitele realului şi îşi reprezintă fantasmele ca fiind însuşi realul). Dar rareori năvălesc în poezia celor doi chiar respectivele forme, esenţe (gr. *eidos*) care să redea claritatea halucinatorie a universului unui copil, să reproducă felul în care el îşi reprezintă realul, fără să-l integreze psihismului. Poeţii păgâni ai lui Pessoa par nişte doctori metodici care disecă esenţele. Husserl, într-o interpretare diferită, numea „eidetice" esenţele lucrurilor, în opoziţie cu existenţa sau cu prezenţa lor. Sistemele, chiar şi ne-„sistematizate", ale celor doi poeţi păgâni reuşesc doar să reconstituie cadrul unei asemenea experienţe. Dar cei doi nu locuiesc înlăuntrul ei. E ca şi cum Pessoa, devenit iremediabil matur, şi-ar vedea închise în spatele lui toate portiţele prin care spera să revină efectiv şi definitiv spre universul eideticei sale copilării. Nu mai are acces spre grădina mirifică a cărei pierdere o deplânge de nenumărate ori, sub diverse identităţi. Cei doi păgâni sunt nişte maturi care ştiu multe despre universul pur al copilului, unicul univers ce somatizează adevărul autentic în ritmul timpului. Dar tot ei ne spun indirect că cineva care ar trăi cu adevărat în universul eidetic nu ar putea nici să scrie poezie. În această privinţă, comunicarea prin intermediul semnului scris este deja o înstrăinare.

Trebuie să ne imaginăm că universul eidetic nesemantizat se realizează doar prin senzații. Interiorul său a rămas definitiv incomunicabil şi, în fond, indiferent la tot ceea ce se întâmplă în restul omenirii.

Atingem astfel punctul maxim al negativismului pessoan. Dacă, sub ampla cupolă a familiei heteronimice, întreaga creație a lui Pessoa se articulează ca o tânjire după universului eidetic – o *saudade* intelectuală –, acelaşi univers îşi percepe limitele şi riscul autodizolvant. Avem aici, probabil, explicația cea mai plauzibilă a faptului că Pessoa nu-şi putea organiza opera, nu o putea structura în vederea publicării. E o zonă de risc vecină cu renunțarea. Poate fi trăită şi acceptată numai cât timp produce întrebări. Este acceptabilă numai ca amânare. În interiorul acestei nostalgii eidetice, familia pessoană se simte şi protejată de agresivitatea lumii, dar şi exilată. Deci trebuie să ne debarasăm cât mai mult posibil de „metafizica" cuvintelor, admițând că „există destulă metafizică în faptul de a nu te gândi la nimic". E drept însă că activitatea cognitivă redusă astfel la stadiul unei diagrame plate este chiar moartea, experiența absolută a nimicului. La limita serenității lui Caeiro se află totala dispariție; el pretinde că îşi doreşte să nu lase nici un fel de urmă pe pământ, să învețe de la păsări cum „treci" fără să laşi nici un semn! Ricardo Reis, în schimb, scrie pentru reabilitarea zeilor antici, cei care se aflau „mai aproape de originea lucrurilor" şi chiar de timpurile anterioare fiilor lui Saturn. Lui îi devine ceva mai familiar un fel de panteon eidetic. Îl vedem dojenindu-i pe adulatorii lui Cristos, zeul sosit mai recent în panteonul oamenilor. Reis nu uită că deasupra tuturor zeilor se află acel *fatum* ce depăşeşte până şi sfera de competență a zeilor. Ar trebui să i se supună şi tânărul zeu creştin. Dar oare scapă de sub puterea acelui *fatum* copilul etern? Greu de spus. Nici măcar Reis, pur produs al intelectului, care a ajuns să-şi transforme simțurile într-o formă de reflexivitate, nu ne poate lămuri. Şi vedem treptat cum poetul se transformă într-un bufon al propriei sale rigori. Cu Reis suntem serviți în sentințe epigramatice de efect: el ne îndeamnă să admitem că totul „se imaginează", din moment ce nu există cunoaştere obiectivă. Tot el ne sugerează şi să nu ne lăsăm excesiv de impresionați de performanțele spiritului, care se împodobeşte cu „flori livide din abisul intern". Cu Reis trebuie să aceptăm că o viață este suficient de „plină" chiar şi numai dacă ne „închipuim" că o trăim; şi să nu ne pierdem, totuşi, speranța, care este „o datorie a sentimentului"! Pessoa

l-a conceput ca pe un soi de loc geometric în care „se simte şi se gândeşte“. Plasarea acestuia în entitatea impersonală a lui „se“ pare chiar o mică răzbunare din partea lui Pessoa, care vrea să țină la distanță un partener prea fuzional. Cu Reis al său, Pessoa simulează o iubire intelectuală posesivă, dar şi absolut intangibilă. El şi Reis sunt ca superbul cuplu unde fiecare din personaje îşi aşază pe propriul creştet cununa de flori împletită pentru a fi dăruită celuilalt. Numai păstrând-o la tine, celălalt o poate vedea! Este un soi de iubire de sine care ține loc de dăruire. Cel mai bun altruism este egoismul, mai cu seamă că el sporeşte efectul de contemplare! Mă împodobesc pe mine însumi ca să-ți arăt cu câtă bogăție te-aş putea împodobi – iată genul de ofrandă pessoană.

Religia copilăriei şi cultul vag al permanentului regres spre origini sunt socotite mai adevărate decât „religia tristă“ a creştinismului. Înainte ca filozofii veacului trecut să denunțe limitele umanismului clasic, Reis fixează cadrul solitudinii ontologice în această lume primitivă brăzdată la orizont de fulgerele fatalității. Printr-o practicare sistematică a simplificării şi o reducere la cogitația instinctivă, omul său se crede egalul zeilor, cu senzațiile conectate direct la univers. Individul lui Reis este un hoț al clipelor, dar şi un colecționar al tuturor angoaselor ce dau „splendoarea sensului nul al vieții“. Păgânismul lui Reis este unul stoic, de o căutată sobrietate intelectuală. Pe linia ce coboară din Nietzsche, de obicei poeții europeni s-au conectat mai degrabă la un păgânism epicureic, cum au procedat în poezia română, aproape sincronic, Ion Barbu, din aşa-numita perioadă parnasiană, şi Lucian Blaga, în *Paşii profetului*. Barbu va simți foarte repede că această cale se înfundă. Ca dovadă, toate elementele ornamentale şi vitaliste ale panteismului său dispar sau se transmit în *Joc secund* numai ca tensiune de idei. Iar Blaga renunță total la panism, nu însă şi la o spiritualizare mitică a naturii, contrar lui Reis. De fiecare dată când păgânismul modern s-a lăsat tentat de conotații vitaliste, de un hybris apolinic-dionisiac, el a fuzionat cu cele mai bizare teorii ale fondului ancestral, repede instrumentalizate de politic. Dar atunci când ardoarea fenomenologică a vizat recuperarea unui adevăr pierdut sau regresiunea spre o ipotetică stare plenară de la origini, unitară, un univers fără pierderi, poezia şi-a regăsit vibrația transcendenței. Inclusiv în cazul special Pessoa, unde transcendența este o paradoxală explozie a eului.

DINU FLĂMÂND

Tabel cronologic

1888 În data de 13 iunie (ziua Sfântului Anton, patronul Portugaliei), la ora 15.20, se naşte la Lisabona, într-un apartament din Piaţa São Carlos (în faţa Operei), Fernando António Nogueira Pessoa, fiul lui Joaquim de Seabra Pessoa cu ascendenţe evreieşti, 38 de ani, funcţionar la Ministerul Justiţiei şi critic muzical pe lângă teatrul liric São Carlos, şi al Mariei Madalena Pinheiro Nogueira, 26 de ani, care provenea dintr-o mare familie de magistraţi din Insulele Azore. Locuiesc împreună cu bunica paternă, bolnavă mintal, şi cu două bătrâne servitoare. Botezul creştin al nou-născutului are loc în data de 21 iunie la Biserica Martirilor, evocată mai târziu de poet. În acelaşi an se stinge în Portugalia Ordinul Templierilor. Ulterior, Pessoa va pretinde că a fost iniţiat după „adormirea" acestui ordin.

1890 Se naşte cel mai bun prieten al său, viitorul poet Mário de Sá-Carneiro, împreună cu care va publica revista *Orpheu* şi cu care se va afla într-o intensă corespondenţă după plecarea acestuia la Paris.

1893 Se naşte Jorge, fratele lui mai mic, care va muri peste un an. Moare de tuberculoză tatăl său. Familia vinde la licitaţie o parte importantă din moştenire şi părăseşte apartamentul din Piaţa São Carlos (unde o placă memorială fixează astăzi locul naşterii poetului). Între timp, micul Pessoa se aventurase în primele sale compuneri literare. În acelaşi an se naşte José Sobral de Almada Negreiros, altă figură importantă a modernismului portughez, prezent mai târziu alături de Pessoa la revista *Orpheu*.

1894 Copilul Pessoa inventează primul său heteronim, un francez, Chevalier de Pas, căruia îi creează imediat un rival, Capitaine Thibaudet. Literatura portugheză e puternic influențată în această perioadă de simbolism, mai cu seamă de figura lui Eugénio de Castro, autor important şi pentru opera viitorului poet Pessoa.

1895 Comandantul João Miguel Rosa, pe care mama lui Pessoa îl întâlnise cu un an în urmă şi cu care se logodise, este numit consul al Portugaliei la Durban, în Africa de Sud. Pessoa scrie în portugheză primul său poem cunoscut, dedicat mamei, în care îi declară acesteia că e gata să o urmeze la Durban, deşi iubeşte Portugalia. Mama se mărită prin procură, locul mirelui absent, plecat să îşi preia postul, îl ține generalul Henrique Rosa, fratele consulului, poet cu o nedisimulată propensiune bahică, care va urmări, mai târziu, primii paşi literari ai nepotului.

1896 Plecarea întregii familii spre Durban, unde, din luna februarie, Pessoa urmează St Joseph Convent School, o şcoală catolică în limba engleză, ținută de călugărițe irlandeze. El va parcurge materia celor cinci ani de studiu în numai trei. La 27 noiembrie se naşte prima lui soră vitregă, Henrieta. Pessoa citeşte *Documentele postume ale Clubului Pickwick* de Charles Dickens, carte pe care o va avea aproape toată viața.

1898 Se naşte a doua lui soră vitregă, Madalena.

1899 E admis la Durban High School, unde rămâne timp de trei ani şi înregistrează rezultate strălucite. Influență decisivă a profesorului său de latină, W.H. Nicholas, care era şi un bun cunoscător al literaturii engleze. În luna iunie trece în clasa superioară (*Form II*), iar în decembrie primeşte „premiul de excelență". Îl creează pe Alexander Search, primul său „dublu" heteronim englez, care va aminti în câteva dintre poemele sale de Războiul Burilor, izbucnit în acel an.

1900 Se naşte Luís Miguel, frate vitreg. În iunie e admis în clasa următoare de liceu (*Form III*) şi obține premiul întâi la limba franceză. În luna decembrie va fi deja admis în clasa a patra (*Form IV*).

1901 Începe să scrie poeme în limba engleză. În luna iunie obține un nou succes la examenele care marchează încheierea ciclului de studii secundare (*Cape School Higher Certificate Examination*). În aceeaşi lună moare micuța Madalena. Pleacă în august spre Portugalia, împreună cu toată familia, pentru un an de vacanță, dar şi pentru a transporta în patrie rămăşițele pământeşti ale fetiței. La Lisabona face cunoştință cu o mătuşă care scrie sonete în stilul secolului al XVIII-lea. Este anul când apare cea de-a doua ediție a poemelor lui Césario Verde, poet pe care Pessoa îl va menționa deseori.

1902 Familia Rosa continuă să se afle la Lisabona, unde se naşte cel de-al doilea frate vitreg al poetului, João Maria. În luna mai, Pessoa călătoreşte, împreună cu familia, în Insulele Azore, unde trăiesc rudele din partea mamei. Redactează diferite „ziare"-manuscris cărora le asigură toate articolele, sub diferite nume. Scrie mult în engleză şi portugheză: poeme, eseuri, povestiri, şarade. Din această perioadă datează un poem melancolic, în portugheză, provocat de dispariția surorii mai mici. În timpul verii, familia revine la Lisabona, iar apoi se întoarce la Durban, unde ajunge, cu un uşor decalaj, în septembrie, şi Fernando. Se înscrie la High Commercial School, unde urmează cursurile serale; între timp îşi pregăteşte admiterea la universitate. Primele tentative de roman în limba engleză.

1903 Trece examenul de admitere la Universitatea din Cape Town, cu note relativ modeste, însă cu excepționalul premiu întâi, din 898 de candidați, pentru compunere în limba engleză: Queen Victoria Memorial Prize.

1904 Admis în mod teoretic la universitate, dar în absența unor cursuri de învățământ superior la Durban, Pessoa se reînscrie la High School pentru a-şi continua studiile, la nivelul de şcolarizare *Form VI* (care corespunde primului an universitar). Citeşte în această perioadă intens din Milton, Byron, Shelley, Keats, Tennyson, Poe, Carlyle, dar şi autori greci şi latini. Scrie în engleză poeme şi texte în proză, sub numele Charles Robert Anon (şi publică, sub acesta, primul poem, *Hillier did first usurp the realms of rhyme...*, în revista *The Natal Mercury*, la 6 iulie), iar apoi Alexander

Search. În august se naşte o altă soră vitregă, Maria Clara. Publică în decembrie, în *The Durban High School Magazine*, un eseu despre Macaulay şi trece probele de *Intermediate Examination in Arts*, de la Universitatea din Cape Town, la care primeşte note excelente.

1905 Neputând să obțină o bursă pentru a-şi continua studiile în Marea Britanie, revine definitiv la Lisabona, singur, la bordul pachebotului german Herzog. E găzduit la diverse mătuşi. Se înscrie la Curso Superior de Letras la Universidade de Lisboa, cu o frecvență nu tocmai asiduă la începutul anului universitar, precum şi la un curs opțional de „diplomatică". Profesorii îl plictisesc; Pessoa preferă să-şi lărgească orizontul cu lecturi din Shakespeare, Wordsworth, Milton, Baudelaire, Césario Verde, dar şi din filozofi greci şi germani (Nietzsche şi Schopenhauer). Începe să cunoască poezia portugheză din epocă prin intermediul fratelui tatălui său vitreg, care îl prezintă marelui poet simbolist Camilo Pessanha. Anul coincide cu prima expoziție a fauviştilor, la Paris, dar şi cu primele studii ale lui Einstein asupra relativității.

1906 Pregăteşte mai multe disertații pentru cursurile de franceză, de filozofie şi de filologie (pierdute definitiv par să fie cele zece pagini intitulate *Despre imposibilitatea unei ştiințe a lexicului*). Începe să simtă simptomele unei misterioase boli care îl împiedică să se prezinte la examene. Va fi nevoit să repete anul universitar. Dar se înscrie în toamnă şi la filozofie, care va deveni pentru o lungă perioadă domeniul său preferat între disciplinele universitare. Tot din motive de sănătate ratează două cursuri de filozofie, în noiembrie, şi este, de asemenea, absent la alte cursuri de istorie, geografie şi filologie. În octombrie îi revine familia din Africa pentru un concediu prelungit. În decembrie moare la Lisabona Maria Clara.

1907 După plecarea mamei sale la Durban, locuieşte în casa bunicii Dionisia, împreună cu alte două mătuşi pe linie paternă, în cartierul Lapa. Abandonează cursurile de literatură, din motive necunoscute. Moşteneşte de la bunica sa o mică sumă de bani pe care, în luna august, o investeşte

într-un atelier tipografic adus de el la Lisabona de la Portalegre. Apare astfel Empreza Ibis – tipografie şi editură, atelier „cu aburi". Eşecul comercial e rapid. Face o depresie, iar prietenul său Egas Moniz, viitor neurolog şi deținător al Premiu Nobel pentru medicină, îl îndrumă spre psihoterapeutul Luís Furtado Coelho, care introdusese în Portugalia gimnastica suedeză. Terapia reuşeşte pe deplin. Refuză mai multe servicii bine remunerate care i se oferă, preferând să lucreze intermitent pentru câteva agenții comerciale cărora le asigura redactarea corespondenței în limba engleză.

1908 Sunt asasinați regele Dom Carlos şi prințul moştenitor. În octombrie notează în jurnal că îi e frică să nu înnebunească, bănuind că îl domină tipul de anxietate din *Nevrozele* lui Rollinat. Intense lecturi din poeți portughezi: Almeida Garret, Antero de Quental, Guerra Junqueiro, Césario Verde, António Nobre.

1909 Ultima compunere atribuită lui Alexander Search, care dispare definitiv. În data de 5 octombrie se proclamă Republica, la care inițial Pessoa va adera cu entuziasm. În decembrie apare la Porto primul număr al revistei *A Águia* (*Acvila*).

1911 Traduce în engleză mai multe poeme portugheze pentru o antologie de poezie din întreaga lume, care urmează să apară în SUA.

1912 Se formează la Porto, în jurul lui Teixeira de Pascoaes, grupul „Renaşterea portugheză", căruia revista *A Águia* îi devine un soi de organ oficial. E perioada în care frecventează mai multe cafenele literare din Lisabona. Publică în aprilie în revista din Porto primul său articol în limba portugheză: *Noua poezie portugheză considerată din punct de vedere sociologic*. Între altele, el anunță iminenta apariție a unui „Super-Camões" şi instaurarea unui al „Cincilea Imperiu", imperiul spiritului. Un al doilea articol, *Pentru a reîncepe*, îl publică în luna mai în aceeaşi revistă. Va fi urmat în noiembrie de studiul intitulat *Noua poezie portugheză sub aspect psihologic*. Reputația sa de comentator literar e definitiv stabilită.

Multe dintre ideile noului critic provoacă însă vii controverse. În imaginația sa se conturează deja profilul unui poet bucolic, care îl prevestește pe Ricardo Reis. Pessoa locuiește la mătușa Anica, pe strada Passos Manuel, la numărul 22. Este perioada în care începe să se definească structura familiei sale heteronimice, într-o concepție care va îmbogăți și depăși toate tentativele sale de multiplicare prin pseudonimele de până atunci. Nașterea biografică a lui Ricardo Reis e proiectată în 1887, în data de 19 septembrie, la ora 16.05, la Lisabona. Reis va deveni medic și se va exila în Brazilia. Va fi singurul care îi va supraviețui creatorului său. În schimb, nașterea lui Alberto Caeiro e fixată la un an după nașterea lui Pessoa însuși, în 1889, în data de 16 aprilie, la ora 13.45, la Lisabona. Caeiro va deveni mentorul întregului grup. Mai târziu, poetul îi va fixa reședința definitivă la țară, în Ribatejo. Pessoa va decide, de asemenea, că în 1890, la 15 octombrie, se naște la Tavira, în Algarve, heteronimul Álvaro de Campos, care va urma studii de inginerie navală la Glasgow.

1913 Publică în revista *Teatro* o recenzie care desființează cartea pentru copii *Marinarul Bartolomeo,* semnată de un membru al „Renașterii portugheze", scriitorul Afonso Lopes Vieira. Îl anunță apoi pe secretarul general al revistei *A Águia* că pregătește el însuși o replică la prima recenzie, precizând însă că nu este adeptul nici unei găști (*coterie*, în franceză!) sau secte, și că își rezervă dreptul de a ataca orice tendință, în numele unui „adevăr național" care trebuie să ghideze și spiritele de la „Renașterea portugheză". În mai, cu o lună înainte să sosească el însuși la Lisabona, Mário de Sá-Carneiro îi trimite manuscrisul volumului *Dispersiune*, de corectura căruia Pessoa se va ocupa în octombrie. E perioada în care poetul schițează primele texte din viitorul volum *Mesaj*. Spre sfârșitul anului scrie în engleză amplul poem *Epitalam*.

1914 Stabilește și traduce pentru un editor englez trei sute de proverbe portugheze. Publică în revista *A Renascença*, sub proprie semnătură, primul său poem în portugheză, *Impresii de crepuscul*. Conform mărturiilor din *Scrisoarea către Casais Monteiro*, compune în luna martie *Odă triumfală*, pe care o va publica datând-o în luna iunie din același an.

Cu gândul la acea „zi triumfală“ când a avut revelația heteronimiei, îi scrie la Paris lui Mário de Sá-Carneiro pentru a-i declara că a atins punctul culminant al maturității sale literare. În septembrie îi adresează filozofului Sampaio Bruno o scrisoare despre „sebastianism“, mitul portughez perpetuând amintirea tânărului rege Dom Sebastião (1554-1578), mort în timpul unei bătălii din nordul Africii, despre care exista însă credința populară că-şi va face cândva apariția spre a salva națiunea. Împreună cu Sá-Carneiro, revenit de la Paris, şi cu alți câțiva scriitori şi artişti avangardişti, pregăteşte apariția revistei *Orpheu*. Este şi momentul din care Pessoa începe să se distanțeze de grupul „Renaşterea portugheză“.

1915 Lungă scrisoare adresată criticului Armando Côrtes-Rodrigues în care Pessoa etalează planul unei vaste opere, precizând: „Nu aş vrea să mă văd deturnat din pricina temperamentului meu primejdios de multilateral, de ins adaptabil la toate, dar în permanență străin de el însuşi şi incoerent cu sine“. Publică în revista *Galera,* din Coimbra, un articol în memoria lui António Nobre, scrie în engleză poemul *Antinous* şi pregăteşte primul număr al revistei *Orpheu*, care apare în luna martie, finanțată de tatăl lui Sá-Carneiro. Tonul iconoclast şi în special textul *Odei triumfale* produc stupoare şi provoacă comentarii dezagreabile în presa vremii. Într-o recenzie din cotidianul *A Capital*, poeții întregului grup sunt tratați drept „nebuni de legat, degenerați primejdioşi, morfinomani şi cocainomani“. Iar Campos e acuzat de pornografie. Pessoa începe să publice în cotidianul *O Jornal* mai multe texte din seria „Cronica vieții care trece“. În luna iunie apare cel de-al doilea număr din revista *Orpheu*, însoțit de o altă serie de scandaluri. Pictorii Sonia şi Robert Delaunay se instalează la Lisabona şi stabilesc contactul cu grupul pessoan. Heteronimul Campos publică în *A Capital* un text ironic şi nerespectuos pe tema accidentului suferit de prim-ministrul Afonso Côsta, pe care Pessoa nu-l putea suferi. Câțiva colaboratori de la *Orpheu* îşi exprimă dezaprobarea față de acest text şi se desprind de grup. Sá-Carneiro pleacă deprimat la Paris, de unde continuă însă corespondența cu Pessoa. Un al treilea număr din *Orpheu* e gata, dar tatăl lui Sá-Carneiro îşi retrage sprijinul financiar, iar Pessoa renunță să-l mai imprime. Pessoa compune intens în această perioadă

pentru întreaga familie heteronimică. Începe să traducă o serie de cărți de teozofie, comandate de Editura Livraria Clásica. Remarcând, probabil, că această pasiune pentru ezoterism vine în contradicție radicală cu filozofia „maestrului“ Caeiro, Pessoa îi fixează acestuia moartea în luna noiembrie din același an, deși va continua să-i atribuie ulterior alte poeme. Sfârșitul anului aduce o puternică criză politică în Portugalia, Pessoa însuși traversează o gravă depresie, iar de la Durban vine vestea că mama sa a paralizat.

1916 Generalul Pimenta de Castro instaurează o dictatură care nu va dura decât cinci luni. Pessoa face primele experiențe de spiritism și se ocupă intens de astrologie. Sá-Carneiro, aflat în continuare la Paris, rupe legăturile cu tatăl său și intră într-o lungă perioadă de depresie. Pessoa împrumută un lanț de aur de la guvernanta la care sta și obține pe el, amanetându-l, 160 de franci pe care îi trimite lui Sá-Carneiro. Germania declară război Portugaliei, guvernul de stânga e mai degrabă favorabil Aliaților, dar Pessoa și mulți intelectuali sunt filogermani. Atât Pessoa, cât și Sá-Carneiro, care îi anunță în scris o primă intenție de sinucidere, traversează zile sumbre. În aprilie se lansează revista *Exílio*, la care va colabora și Pessoa. Se instaurează în aceeași lună guvernul de „uniune sacră“ în Portugalia. În 16 aprilie, ziua în care Pessoa începuse să compună o scrisoare deprimantă destinată prietenului aflat la Paris, Mário de Sá-Carneiro se sinucidea cu stricnină într-un hotel din Pigalle. Pessoa va fi profund marcat de moartea lui. Îi va mărturisi mătușii Anica, într-o scrisoare datată 24 iunie, că presimțise această sinucidere.

1917 Editorul londonez Constable îi refuză publicarea unui volum de poeme scris în engleză, intitulat *Violonistul nebun* (*The Mad Fiddler*). În aprilie are loc la Teatrul Național de la Lisabona cea dintâi manifestare futuristă din Portugalia. Conferința lui Almada Negreiros – *Ultimatum futurist dat generațiilor portugheze din secolul XX* – provoacă scandal. Peste puțin timp apare revista *Portugal Futurista,* care va fi confiscată de poliție din cauza textului lui Almada Negreiros. În acest unic număr, Campos

publică *Ultimatum*. În decembrie, maiorul Sidónio Pais îl arestează pe premierul Afonso Costa şi instaurează dictatura.

1918 Publică, în engleză, o primă versiune din poemul *Antinous* şi, de asemenea, *35 Sonnets*. În luna mai, Sidónio Pais e ales preşedinte al Republicii, dar va fi asasinat în decembrie, după care Portugalia intră într-o perioadă de mare instabilitate. În septembrie, revista londoneză *Times Literary Supplement* comentează favorabil poemele publicate de Pessoa în cursul anului.

1919 O revoltă monarhistă e reprimată violent la Porto. Pessoa se decide să-l „exileze" pe Ricardo Reis în Brazilia, aşa cum emigrau în epocă toţi monarhiştii portughezi. Îi scrie unui „magnetizor" de la Paris pentru a-i solicita cursuri prin corespondenţă. Se descrie pe sine ca un „istero-neurastenic". Ia parte tot mai des la şedinţe de spiritism, cum dovedesc numeroase manuscrise din această perioadă.

1920 Debutează relaţia cu Ophélia Queiroz, pe atunci în vârstă de nouăsprezece ani, secretară la o agenţie comercială. Îi trimite prima dintr-o serie de „scrisori de amor". Închiriază, în aşteptarea mamei sale care urmează să se repatrieze împreună cu restul familiei, în martie, un apartament la adresa Rua Coelho da Rocha, numărul 16, unde rămâne până la sfârşitul vieţii. Ulterior, întreaga clădire va deveni Casa Pessoa, unde este păstrată şi biblioteca poetului. (Dar manuscrisele din faimosul cufăr se află la Biblioteca Naţională.) Revista britanică *The Athenaeum* îi publică un poem. Participă sub numele A.A. Crosse la un concurs de şarade organizat de *Times*, imaginându-şi că va câştiga marele premiu ca să se poată căsători cu Ophélia. Pentru prima dată heteronimul Álvaro de Campos se amestecă în relaţia lor epistolară şi-i adresează reproşuri Ophéliei. Aceasta se arată însă amuzată de jocul heteronimic. În octombrie, Pessoa traversează o puternică criză şi-i comunică Ophéliei că a fost „schimbat" cu Campos. În decembrie, îi adresează aceleiaşi o scrisoare de ruptură: „Iubirea a trecut. [...] Destinul meu visează o altă Lege, căreia îi ignoraţi până şi existenţa şi care este din ce în ce mai mult supusă unor Stăpâni intoleranţi şi neiertători".

1921 Cea de-a doua tentativă a lui Pessoa de a deveni editor. Împreună cu un grup de prieteni înființează Editura Olisipo (aluzie la numele mitic al Lisabonei – Olisipolis, „oraşul întemeiat de Ulise"). Publică poeme în engleză semnate cu propriul său nume; *English Poems*, *I*, *II* şi *III* şi o carte a lui Almada Negreiros. În luna octombrie mai mulți apărători ai Republicii sunt asasinați.

1922 Publică în revista *Contemporânea,* care se înființase în acelaşi an, *Bancherul anarhist,* iar apoi un studiu despre poetul António Botto, homosexual declarat, reeditat la Olisipo cu volumul *Cântece*.

1923 Editura Olisipo este în centrul unui scandal, atât din pricina cărții lui Botto, care fusese apărat de Pessoa, cât şi după apariția unui pamflet, *Sodoma divinizată*, scris de un alt prieten al lui Pessoa, Raúl Real. Broşura e confiscată de poliție, mai mulți studenți catolici îl atacă violent pe autor. Atât Campos, cât şi Pessoa îi iau apărarea lui Real. Nu se poate presupune că Pessoa ar fi fost el însuşi homosexual. Dar a apărat toate libertățile, inclusiv pe aceea de a fi mason, ateu sau păgân. În acelaşi an, acordă un interviu pentru *Revista Portuguesa* şi vorbeşte despre viitorul țării sale în perspectiva celui de-al „Cincilea Imperiu", sub deviza atât de pessoană: „Trebuie să fim totul în toate chipurile", într-o spiritualitate de „Păgânism superior, Păgânismul suprem /... / în care numai toți zeii puşi laolaltă sunt adevărul".

1924 Decesul tatălui său vitreg. Împreună cu pictorul Rui Vaz, publică, în octombrie, primul număr dintr-o nouă revistă, *Athena,* care se revendică de la tradițiile Greciei antice. În cel de-al doilea număr, în noiembrie, face elogiul prietenului său Sá-Carneiro. În total, au apărut cinci numere din această revistă.

1925 Decesul mamei sale îl marchează profund pe Pessoa. Sora Henrieta şi soțul ei vin să locuiască împreună cu poetul. În noiembrie se naşte nepoata Manuela. Pessoa manifestă grave tulburări psihice şi îşi exprimă dorința de a fi internat pentru „nebunie psihastenică".

1926 Alături de cumnatul său, Caetano Dias, Pessoa înființează *Revista de Comércio e Contabilidade*, unde publică mai multe articole teoretice şi umoristice despre economie. Mişcarea revoluționară pornită din oraşul Braga se încheie cu o lovitură de stat militară care îl aduce la putere pe generalul Gomes da Costa. Publică din nou articole în care militează pentru un „imperialism spiritual“ şi afirmă, între altele, că Portugalia ar putea renunța la colonii. Între timp un alt general, Carmona, devine liderul dictaturii militare. Spre sfârşitul anului, Pessoa depune un brevet ca autor al unui *Anuar indicator sintetic, pe nume şi pe toate categoriile de clasificare, spre a fi consultat în orice limbă*.

1927 Apare la Coimbra revista *Presença*, sub conducerea lui João Gaspar Simões şi a lui José Regio; acesta din urmă afirmă, în cel de-al treilea număr, că Fernando Pessoa este liderul mişcării moderniste portugheze. Va avea mai multe contribuții la această revistă.

1928 Generalul Carmona e ales preşedinte al republicii. Dar în noul guvern omul-forte se profilează deja a fi profesorul de economie Oliveira Salazar, ministru de finanțe. În decembrie, publică în revista *Presença* un *Tabel bibliografic* în care precizează că scrie opere ortonime şi heteronime care nu sunt nici anonime, nici sinonime: „Opera heteronimă este a autorului în afara persoanei sale, este de o individualitate complexă, făurită de el, cum ar fi tiradele unui personaj dintr-o dramă a lui“. Făcând referință la profeția despre apariția unui „super-Camoes“, lansată în primul număr al revistei *Orpheu*, şi la unele texte de acolo care au provocat „un scandal disproporționat“, precizează: „Sunt singurele cazuri în care o scriere a lui Fernando Pessoa a atras atenția publicului. Fernando Pessoa nu are intenția să publice – cel puțin deocamdată şi pentru multă vreme – nici vreo carte şi nici vreo broşură. Pentru că nu există un public care să îl citească, el consideră zadarnic să cheltuiască în mod inutil banii pe care nu-i are“.

1929 Gaspar Simões publică primul studiu de anvergură, de circa douăzeci de pagini, despre opera poetică a lui Pessoa. În septembrie, reia legătura cu Ophélia. Îi trimite o fotografie în care este suprins „în flagrant delitru“

bând la tejgheaua unui bar, şi începe să facă din nou aluzii epistolare la o posibilă căsătorie sau chiar la stabilirea undeva în provincie, după ce va fi pus punct „operei literare“. Spre sfârşitul anului, primeşte prin poştă cartea „magului“ englez Aleister Crowley, la apariția căreia subscrisese, iar la rândul său îi trimite poemele sale în engleză.

1930 Ruptură definitivă, şi inexplicabilă, cu Ophélia, care îi va mai adresa, totuşi, o ultimă scrisoare anul următor, iar apoi câte o telegramă anuală de felicitare la data naşterii. Pessoa se întâlneşte într-o cafenea la Lisabona cu admiratorii săi de la revista *Presença* din Coimbra, veniți special să-l cunoască. Produce însă o impresie bizară, susține că el este Álvaro de Campos şi se comportă incoerent. Îl primeşte tot acum pe Aleister Crowley, care îl convinge să participe la o farsă ce urmează să fie amplificată în presă. Pessoa depune de două ori, public, mărturie că excentricul „poet ocultist şi om al misterului“ a dispărut sau s-a sinucis, aruncându-se în vestita grotă Gura Infernului de pe coasta Atlanticului, în apropiere de Cascais; sau insinuează că „magul“ ar fi fost asasinat. Acesta montase falsa dispariție atât ca să-şi înduplece iubita cu care era certat, cât şi pentru publicitatea ce decurgea de aici.

1931 Gaspar Simões, care dezaprobase participarea poetului la episodul cu dispariția lui Crowley, publică, totuşi, în *Presença,* poemul acestuia *Imn către Pan*, în traducere pessoană. La sfârşitul anului Pessoa îi va adresa aceluiaşi critic de la Coimbra o lungă scrisoare în care explică înțelesurile pe care le dă el „simulării“ – *o fingimento* –, temă centrală în creația sa. În aceeaşi epistolă, îl ia peste picior pe Freud şi ironizează teoria psihanalizei în general.

1932 Salazar devine şef al guvernului. Solicitat să scrie o prefață pentru culegerea de versuri a unui evreu ucrainean aflat în exil, Eliezer Kamenezky, Pessoa profită pentru a furniza ample explicații despre iudaism, creştinism, francmasonerie sau rozicrucianism, teme care îl procupă profund în acea perioadă. I se refuză un post de bibliotecar la Muzeul din Cascais, deşi fusese recomandat atât de Gaspar Simões, cât şi de Pierre

Hourcade, noul director al Institutului Francez de la Lisabona (în paranteză fie spus, acelaşi publicase cu un an înainte într-o revistă pariziană primul articol informativ despre Pessoa în spaţiul francofon, iar anul următor tot el va publica în *Cahiers du Sud* din Marsilia primul grupaj de poeme pessoane apărut în Franţa, însoţit de o prezentare). Un poet mediocru, António Ferro, apropiat la început de grupul *Orpheu,* devine secretar al Propagandei Naţionale şi va contribui decisiv la elaborarea teoriei naţionaliste a „Statului Nou“ („Estado Novo“), pe care Pessoa o va ironiza copios în ultimii săi ani de viaţă.

1933 Definitivează volumul postum al prietenului său Mário de Sá-Carneiro, *Indicii de aur*, care va fi publicat de *Presença*. E anul în care doctrina „Statului Nou“ e definită în cartea despre Salazar, scrisă de acelaşi Ferro, doctrină inclusă în noua constituţie, pe care Pessoa o întâmpină cu salve de ironie. În această perioadă, poetul traversează o nouă criză nervoasă.

1934 Termină volumul *Mesaj* (*Mensagem*), care va fi tipărit în octombrie pentru a putea fi prezentat la concursul pentru Premiul Antero de Quental, organizat de Secretariatul de Stat pentru Propagandă Naţională. Volumul iese pe piaţă la 1 decembrie, data aniversară a restaurării dinastiei portugheze care, în 1640, pusese capăt dominaţiei spaniole asupra Portugaliei. I se atribuie cărţii numai premiul al doilea, probabil şi pentru că nu se încadrase la prima categorie: „Carte în versuri de cel puţin o sută de pagini“; premiul întâi îi revine unui călugăr franciscan, aflat pe atunci în misiune în Mozambic, autor complet ignorat după aceea. Într-un interviu pentru *Diário de Lisboa*, Pessoa declară: „Am mai multe feluri de a scrie, niciodată unul singur“.

1935 Sănătatea lui Pessoa se înrăutăţeşte, poetul consumă din ce în ce mai mult alcool, în special vin şi *aqua ardiente*. Multe recenzii la *Mesaj* sunt dezamăgitoare. Pessoa îi adresează la 13 ianuarie criticului Adolfo Casais Monteiro vestita scrisoare despre geneza heteronimilor. Într-o scrisoare ulterioară adresată aceluiaşi, poetul precizează că diversele sale personalităţi acţionează în cadrul unei drame care, în loc să facă să evolueze

personaje, pune în scenă oameni adevărați – *drama em gente*. Publică în luna februarie în *Diário de Lisboa* un pamflet virulent împotriva unui proiect de lege care viza dizolvarea tuturor societăților secrete din Portugalia. E atacat în 28 de articole, mai cu seamă pentru că luase apărarea francmasoneriei. Pessoa refuză să participe la decernarea Premiului Antero de Quental, prezidată de Salazar, pe 21 ianuarie, când sunt anunțate şi noile criterii de cenzură instaurate de regimul salazarist. Redactează în această perioadă o notă autobiografică în care se defineşte „conservator anti-reacționar" şi „creştin gnostic", anti-catolic, membru al Ordinului Templierilor. Cum Salazar instituise Serbările Lisabonei, Pessoa scrie o trilogie ironică şi ireverențioasă – *Piața Figueira* (*Praça da Figueira*). Protestează împotriva cenzurii luând decizia să nu mai publice nimic în Portugalia unde, afirmă poetul, fusese instaurată o „regulă sovietică a Puterii". În noiembrie are frecvent colică hepatică. La insistențele vărului său, doctorul Jaime Neves, acceptă să fie internat la spitalul Saint-Louis-des-Français, unde primeşte îngrijiri. Ultima frază scrisă în ajunul morții, pe 29 noiembrie: *I know not what tomorrow will bring* – „Nu ştiu ce va aduce ziua de mâine". Pe 30 noiembrie, la ora opt seara, cere să i se dea ochelarii, iar peste o jumătate de oră moare. Este înhumat pe 2 decembrie în cavoul familiei din Cimitirul Plăcerilor (Cemitério dos Prazeres), în prezența a peste cincizeci de persoane. Luis de Montalvor, prieten din perioada *Orpheu*, ține discursul funebru. Cotidianul *Diário de Noticias* îi consacră două coloane.

Publicarea operei sale a început în 1942 la Editura Ática, dar inițiatorii ei erau departe de a bănui întinderea şi dificultatea proiectului editorial. Abia în 1960 apare la Rio de Janeiro cea mai amplă culegere *Obra poetica,* de circa 800 de pagini, îngrijită de Maria Aliete Galhoz – ediție de referință pentru aproape un sfert de secol. În 1968 începe inventarierea Fondului Pessoa, în care vor fi identificate 27 543 de documente, dintre care 18 816 de manuscrise, 3 948 de dactilograme şi alte 2 662 de documente, în parte dactilografiate, şi în parte autografate. Cufărul cu documente este transferat definitiv la Biblioteca Națională din Lisabona abia în 1973. În prezent, un colectiv de cercetători se străduieşte să ducă la bun sfârşit editarea

operei complete. Între timp, mai multe persoane au răvăşit manuscrisele, făcând şi mai grea datarea sau apartenența lor la un proiect pessoan în funcție de lotul în care se aflau inițial. Iată de ce polemicile şi controversele între editorii lui Pessoa continuă şi este deja criticată chiar şi ediția critică națională, înainte de a fi încheiată. La centenarul morții poetului, rămăşițele sale pământeşti au fost duse la Mânăstirea Ieronimilor (Mosteiro dos Jerónimos), unde se află în prezent alături de cenotafurile dedicate lui Luís de Camões şi lui Vasco da Gama.

D.F.

Notă asupra ediției

Era imposibil ca în volumul de față să putem reuni toate identitățile sub care s-a multiplicat poezia lui Fernando Pessoa sau toate textele poetice găsite în faimosul *espolio*, cufărul cu manuscrise rămas moştenire de la poet. A trebuit să ne restrângem la o selecție din familia heteronimo-ortonimică de bază folosind textele cel mai des reproduse în edițiile portugheze sau străine. Ele au intrat deja în domeniul public, pot fi citite şi pe internet, iar în marea lor majoritate sunt texte deja fixate, după ce au integrat, prin ani, şi variantele sau corectările pe care le-au stabilit câteva ediții de referință de până acum: de exemplu, cele apărute la Assirio&Alvim sau la Imprensa Nacional. Se poate afirma că se conturează treptat un adevărat canon pentru textele „definitive“ ale lui Pessoa însuşi şi pentru cele ale heteronimilor. El permite stabilirea de noi ediții, în funcție de dimensiunile dorite sau de criteriile tematice avute în vedere de o editură sau alta. Cum o ediție Pessoa definitivă şi completă încă nu există, mai toate edițiile pessoane, inclusiv cele în portugheză, rămân nişte selecții provizorii. Nici excepționala ediție de la Gallimard, din Bibliothèque de la Pléiade, *Œuvres poétiques*, 2001, deşi însumează peste 2000 de pagini, nu este o ediție completă a poeziei pessoane. Majoritatea edițiilor jonglează cu această infinită operă fragmentară încă ascunsă în proiectul ei neîncheiat. Iar ediția de față le urmează exemplul. Dar avem credința că nu lipseşte din selecția noastră nici un text esențial pentru înțelegerea acestei mari aventuri creatoare. Am fost nevoiți să renunțăm la „catrenele populare“ ale ortonimului, precum şi la alte texte cu caracter ezoteric, politic sau anecdotic. Şi, de asemenea, la unele poeme din misteriosul *Mesaj*. Tot aşa, am exclus aici, cu excepția poemului *Antinous*, sonetele

şi alte poeme scrise în limbile engleză şi franceză. Acolo unde ediţiile portugheze reproduc mai multe variante de compoziţie sau numai variante de termeni, am optat, de obicei, pentru termenul sau textul care ni s-a părut mai expresiv. Dar în unele cazuri (vezi păgânismul lui Reis), variaţiile pe acelaşi motiv nu puteau fi evitate. Trebuie semnalată însă relativ recenta ediţie din poezia lui Álvaro de Campos, heteronim cu care eminenta specialistă în exegeza pessoană Teresa Rita Lopes „conviețuieşte“ de câteva decenii. După îndelungi cercetări şi graţie acestei familiarități cu cel mai expansiv heteronim al lui Pessoa, domnia sa a stabilit o ediţie de referinţă care diferă în multe privinţe de ediţiile precedente – *Álvaro de Campos, Livro de Versos. Edição Critica,* Editorial Estampa, Lisbõa, 1993. Am împrumutat din această ediţie sugestii care modifică mai vechile cronologii ale poemelor lui Campos, după cum, uneori, am completat chiar conţinutul poemelor (sau am exclus fragmente), conform textelor definitive propuse de ea. Se poate spune că acest Campos în româneşte este „la zi“, deşi suntem departe de a fi reprodus ediţia menţionată, atât din motive de spaţiu, cât şi pentru că nu ne-am propus o ediţie academică similară în româneşte, cu un aparat critic şi cu un joc al variantelor corespunzător. Mai trebuie reţinută precizarea că data compunerii poemelor apare numai acolo unde Pessoa însuşi a menţionat-o. Şi e consemnată cu particularităţi grafice diferite de la un poem la altul, pe care noi le-am păstrat ca atare. Aceeaşi explicaţie şi pentru inconsecvenţa cu care se folosesc sau nu majuscule când apar unii termeni filozofici sau cu trimiteri la mitologie (univers/Univers; parce/Parce; fatum/Fatum). Să nu uităm că Pessoa nu şi-a revăzut niciodată în întregime opera pentru a adopta normele unei transcrieri unitare. Sperăm, de asemenea, că cititorul va găsi repede şi semnificaţia parantezelor, acolo unde manuscrisele pessoane prezintă lacune. În sfârşit, o remarcă ce vizează anumite texte cu un pronunţat caracter speculativ: în general, Pessoa se ferea să recurgă la concepte filozofice, chiar atunci când acestea l-ar fi ajutat în articularea ideilor de o mare densitate dezvoltate de el în unele texte. Ca să evite abstractizarea, el a acceptat de multe ori o anumită redundanţă, cu rol pedagogic, preferând drumul analitic, chiar dacă mai greoi. Acolo unde anumite pleonasme par să iasă la suprafaţă, ele sunt voite chiar de Pessoa, iar traducerea de faţă le respectă ca atare. Deseori acest poet se lăsa dus, într-o subtilă joacă, până în zona unor dezvoltări absurde, pentru a-şi surprinde şi mai mult cititorul tocmai prin simplitatea insolită la

care tot el reducea tiradele speculative. Sperăm că cititorul român îi va deveni complice în aceste dificultăți aparent rebarbative.

Reproducem în interiorul acestei ediții exercițiile prin care Pessoa particulariza posibilele semnături ale heteronimilor săi, horoscoapele acestora concepute de el, câteva file din manuscrisele atribuite lor, precum şi câteva ipostaze fotografice ale autorului.

Țin să-i aduc mulțumiri speciale poetei Denisa Comănescu, minunata editoare pe care o cunoaştem, pentru pasiunea cu care se implică în apariția operei lui Fernando Pessoa în limba română. Îi prezentam încă prin 1985, pentru editura specializată pe atunci în publicarea literaturii universale, schița unui proiect de traducere a operei pessoane, în mai multe volume. Iată că acel proiect a prins contur la Editura Humanitas Fiction, odată cu publicarea *Cărții neliniştirii,* în 2009, şi a *Operei poetice*, în 2011. Seria „Fernando Pessoa“ va continua în româneşte, chiar dacă aventura editării ei nu s-a încheiat în Portugalia.

D.F.

~~X~~ XVII. (early)

A Salada

Ah meu prato que mistura de Natureza!
As minhas irmãs as plantas,
As companheiras dos frutos, as santas
A quem consagrem reza...

E contam-as e vêem a' nossa mesa
E nos hoteis os hospedes medrosos,
Que chegam com comeres tendo manias,
Pedem "salada", descuidosos...

Com pensar que saiam á Terra. Mãe
De ma procura e os seus filhos pumienios,
Os pumienios verdes palavras que elle tem,
Os pumienios comos uvas e ~~uiganta~~ ?
Ana Mé'vii
Quando os agros descem e o cunis do monte
Verde e alegado surgia
E no ar por onde a pomba apparecia
O arco-iris se estatelava...

(1)

XVIII

Quem me dera que eu fosse o pé da estrada
E que os pés dos pobres me estivessem pisando...

Quem me dera que eu fosse os rios que correm
E que os cavadores estivessem á minha beira...

Quem me dera que eu fosse os choupos á margem do rio
E tivesse ni'o ceu por cima e a agua por baixo...

Quem me dera que eu fosse o burro do moleiro

E que elle me batera e me atirara ...

Antes mi. que ser o que atravessa a vida
Olhando para traz de si e tendo pena ...

(1) XIX.

O luar quando bate na relva
Não sei que coisas me lembra ...
Lembra-me a voz da criada velha
Contando-me contos de fadas,
E de como Nossa Senhora vestida de mendiga
Andava à noite nos estradas
Socorrendo as creanças maltratadas ...

E eu já não penso cá que isso é verdade,
Para que bate o luar na relva?

XX. X

O Tejo é mais bello que o rio que corre pela minha aldeia,
Mas o Tejo não é mais bello que o rio que corre pela minha aldeia,
Porque o Tejo não é o rio que corre pela minha aldeia ...

O Tejo tem grandes navios
E navega n'elle ainda,
Para aquelle ~~que vem em tudo o que lá vai ou foi~~
A memoria das naus ...

O Tejo desce de Hespanha
E o Tejo entra no mar em Portugal.
Toda a gente sabe isso,
Mas poucos sabem qual é o rio da minha aldeia

Scrisoare către Casais Monteiro
(Geneza heteronimilor)

Lisabona, 13 ianuarie 1935

Scumpe camarade,

Vă mulțumesc din tot sufletul pentru scrisoare, la care voi răspunde imediat şi integral. Totuşi, înainte de a începe, vă rog să mă scuzați că vă scriu pe o hârtie de proastă calitate. Îmi lipseşte o hârtie mai bună, astăzi e duminică şi nu am cum să îmi procur alta. Cred însă că e mai bine să vă răspund chiar şi pe o asemenea hârtie decât să amân.

Mai întâi de toate, vreau să vă asigur că eu nu voi vedea niciodată „alte rațiuni" în orice ați putea scrie despre mine, chiar dacă ar fi să mă dezaprobați. Sunt unul dintre puținii poeți portughezi care nu şi-au decretat propria infailibilitate şi care nu iau orice critică ce li s-ar putea face drept crimă de lezdivinitate. De altfel, oricare ar fi ele defectele mele mentale, nu există la mine nici o tendință de manie a persecuției. În afară de asta, cunosc deja suficient independența dumneavoastră intelectuală, independență pe care, îngăduiți-mi să v-o spun, o apreciez şi o aprob cât se poate de mult. Nu mi-am propus niciodată să fiu un Maestru sau un Şef-Maestru, întrucât nu am talent pedagogic şi nici nu ştiu dacă aş avea ceva de predat cuiva; Şef, întrucât nu ştiu să gătesc nici cel puțin o omletă. Deci să nu vă preocupe cine ştie ce că ați putea spune ceva despre mine. Eu nu caut pivnițe pe la etajele nobile.

Sunt întru totul de acord cu dumneavoastră că nu a fost o alegere fericită cea pentru care eu însumi am optat, să mă prezint prima dată publicului cu o carte precum *Mesaj* [1]. Eu sunt într-adevăr un naționalist mistic, un sebastianist

1 *Mensagem*, singurul volum de versuri (în portugheză) publicat de Pessoa sub propriul nume în timpul vieții sale. Prima parte a scrisorii lui Pessoa, adresată acestui

rațional. Dar mai sunt, în afara acestor trăsături, iar uneori în contradicție cu ele, şi multe alte lucruri. Iar aceste alte lucruri, prin chiar natura lor, nu sunt conținute în *Mesaj*.

Am inițiat cu această carte publicațiile mele din simplul motiv că a fost cea dintâi pe care am reuşit, nu ştiu de ce, să o organizez şi să o pun la punct. Şi întrucât ea era gata, am fost îndemnat să o public: am acceptat. Am făcut-o, țin să precizez, nu cu ochii ațintiți spre posibilul premiu al Secretariatului culturii, chiar dacă o asemenea intenție ascunsă nici nu ar constitui un păcat intelectual major. Cartea mea era gata în septembrie, iar eu chiar credeam că nu am să pot să o prezint la acel concurs, întrucât nu ştiam că data limită pentru depunerea acestor lucrări, fixată inițial la sfârşitul lunii iulie, a fost împinsă până la sfârşitul lunii octombrie. Cum însă dispuneam deja, la sfârşitul lunii octombrie, de exemplare din *Mesaj* gata pregătite, am trimis Secretariatului volumele cerute. Cartea răspundea exact condițiilor afişate (naționalism) pentru a intra în concurs. Deci am concurat.

Când, uneori, mă gândeam să organizez viitoarea publicare a operelor mele, niciodată o carte de felul volumului *Mesaj* nu figura pe primul loc. Ezitam mai degrabă între publicarea unei cărți voluminoase de versuri – un volum de circa trei sute cincizeci de pagini – care ar fi reunit diversele sub-personalități ale lui Fernando Pessoa însuşi şi ideea de a începe cu un roman polițist, pe care încă nu am reuşit să-l termin.

Sunt de acord, aşadar, cu dumneavoastră când spuneți că alegerea acestui *Mesaj*, pentru a mă înfățişa publicului, nu a fost fericită. Cu toate acestea, faptele mi-au dovedit că era cea mai bună alegere posibilă. Tocmai fiindcă acest aspect – secundar, într-o anumită măsură – al personalității mele nu a fost nicicând pus suficient de bine în evidență prin colaborările mele la diverse reviste (exceptând doar poezia *Mare portugheză* ce face parte dintre acelaşi volum), e bine că a apărut, şi că a apărut acuma. Fără să calculez sau să premeditez (sunt incapabil de orice premeditare practică), apariția cărții a coincis cu unul dintre acele

---

critic literar mult mai tânăr decât el, dar care începea să dobândească deja o idee despre complexitatea operei pessoane, este importantă şi pentru că ea cristalizează unul dintre momentele în care Pessoa făcea planuri de structurare a manuscriselor, în vederea unei eventuale editări.

momente critice (în sensul original al cuvântului) de remodelare a subconştientului național. Ceea ce eu am întreprins mai întâi din întâmplare, şi s-a completat grație unei conversații, a fost ajustat cu maximum de exactitate, cu Echerul şi Compasul, de Marele Arhitect.

(Mă întrerup o clipă. Nu sunt nici nebun, nici nu am băut. Dar vă scriu direct, cât îmi permite de repede această maşină de scris, şi mă folosesc de expresii aşa cum îmi vin, fără să iau seama ce fel de literatură s-ar putea desprinde din ele. Nu aveți decât să presupuneți – şi bine veți face dacă veți presupune, fiindcă acesta e adevărul – că stau pur şi simplu de vorbă cu dumneavoastră.)

Iar acum am să răspund direct celor trei întrebări puse de dumneavoastră: (1) viitorul plan de publicare a operei mele, (2) geneza heteronimilor mei şi (3) ocultismul.

După publicarea, în condițiile pe care vi le-am indicat, a volumului *Mesaj*, care este o manifestare unilaterală, am intenția să continui în felul următor. Sunt pe cale de a completa o versiune total modificată din *Bancherul anarhist*; ar urma să fie gata în scurt timp, şi intenționez să o public de îndată ce va fi terminată. În acest caz, ar urma să traduc imediat acest text în engleză şi să văd dacă pot să-l public în Anglia. Aşa cum va fi, ar avea şanse să fie cunoscut la nivel european. (Nu trebuie să interpretați această frază în sensul unui Premiu Nobel imanent.)[1] După care – iar acum răspund cu adevărat la întrebarea dumneavoastră ce se referea la poezie – intenționez, pe timpul verii, să reunesc acest gros volum cu mici poeme de Fernando Pessoa însuşi şi să văd dacă pot să-l public la sfârşitul acestui an[2]. Fără îndoială că dumneavoastră aşteptați tocmai acest volum pe care şi eu însumi doresc să îl văd apărut. El va reuni toate aspectele personalității mele, cu excepția naționalismului, deja dezvăluit prin *Mesaj*.

Cum ați văzut, m-am referit numai la Fernando Pessoa. Nu mă gândesc la nimic precis în privința lui Alberto Caeiro, Ricardo Reis sau Álvaro de Campos. N-aş putea să fac pentru ei nimic, în sensul de a-i publica, dacă nu mi s-ar acorda

1 Acest manifest-pamflet a avut într-adevăr un destin internațional, însă doar la mai bine de o jumătate de veac de la data acestei scrisori.

2 Pessoa va muri în luna noiembrie, fără să apuce să-şi definitiveze proiectul. Prima ediție postumă a preluat materialul sub titlul petrarchist *Cancioneiro*.

(vezi mai înainte) Premiul Nobel. Cu toate acestea, îmi zic eu nu fără o oarecare tristețe, am pus în Caeiro toate puterea mea de depersonalizare dramatică, am pus în Ricardo Reis toată disciplina mea mentală, înveşmântată în muzica ce îi este lui proprie, am pus în Álvaro de Campos toată emoția pe care eu nu mi-o acord nici mie şi nici vieții. Când te gândeşti, stimate Casais Monteiro, că, din punctul de vedere concret al publicării, cu toții vor fi împinşi în planul secundar al uitării de Fernando Pessoa, impurul şi simplul de el!

Cred că am răspuns astfel la prima dumneavoastră întrebare. Dacă socotiți că răspunsul are câteva lacune, numiți-mi-le. Dacă vă pot răspunde, am s-o fac. Dar deocamdată nu am nici un fel de plan. Şi dacă iau în seamă ce sunt şi ce devin planurile mele, e cazul să spun: *Mulțumesc lui Dumnezeu!*

Trec acum să răspund la întrebarea despre geneza heteronimilor mei. Voi încerca să o fac cât se poate de complet.

Încep cu partea psihiatrică. Originea heteronimilor mei se situează în tendința profund isterică ce mă caracterizează. Nu ştiu dacă sunt pur şi simplu un isteric sau dacă, mai precis, sunt un istero-neurastenic. Înclin spre această ultimă ipoteză, fiindcă există la mine anumite fenomene de abulie care nu se încadrează propriu-zis între simptomele isteriei. Oricum ar fi, originea mentală a heteronimilor mei se află în tendința mea organică şi constantă spre depersonalizare şi simulare. Din fericire pentru mine şi pentru ceilalți, aceste fenomene s-au mentalizat în mine: vreau să spun că nu se manifestă în viața mea practică, în cea exterioară ce vine în contact cu alții; sunt fenomene ce explodează înlăuntrul meu şi le trăiesc numai eu însumi cu mine însumi. Dacă aş fi fost femeie – căci la femei crizele isterice izbucnesc în atacuri şi manifestări de aceeaşi natură –, fiece poem de Álvaro de Campos (cel mai isteric dintre istericii care se află în mine) ar fi constituit o adevărata alarmă pentru vecini. Dar sunt bărbat – iar la bărbați isteria ia mai cu seamă forme mentale; aşa că totul sfârşeşte în linişte şi poezie...

Asta explică, *tant bien que mal*[1], originea organică a heteronimiei mele. Iar acum am să vă relatez direct povestea heteronimilor mei. Încep cu cei care au

1 De bine de rău, în franceză, în original.

murit, de ale căror nume, în unele cazuri, nici nu-mi mai aduc aminte – cei care zac undeva pierduți în trecutul îndepărtat al copilăriei mele aproape uitate.

Încă din copilărie am avut tendința să creez împrejurul meu o lume fictivă, să mă înconjur de prieteni şi cunoştințe care nu au existat nicicând. (Nu ştiu, evident, dacă într-adevăr ei nu au existat, sau de nu cumva eu sunt cel care nu a existat). Încă de când mă ştiu ca fiind acela pe care-l numesc eu, îmi aduc aminte că am schițat în permanență, mental, conferindu-le siluetă, caracter, gesturi şi câte un trecut propriu, un anumit număr de personaje imaginare care erau, pentru mine, la fel de vizibile şi la fel de ale mele ca şi lucrurile despre care spunem, probabil la modul abuziv, că aparțin vieții reale. Această tendință, prezentă la mine încă de la bun început de când îmi aduc aminte că sunt eu, m-a însoțit toată viața, schimbându-şi uneori imperceptibil genul de muzică cu care mă încântă, dar păstrându-şi totdeauna felul de a cânta.

Îmi amintesc astfel de cel care a fost, mi se pare, cel dintâi heteronim al meu, sau, mai degrabă, cea dintâi cunoştință a mea inexistentă – un anume Chevalier de Pas[1], erou conceput pe la şase ani, prin intermediul căruia îmi scriam scrisori adresate mie însumi, şi a cărui imagine, nu întru totul ştearsă, încă mai farmecă acea parte a afecțiunii mele ce se învecinează cu *saudade*[2]. Îmi amintesc, dar cu mai puțină claritate, şi de o altă figură, căreia i-am uitat numele, dar la fel de stranie, şi care era, nu-mi dau seama bine cum, rivalul lui Chevalier de Pas... E ceva ce i se întâmplă oricărui copil? Neîndoielnic – sau probabil că nu. Dar le-am trăit cu atâta intensitate, încât le retrăiesc şi astăzi, şi îmi reamintesc de ele atât de bine, încât trebuie să fac un efort ca să-mi dau seama că nu au existat niciodată în realitate.

Tendința de a alcătui în jurul meu un alt univers, asemănător acestuia, dar populat cu alți oameni, nu mi-a părăsit niciodată imaginația. Ea a cunoscut diverse faze, printre care şi următoarea, ce s-a produs într-o vreme când devenisem deja aproape adult. Îmi venea uneori câte o expresie spirituală, cu totul străină, dintr-o pricină sau alta, de cel care sunt eu, sau de cel care mă cred că sunt. Şi o spuneam, imediat, spontan, ca şi cum ar fi aparținut unuia dintre aceşti prieteni ai mei, cărora le dădeam imediat un nume, le inventam o poveste şi

1 În franceză, în original.

2 Aici cu sensul de „dor“, dar şi de stare nostalgică generică.

care se înfăţişau de îndată dinaintea ochilor mei cu un chip, cu o statură, cu îmbrăcăminte şi gesturi bine definite. Aşa mi-am făcut eu, şi i-am răspândit în lume, tot felul de prieteni şi de cunoştinţe care nu au existat niciodată, dar pe care încă şi astăzi, după treizeci de ani, îi aud, îi simt şi îi văd. Repet: îi aud, îi simt şi îi văd... şi mi-e dor de ei.

(Când încep să vorbesc, iar scrisul la maşină, pentru mine, înseamnă realmente a vorbi, mi-e greu să mă mai opresc. Dar v-am plictisit destul, Casais Monteiro! Voi aborda geneza heteronimilor literari căci, la urma urmei, tocmai aşa ceva doriţi să aflaţi. În orice caz, tot ceea ce am spus până aici vă relatează povestea mamei care le-a dat viaţă.)

Cam prin anul 1912, dacă nu mă înşel (iar greşeala nu poate fi prea importantă, în orice caz), mi-a venit ideea să scriu câteva poeme cu caracter păgân. Am schiţat câteva în vers neregulat (dar nu în stilul lui Álvaro de Campos, ci într-un stil cu semiregularitate), după care le-am lăsat la o parte. Totuşi, simţisem că se schiţa, într-o penumbră indefinită, portretul vag al persoanei care compusese acel ciclu. (Aşa s-a născut, fără ca eu să-mi dau seama, Ricardo Reis.)

După un an şi ceva, sau poate după doi ani, mi-a venit într-o bună zi ideea să-i joc o festă lui Sá-Carneiro –, să inventez un poet bucolic, ceva cât mai complicat, şi să i-l prezint, nu mai ştiu cum, într-o formă mai mult sau mai puţin reală. Mi-am petrecut câteva zile încercând să elaborez personajul acestui poet, dar n-am reuşit. Într-o zi, când până la urmă m-am hotărât să renunţ – era în data de 8 martie 1914 –, m-am apropiat de o comodă înaltă şi, după ce am luat o foaie de hârtie, am început să scriu, în picioare, aşa cum scriu de fiecare dată când mi se prezintă o asemenea ocazie. Şi am scris treizeci şi ceva de poeme laolaltă, cuprins de un soi de extaz a cărui natură n-aş putea să o definesc. A fost ziua triumfală a vieţii mele, şi nu voi mai cunoaşte niciodată una asemănătoare. Am început cu titlul, *Paznicul turmelor*[1]. Iar ceea ce a urmat a fost de fapt apariţia cuiva în mine, căruia i-am dat imediat numele Alberto Caeiro. Scuzaţi absurditatea acestei fraze: şi-a făcut atunci apariţia în mine maestrul meu. Aceasta a fost senzaţia imediată ce m-a cuprins. În aşa măsură încât, după ce scrisesem

1 În original, *O Guardador de Rebanhos*; cum limba portugheză are şi variante mai bucolice ce pot fi echivalate cu „păstor“ sau chiar cu „păcurar“, se poate deduce că Pessoa a optat intenţionat pentru un termen ceva mai puţin „poetic“.

cele treizeci şi ceva de poeme, am luat din nou hârtie de scris şi am compus, de asemenea, cele paisprezece poeme ce constituie *Ploaia oblică* de Fernando Pessoa. Imediat şi integral... Asta marca revenirea lui Fernando Pessoa-Alberto Caeiro la Fernando Pessoa fără nimeni altul. Sau poate şi mai bine spus, a fost reacţia lui Fernando Pessoa împotriva inexistenţei sale ca Alberto Caeiro.

De îndată ce Alberto Caeiro şi-a făcut apariţia, m-am grăbit să-i descopăr – instinctiv şi la modul subconştient – anumiţi discipoli. Aşa că l-am smuls din păgânismul lui pe încă latentul Ricardo Reis, i-am găsit un nume şi l-am ajustat pe propria lui măsură, fiindcă în acest stadiu deja îl *vedeam*. După care brusc, printr-o derivaţie la opusul lui Ricardo Reis, şi-a făcut impetuos apariţia un nou individ. Într-un singur elan, la maşina de scris, fără nici o întrerupere sau corectură, ţâşni *Oda triumfală* a lui Álvaro de Campos – oda cu acest titlu şi omul cu numele pe care îl poartă acesta.[1]

Aşa am creat o gaşcă[2] inexistentă. Am fixat toate aceste elemente într-un cadru real. Am eşalonat treptat influenţele, am cunoscut relaţiile de prietenie dintre ei, am ascultat în interiorul persoanei mele discuţiile şi divergenţele lor de opinii, şi am impresia că în toate acestea dăinuiesc încă eu, creatorul acestui ansamblu, eu cel care în toate acestea fusesem cel mai puţin prezent. Ai spune că totul s-a petrecut şi continuă să se petreacă independent de mine. Dacă voi reuşi într-o zi să public discuţiile dintre Ricardo Reis şi Álvaro de Campos în materie de estetică, veţi vedea cât de diferite sunt ele, şi cât de puţin contez eu în acest domeniu.

Când am publicat revista *Orpheu*, a trebuit să găsim, în ultimul moment, ceva pentru a completa numărul de pagini necesar. Am avut atunci ideea, pe care i-am expus-o lui Sá-Carneiro, să scriu un poem mai „vechi“ de Álvaro de Campos – un poem aşa cum l-ar fi compus Álvaro de Campos înainte de a-l fi

---

1 Critica pessoană se amuză destul de copios pe seama credibilităţii acestei confesiuni ce intră la rândul ei în categoria „simulărilor“ sincere profesate de Pessoa. După un calcul minim, chiar şi cu prolificitatea proverbială a lui Pessoa, e datată în această măreaţă zi o producţie ce tinde spre suta de pagini. E adevărat însă că dactilogramele lui Pessoa fac dovada faptului că reuşea să compună poeme direct la maşină, inclusiv sonete elisabetane în limba engleză, cărora rareori le mai aplica ulterior anumite corecturi.

2 Pessoa foloseşte termenul francez *coterie*.

cunoscut pe Alberto Caeiro şi de a cădea sub influenţa lui. Aşa am scris *Opiarium*, în care am încercat să indic toate tendinţele latente existente la Álvaro de Campos, cele care ar fi urmat să se dezvăluie ulterior, dar fără să fi existat încă nici o urmă de contact cu maestrul său Caeiro. Dintre toate poemele mele, este cel care m-a costat cele mai mari eforturi să-l scriu, din pricina dublei puteri de depersonalizare de care a trebuit să fac dovadă. Dar, în sfârşit, cred că nu a ieşit tocmai rău, şi că acest poem ni-l redă pe un Álvaro ce încă avea coşuri pe faţă...[1]

Cred că v-am explicat astfel originea heteronimilor mei. Dacă mai rămâne ceva neclar şi aveţi nevoie de lămuriri suplimentare – căci vă scriu cu toată viteza, iar atunci când scriu repede nu sunt totdeauna prea limpede – spuneţi-mi, şi am să vă dau cu mult drag şi alte explicaţii. Şi, iar acest lucru e adevărat, iată un element suplimentar şi isteric: când am scris anumite pagini din *Note în amintirea maestrului meu Caeiro*, redactate de Álvaro de Campos[2], am plâns cu lacrimi autentice. Asta ca să ştiţi cu cine aveţi de-a face, stimate Casais Monteiro!

Dar mai sunt câteva precizări de făcut pe acest subiect... Eu *văd* în faţa ochilor mei, în acest spaţiu incolor, dar real al visului, chipurile, gesturile lui Caeiro, Ricardo Reis şi Álvaro de Campos. Eu am alcătuit vârstele şi vieţile lor. Ricardo Reis s-a născut în 1887 (nu-mi mai amintesc ziua şi luna, dar le am scrise pe undeva), la Porto, e medic şi se află actualmente în Brazilia. Alberto Caeiro s-a născut în 1889 şi a murit în 1915; s-a născut la Lisabona, dar şi-a trăit aproape toată viaţa la ţară. Nu a avut nici o profesie şi aproape nici un fel de educaţie. Álvaro de Campos s-a născut la Tavira, în ziua de 15 octombrie 1890 (la ora unu şi jumătate după-amiaza, cum îmi spune Ferreira Gomes, şi e adevărat, căci horoscopul lui alcătuit în funcţie de această oră precisă s-a dovedit că i se potriveşte). Aşa cum deja ştiţi, el este inginer naval la Glasgow, dar actualmente se află la Lisabona, fără nici o ocupaţie. Caeiro era de statură mijlocie şi, chiar dacă într-adevăr fragil (a murit de tuberculoză), nu părea chiar atât de slăbănog pe cât arăta. Ricardo Reis e puţin, dar foarte puţin mai scund, însă mai puternic,

1 Pessoa a trebuit să inventeze un Álvaro de Campos puternic influenţat de simbolism, cu ceva rimbaldian şi exotic în el, într-o presupusă fază în care acest impetuos heteronim nu-i descoperise nici pe Reis, nici pe Whitman, ca să nu mai vorbim de mult mai apropiatul Marinetti. Şi toate acestea după ce stilul lui Campos se cristalizase deja în câteva mari ode.

2 Vezi textul la sfârşitul secţiunii dedicate lui Alberto Caeiro.

mai vânjos. Álvaro de Campos e înalt (1,75 metri, deci cu doi centimetri mai mult decât mine), e slab, are tendința să stea puțin aplecat. Nici unul dintre ei nu poartă barbă – Caeiro, în ceea ce-l privește, are părul blond-deschis și ochii albaștri; Reis e un brunet cu părul tern și mat; Campos are pielea mai degrabă deschisă, cu vagul aer al unui evreu portughez, însă cu părul lins și despărțit normal de o cărare; și, de asemenea, cu monoclu. Așa cum am spus, Caeiro nu a avut parte aproape de nici o educație în afara celor câteva clase primare; i-au murit devreme și tatăl și mama, și a trăit restul vieții retras în casă, supraviețuind din venituri modeste. Locuia împreună cu o mătușă deja foarte în vârstă. Și tot așa cum v-am spus, Ricardo Reis, educat într-un colegiu de iezuiți, este medic; din 1919 trăiește în Brazilia, unde s-a expatriat de bunăvoie, fiind monarhist. Prin educația primită, e un latinist, și este de asemenea un semi-elenist prin propria sa educație. Álvaro de Campos are o educație obișnuită de licean; după care a fost trimis în Scoția să devină inginer, mai întâi în mecanică, apoi în domeniul naval. A profitat de o vacanță ca să facă o călătorie în Orient, de unde a adus cu sine poemul *Opiarium*. A învățat latina de la un unchi care era preot la Breira.

Cum scriu eu în numele acestora trei?... În cazul lui Caeiro e vorba de o pură și neașteptată inspirație, fără ca eu să știu sau să pot măcar să-mi imaginez ce urmează să scriu. În cazul lui Ricardo Reis, se întâmplă în urma unei deliberări abstracte, care se concretizează brusc într-o odă. Pentru Campos, atunci când simt un subit impuls de a scrie și nu știu ce anume va ieși. (Semi-heteronimul meu Bernardo Soares[1], care seamănă în multe privințe cu Álvaro de Campos, își face apariția numai atunci când eu sunt obosit sau somnolent, atunci când facultățile mele raționale și de inhibiție se află oarecum în suspensie; proza cu pricina e o reverie constantă. E un semi-heteronim întrucât, dacă personalitatea lui nu este și personalitatea mea, ea este totuși nu o versiune diferită de a mea, ci o simplă mutilare. El e eu, mai puțin raționalitatea și afectivitatea. Proza lui seamănă cu a mea, dar e lipsită de ceea ce rațiunea, în cazul prozei mele, îi

1 Pessoa îi atribuie lui Bernardo Soares paternitatea prozei din *Cartea neliniștirii* (vezi primul volum al acestei serii), jurnal la care, în acest fel, Pessoa admite că ar fi și el pe jumătate autor.

conferă: aspectul de *ténu*[1]; iar limba portugheză este identică la unul şi la celălalt; în vreme ce Caeiro se exprima rău în portugheză, Campos mai mult sau mai puţin rău şi cu lipsuri, de exemplu recurgând la expresia *eu proprio* în loc de *eu mesmo* etc., Reis e mai bun decât mine, dar cu un purism pe care îl consider exagerat. Îmi vine greu să scriu proza lui Reis, încă inedită, sau pe cea a lui Campos. În versuri, simularea e mai uşoară, poate şi fiindcă este mai spontană.)

Odată ajuns aici, stimate prietene Casais Monteiro, veţi gândi că ghinionul v-a adus, prin intermediul acestei lecturi, până în pragul casei de nebuni. În orice caz, cel mai grav fapt dintre toate este incoerenţa cu care am redactat această scrisoare. Dar, vă repet: vă scriu ca şi cum aş sta pur şi simplu de vorbă cu dumneavoastră, ca să nu mai întârzii cu explicaţiile. Dacă aş folosi altă metodă, ar trece luni întregi fără să reuşesc să vă scriu.

Rămâne să mai răspund şi la întrebarea privitoare la ocultism.

M-aţi întrebat dacă eu cred în ocultism. Pusă astfel, întrebarea nu e prea clară, înţeleg totuşi intenţia şi voi răspunde. Eu cred în existenţa unor lumi superioare lumii noastre şi în existenţa locuitorilor acelor lumi, care trec prin experienţa unor diverse grade de spiritualitate şi dobândesc astfel o subtilitate sporită, până ajung să se alăture unei Fiinţe Supreme, care este probabil creatorul lumii noastre. Se poate întâmpla ca alte Fiinţe, în aceeaşi măsură Supreme, să fi alcătuit alte universuri, iar aceste universuri coexistă cu universul nostru, întrepătrunzându-se sau nu. Din aceste raţiuni, şi încă din altele, Ordinul Extern al Ocultismului, altfel zis Francmasoneria, evită (cu excepţia francmasonilor anglo-saxoni) cuvântul „Dumnezeu“, din pricina implicaţiilor teologice şi populare, şi preferă expresia „Mare Arhitect al Universului“, care lasă nerezolvată problema de a şti dacă El este Creatorul sau doar Guvernatorul acestei lumi a noastre. Dată fiind scara pe care se dispun aceste nivele de fiinţe, eu nu cred în comunicarea directă cu Dumnezeu, dar, în funcţie de afinităţile noastre spirituale, cred că reuşim încetul cu încetul să comunicăm cu fiinţe situate de fiecare dată tot mai sus. Există trei căi spre lumea ocultă: drumul magic (incluzând practici precum spiritismul, situat din punct de vedere intelectual la acelaşi nivel cu vrăjitoria, ea însăşi o formă de magie), cale de altfel extrem de primejdioasă, în toate înţe-

1 Fin, subtil, puţin perceptibil. Termenul e redat aici în limba franceză; ne putem gândi că Pessoa avea în vedere şi aspectul de „continuitate“.

lesurile cuvântului; există calea mistică, ce nu comportă adevărate primejdii, dar e nesigură şi lentă; după cum există ceea ce se numeşte calea alchimică, cea mai dificilă şi mai perfectă dintre toate, fiindcă ea presupune o transmutare a propriei personalități care o *pregăteşte*, fără mari riscuri, dotată chiar cu sisteme de apărare de care celelalte nu dispun. Iar în chestiunea dacă sunt sau nu „inițiat", pot să vă spun doar atât, neştiind însă dacă răspund astfel întrebării puse: nu aparțin nici unui ordin inițiatic. Citatul, plasat ca epigraf la poemul meu *Eros şi Psyche*[1], este extras dintr-un pasaj (tradus, căci Ritualul are loc în latină) din Ritualul de Gradul Trei al Ordinului Templierilor din Portugalia şi semnifică pur şi simplu – ceea ce este adevărat – că mi s-a îngăduit să răsfoiesc Ritualurile primelor trei grade ale acestui Ordin, el însuşi fiind stins, sau adormit, din 1888, cu aproximație. Dacă nu ar fi adormit, nu aş cita acest pasaj al Ritualului, întrucât nu e permis să citezi (indicând sursa) din pasajele Ritualurilor încă active.

Cred astfel, dragă Camarade, că am răspuns, chiar dacă la modul oarecum incoerent, întrebărilor puse. Dacă mai sunt altele pe care vreți să mi le puneți, nu ezitați. Voi răspunde cum pot şi cât mai bine posibil. S-ar putea însă, drept pentru care mă scuz cu anticipație, să nu vă pot răspunde la fel de repede.

Cu toată prietenia şi admirația,

FERNANDO PESSOA

1 „Iar în acest fel, Frate, poți constata că adevărurile la care ai avut acces în grad de neofit şi cele la care ai avut acces în grad de adept minor sunt identice, chiar dacă sunt contrarii."

Caeiro

16 Abril 1889
Ás 1 3/4 tarde
em Lisboa

Pronto!

Alberto Caeiro.

Muito seu

Caeiro.

Alberto Caeiro

Prefață

Alberto Caeiro da Silva s-a născut la Lisabona în [16] aprilie 1889 şi a murit în acelaşi oraş, tuberculos, în data de... 1915. Cu toate acestea, viața lui s-a petrecut aproape în întregime la o fermă din zona Ribatejo; numai în primii doi ani şi în ultimele luni din viață a trăit în oraşul natal. În această fermă izolată ce ținea de un sat îndepărtat pe care el îl considera locul său de baştină, şi-a scris Caeiro aproape toate poemele – pe cele dintâi, numite „de copilărie", pe cele din cartea intitulată *Paznicul turmelor*, pe cele din cartea (sau ce va fi fost ea) denumită *Păstorul îndrăgostit*, precum şi unele, cele dintâi, pe care eu însumi, executorul testamentului său literar, le-am reunit, împreună cu altele, sub titlul pe care mi l-a sugerat Álvaro de Campos, *Poeme împrăştiate*. Ultimele dintre aceste poeme, începând cu cel care poartă numărul..., sunt produse în ultima parte a vieții autorului, când s-a întors din nou la Lisabona. Consider că este de datoria mea să fac aceste scurte precizări, fiindcă în unele dintre aceste ultime poeme se distinge, din pricina tulburărilor provocate de boală, o noutate uşor stranie în comparație cu caracterul general al operei, atât în natura, cât şi în orientarea lor.

Viața lui Caeiro nu poate fi povestită, fiindcă nu e nimic de povestit. Numai poemele sale sunt ceea ce a trăit el. Acelaşi scurt episod, steril şi absurd, care a dus la naşterea celor [opt] poeme din *Păstorul întristat*, nu a fost, la drept vorbind, un incident ci, mai degrabă, un soi de uitare.

Opera lui Caeiro reprezintă reconstituirea integrală a păgânismului, în esența lui absolută, aşa cum nici măcar grecii şi romanii, care trăiau în miezul lui şi din această pricină nici nu se gândeau la el, n-au putut s-o facă. Însă aceste poeme,

şi păgânismul lor, nu au fost, totuşi, nici ceva gândit şi nici ceva simţit: ele au fost trăite aşa cum trăit este ceea ce se află în noi mai profund decât sentimentul şi raţiunea. Dacă e să spun mai mult ar însemna să explic, şi nu serveşte la nimic; iar dacă aş afirma mai puţin ar fi o minciună. Orice operă vorbeşte pentru sine, cu propria ei voce, în limbajul în care a fost gândită, care nu înţelege, nu poate fi înţeles, şi nu e nimic de explicat. E ca şi cum ai încerca să-l faci să înţeleagă ceva, etalând în spaţiu cuvintele unei spuneri, pe cineva într-o limbă pe care el nu a deprins-o niciodată.

Ignorant al vieţii şi aproape ignorant în litere, aproape lipsit de cultură şi de orice tovărăşie, Caeiro şi-a conceput opera ca pe o progresie imperceptibilă şi profundă, precum cineva care dirijează, prin intermediul conştiinţelor inconştiente ale oamenilor, dezvoltarea logică a civilizaţiilor. A fost o progresie de senzaţii sau, şi mai mult, de feluri de a le avea, şi a fost o evoluţie intimă a gândurilor derivate din acele senzaţii progresive. Prin intermediul unei intuiţii supraumane, de felul celor care dintodeauna au întemeiat religii, dar care nu este deloc una religioasă, fiindcă îi repugnă, precum soarelui şi ploii, orice religie şi orice metafizică, acest om a descoperit lumea fără să se gândească la ea şi a întemeiat un concept despre Univers care nu conţine în el nici o interpretare.

Mă gândeam, când mi s-a cerut la început să prefaţez această carte, să scriu un studiu amplu, critic şi exhaustiv, despre opera lui Caeiro, despre natura şi destinul lui fatal. Şi mi-am dat destul de mult strădania să îl scriu. Dar n-am putut să închei nici un studiu care să mă mulţumească. Nu poate fi comentat, fiindcă nu poate fi gândit, ceva direct şi ne-intermediat, cum sunt cerul şi pământul; poate doar să fie văzut şi simţit.

Mă doare faptul că din motive întemeiate trebuie să aşez aceste biete cuvinte înaintea operei Maestrului meu, că nu am putut să scriu ceva util sau necesar, bine gândit, şi care să fie mai mult decât spuneam, din inimă, în *Oda* [XIV] din *Cartea I* a mea, unde plâng după omul care a fost pentru mine, aşa cum urma să fie şi pentru mulţi alţii, descoperitorul Realităţii, sau, cum el însuşi s-a pronunţat, „Argonautul senzaţiilor adevărate“ – marele Eliberator, cel ce ne-a restituit, cântând, nimicului luminos care suntem; cel ce ne-a smuls morţii şi vieţii, lăsându-ne între lucrurile cele simple, pe care niciodată nu le cunoaştem în parcursul nostru, nici trăind, nici murind; cel ce ne-a eliberat şi de speranţă şi

de disperare, aşa încât să nu ne mai consolăm fără de temei şi nici să nu ne mai întristăm fără nici o cauză; convivi împreună cu el, fără să ne gândim la asta, în realitatea obiectivă a Universului.

Şi-a elaborat astfel opera, a cărei editare mi-a fost încredințată, în întâmplarea fatală a lumii. Iar eu spun:

Bucurați-vă, toți cei care ați plâns în marile boleşnițe ale Istoriei!
Marele Tată a renăscut!

Toată această operă e dedicată
prin chiar voința autorului
memoriei lui Césario Verde.

RICARDO REIS

PAZNICUL TURMELOR

I

Eu niciodată n-am păzit turme,
Dar e ca şi cum le-aş fi păzit.
Mi-e sufletul ca un păstor,
Cunoaşte vântul şi soarele
Şi merge de mână cu Anotimpurile
Urmându-le şi privind.
Pacea deplină a Naturii fără de persoane
Vine să stea lângă mine.
Dar eu rămân trist ca apusul soarelui
În imaginația noastră,
Când ne înfiorează o boare din adâncurile câmpiei
Şi se simte noaptea intrată
Ca un fluture pe fereastră.

Dar tristețea mea e tihnă
Căci e naturală şi dreaptă
Şi este ceea ce trebuie să fie în suflet
Atunci când mă gândesc că el există
Iar mâinile culeg flori fără ca el să-şi dea seama.

Ca un dangăt îndepărtat de talangă
Auzit undeva după cotul drumului,
Gândurile mele sunt mulțumite.
Regret doar că le ştiu mulțumite,
Întrucât, dacă nu aş şti,
În loc ca ele să fie mulțumite şi triste,
Ar fi vesele şi mulțumite.
A gândi incomodează ca mersul prin ploaie
Când vântul se întețeşte, de pare şi mai năprasnică.

N-am nici ambiții şi nici dorințe.
A fi poet nu e pentru mine o ambiție.
E doar felul meu de a fi singur.

Iar dacă uneori îmi doresc,
Numai aşa, în închipuire, să fiu un mieluț
(Sau poate chiar toată turma
Ca să mă pot împrăştia pe întreg tăpşanul
Şi să fiu mai multe lucruri minunate-n acelaşi timp),
E numai fiindcă eu simt ceea ce scriu la apusul soarelui,
Sau atunci când un nor îşi trece palma este fruntea luminii
Iar o tăcere aleargă prin ierburi afară.

Când mă aşez să scriu versuri
Ori, atunci când rătăcind pe cărări şi poteci,
Aştern versuri pe o hârtie aflată-n gândirea mea,
Simt că strâng în mână o bâtă
Şi percep un fel de siluetă din mine însumi
Sus pe vârful unei coline,
Veghind peste turmele mele şi zărindu-mi ideile
Sau veghind peste ideile mele şi privindu-mi turmele,
Şi surâzând vag precum cineva care nu înțelege ce se spune
Dar vrea să simuleze că înțelege.

Îi salut pe toți acei care mă citesc,
Cu gesturi largi îmi scot în fața lor pălăria
Dinaintea porții mele când ei mă zăresc
De îndată ce diligența apare pe vârful dealului.
Le dau binețe şi le urez să aibă parte de soare,
Şi de ploaie, atunci când de ploaie e trebuință,
Iar prin casele lor să se afle
Adus aproape de o fereastră deschisă
Jilțul lor preferat pe care
Ei să poată să se aşeze, şi să-mi citească versurile.
Iar când îmi vor citi versurile să ia aminte
Că eu sunt ceva natural –
De exemplu, copacul străbun

La umbra căruia pe când erau ei copii
Se tolăneau vlăguiți, obosiți de atâta joacă,
Şi îşi ştergeau fruntea de sudoarea fierbinte
Cu poala şorțulețului în dungi de la uniformă.

II

Privirea mea e frontală ca o floare-a-soarelui.
Obişnuiesc să păşesc pe drumuri
Uitându-mă când la dreapta când la stânga,
Iar uneori şi în urmă...
Şi ceea ce zăresc în fiecare moment
Este chiar ceea ce niciodată înainte nu mai zărisem,
Iar eu ştiu perfect să-mi dau seama...

Ştiu să-mi păstrez acea uimire deplină
A unui nou-născut care, la naştere,
Ar înțelege că se naşte de-adevăratelea...
Simt că mă nasc în fiece clipă
Spre eterna noutate a lumii...

Eu cred în lume ca într-o margaretă,
Fiindcă o văd. Dar nu mă gândesc la lume
Căci a gândi înseamnă a nu înțelege...
Lumea nu e făcută să te gândeşti la ea
(A gândi înseamnă a fi bolnav de ochi),
Ci să o priveşti şi să intri în armonie cu ea.

Eu nu am nici o filozofie: am simțuri...
Iar dacă vorbesc de Natură nu e pentru că aş şti ce anume este,
Ci doar pentru că o iubesc, şi tocmai de asta o iubesc,

Căci cine iubeşte nu ştie nicicând ce iubeşte
Şi nici nu ştie de ce iubeşte, nici a iubi ce va să însemne...

A iubi este începutul inocenței
Iar deplina[1] inocență înseamnă a nu gândi...

III

În amurg, rezemat pe marginea ferestrei,
Observând cu colțul ochiului că se află un câmp dinaintea mea,
Citesc până când încep să mă ardă ochii
Din cartea lui Cesário Verde.

Cât mi-e de milă de el! Era un om de la țară
Care umbla prin oraş ca un prizonier în libertate.
Dar felul lui de a privi casele,
Modul cum el observa cu atenție străzile,
Şi felul în care se comporta cu oamenii,
Erau tipice pentru cineva care priveşte arborii,
Care-şi apleacă ochii pe drumul pe care păşeşte
Şi păşeşte uitându-se cu atenție la florile de pe câmp...

Iată de unde venea marea lui tristețe
Despre care niciodată nu a spus limpede că o avea,
Dar mergea prin oraş ca unul care păşea pe un câmp
Şi trist ca unul ce striveşte flori între pagini de cărți
Sau pune plante în vaze...

---

1 Există mai multe variante în manuscris: *eterna*, *perpétua*, *grande*, *primeira* pentru primul vers din distih; respectiv: *única*, *toda* pentru cel de-al doilea. Iar un manuscris oferă şi varianta: „În fiece clipă mă simt un nou-născut / pentru completa noutate a lumii“.

IV

Astă seară tunetul s-a prăvălit
Pe costişele cerului apăsător
Ca un bolovan uriaş...

De parcă cineva de sus
De la o fereastră ar scutura o faţă de masă,
Iar firimiturile, căzând împreună,
Ar produce prăbuşindu-se un anumit zgomot,
Tot aşa s-a urnit şi ploaia din cer
Întunecând drumurile...

În vreme ce fulgerele zgâlţâiau aerul
Şi agitau spaţiul
Ca ţeasta imensă a cuiva care spune nu,
Nu ştiu de ce – că doar nu mi-era teamă –
Aş fi vrut să mă rog la Sfânta Barbara
De parcă eram o biată mătuşă a nu ştiu cui...

Ah! ca şi cum rugându-mă Sfintei Barbara
M-aş fi simţit cumva şi mai simplu
Decât cred eu că sunt...
Un om de casă şi de familie
Care şi-a petrecut viaţa
Tihnit, ascultând sâsâitul ceainicului,
Înconjurat de părinţi mai bătrâni ca el
Şi făcându-le pe toate acestea simplu cum dă floarea în floare...[1]

Mă simţeam unul dintre aceia capabili să creadă în Sfânta Barbara...
Ah! ce grozav să poţi să crezi în Sfânta Barbara!

---

1 În manuscrisele rămase în celebrul cufăr există şi o variantă mai simplă: „Tihnit, ca un bătrân zid de fermă; / Cu idei dar şi cu sentimente ca să le aibă / Aşa cum o floare are parfum şi culoare“.

(Cine crede că există o Sfântă Barbara,
Socoteşte el oare că e vorba de o persoană şi de ceva vizibil
Sau ce anume crede el despre ea?)

(Ce artificiu! Ce ştiu ele
Florile, arborii, turmele,
Despre Sfânta Barbara?... O ramură de copac,
Dacă ar gândi, niciodată n-ar putea
Construi sfinți şi îngeri...
Ar putea doar gândi că soarele
Luminează şi că tunetul
E un zgomot subit
Ce începe cu lumina.
Ah, cât de mult sunt oamenii cei mai simpli
Bolnavi şi confuzi şi stupizi
În comparație cu clara simplitate
Şi cu sănătatea arborilor şi a plantelor
De a exista!)
Iar eu, gândindu-mă la toate acestea,
M-am trezit din nou şi mai nefericit...
M-am trezit mâhnit şi întunecat şi morocănos
Ca o zi în care furtuna amenință până seara târziu
Fără să înceapă nici până se înnoptează...

V

Există destulă metafizică în a nu te gândi la nimic.

Ce gândesc eu despre lume?
Parcă se poate şti ce gândesc eu despre lume!
Am să mă gândesc la asta dacă mă îmbolnăvesc.

Ce idee am eu despre lucruri?
Ce opinie despre cauze şi efecte?
Ce am cugetat eu despre Dumnezeu şi despre suflet
Şi despre facerea lumii?
Nu ştiu. Mi se pare că a te gândi la toate acestea înseamnă
A închide ochii şi a nu gândi. E ca şi când aş trage perdelele
La fereastra mea (doar că a mea nu are perdele).

Misterul lucrurilor? Parcă s-ar putea şti ce-i misterul!
Singurul mister e că mai există unii care se gândesc la mister.
Cel care stă la soare şi-nchide ochii
Începe să nu mai ştie ce este soarele,
Şi se gândeşte la multe lucruri pline de căldură.
Însă deschide ochii şi vede soarele,
Iar din acel moment nu se mai poate gândi la nimic,
Căci lumina soarelui e mai valoroasă decât gândurile
Tuturor filozofilor şi ale tuturor poeților.
Lumina soarelui nu ştie ce face
Iată de ce nu greşeşte şi e doar ceva obişnuit şi bun.

Metafizica? Ce fel de metafizică au arborii de acolo?
Alta decât metafizica de a fi verzi şi stufoşi şi cu ramuri
Ce dau fructe la vremea lor, dar aşa ceva nu ne face să gândim,
Pe noi, cei care nu ştim să fim atenți la ele.
Aşadar ce metafizică să fie mai bună decât a lor,
Ce constă în faptul că ei nu ştiu de ce trăiesc
Şi nu ştiu nici ce înseamnă să nu ştii?

„Constituția intimă a lucrurilor"...
„Înțelesul intim al Universului"...
Toate sunt false, toate acestea nu vor să spună nimic.
Nici nu-ți vine să crezi că cineva se poate gândi la aşa ceva.
E ca şi cum te-ai apuca să faci tot felul de planuri şi calcule

Când se iveşte dimineaţa cu primele ei raze, iar pe conturul arborilor
Un aur lustral începe treptat să-şi piardă întunecimea.

A te gândi la înţelesul intim al lucrurilor
Este ceva în plus, e ca şi cum te-ai gândi la sănătate
Sau cum ai aduce un pahar de apă fântânilor.

Singurul înţeles intim al lucrurilor
E faptul că ele nu au nici un fel de înţeles intim.

Nu cred în Dumnezeu fiindcă niciodată nu l-am văzut.
Dacă ar vrea el să cred în el,
Fără îndoială că ar veni să-mi vorbească
Şi ar intra la mine în casă pe uşă
Spunând: *Iată-mă*!

(Poate i se pare ridicol să audă aşa ceva
Celui care, neştiind ce înseamnă să priveşti lucrurile,
Nu-l înţelege pe cineva care despre ele vorbeşte
Cu felul de a vorbi deprins prin observarea atentă a lucrurilor.)

Dar dacă Dumnezeu înseamnă flori şi arbori
Şi munţi şi soare şi clar de lună,
Atunci şi eu cred în el,
Atunci cred şi eu în fiece clipă,
Iar viaţa mea toată nu-i decât predică şi liturghie,
Şi comuniune prin văzul ochilor şi prin auz.

Dar dacă Dumnezeu e toate acestea: arborii şi florile
Şi munţii şi clarul de lună şi soarele,
De ce să le numesc eu Dumnezeu?
Le spun flori şi arbori şi munţi şi soare şi clar de lună;
Întrucât dacă el se face, pentru ca eu să-l văd,
Soare şi clar de lună şi flori şi arbori şi munţi,

Dacă el îmi apare ca fiind arbori şi munți
Şi clar de lună şi soare şi flori,
Înseamnă că el doreşte să-l cunosc ca pe
Arbori şi munți şi flori şi clar de lună şi soare.

Iată explicația faptului că ascult de el,
(Ce ştiu eu despre Dumnezeu mai mult decât Dumnezeu despre el însuşi?),
Ascult de voința lui trăind, spontan,
Precum cineva care deschide ochii şi vede,
Şi îl numesc clar de lună şi soare şi flori şi arbori şi munți,
Şi-l iubesc fără să mă gândesc la el,
Şi îl gândesc văzând şi auzind,
Şi cu el drumețesc însoțindu-l clipă de clipă.

VI

A te gândi la Dumnezeu înseamnă a nu asculta de Dumnezeu,
Fiindcă Dumnezeu a vrut ca noi să nu îl cunoaştem,
Iată de ce nu ni s-a arătat...

Să rămânem simpli şi calmi
Ca izvoarele şi arborii,
Iar Dumnezeu ne va iubi făcând din noi
Nişte noi aşa cum sunt arborii arbori,
Şi cum izvoarele sunt izvoare,
Şi ne va dărui verdeață în primăvara lui,
Şi un fluviu pe care să plutim când ne vine sfârşitul...
Şi nimic altceva, căci de ne-ar mai da ar însemna cu atât mai mult să ne ia.

VII

Din satul meu văd toată cuprinderea de pământ ce poate fi văzută din Univers...
Iată de ce satul meu e tot atât de mare ca orice altă țară,
Fiindcă eu sunt la înălțimea celor pe care le văd
Şi nu la înălțimea staturii mele...

În oraşe viața este mai neînsemnată
Decât în casa mea de aici pe vârful acestui deal.
Casele din oraşe zăvorăsc vederea cu cheia,
Ascund orizontul, ne înghiontesc privirea şi o alungă departe de bolta cerului,
Ne fac să devenim mai mici căci ne iau tot ceea ne-ar putea da ochii,
Şi ne sărăcesc fiindcă singura noastră bogăție este vederea.

VIII

Într-o amiază de primăvară târzie
Am avut un vis ca o fotografie.
L-am văzut pe Isus Cristos coborând pe pământ.

Păşea în vale pe o costişă de munte
Redevenit băiețelul
Care aleargă şi sare prin iarbă
Şi smulge în trecere florile apoi le aruncă
Şi continuă să râdă cât să fie auzit de departe.

Fugise din cer.
Devenise unul dintre ai noştri sătul să tot pozeze în
Cea de-a doua persoană a trinității.
Toate cele din cer erau false, toate în dezacord

Cu florile şi cu arborii şi cu pietrele.
În cer trebuia să fie mereu serios
Şi să redevină din când în când om
Ca să urce pe cruce, iar de fiecare dată să stea până moare
Încoronat cu o cunună de spini
Şi cu picioarele străpunse de un piron cu cap teşit,
Fără să uite să-şi încingă mijlocul cu o zdreanță
Ca negrii din ilustrații.
Nu i se îngăduia nici măcar să aibă un tată şi-o mamă
Cum au alți copii.
Tatăl său era din două persoane –
Un bătrân numit Iosif, tâmplar de felul lui,
Care nu era tatăl lui;
Iar celălalt tată era un porumbel stupid,
Singura columbă urâtă din lumea asta
Fiindcă nici nu era din lume şi nici columbă.
Iar mama lui nu iubise înainte de a-l avea.
Nu era o femeie: era o valiză
În care el venise din cer.
Şi s-a dorit ca el, cel ce urma să se nască numai din mama lui,
Fără să fi avut un tată pe care să-l iubească cu respect,
Să predice dreptatea şi bunătatea!

Într-o zi pe când Dumnezeu dormea
Iar Duhul Sfânt o luase cu zborul prin aer,
El s-a strecurat până la cutia cu miracole şi a şterpelit trei.
Cu cel dintâi a făcut aşa încât nimeni să nu ştie că el fugise,
Cu cel de-al doilea se alcătui pe sine etern uman şi copil.
Cu cel de-al treilea fabrică un Cristos veşnic crucificat
Şi îl lăsă bătut în cuie pe crucea aflată în cer
Ce serveşte de model celorlalte.
După care fugi spre soare
Şi coborî pe cea dintâi rază ce apărea.

El trăieşte azi cu mine în satul meu.
E un copil cu râs frumos şi natural.
Se şterge la nas cu mâneca de la braţul drept,
Clefăie cu picioarele prin băltoace,
Culege flori şi se bucură, iar apoi uită de ele.
Aruncă cu pietre după măgari,
Fură fructe de prin grădini
Şi fuge smiorcăindu-se sau ţipând de spaima câinilor.
Şi, cum ştie că lor nu le place
Şi că toată lumea se distrează pe seama asta,
Fuge după fetele
Care păşesc în grupuri pe drum,
Cu ulcioarele aşezate pe creştet,
Şi le ridică fustele.

Pe mine m-a învăţat tot ce ştie.
M-a învăţat să privesc lucrurile.
M-a făcut să văd tot ceea ce există într-o floare.
Mi-a arătat cât de amuzante sunt pietrele
Atunci când oamenii le iau în palmă
Şi le privesc fără să se grăbească.

Mi-l vorbeşte foarte de rău pe Dumnezeu.
Zice că e un bătrân prost şi bolnav,
Care scuipă tot timpul pe jos
Şi spune măscări.
Fecioara Maria îşi umple eternitatea serilor cu împletitul şosetelor.
Iar Sfântul Duh se scociorăşte cu pliscul
Cocoţându-se pe speteaza scaunelor să le găinăţeze.
Toate cele din cer sunt stupide după modelul Bisericii Catolice.
Îmi spune că Dumnezeu nu mai înţelege nimic
Din lucrurile pe care le-a creat –
„Dacă e să credem că el le-a creat, ceea ce mă îndoiesc“. –
„El spune, de exemplu, că fiinţele cântă gloria lui,

Dar ființele nu cântă nimic.
Dacă ar cânta ar fi nişte cântăreți.
Ființele doar există şi atâta tot,
Iată de ce se numesc ființe.“

După care, obosit de cât l-a bârfit pe Dumnezeu,
Copilul Isus îmi adoarme în brațe
Iar eu îl strâng la piept şi îl duc în casă.

. . . . . .

El locuieşte cu mine în casa mea de pe panta dealului.
Este Copilul Etern, dumnezeul care lipsea.
El este umanul care e natural,
El este divinul care surâde şi se joacă.
Iată de ce ştiu eu cât se poate de sigur
Că el este adevăratul Copil Isus.

Iar copilul atât de uman încât e divin
Este viața asta a mea, zi de zi, de poet,
Eu sunt în permanență poet fiindcă el mă însoțeşte în permanență,
Şi fiindcă cea mai neînsemnată privire aruncată de mine în jur
Mă umple de senzații,
Iar cel mai imperceptibil sunet, oricare ar fi el,
Pare să dialogheze cu mine.
Copilul Nou care locuieşte acolo unde şi eu trăiesc
Mă ține pe mine de o mână
Iar pe cealaltă o întinde spre toate cele ce există
Şi iată cum alergăm tustrei pe drumul nostru,
Sărind în sus şi cântând şi râzând
Şi bucurându-ne de secretul nostru comun
Care este acela că noi ştim oriunde am fi
Că nu există nici un fel de mister pe lume
Şi că toate merită să existe.

Copilul Etern mă însoțește în permanență.
Direcția privirii mele e degetul său arătând.
Auzul meu cu o bucuroasă atenție receptivă la toate sunetele
A devenit ghiduşia lui când se joacă vâjâind la urechile mele.

Ne înțelegem foarte bine unul cu celălalt
În compania tuturor lucrurilor
Încât niciodată nu ne gândim unul la celălalt,
Ci trăim împreună şi în doi
Potrivit unui intim acord
Ca între mâna dreaptă şi mâna stângă.

La căderea serii ne jucăm cu pietricele
Pe pragul din fața casei,
Gravi cum le stă bine unui dumnezeu şi unui poet,
De parcă orice pietricică jucată
Ar fi întreg universul
Iar el s-ar afla într-o mare primejdie
Dacă am scăpa din neatenție una în țărână.

După care eu îi spun numai poveşti cu lucruri de-ale oamenilor
Iar el zâmbeşte, fiindcă toate sunt incredibile.
Râde pe seama regilor sau a ne-regilor,
Se întristează când aude vorbindu-se de războaie,
Şi de negoțuri, de nave
Ce devin fum în văzduhul unor mări depărtate.
Întrucât el ştie că din toate acestea lipseşte acel adevăr
Pe care-l deține o floare atunci când ea înfloreşte
Şi care merge odată cu lumina soarelui
Să facă să vălurească munții şi văile
Şi să facă să ne doară ochii dinaintea zidurilor date cu var.

După care el adoarme, iar eu îl culc.
Îl duc pe brațele mele în casă

Şi-l aşez întins, după ce cu mare grijă l-am dezbrăcat
De parcă aş respecta un ritual foarte clar
Şi cât se poate de matern până când îl văd dezbrăcat de tot.

El doarme în sufletul meu
Iar uneori se trezeşte în timpul nopții
Şi se joacă cu visele mele.
Pe unele le aşază răsturnate,
Le clădeşte unele peste celelalte
Şi bate singur din palme
Surâzând către somnul meu.

. . . . . .

Când va fi să mor, fiule,
Bine-ar fi să devin eu copil, cel mai mic.
Ia-mă atunci în brațe tu
Şi du-mă în casa ta.
Dezbracă-mă de ființa mea umană şi obosită
Şi întinde-mă pe patul tău.
Iar apoi spune-mi poveşti, dacă mă trezesc,
Ca să pot să adorm din nou.
Şi dă-mi din visele tale ca să mă joc cu ele
Până să mă nasc într-o zi anume
Despre care numai tu ştii când va fi.

. . . . . .

Iată deci povestea acestui Copil Isus al meu.
Oare din ce pricină demnă de înțeles
N-ar putea să fie ea mai adevărată
Decât tot ceea ce gândesc filozofii
Şi decât tot ceea ce ne învață religiile?

IX

Eu sunt un paznic de turme.
Turmă – gândurile mele,
Iar toate gândurile mele sunt doar senzații.
Eu gândesc cu ochii şi cu urechile
Şi cu mâinile şi cu picioarele
Şi cu nasul şi cu gura.

A gândi o floare înseamnă a o vedea şi mirosi
Iar a mânca un fruct înseamnă a-i cunoaşte gustul.

Iată de ce în zile cu zăpuşeală când
Mă simt trist de cât de mult mă bucur,
Şi când mă tolănesc în iarbă cât sunt de lung,
Şi închid ochii infierbântați,
Îmi simt tot corpul întins peste realitate,
Cunosc adevărul şi-s fericit.

X

„Hei, paznic de turme,
Acolo pe marginea drumului,
Ce-ți şopteşte vântul ce trece?“

„Zice că e vânt, şi că trece,
Şi că a mai trecut adineaori,
Şi că va trece iar, mai apoi.
Dar ție ce-ți spune?“

„Mult mai multe îmi spune.
Îmi vorbeşte despre cu totul alte lucruri.

Despre aduceri-aminte şi doruri
Şi despre cele ce n-au existat vreodată.“

„Atunci n-ai auzit trecând vântul.
Căci vântul vorbeşte numai de vânt.
Ce-ai auzit tu a fost minciună,
Iar minciuna se află în tine.“

XI

Cucoana aceea are un pian
E plăcut să-l asculți, dar nu e ca susurul râurilor,
Şi nici ca foşnetul pe care îl scot copacii...

De ce trebuie să ai un pian?
E mult mai bine să ai urechi
Şi să iubeşti Natura.

XII

Păstorii lui Vergiliu cântau din fluiere şi din alte cele
Şi cântau pur şi simplu iubirea
(E ceea ce se spune – căci eu nu l-am citit pe Vergiliu,
De ce ar fi trebuit să-l citesc?).

Dar păstorii lui Vergiliu, bieții, sunt doar Vergiliu,
În timp ce Natura e frumoasă şi antică.

XIII

Uşor, uşor, imperceptibil de uşor,
Un vânt foarte uşor a trecut,
Şi se îndepărtează, uşor de tot.
Iar eu nu ştiu la ce mă gândesc
Şi nici nu încerc să aflu.

XIV

Nu mă preocupă rimele. Rareori
Se întâmplă să fie la fel doi copaci, unul lângă altul.
Eu gândesc şi scriu aşa cum florile au culoare
Însă mai imperfect în felul meu de a mă exprima
Fiindcă îmi lipseşte simplitatea divină
De a fi cu totul numai propriul meu exterior.

Eu privesc şi mă emoţionez,
Mă emoţionez ca apa ce curge pe un pământ în pantă
Iar poezia mea e ceva natural ca trezirea vântului...

XV

Următoarele patru cânturi
Se îndepărtează de tot ceea ce gândesc eu,
Ele dezmint tot ceea ce eu simt,
Sunt contrariul a ceea ce eu sunt.

Le-am scris pe când eram bolnav
Iată de ce sunt ele naturale

Şi sunt pe măsura a ceea ce eu simt,
Se potrivesc cu cele cu care ele nu se potrivesc...
Căci fiind bolnav, eu trebuie să gândesc tocmai pe dos
De cum gândesc atunci când sunt sănătos
(Altfel n-aş mai fi bolnav),
Trebuie să simt contrariul a ceea ce simt
Când sunt eu în acea sănătate,
Atunci trebuie să îmi mint natura
De ființă ce simte într-un anumit fel...
Trebuie să fiu în întregime bolnav – în idei şi în toate cele.
Atunci când sunt bolnav, exact de-asta sunt bolnav.

Iată de ce aceste cânturi ce mă contrazic
Nu sunt totuşi capabile să mă renege
Şi sunt doar peisajul sufletului meu în vreme de noapte,
Acelaşi, însă contrariul lui...

XVI

Ce n-aş da să-mi fie viața un car cu boi
Ce se apropie scârțâind, pe drum, dis-de-dimineață,
Iar mai târziu face cale întoarsă,
Târziu în noapte şi pe aceeaşi cale.

N-ar mai trebui să am speranțe – ar fi destul să am roți...
Bătrânețea mea n-ar cunoaşte nici riduri şi nici păr alb...
Iar când nu aş mai fi de nici un folos mi s-ar lua roțile
Şi m-aş trezi răsturnat şi făcut bucăți undeva într-o râpă.

Sau poate că s-ar încropi din mine ceva diferit
Iar eu n-aş pricepe nimic din ce s-ar face cu mine...
Doar că nu-s un car, ci altceva, cu totul diferit,
Deşi niciodată n-o să mi se spună unde e diferența.

XVII
Salata

Ce amestec de Natură şi-n farfuria mea!
Surorile mele plantele,
Însoțitoare ale izvoarelor, nişte sfinte
La care nimeni nu se roagă...

Sunt smulse şi iată-le pe masa noastră
Iar prin hoteluri tot felul de clienți gălăgioşi,
Sosind încărcați cu fel de fel de bagaje şi pleduri,
Cer „salată“, fără să-şi pună probleme...

Fără să-şi dea seama că-i cer Pământului-Maică
Prospețimea şi copiii lui cei dintâi,
Cele dintâi cuvinte-nverzite pe care el le pronunță,
Cele dintâi lucruri vii şi strălucitoare
Zărite de Noe
Atunci când apele începură să scadă, iar vârful munților
Ieşi la suprafață înverzit şi uscat
Şi când în văzduh, acolo unde porumbelul îşi făcu apariția,
Curcubeul se destrăma...

XVIII

Ce n-aş da să fiu pulberea drumului
Iar picioarele săracilor să mă calce...

Ce n-aş da să fiu râurile curgătoare
Iar pe malurile mele să se adune spălătoresele...

Ce n-aş da să fiu plopii pe malul râului
Ca să am numai cerul deasupra, iar dedesubt doar apa...

Ce n-aş da să fiu asinul morarului
Iar el să mă bată, dar şi să mă mângâie...

Decât să fiu cel care trece prin viață
Privind în urma lui şi copleşit de necazuri...

XIX

Clarul de lună când bate peste câmpie
Nu-mi dau seama ce-mi evocă...
Îmi aminteşte glasul bătrânei noastre servitoare
Care-mi spunea poveşti
Şi precum Sfânta Fecioară care luase înfățişare de cerşetoare
Rătăcea noaptea pe drumuri
Sărind să-i apere pe copiii bătuți...

Dacă eu nu mai pot să cred că aşa ceva e adevărat,
Atunci de ce îmi mai bate clarul de lună în pragul uşii?

XX

Fluviu Tejo e mai frumos decât râulețul ce curge prin satul meu,
Dar de fapt Tejo nu e mai frumos ca râulețul ce curge prin satul meu
Fiindcă Tejo nu e râulețul ce curge prin satul meu.

Tejo are mărețe nave
Iar pe el încă mai plutesc,

Pentru cei care în toate văd ceea ce nu există,
Amintirea caravelelor sale.

Tejo coboară din Spania
Şi acelaşi Tejo se varsă în mare în Portugalia.
E un lucru de toată lumea ştiut.
Dar puțini ştiu care e râul din satul meu
Încotro se îndreaptă el
Şi de unde vine.
Iată de ce, fiindcă aparține unui număr mai mic de oameni,
E mult mai liber şi mult mai mare râul din satul meu.

Plutind pe Tejo te poți duce spre lumea largă.
Dincolo de Tejo este America
Şi norocul acelora care au parte de noroc.
Dar nimeni niciodată nu s-a gândit ce anume există dincolo
De râulețul din satul meu.

Râulețul din satul meu nu te face să te gândeşti la nimic.
Cel care se află pe malul lui se află numai pe malul lui.

XXI

O, de-aş putea să muşc întreg pământul
Şi să simt că-i pe gustul meu,
Dacă pământul ar fi ceva în care să-ți înfigi colții,
Pentru o clipă aş fi mult mai fericit...
Dar eu nici nu-mi doresc totdeauna să fiu fericit.
E nevoie din când în când să fii şi nefericit
Ca să poți să fii natural...
Nu toate zilele sunt cu soare,
Iar ploaia, când lipseşte multă vreme, e cerută.

Iată de ce eu accept fericit şi nefericirea,
Cât se poate de natural, precum cel care nu se miră
Că există munți şi câmpii
Şi de asemenea pietre şi ierburi...

Trebuie să rămâi natural şi calm
În fericire şi în nefericire,
Să simți aşa cum ai vedea,
Să gândeşti ca şi cum ai păşi,
Iar când trebuie să mori, să-ți aminteşti că şi ziua moare,
Că frumos e apusul de soare cum frumoasă e şi noaptea ce vine...
Şi dacă aşa se petrec lucrurile înseamnă că aşa trebuie...

XXII

Aşa cum cineva într-o zi de Vară deschide uşa casei
Şi primeşte drept în față toată arşița de afară a câmpurilor,
Uneori, brusc, Natura mă izbeşte în plin
Peste obrazul simțurilor mele,
Şi rămân nedumerit, buimăcit, dorind să-nțeleg
Nu ştiu bine cum şi nici ce...

Dar cine mi-a cerut mie să vreau să-nțeleg?
Cine mi-a spus că ar fi ceva de înțeles?

Atunci când Vara îşi trece peste obrazul meu
Mâna caldă şi uşoară a brizei sale,
Nu am cum să resimt altceva decât o plăcere de briză
Sau o neplăcere din pricină că-i fierbinte,
Şi oricum ar fi aş simți-o,
Asta e totul, fiindcă aşa o simt, iar a simți asta este...

XXIII

Privirea mea albastră ca bolta cerului
E calmă ca apele însorite.
Chiar aşa este, albastră şi calmă,
Cum nici nu întreabă şi nici nu se miră...
Dacă eu m-aş întreba şi m-aş minuna
Nu s-ar mai ivi pe câmpuri flori noi
Şi nici nu s-ar schimba ceva în soare ca să devină astfel şi mai mândru.

(Chiar dacă pe câmpuri ar apărea flori noi
Sau dacă soarele ar deveni mult mai frumos,
Eu aş simți mai puține flori pe câmpii
Şi aş găsi că soarele-i mai urât...
Fiindcă toate sunt aşa cum sunt şi aşa se face că ele sunt,
Iar eu le accept, şi nici nu mulțumesc,
Ca să nu par că mă gândesc la ele...)

XXIV

Ceea ce vedem noi în lucruri sunt lucrurile.
De ce am privi noi un lucru dacă ar exista în el şi alt lucru?
Cum se face că a vedea şi a auzi ar însemna să ne amăgim
Din moment ce a vedea şi a auzi sunt a vedea şi a auzi?

Important este să ştii să vezi,
Să ştii să vezi fără să stai să te gândeşti,
Să ştii să vezi atunci când se vede,
Nu să gândeşti atunci când se vede,
Nici să vezi atunci când se gândeşte.

Dar toate acestea (vai de noi cei care ne purtăm sufletele îmbrăcate!),
Toate acestea cer un studiu aprofundat,
Un învăț al dezvățului
Şi o sechestrare în libertatea acelei sihăstrii
În care poeții spun că stelele sunt nişte frați eterni
Iar florile nişte călugărițe convinse într-o singură zi să se căiască,
Unde însă, la urma urmei, stelele rămân doar stele
Iar florile nu altceva decât flori,
Din care pricină li se şi spune stele şi flori.

XXV

Balonaşele de săpun cu care acest copil
Se distrează lansându-le în aer cu paiul
Sunt o cât se poate de translucidă filozofie.

Limpezi, inutile şi trecătoare precum Natura,
Împrietenite cu ochiul la fel ca lucrurile
Sunt ceea ce sunt
Cu precizia lor bombată şi-aeriană,
Şi nimeni, nici cel puțin copilul care le suflă,
Nu poate să pretindă că ele ar fi mai mult decât par să fie.

Unele abia se zăresc prin lucidul aer.
Sunt ca briza uşoară ce abia de atinge florile
Despre care ne dăm seama că trece doar fiindcă
Ceva în lăuntrul nostru ne face mult mai uşori
Şi le acceptă cu sufletul mai deschis pe toate.

XXVI

Uneori, în zile cu lumină perfectă şi exactă,
Când lucrurile conţin întreaga realitate pe care o pot conţine,
Mă întreb singur pe îndelete
De ce până şi eu ajung să le atribui
Lucrurilor frumuseţe.

Oare se poate întâmpla ca o floare să fie frumoasă?
Oare un fruct poate fi el de pildă frumos?
Nici vorbă: au doar culoare şi formă
Şi existenţă, nimic mai mult.
Frumuseţea e numele unui lucru ce nu există
Iar eu o confer lucrurilor în schimbul plăcerii pe care mi-o dau ele.
Nu înseamnă nimic.
Dar atunci de ce spun eu despre lucruri: sunt frumoase?

Da, până şi-n mine care trăiesc numai ca să trăiesc,
Iată cum, pe nesimţite, mi-o iau înainte minciunile oamenilor
În prezenţa lucrurilor,
În prezenţa lucrurilor care pur şi simplu există.

Cât e de greu să rămâi tu însuţi şi să vezi doar vizibilul!

XXVII

Divină e numai Natura, deşi ea nu e divină...

De vorbesc uneori despre ea ca despre o entitate
E fiindcă pentru a vorbi despre ea am nevoie de limbajul oamenilor
Ce le conferă lucrurilor personalitate,
Şi le impune un nume.

Doar că lucrurile nu au nici nume, nici personalitate:
Ele există, cerul e mare, iar pământul întins,
Şi inima noastră nu e mai mare ca pumnul strâns...

Binecuvântat să fiu eu pentru tot ceea ce nu ştiu.
Iată, la drept vorbind, cum sunt eu cu adevărat.
Mă bucur de toate astea ca unul ce ştie doar că există soare.

XXVIII

Am citit astăzi apreoape două pagini
Din cartea unui poet mistic,
Şi am râs asemeni cuiva care a plâns multă vreme.

Poeții mistici sunt filozofi bolnavi,
Iar filozofii sunt nişte oameni nebuni.

Întrucât poeții mistici afirmă că florile simt
Şi spun că pietrele au un suflet
Sau că râurile intră în extaz sub clarul de lună.

Numai că florile, dacă ar avea simțuri, nu ar mai fi flori,
Ar fi oameni;
Iar dacă pietrele ar avea un suflet, ar fi lucruri vii, şi nu pietre;
Iar dacă râurile s-ar extazia sub clarul de lună,
Râurile ar fi nişte oameni bolnavi.

Trebuie să nu ştii ce înseamnă flori şi pietre şi râuri
Ca să vorbeşti despre sentimentele lor.

Ca să vorbeşti despre sufletul pietrelor, al florilor sau al râurilor
Înseamnă să vorbeşti despre tine însuți şi despre propriile-ți false gânduri.

Mulțumită lui Dumnezeu pietrele sunt doar pietre,
Iar râurile nu sunt decât râuri
Şi florile numai flori.

În privința mea, îmi scriu proza versurilor mele
Şi-s mulțumit,
Fiindcă eu ştiu că înțeleg Natura din exterior;
N-o înțeleg din lăuntru
Fiindcă Natura nu are lăuntru;
Altfel ea nici n-ar mai fi Natură.

XXIX

Nu sunt egal totdeauna cu mine însumi în ceea ce spun şi scriu.
Mă schimb, dar nu mă schimb prea mult.
Nici culoarea florilor nu rămâne aceeaşi în plin soare
Sau când trece un nor
Sau când se face noapte
Iar florile dobândesc culoarea întunecimii.

Dar cineva care le priveşte atent vede că sunt aceleaşi flori.
Iată de ce atunci când eu par că nu sunt de acord cu mine însumi,
Priviți-mă cu atenție:
Dacă mai devreme o luasem la dreapta,
De astă dată am s-o cârmesc la stânga,
Dar rămân în continuare eu, cocoțat pe aceleaşi picioare –
Mereu acelaşi, mulțumită cerului şi pământului
Şi ochilor şi urechilor mele atente
Şi mulțumită clarei simplități a sufletului meu...

XXX

Dacă vreți să am şi eu un misticism, ei bine, îl am.
Sunt mistic, dar numai cu trupul.
Sufletul meu e simplu şi nu gândeşte.

Misticismul meu vine din faptul că nu vreau să ştiu.
E misticismul de a trăi şi de a nu te gândi la asta.

Nu ştiu ce e Natura: o cânt.
Trăiesc pe vârful unui deal
Într-o casă dată cu var, izolată,
Iar acest lucru e chiar definiția mea.

XXXI

Dacă uneori spun că florile surâd
Şi dacă aş spune că râurile cântă,
Nu e fiindcă eu cred că florile au un surâs
Sau că râurile ar cânta curgând...

În acest fel eu reuşesc doar să-i fac pe oamenii falşi să simtă mai bine
Existența cea cu adevărat reală a florilor şi a râurilor.

Întrucât scriu ca să fiu citit de ei uneori mă sacrific
Stupidității simțurilor lor...
Sunt în dezacord cu mine, dar mă iert
Fiindcă nici nu mă accept cu toată seriozitatea,
Şi nu sunt decât acest odios lucru: un interpret al Naturii,
Numai fiindcă există oameni care nu-i înțeleg limbajul,
Tocmai fiindcă ea nu are vreun limbaj...

XXXII

Ieri seară un om venit de la oraş
Vorbea la uşa hanului.
Vorbea şi cu mine.
Despre dreptate vorbea şi despre lupta pentru dreptate
Şi despre muncitorii care suferă,
Despre munca neîncetată, despre înfometați,
Şi despre bogați, singurii care le pot ține pe toate-n spinare.

Şi, privindu-mă, a văzut că-mi dau lacrimile
După care a surâs mulțumit, gândindu-se că resimt
Ura pe care şi el o simțea, şi compasiunea
Pe care el mă asigura că o simte.

(Însă eu abia dacă-l ascultam.
Ce-mi pasă mie de oameni
Sau de cei care suferă ori se presupune că suferă?
N-au decât să fie ca mine – şi n-ar mai suferi.
Tot răul pe lume vine din faptul că ne îngrijorăm unul pentru celălalt,
Indiferent dacă vrem să facem bine sau rău.
Sufletul nostru, cerul şi pământul ne sunt de ajuns.
A dori şi mai mult înseamnă a le pierde, a fi nefericit.)

Eu care căzusem pe gânduri
În vreme ce prietenul oamenilor vorbea
(Iar acest lucru mă emoționă până la lacrimi),
Mă întrebam de nu cumva murmurul îndepărtat al clopotelor
În această înserare
Nu părea a fi dangătul din clopotnița unei mici biserici
În care s-ar duce la vecernie florile şi izvoarele
Sau sufletele simple ca al meu.

(Lăudat fie Domnul pentru faptul că nu sunt bun,
Şi că am egoismul natural al florilor
Sau al râurilor ce îşi urmează calea
Preocupate fără să îşi dea seama
Doar să înflorească sau să curgă la vale.
Iată singura misiune pe-această lume,
Asta şi numai asta – adică a exista cât se poate de clar,
Şi a şti să o faci fără să te gândeşti că exişti.)

Iar omul tăcu, privind asfințitul.
Dar ce are de-a face cu un asfințit cineva care urăşte şi iubeşte?

XXXIII

Biete flori din straturile aliniate ale parcurilor.
Ai zice că se tem de poliție...
Şi totuşi sunt atât de adevărate căci înfloresc la fel
Şi au aceleaşi culori din vecie pe care le aveau
La modul direct florile sub privirile dintâi ale primului om
Care le-a văzut răsărind şi le-a atins cu gingăşie
Ca să-şi dea seama dacă ele vorbeau...

XXXIV

Cred că este atât de natural să nu gândeşti
Încât uneori îmi vine să râd, de unul singur,
Nu ştiu din ce pricină, însă e vorba de ceva
Legat de faptul că există oameni care gândesc...

Ce poate gândi el, zidul meu, despre umbra mea?
Mă întreb uneori până îmi dau seama
Că mă întreb despre aşa ceva...
Iar atunci nu sunt deloc încântat de mine, mă simt stânjenit
Ca şi cum furnicăturile din picior m-ar face să-mi dau seama că exist...

Ce poate să gândească una despre alta?
Nimic nu gândeşte nimic.
Oare s-ar putea ca pământul să aibă conştiința pietrelor şi a plantelor
pe care le poartă?
Dacă ar avea-o, ce anume-ar avea?...
Iar dacă ar fi o persoană, el ar avea comportamentul unei persoane, nu ar fi pământ.
Dar ce-mi pasă mie de toate astea?
Dacă eu m-aş gândi la toate aceste lucruri,
Aş înceta să mai văd arborii şi plantele
Şi aş înceta să mai văd şi Pământul,
Nu aş mai vedea decât gândurile mele...
M-aş întrista şi m-aş retrage în întuneric.
Iar aşa, dacă nu gândesc, am şi Pământul şi Cerul.

XXXV

Clarul de lună printre sumeţitele ramuri,
Toţi poeţii spun că el e ceva mai mult
Decât un clar de lună printre sumeţitele ramuri.

Însă pentru mine, care nu ştiu ce gândesc,
Ceea ce este un clar de lună printre sumeţitele ramuri
Dincolo de faptul că este
Clarul de lună printre sumeţitele ramuri,
Este că nu e decât un
Clar de lună printre sumeţitele ramuri.

XXXVI

Iar apoi există poeți care sunt artişti
Şi muncesc să îşi geluiască versurile
Cum se străduieşte cu scândurile lui tâmplarul!...

Ce jalnic e să nu ştii să înfloreşti!
Şi să trebuiască să pui vers peste vers, cum ai nălța un zid
Să vezi dacă-i bine, şi să scoți de acolo dacă nu e bine!...

Când se ştie că singura casă artistică e întreg Pământul
Ce-şi schimbă înfățişarea, dar rămâne mereu bună, mereu acelaşi.

Mă gândesc la toate acestea, nu ca unul care gândeşte, ci negândind,
Dar care priveşte florile, surâzând...
Dar care surâde, florile privind...

Nu-mi dau seama dacă ele mă înțeleg
Nici dacă eu le-nțeleg pe ele,
Ştiu numai că adevărul este în ele şi-n mine
Şi în divinitatea noastră comună,
Adică în faptul că ne încredințăm Pământului trecerea şi trăirea
Oploşindu-ne la pieptul Anotimpurilor, mulțumiți că ne poartă,
Lăsând vânturile să ne cânte ca să ne-adoarmă,
Şi să ne ia toate visele care ar putea să ne tulbure somnul.

XXXVII

Ca o mare mâzgălitură de foc murdar
Soarele-n asfințit întârzie pe norii încremeniți.
Din adâncul acestei seri liniştite se aude un şuier nedesluşit.
Vine fără îndoială de la un tren depărtat.

E clipa când mă cuprinde un dor confuz
Şi o vagă dorință placidă
Ce apare, iar mai apoi dispare.

Tot aşa uneori, pe oglinda râurilor,
Deasupra apei se văd mici bulbuci
Născându-se, iar apoi spărgându-se,
Băşici ce n-au nici o noimă
În afara faptului că-s băşici de apă
Născându-se, iar apoi spărgându-se.

XXXVIII

Binecuvântat fie acelaşi soare peste alte întinderi
Care mă înfrățeşte cu toți oamenii,
Fiindcă toți oamenii, într-un ceas al zilei, privindu-l ca mine,
În acest moment pur
Pe deplin limpede şi sensibil
Dau înapoi cu ochii înlăcrimați
Şi cu un suspin pe care abia îl simt
Spre Omul cel primitiv şi adevărat
Care zărea născându-se soarele şi încă nu-l adora.
Fiindcă aşa ceva este natural – şi mai natural
Decât să adori soarele, iar apoi pe Dumnezeu,
Iar la urmă toate cele ce nu există.

XXXIX

Misterul lucrurilor, unde ar putea el să fie?
Unde e de nu se arată
Nici cât să ne demonstreze că e mister?

Ce ştiu despre el un râu sau un arbore?
Ce ştiu eu, care nu sunt cu nimic mai mult decât ele?
De fiecare dată când privesc lucrurile şi mă gândesc ce gândesc despre ele oamenii,
Râd ca un râuleț ce susură proaspăt pe pietre.

Căci unicul înțeles ocult al lucrurilor
Vine din faptul că ele nu au pic de-nțeles ocult.
Iar ceea ce e mai bizar decât toate bizareriile
Şi decât visurile tuturor poeților
Sau decât cugetările tuturor filozofilor,
E faptul că lucrurile sunt cu adevărat ceea ce par ele a fi
Şi nu e nimic de-nțeles.

Da, iată ce au învățat singure simțurile mele: –
Lucrurile nu au semnificație: ele au existență.
Lucrurile sunt singurul sens ocult al lucrurilor.

XL

Trece prin fața mea un fluture
Şi pentru prima dată în univers îmi dau seama
Că fluturii nu au nici culori, nici mişcare,
Tot aşa cum florile nu au nici parfum, nici culoare.
Culoarea de pe aripile fluturilor este cea care are culoare

Iar în mişcarea fluturilor cea care se mişcă este mişcarea,
Tot aşa cum parfumul are parfum în parfumul florilor.
Fluturele e doar un fluture
Iar floarea e numai floare.

XLI

Uneori la lăsatul serii în zile de vară,
Chiar dacă nu adie nici un pic de briză, îmi pare
Că trece, pentru o clipă, o briză uşoară...
Însă arborii rămân nemişcaţi
Cu toată imensa lor frunzăraie
Şi numai simţurile noastre au parte de o iluzie,
Iluzia a ceea ce le-ar face plăcere...

Ah, simţurile noastre, aceşti bolnavi cu văz şi auz!
Dacă noi am fi alcătuiţi aşa cum ar trebui să fim
Nu ar mai exista în noi nici o nevoie de iluzionare...
Ne-ar fi destul să simţim cu viaţa şi claritatea
Fără să mai luăm seama că există şi simţuri...

Dar să-i mulţumim Domnului că există pe lume şi imperfecţiune
Fiindcă imperfecţiunea este un lucru,
Iar faptul că anumiţi oameni se înşală e altceva,
Iar apoi faptul că există oameni bolnavi face lumea să fie mai mare.
Dacă n-ar exista imperfecţiune, ar lipsi ceva,
Iar noi avem nevoie să existe multe lucruri
Pentru a avea multe de văzut şi de auzit
(Atâta vreme cât ochii şi urechile nu ni se închid)...

XLII

A trecut pe drum diligența, apoi a dispărut;
Iar drumul nu a rămas nici mai frumos, nici mai urât.
La fel se întâmplă în lume şi cu ceea ce întreprinde omul.
Nici nu luăm, nici nu lăsăm nimic; trecem şi vom fi uitați
Iar soarele e în continuare punctual zi de zi.

XLIII

Mai degrabă zborul păsării, ce trece şi nu lasă urmă,
Decât trecerea animalului, a cărui urmă rămâne amintită-n pământ.
Pasărea trece şi uită, şi tocmai aşa trebuie să se-ntâmple.
Animalul, unde nu se mai află, şi din această pricină nu mai înseamnă nimic,
Arată că deja fusese acolo, ceea ce nu mai are importanță.

Amintirea e o trădare față de Natură,
Căci Natura de ieri nu este Natura.
Ceea ce a fost odată nu mai e nimic, iar a-ți aminti înseamnă a nu vedea.

Treci, pasăre, treci, învață-mă şi pe mine să trec!

XLIV

În plină noapte mă trezesc brusc din somn
Tic-tacul ceasului meu umple toată bezna.
Nu simt că afară ar exista Natura.
Odaia mea e un lucru obscur cu pereți de un alb cât se poate de vag.
Afară e o linişte atât de profundă ca şi cum nimic nu ar exista.

Numai orologiul îşi continuă uşoara cadență.
Iar acest ceva cu arcuri şi rotițe aşezat undeva pe masa mea
Înăbuşă toată existența cerului şi-a pământului...
Aproape că mă pierd gândindu-mă ce anume înseamnă toate astea,
Dar mă răsucesc, şi simt că surâd în noapte din colțul buzelor,
Căci singurul lucru pe care ceasul meu îl simbolizează sau semnifică
Umplând astfel cu micimea lui noaptea cea enormă
Este curioasa senzație de umplere a nopții enorme,
Fiindcă el nu umple decât pentru mine noaptea enormă cu micimea lui.

XLV

În depărtare un şir de copaci, colo pe coastă în vale.
Dar ce să însemne un şir de copaci? Nu-s decât copaci.
Şirul şi pluralul arbori nu sunt lucruri, sunt nume.

Tristeți de suflet uman, care le aşază pe toate în ordine,
Şi trasează linii de la un lucru la altul,
Şi plasează pancarte cu nume lângă arborii absolut reali,
Şi desenează paralele de latitudine şi longitudine
Chiar pe scoarța pământului, mai inocentă, mai verde şi mai înflorită
ca toate astea!

XLVI

Aşa sau altcumva,
În funcție de cum îmi vine sau nu îmi vine,
Reuşind uneori să spun ceea ce gândesc,
Iar alteori formulând prost şi amestecat,

Înaintez în scrierea acestor versuri fără s-o fac dinadins,
Ca şi cum a scrie nu e ceva ce se alcătuieşte din gesturi,
Ca şi cum a scrie ar fi ceva care mi se-ntâmplă
Cum se întâmplă că mă păleşte soarele de-afară.

Caut să zic ceea ce simt
Fără să mă gândesc la ceea ce simt.
Caut să pun laolaltă cuvintele cu ideea
Fără să am nevoie de-un coridor
Care să ducă de la gândire până la cuvinte.

Nici nu reuşesc totdeauna să simt ceea ce ştiu că trebuie să simt.
Numai foarte alene gândirea mea traversează fluviul înot,
Căci o îngreunează hainele pe care oamenii au obligat-o să le poarte.

Caut să mă dezbar de ceea ce am învățat,
Caut să uit felul de a-mi aminti cu care am fost învățat,
Să răzuiesc cerneala cu care mi-au fost mânjite simțurile,
Să scot din lăzi adevăratele mele emoții,
Să mă despachetez şi să fiu eu, nu Alberto Caeiro,
Ci un animal uman pe care l-a produs Natura.

Aşa şi scriu, dornic să simt Natura, nici cel puțin ca un om,
Ci asemeni cuiva care simte Natura, atât şi nimic mai mult.
Aşa şi scriu, uneori mai bine, mai rău alteori,
Uneori nimerind drept la țintă ceea ce vreau să zic, alteori greşind,
Uneori căzând, alteori ridicându-mă,
Dar continuându-mi drumul ca un orb încăpățânat.

Chiar şi aşa, n-ajung să fiu nimic.
Eu sunt Descoperitorul Naturii.
Sunt Argonautul senzațiilor adevărate.

Eu îi aduc Universului un nou Univers
Căci eu îi aduc Universului chiar Universul.

Asta simt şi asta scriu
Ştiind perfect şi chiar văd
Că sunt ceasurile cinci spre zori
Şi că soarele, chiar dacă încă nu şi-a ivit capul
Deasupra zidului orizontului,
Îşi arată totuşi deja vârfurile degetelor
Ce s-au prins deja de creasta zidului
Acestui orizont plin de coline joase.

XLVII

Într-o zi excesiv de clară,
Zi în care mă înghiontea dorința de a munci copios
Ca până la urmă să nu muncesc deloc toată ziua,
Am întrezărit, cum ai vedea un drum strecurându-se printre copaci,
Ceva ce părea a fi Marele Secret,
Acel Mare Mister despre care vorbesc falşii poeți.

Am văzut că nu există Natură,
Că Natura nu există,
Că există doar munți, văi, câmpii,
Că sunt arbori, flori, ierburi,
Şi că există râuri şi pietre,
Dar că nu există un tot căruia acestea i-ar aparține,
Şi că un ansamblu real şi adevărat
Este o boală a ideilor noastre.

Natura e mai multe părți fără un tot.
Iată probabil acel mister despre care se vorbeşte.

Iată ce-am desluşit, fără să iau seama, aşa, doar în trecere,
Jur că trebuie să fie adevărul
După care cu toţii s-au dus să-l caute şi nu l-au găsit,
Şi pe care numai eu l-am găsit, întrucât nu m-am dus să-l caut.

XLVIII

De la cea mai înaltă fereastră a casei mele
Agitând o batistă albă le spun adio
Versurilor mele ce pleacă spre umanitate.

Şi nu sunt nici vesel, nici trist.
Acesta este destinul versurilor.
Le-am scris şi trebuie să le arăt tuturor
Căci nu pot să fac altcumva
Aşa cum o floare nu-şi poate ascunde culoarea,
Cum nici un râu nu-şi poate ascunde curgerea,
Cum nici un arbore nu poate ascunde că face fructe.

Iată-le deja plecând departe de parcă ar lua diligenţa
Iar eu fără să vreau simt că nu-s în apele mele
Cum ai avea o durere confuză undeva în trup.

Cine ştie cine le va citi?
Cine ştie pe ce mâini au să-ncapă?

Floare, destinul meu m-a cules pentru plăcerea ochilor.
Arbore, fructele mi-au fost luate pentru plăcerea gurilor.
Râu, destinul apelor mele e că nu pot să stea în mine.
Mă supun şi mă simt aproape înveselit,
Aproape înveselit cum e cineva obosit să mai fie trist.

Plecați, plecați de la mine!
Vremea copacului trece, iar el ajunge să se împrăştie în Natură.
Floarea se ofileşte, însă pulberea ei dăinuieşte veşnic.
Curge râul şi intră-n mare, iar apa lui e numai acea apă pe care a avut-o.

Trec şi eu şi rămân, ca Universul.

XLIX

Mă retrag spre interior, şi închid fereastra.
Mi se aduce lampa şi mi se urează noapte bună,
Iar vocea mea mulțumită dă noapte bună.
Minunat ar fi ca viața mea să rămână mereu aşa:
Inundată de soare pe timpul zilei, sau catifelată de ploaie,
Sau agitată de furtuni ca de sfârşit de lume,
În seara liniştită cu grupuri de oameni ce trec
Priviți de mine de la fereastră cu deosebit interes,
Ultima privire prietenoasă aruncată spre tihna adâncă a arborilor,
Iar apoi, odată fereastra închisă, lampa aprinsă,
Fără vreo vorbă spusă, fără să mă gândesc la nimic, fără să dorm,
Să simt viața curgând prin mine ca un râu prin albia lui,
Iar afară să se aştearnă o mare linişte ca un zeu care doarme.

PĂSTORUL ÎNDRĂGOSTIT

I

Pe vremea când nu te aveam
Iubeam Natura aşa cum pe Cristos îl iubeşte liniştitul călugăr...
Iar acum iubesc Natura
Ca un călugăr liniştit pe Fecioara Maria,
Cu religiozitate, în felul meu, ca şi înainte,
Dar cumva mai emoționat, mai apropiat.
Văd mai bine şi râurile când merg împreună cu tine
Pe câmpuri până la malul râurilor;
Întins alături de tine privind spre nori
Îi văd mai bine...
Tu nu mi-ai luat Natura...
Tu nu mi-ai schimbat Natura...
Tu ai adus Natura aproape de mine,
Fiindcă tu exişti o văd şi pe ea mai bine, însă aceeaşi,
Fiindcă tu mă iubeşti, o iubesc în acelaşi fel, dar mai mult,
Fiindcă tu mă alegi pe mine pentru a te avea şi a te iubi,
Ochii mei au fixat-o mai îndelung întârziind
Asupra tuturor lucrurilor.

Nu regret ceea ce am fost altădată
Fiindcă mai sunt şi acum tot aşa.
Regret doar că altădată nu te iubeam.

II

Sus pe cer urcă luna şi e primăvară.
Mă gândesc la tine, iar în lăuntrul meu sunt împlinit.

Pe întinsul unor vagi câmpuri aleargă până la mine o briză lejeră.
Mă gândesc la tine, murmur numele tău; nu mai sunt eu: sunt fericire.

Vei sosi mâine, vei merge cu mine să culegem flori pe câmpie,
Iar eu voi merge cu tine pe câmpie să te văd culegând flori.

Încă de pe acum te văd mâine culegând împreună cu mine flori pe câmpie,
Însă mâine când vei veni cu mine şi vom merge cu adevărat să culegem flori,
Pentru mine va fi o bucurie imensă şi-o noutate.

III

Acuma că sunt îndrăgostit
Sunt interesat de parfumuri.
Niciodată mai înainte n-am fost curios să ştiu dacă o floare are miros.
Acum simt însă parfumul florilor ca şi cum aş vedea un lucru
cu totul nou.
Ştiam eu bine că ele miroseau, cum ştiam că existau.
Sunt lucruri ce se cunosc din afară.
Dar de astă dată ştiu cu respirația părții din adâncul țestei mele.
Astăzi florile mă cunosc cu un gust care se miroase.
Astăzi uneori mă trezesc şi miros înainte de a vedea.

IV

Mai nou mă trezesc zi de zi plin de bucurie şi de mâhnire.
Altădată mă trezeam fără nici un fel de senzații; mă trezeam.
Sunt şi bucuros şi mâhnit fiindcă pierd ceea ce visez
Şi pentru că pot sta în acea realitate unde se află cele visate de mine.
Nu ştiu ce-i de făcut cu senzațiile mele,
Nu ştiu ce ar trebui să fiu, singur doar cu mine însumi.
Aş vrea ca ea să-mi spună ceva ca să mă trezesc din nou.

Cel care iubeşte diferă de cel care este de obicei.
E aceeaşi persoană fără nimeni.

V

Iubirea e o însoțitoare.
Eu nu mai ştiu să umblu singur pe drumuri,
Căci neînsoțit nu mai pot să merg.
Un gând vizibil mă face să merg mai repede
Şi să văd mai puțin, dar totodată să-mi placă să merg văzând totul.
Până şi absența celei pe care o iubesc e ceva ce se află cu mine.
Iar eu o iubesc într-atât încât nici nu mai ştiu cum să o doresc.
Dacă nu o văd, mi-o imaginez şi sunt puternic asemeni arborilor înalți.
Iar dacă o văd tremur, nu ştiu ce este ceea ce simt în timpul absenței ei.
Tot ce sunt devine o forță ce mă abandonează.
Întreaga realitate se uită la mine ca o floare-a-soarelui având în centru
chipul ei.

VI

Neştiind cum să adorm, mi-am petrecut toată noaptea cu viziunea chipului ei
lipsit de spațiu
Şi de fiecare dată văzând-o altcumva decât ceea ce găsesc eu la ea.
Îmi structurez gândurile amintindu-mi cum mi se arată atunci când îmi vorbeşte,
Iar în fiecare gând ea se modifică armonizându-se cu propria ei asemănare.
A iubi înseamnă a gândi.
Şi iată că eu aproape uit să mai simt prin simplul fapt că mă gândesc la ea.
Nu ştiu bine ce vreau, inclusiv de la ea, deşi numai la ea mă gândesc.
Sunt cuprins de o enormă neatenție şi foarte animată.

Atunci când doresc să o întâlnesc,
Aproape că prefer să n-o întâlnesc,
Pentru a nu fi nevoit mai apoi să o părăsesc.
Şi prefer să mă gândesc la ea, fiindcă de ea aşa cum este mi-e oarecum teamă.
Nu ştiu bine ce vreau, nici nu vreau să ştiu ce anume vreau.
Vreau doar să mă gândesc la ea.
Nu-i cer altceva nimănui, nici măcar ei, decât să pot să gândesc.

VII

Poate cineva care vede bine nu e capabil să şi simtă
Şi nu e cineva agreabil căci depăşeşte cu mult posibilitățile altora.
Trebuie să ai metode în toate cele,
Fiecare lucru are modul său, iar iubirea aşijderea.
Cine obişnuieşte să vadă câmpurile prin intermediul ierburilor
Nu trebuie să aibă şi acea orbire ce te face să faci să simți.
Am iubit, şi n-am fost iubit, şi nu mi-am dat seama decât la sfârşit,
Căci de iubit nu eşti iubit decât întâmplător, nu pentru că te naşti.
Gura şi părul ei continuă să fie la fel de frumoase ca înainte,
Iar eu continui să fiu tot ca înainte, singur pe câmpuri.
Ca şi cum aş sta cu capul aplecat,
Mă gândesc la astea, şi-mi ridic privirile
Iar auritul soare îmi zvântă micile lacrimi pe care mi-e imposibil să nu le am.

Cât de imens este câmpul şi ce mică iubirea!
Privesc, apoi uit, tot aşa cum seacă apele lumii şi se desfrunzesc arborii.

Eu nu ştiu să vorbesc cum tocmai mă aflu în exercițiul simțirii.
Sunt pe cale să-mi ascult vocea cum ar fi vorba de o altă persoană.
Iar vocea mea vorbeşte despre ea ca şi cum ea ar fi cea care vorbeşte
Are părul ca aurul grâului sub soarele-nvăpăiat,

Iar gura ei când vorbeşte pronunță lucruri ce nu există-n cuvinte.
Surâde, iar dinții ei strălucesc ca pietrele râului.

VIII

Păstorul îndrăgostit şi-a pierdut bota,
Iar oile lui s-au împrăştiat pe costişă,
De cât de intens s-a gândit, a uitat să cânte din fluierul pe care şi-l luase.
N-a văzut pe nimeni nici apărând, nici dispărând... Iar bota niciodată
n-a mai găsit-o.
Alții, vorbindu-l de rău, i-au strâns oile.
La urma urmei, nici nu-l iubise nimeni.

Când s-a urcat în vârful costişei şi deasupra falsului adevăr, a văzut totul:
Imensele văi pline cu aceeaşi diversă verdeață dintotdeauna,
În depărtare uriaşii munți, mai reali decât orice sentiment,
Toată realitatea, cu cerul şi aerul şi câmpiile existente,
Şi simți că din nou îi năvălea dureros în piept, şi libertatea împreună cu aerul.

POEME DESPERECHEATE
(Fragmente)

*
* *

După cotul drumului
Poate se află o fântână, sau un castel,
Sau e poate doar continuarea acestui drum.
Nu ştiu şi nici nu întreb.
Câtă vreme merg pe drum înainte de a coti
Privesc doar drumul înainte de a da cotul drumului,
Căci nu pot vedea altceva decât drumul înainte de cotul drumului.
Nu mi-ar servi la nimic să-mi arunc privirile-n altă parte
Şi nici spre cele pe care nu le văd.
E bine să ne preocupe doar locul în care ne-aflăm.
Există destulă frumusețe în a fi aici şi nu în cine ştie ce altă parte.
Dacă unii se află dincolo de cotul drumului
Ei să se ocupe de ceea ce e dincolo de cotul drumului.
Acela e pentru ei drumul.
Dacă va trebui să ajungem acolo, atunci când vom ajunge vom şti.
Deocamdată ştim doar că nu ne aflăm acolo.
Numai aici se află drumul de dinainte de cotul drumului, iar înainte de cotul
Drumului este doar drumul fără nici o curbă.

*
* *

Surprinzătoarea realitate a lucrurilor
Este descoperirea mea de zi cu zi.
Orice lucru este ceea ce este,
Şi e greu să-i explic cuiva cât de mult mă bucur de asta,
Şi cât de suficient îmi este.

E destul să exişti pentru a fi complet.

Eu am scris destule poeme.
Mai am încă de scris multe altele, evident.
Fiece poem al meu afirmă acest lucru,
Şi toate poemele mele sunt diferite unul de altul,
Căci fiece lucru ce există este un fel de a afirma asta.

Uneori mă apuc să privesc o piatră.
Dar nu încep să mă gândesc dacă ea simte.
Nu-mi dă deloc prin gând să zic că e sora mea.
Îmi place de ea pentru că-i o piatră,
O iubesc fiindcă nu resimte nimic,
O iubesc fiindcă între noi nu există nici o legătură de înrudire.

Altădată ascult vântul trecând,
Şi găsesc că merită că te-ai născut chiar şi numai ca să asculți vântul.

Nu-mi dau seama ce vor gândi alții citind toate astea;
Dar cred că le vor primi bine pentru că le gândesc fără să mă forțez,
Fără să mă gândesc nici o clipă că cineva ar putea să m-audă gândind;
Fiindcă le gândesc fără gânduri,
Fiindcă o spun aşa cum spun ele cuvintele mele.
Cândva mi s-a zis poet materialist,

Am fost foarte surprins, nici prin cap nu-mi trecea
Că mi se putea da o denumire.
Eu nici măcar nu-s poet: eu văd.
Dacă ceea ce scriu are vreo valoare, ea nu-mi aparține mie:
Valoarea se află aici, în versurile mele.
Toate acestea sunt absolut independente de voința mea.

*
* *

Când va sosi primăvara
S-ar putea să nu mă mai găsească-n această lume.
Acum mi-ar plăcea să pot crede că primăvara este un om
Ca să pot presupune că el va plânge,
Văzând că şi-a pierdut singurul prieten.
Dar primăvara nici nu este ceva concret:
E un fel de a vorbi.
Nici florile nu învie, nici frunzele cele verzi.
Există alte flori noi, şi alte frunze verzi.
Alte zile încântătoare.
Nimic nu revine, nimic nu se repetă, căci totul este real.

*
* *

Dacă voi muri tânăr,
Fără să reuşesc să public nici o carte,
Fără să văd cum arată versurile mele în literă tipărită,
Cer, în cazul când cineva s-ar necăji din pricina mea,
Să nu-şi facă nimeni griji.
Dacă se va-ntâmpla aşa, aşa era să fie.

Chiar de nu vor fi niciodată tipărite,
Versurile mele îşi vor păstra frumusețea, dacă au fost frumoase.
Numai că ele nu pot rămâne netipărite, dacă au fost frumoase,
Căci dacă rădăcinile pot trăi sub pământ,
Florile înfloresc doar în aer liber şi la vedere.
E obligatoriu să fie aşa. Nimic nu se poate împotrivi.

Dacă voi muri foarte tânăr, ascultați ce vă spun:
N-am fost decât un copil care se juca.
Am fost bun ca soarele şi ca apa,
Am avut o religie universală ce le lipseşte doar oamenilor.
Am fost fericit fiindcă nu am cerut nimic,
Nici nu am încercat să găsesc ceva,
Nici nu am găsit că ar exista altă explicație
Decât faptul că însuşi cuvântul explicație nu are nici un sens.

Mi-am dorit întotdeauna doar să stau în soare sau în ploaie –
În soare când era soare
Şi în ploaie pe vreme de ploaie
(Şi nicicând contrariul),
Să simt căldura şi frigul şi vântul,
Şi să mă mulțumesc cu atât.

Odată am iubit, am crezut că voi fi iubit,
Dar nu am fost iubit.
Nu am fost iubit dintr-o singură mare pricină –
Fiindcă nu trebuia să se-ntâmple.

M-am consolat revenind în soare şi sub ploaie,
Aşezându-mă din nou pe pragul casei mele.
Până la urmă, câmpiile nu sunt la fel de verzi pentru cei iubiți
Cât sunt ele pentru cei neiubiți.
A simți înseamnă a fi distrat.

*
* *

Când va veni primăvara,
Iar eu voi fi deja mort,
Florile vor continua să înflorească la fel

Iar copacii nu vor fi mai puțin verzi decât în primăvara trecută.
Realitatea nu are nevoie de mine.

Simt o imensă bucurie
Gândindu-mă că moartea mea nu are nici o importanță.

Dacă aş şti că voi muri mâine
Şi că poimâine va sosi primăvara,
Tot aş muri mulțumit, de ceea ce va fi poimâine.
Dacă aşa-i sorocit, când altcândva să sosească ea?
Îmi place ca totul să fie real şi cât se poate de exact;
Şi îmi place îndeosebi că la fel ar fi şi dacă mie nu mi-ar plăcea.
Iată de ce în caz că aş muri acum, aş muri mulțumit,
Fiindcă totul este real, fiindcă totul este exact.

De vreți, puteți să vă rugați în limba latină deasupra mormântului meu.
Sau puteți dansa şi cânta în jurul gropii mele.
N-am nici o preferință pentru vremea când nu voi mai putea să am preferințe.
Ceea ce va fi, atunci când va fi, este că va fi doar ceea ce este.

*
* *

Dacă, după moartea mea, va dori cineva să-mi scrie biografia,
Nimic mai simplu.
Ea are numai două momente – cea a naşterii şi cea a morții mele.
Între una şi cealaltă toate zilele-mi aparțin.

Eu sunt uşor de definit.
Am trăit ca un damnat.
Am iubit lucrurile fără pic de sentimentalism.

Nu am avut nicicând vreo dorință pe care să n-o fi putut realiza, căci mi-am păstrat în tot acest timp vederea.
Chiar şi auzul nu a fost pentru mine decât un acompaniament al vederii.
Am înțeles că lucrurile sunt reale şi perfect diferite unele de altele;
Pe toate acestea le-am înțeles cu ochii, niciodată cu gândirea.
A le înțelege cu gândirea ar însemna a le găsi pe toate identice.

Într-o zi m-a prins somnul cum i se întâmplă oricărui copil.
Am închis ochii şi-am adormit.
În afară de asta, am fost unicul poet al Naturii.

*
* *

Niciodată n-am înțeles cum se poate considera că un apus de soare e trist.
Doar dacă te gândeşti că e apus de soare şi nu răsărit.
Dar dacă este deja un apus de soare, cum ar putea el să fie un răsărit?

*
* *

O zi ploioasă e tot atât de frumoasă cât o zi însorită.
Amândouă există, fiecare în parte, aşa cum este.

*
* *

Atunci când iarba va începe să crească pe mormântul meu,
Va fi semnalul să mă dați cu totul uitării.
Natura nu-şi aminteşte niciodată, iată de ce e frumoasă.
Iar dacă cineva va simți nevoia bolnavă de a „interpreta“ iarba verde
de pe mormântul meu,
Să spună că eu continui să înverzesc şi să fiu natural.

*
* *

E noapte. Noaptea e foarte întunecată. La o casă în depărtare
Luceşte lumina unei ferestre.
O zăresc, mă simt uman din cap până în picioare.
Curios e faptul că toată viața individului care locuieşte acolo, fără să ştiu cine este,
Mă atrage doar cu această lumină văzută din depărtare.
Neîndoielnic că viața lui e reală, iar el are un chip, gesturi, familie şi o profesie.
Dar mă preocupă acum doar lumina ferestrei lui.
Chiar dacă e lumină fiindcă el a aprins-o,
Pentru mine această lumină este realitatea imediată.
Eu niciodată nu trec dincolo de realitatea imediată.
Dincolo de realitatea imediată nu există nimic.
Dacă eu, de aici de unde mă aflu, văd numai acea lumină,
În raport cu distanța la care mă aflu nu există decât acea lumină.
Omul şi familia lui sunt reali dincolo de fereastră.
Iar eu mă aflu dincoace de ea, la mare distanță.
Lumina s-a stins.
Ce mă interesează pe mine că omul continuă să existe?
Numai el continuă să existe.

*
* *

Vorbeşti despre civilizație, şi de faptul că n-ar trebui să existe,
Sau că n-ar trebui să fie aşa cum este.
Zici că toată lumea suferă, sau majoritatea lumii,
Căci toate lucrurile umane sunt rânduite aşa cum sunt.
Zici că de ar fi fost altcumva, ar fi mai puțină suferință.
Zici că de ar fi fost aşa cum vrei tu, ar fi fost mai bine.
Aud fără să te ascult.
De ce ar trebui să te şi ascult?
Dacă te-aş asculta nu aş afla cu nimic mai mult.
Dacă lucrurile ar fi fost altcumva, ar fi fost altcumva: asta-i totul.
Dacă lucrurile ar fi fost aşa cum tu le vrei, ar fi fost doar aşa cum tu le vrei.
Vai de tine şi de toți cei care-şi petrec viața
Dorind să inventeze maşina de făcut fericire!

*
* *

Toate teoriile, toate poemele
Dăinuie mai mult decât această floare,
Dar sunt ca ceața, neplăcute şi umede,
Şi mai înalte decât floarea asta...
Înălțimea sau durata nu sunt deloc importante...
Sunt doar înălțime şi doar durată...
Importantă e floarea ce durează şi are dimensiuni
(Dacă putem zice că realitatea e cu adevărat o dimensiune)...
A fi real este singurul lucru adevărat pe lume.

*
* *

Teamă de moarte?
Probabil mă voi trezi altceva,
Probabil corp, probabil continuitate, probabil modificat,
Însă mă voi trezi.
Dacă nici atomii nu dorm, de ce să trebuiască să dorm numai eu?

*
* *

Iar câtă vreme versurile mele au un înțeles de ce să nu aibă unul şi universul?
Spuneți-mi în ce geometrie se întâmplă că partea depăşeşte întregul?
Şi în ce fel de biologie volumul organelor
Are mai multă viață decât întreg corpul?

*
* *

Mi s-a citit azi din Sfântul Francisc din Assisi.
Mi s-a citit, iar eu am rămas uluit.
Cum se face că un om căruia îi plăceau atât de mult lucrurile
Nu le privea niciodată, nu ştia ce erau ele?

De ce să spun că apa e sora mea, dacă ea nu e sora mea?
Ca s-o simt mai bine?
O simt mai bine bând-o şi nu spunându-i cine ştie cum –
Soră, sau mamă, sau fiică.

Apa e apă şi tocmai de asta este frumoasă.
Dacă spun că e sora mea,
În momentul când îi spun soră, văd că nu este
Iar dacă e apă cel mai bun lucru e să-i spun apă;
Sau, şi mai bine, să nu-i spun în nici un fel,
Ci să o beau, să o simt chiar în pulsul meu, să o privesc
Şi toate acestea fără să poarte vreun nume.

*
* *

De câte ori mă gândesc la un lucru, îl trădez.
Trebuie să mă gândesc la el numai când îl am dinaintea ochilor,
Dar nu gândindu-l, ci văzându-l,
Nu cu gândirea, ci cu privirea,
Ceva ce este vizibil există pentru a fi văzut,
Şi ceea ce există pentru văz nu are de ce să existe pentru gândire;
Sau atunci există cu adevărat numai pentru gândire, nu şi pentru văz.

Privesc, iar lucrurile există.
Gândesc şi exist doar eu.

*
* *

Aş vrea să am timp şi să fiu cât se poate de liniştit
Ca să pot să nu mă gândesc la nimic,
Ca să nu mă simt nici trăind,
Ca să aflu de existența mea doar din privirea altora, reflectat.

*
* *

Dimineața strălucește. Dar nu: dimineața nu strălucește.
Dimineața e ceva abstract, o stare, nu e un lucru.
Începem prin a vedea soarele, aici, la această oră.
Dacă soarele dimineții ivindu-se în copaci e frumos,
La fel de frumos ar fi dacă dimineții i-am spune : „Să începem prin a privi soarele“
Decât s-o numim dimineață;
Iată de ce nu e deloc avantajos să dăm nume greşite lucrurilor,
Şi nici măcar să le dăm vreun nume.

*
* *

Copilul care gândeşte ca în poveşti şi crede-n poveşti
E ca un zeu bolnav, însă totuşi zeu.
Întrucât chiar atunci când afirmă că există ceea ce nu există,
El cunoaşte bine felul în care lucrurile există, ce anume din ele există,
Ştie că a exista există şi nu se explică,
Ştie că nu există nici un motiv ca nimic să nu existe,
Ştie că a fi înseamnă a te afla într-un anumit punct.
Nu ştie însă că gândirea nu este un punct oarecare.

*
* *

De departe zăresc lunecând pe fluviu o navă...
Tejo curge la vale indiferent.
Dar indiferent nu pentru că nu i-ar păsa de mine,

Iar eu nu mi-aş exprima în această privință nemulțumirea...
E indiferent fiindcă nu are nici pic de noimă
Exterioară faptului izolat că există o navă
Ce tocmai pluteşte în vale pe fluviu fără pic de metafizică...
În vale pe fluviu până dă de realitatea oceanului.

*
* *

Cred că voi muri.
Dar nu mă încearcă sentimentul morții,
Îmi amintesc că a muri nu trebuie să fie ceva simțit.
A trăi şi a muri sunt nişte clasificări pentru plante.
Ce fel de flori sau de frunze mai are orice clasificare?
Ce fel de viață are viața şi ce fel de moarte moartea?
Sunt doar nişte termeni prin care se defineşte ceva.
Singura diferență e o vecinătate, o oprire, o culoare ce se decolorează, o...

*
* *

Mă simt în ziua alburiu înnorată aproape înspăimântat de trist
Şi încep să mă gândesc la problemele pe care mi le închipui...

Dacă omul ar fi, cum ar trebui să fie,
Nu un animal bolnav, ci cel mai desăvârşit dintre animale,
Animal direct şi nu indirect,
Altul ar trebui să fie şi felul său de a le găsi un sens lucrurilor,
Altul şi-adevărat.

Ar trebui să aibă un *simț* pentru „laolaltă“;
Un simț ca văzul şi auzul, al „totalității“ lucrurilor,
Nu aşa cum îl avem, un *gând* despre laolaltă,
Nu aşa cum o avem, o *idee* despre „totalitatea“ lucrurilor.
Iar în acest fel – am vedea mai apoi – n-am mai avea noțiunile de *laolaltă*
şi de *totalitate*,
Fiindcă *înțelesul* de „total“ sau de „laolaltă“ nu ar mai fi cel al unui „total“
sau al unui „laolaltă“,
Ci al adevăratei Naturi care probabil că nu e nici totul, nici părți.

Singurul mister al universului este mai multul, nu mai puținul.
Percepem lucrurile mai mult decât trebuie – iată eroarea, îndoiala.
Ceea ce există transcende pe dedesubt ceea ce credem noi că există.
Realitatea este numai reală, nu şi gândită.
Universul nu este o idee a mea.
Ideea mea despre Univers este că el este o idee de-a mea.
Noaptea nu înnoptează de dragul ochilor mei.
Ideea mea despre noapte este că ea înnoptează prin ochii mei.
Independent de mine, care gândesc sau care am anumite gânduri,
Noaptea înnoptează la modul concret
Iar lumina stelelor există ca şi cum ar avea greutate.

Aşa cum vorbim cu vorbe când vrem să exprimăm un gând,
La fel ne lipsesc gândurile când vrem să gândim ceva din realitate.
Însă, cum esența gândului nu înseamnă să fie spus, ci să fie gândit,
Tot aşa esența realității este a exista, şi nu a fi gândită.
Astfel că tot ceea ce există, există pur şi simplu.
Restul e doar un fel de vis de-al nostru.
O bătrânețe ce ne-nsoțeşte încă din copilăria bolii.

Oglinda reflectă corect; nu se înşală fiindcă nu gândeşte.
A gândi înseamnă în mod esențial a te înşela.
A te înşela înseamnă în mod esențial a fi orb şi surd.

Aceste adevăruri nu sunt perfecte întrucât sunt spuse,
Iar înainte de a fi spuse, gândite:
Dar în fond, sigur este doar că ele se neagă pe ele însele
În negația contrară de a afirma ceva.
Unica afirmație este a fi.
Iar numai afirmația e acel ceva de care nu am nevoie.

*
* *

Se lasă noaptea, s-a mai potolit un pic arşița.
Sunt lucid ca şi când n-aş fi gândit niciodată,
Şi aş fi prins rădăcină, în legătură directă cu pământul,
Nu această legătură de gradul doi numită vedere,
Vederea prin care eu mă separ de lucruri,
Şi mă apropii de stele şi de lucruri distante –
Greşesc: fiindcă distantul nu este apropiatul,
Iar a te apropia înseamnă a te înşela.

*
* *

Acceptă universul
Aşa cum ți l-au dat zeii.
Dacă zeii ar fi vrut să-ți dea altul
Ți l-ar fi dat.

Dacă există alte materii şi alte lumi –
N-au decât să fie.

*
* *

Când e frig pe vremea frigului, pentru mine e ca şi cum ar fi bine,
Căci pentru ființa mea adecvată la existența lucrurilor
Naturalul e plăcut numai fiindcă e natural.

Accept dificultățile vieții pentru că ele sunt destinul,
Aşa cum accept frigul excesiv în toiul iernii –
Calm, fără să mă plâng, cum e când accepți pur şi simplu,
Şi afli chiar o bucurie în faptul de a accepta –
În faptul sublim de ştiințific şi dificil de a accepta naturalul inevitabil.

Ce altceva sunt pentru mine bolile sau răul de care am parte,
Dacă nu iarna persoanei şi a vieții mele?
Iarna capricioasă, care nu ştiu după ce lege vine,
Dar care pentru mine există în virtutea aceleiaşi fatalități sublime,
În virtutea aceluiaşi inevitabil exterior mie,
Precum dogoarea pământului în miezul verii
Şi frigul pâmântului în toiul iernii.

Accept din tărie de caracter.
M-am născut şi eu, ca toată lumea, supus erorilor şi defectelor,
Dar nicicând erorii de a dori să înțeleg prea mult,
Nicicând erorii de a dori să înțeleg numai cu inteligența,
Nicicând defectului de a-i cere lumii
Ceva care să nu fie lume.

*
* *

Indiferent ce s-ar afla în centrul lumii,
Acel ceva mi-a dat lumea exterioară ca exemplu de Realitate,
Iar când spun „cutare e real“, chiar pentru un sentiment,

Fără să vreau îl zăresc într-un spațiu oarecum exterior,
Îl văd cu un soi de vedere exterioară şi străină de mine.

A fi real vrea să spună că nu se situează în lăuntrul meu.
Despre persoana mea din lăuntru nu am nici o noțiune de realitate.
Ştiu că lumea există, dar nu ştiu dacă şi eu exist.
Sunt mai sigur de existența casei mele albe
Decât de existența interioară a stăpânului casei albe.
Cred mai mult în trupul meu decât în sufletul meu,
Fiindcă trupul meu se prezintă în miezul realității,
Putând să fie văzut de alții,
Putând să fie atins de alții,
Putând să se aşeze şi să stea în picioare,
Dar sufletul meu nu poate fi definit decât în termeni exteriori.
El există pentru mine – în momentele în care eu cred că el efectiv există –
Prin ceva împrumutat de la realitatea exterioară a Lumii.

Dacă sufletul e mai real
Decât lumea exterioară, aşa cum tu, filozofule, spui,
De ce mi-a fost dată lumea exterioară ca tip de realitate?
Dacă e mai sigur faptul că simt
Decât existența lucrului pe care îl simt –
De ce simt
Şi de ce apare acest lucru independent de mine
Fără să aibă nevoie de mine ca să existe,
Iar eu în permanență legat de mine însumi, mereu personal şi intransmisibil?
De ce mă mişc eu împreună cu ceilalți
Într-o lume în care ne înțelegem şi coincidem
Dacă, din întâmplare, această lume e o greşeală iar eu sunt adevărat?
Dacă lumea e o greşeală înseamnă că este o greşeală a tuturor oamenilor.
Şi fiecare dintre noi este cel puțin greşeala fiecăruia dintre noi.
Lucru pentru lucru, lumea e mai adevărată.

Dar de ce-mi pun eu întrebări, dacă nu pentru că sunt bolnav?

În zile adevărate, în zile exterioare vieții mele,
În zilele mele de perfectă luciditate naturală,
Simt fără să simt că simt,
Văd fără să ştiu că văd,
Şi niciodată Universul nu este mai real ca atunci,
Niciodată Universul nu există (nu e nici mai aproape, nici mai departe
De mine, ci) atât de sublim de ne-al-meu.

Când spun „este evident“, oare nu vreau din întâmplare să spun
că „numai eu îl văd“?
Când spun „e adevărat“, oare din întâmplare nu vreau să zic „e părerea mea“?
Când spun „e aici“, oare nu se întâmplă că vreau să spun „nu e aici“?
Şi dacă aşa se petrec lucrurile în viață, de ce ar fi ele diferite-n filozofie?
Noi trăim înainte de a filozofa, existăm înainte de a o şti,
Iar factorul prim merită cel puțin întâietatea şi cultul.
Aşa e, înainte de a fi interiori suntem exteriori.
Iată de ce suntem esențialmente exteriori.

Tu spui, filozof bolnav, dar totuşi filozof, că e vorba de materialism.
Dar cum poate fi aşa ceva materialism, dacă materialismul e o filozofie,
Dacă este o filozofie serioasă, măcar e a mea, care îmi aparține,
Şi dacă nici măcar nu-i a mea, dacă nici măcar eu nu sunt?

*
* *

Puțin îmi pasă.
Puțin îmi pasă de ce? Nu ştiu: puțin îmi pasă.

*
* *

Războiul, care terorizează lumea cu escadroanele lui,
E tipul perfect de eroare a filozofiei.

Războiul, ca orice lucru omenesc, caută să modifice.
Dar, mai mult ca orice, el vrea să modifice totul şi enorm.
Şi să modifice repede.

Însă războiul aduce moarte.
Iar moartea este dispreţul pe care îl are universul pentru noi.
Cum moartea e consecinţa lui, războiul dovedeşte că ea e falsă.
Falsă fiind, ea dovedeşte că a vrea să modifici un lucru e ceva fals.

Să lăsăm universul exterior şi pe ceilalţi oameni acolo unde i-a pus Natura.
Totul este orgoliu şi inconştienţă.
Totul e dorinţă de agitaţie, de a face lucruri, de a lăsa o urmă.
Atât pentru inimă cât şi pentru comandantul escadroanelor
Universul exterior li se restituie în bucăţi.

Chimia directă a naturii
Nu lasă loc vid pentru gândire.
Umanitatea este o revoltă a sclavilor.
Umanitatea este un guvern uzurpat de popor.
Există fiindcă a uzurpat, dar e falsă căci de uzurpi nu înseamnă că ai şi dreptul.

Deci lăsaţi să existe lumea exterioară şi omenirea naturală!
Pace tuturor lucrurilor pre-umane, chiar şi în om.
Pace esenţei cu totul exterioară Universului!

*
* *

Toate opiniile existente despre Natură
Nicicând n-au făcut să crească vreun fir de iarbă sau o floare.
Toată înțelepciunea despre lucruri
N-a fost vreodată ceva s-o pot apuca, cum fac cu lucrurile.
Dacă ştiința vrea să fie adevărată,
Ce altă știință poate fi mai adevărată decât cea a lucrurilor lipsite de știință?
Închid ochii, iar pământul aspru pe care mă-întind
Dobândeşte o realitate foarte reală pe care o simt chiar în coaste.
N-ai nevoie de raționamente când ai umeri.

*
* *

Navă ce pleci departe,
Cum se face că, spre deosebire de alții,
Imediat ce dispari, nu-mi mai e dor de tine?
Căci atunci când nu te văd, încetezi să exişti.
Iar dacă ți-e dor de ceva ce nu există,
Simți acest lucru pentru nimic;
Nu de navă, de noi ne este dor nouă.

*
* *

Câmpia se întinde şi se rumeneşte tot mai departe.
Dimineața se împrăştie peste suişurile şi coborâşurile acestei lunci.

Sunt străin de spectacolul pe care îl văd: doar îl văd.
Mi-e ceva exterior. Nu mă leagă de el nici un sentiment,
Şi tocmai acesta e sentimentul ce mă leagă de apariția dimineții.

*
* *

Ultimă stea ce dispari înainte s-apară ziua,
Ochii liniştiți mi-i culc peste palpitația ta albăstruie-albă,
Te zăresc independent de mine,
Bucuros de această victorie – că pot să te văd
Fără vreo „stare de spirit“, doar văzându-te.
Pentru mine frumusețea ta e faptul că exişti.
Iar grandoarea ta e că exişti pe deplin în afara mea.

*
* *

Apa susură din ulciorul pe care îl duc la gură.
„Este un zgomot răcoros“ îmi spune cel care-mi dă să beau.
Surâd. Sunetul este doar al susurului.
Beau apa, fără să aud nimic cu gâtlejul meu.

*
* *

Cel care a auzit versurile mele m-a întrebat: Ce au ele nou?
Ştim cu toții că o floare este o floare şi un arbore e un arbore.

Dar eu am răspuns: O, nu cu toții, ci nimeni.
Căci toată lumea iubeşte florile pentru că sunt frumoase, dar eu sunt altcumva.
Şi cu toții iubesc arborii căci ei sunt verzi şi dau umbră, dar nu şi eu.
Eu iubesc florile fiindcă ele sunt flori, direct.
Eu iubesc arborii fiindcă ei sunt arbori, fără gândire.

*
* *

Ieri predicatorul propriilor sale adevăruri
A vorbit cu mine încă o dată.
Mi-a povestit despre suferințele claselor muncitoare
(Nu despre cele ale persoanelor care suferă şi care, la urma urmei,
sunt suferinzii).
Mi-a vorbit cât de nedrept e faptul că unii au bani,
Iar altora le e foame, fără să ştim dacă e foamea lor de a mânca,
Sau doar foamea de a avea desertul de la masa altuia.
Mi-a vorbit de toate cele ce reuşesc să-l înfurie.

Cât de fericit trebuie să fie cineva care se poate gândi
la nefericirea altora!
Şi cât de prost dacă nu ştie că nefericirea altora este a lor,
Şi că nimeni nu se vindecă din exterior,
Fiindcă a suferi nu înseamnă că ți-ar lipsi cerneala
Sau că panerul tău de merinde nu e ornat cu cercuri de fier!

A avea parte de nedreptate e ca şi cum ai avea parte de moarte.
Eu nu voi face vreodată pasul ca să modific
Tot ceea ce se numeşte nedreptate pe lume.
Chiar dacă aş face o mie de paşi în acest sens
Tot nu ar fi decât o mie de paşi.
Accept nedreptatea, cum admit că o piatră poate să nu fie rotundă,
Sau că un arbore de plută nu s-a născut pin sau stejar.

Am tăiat portocala în două, iar cele două părți nu aveau cum să fie identice.
Față de care din ele m-am dovedit nedrept – eu, care pe amândouă
le voi mânca?

*
* *

Copil necunoscut şi murdar care te joci în fața porții mele,
Nu te întreb dacă îmi aduci vreo mângâiere simbolică.
Îți mulțumesc că nu te-am mai văzut niciodată înainte,
Evident că dacă puteai să fii curat ai fi fost cu totul un alt copil,
Şi nici n-ai mai veni pe aici.
Joacă-te în praf, n-ai decât să te joci!
Numai cu ochii îmi dau seama de prezența ta.
Totdeauna e mai bine să vezi ceva pentru prima dată decât să-l cunoşti,
Întrucât a cunoaşte e ca şi cum n-ai fi văzut nicicând ceva pentru prima dată,
Iar a nu fi văzut nicicând ceva pentru prima dată înseamnă doar că ți s-a povestit.

Felul acestui copil de a fi murdar diferă de felul în care alții sunt murdari.
Joacă-te! Luând o piatră ce îți încape în mână,
Tu ştii că încape în mâna ta.
Ce filozofie te-ar putea conduce spre o şi mai mare certitudine?
Nici una, şi niciodată nici una nu poate veni să se joace în fața porții mele.

*
* *

Adevăr, minciună, certitudine, incertitudine...
Şi orbul de pe stradă cunoaşte aceste cuvinte.

Stau aşezat pe treapta de sus a scării şi îmi țin strâns cu ambele brațe
Partea de sus a genunchilor mei încrucişați.
Bine: adevăr, minciună, certitudine, incertitudine – ce sunt toate astea?
Orbul se opreşte pe stradă,
Eu mi-am luat mânile de pe genunchi.
Adevăr, minciună, certitudine, incertitudine – sunt toate la fel?
Ceva neclar s-a modificat într-o anume parte a realității – genunchii
şi mâinile mele.
Ce ştiință are răspunsuri la toate astea?
Orbul îşi continuă drumul, iar eu nu mai fac nici un gest.
Nici ora nu mai este aceeaşi, nici oamenii, nimic nu mai e la fel.
Iată ce înseamnă a fi real.

*
* *

Cascada de râs a unei fetițe răsună în aerul de pe stradă.
A râs la o remarcă a cuiva pe care eu nu-l zăresc.
Brusc îmi aduc aminte că-l mai auzisem.
Dar dacă mi s-ar vorbi acum despre un hohot de râs al unei fetițe pe stradă,
Aş zice: nu există decât munții, şesurile sub soare, soarele, casa de aici,
Şi eu auzind doar murmurul înăbuşit al sângelui din viața mea pulsându-mi
la cele două tâmple ale capului.

*
* *

Noaptea Sfântului Ion dincolo de zidul grădinii mele.
Dincoace de zid sunt eu, fără noaptea Sfântului Ion.
Căci Sfântul Ion se află acolo unde e sărbătoare.

Pentru mine e doar o umbră de la lumina focurilor din noapte,
Un ecou depărtat de râsete, un zgomot confuz de zbenguieli.
Şi țipătul întâmplător al cuiva care nu ştie că eu exist.

*
* *

Tu, misticule, tu vezi în toate lucrurile o semnificație.
Pentru tine toate au un sens voalat.
Există ceva ascuns în fiece lucru pe care îl vezi.
Ceea ce vezi, niciodată nu vezi decât pentru a vedea altceva.

Cât despre mine, grație faptului că am ochi făcuți numai ca să vadă,
Văd absența semnificației din toate lucrurile.
Văd asta şi mă iubesc, căci a fi un lucru înseamnă a nu semnifica nimic.
A fi un lucru înseamnă a nu fi susceptibil de interpretare.

*
* *

Păstor de pe munte, atât de departe de mine cu oile tale –
Ce fericire-i aceea pe care tu pari să o ai – a ta sau a mea?
Pacea care coboară peste mine atunci când te văd, e a mea sau îți aparține?
Nu, păstorule, nu e nici a ta, nici a mea.
Îi aparține numai fericirii şi păcii.
Nu o ai nici tu, întrucât nu ştii că o ai.
Nu o am nici eu, fiindcă eu ştiu că o am.
Ea îşi aparține doar sieşi, şi ne inundă ca soarele,
Atunci când te bate pe spate şi te-ncălzeşte, iar tu, indiferent, te gândeşti la altceva,
Şi mă izbeşte în față şi mă orbeşte, şi numai eu mă gândesc la soare.

*
* *

Ah, vreți o lumină mai bună decât a soarelui!
Vreți câmpii mai verzi decât astea!
Vreți flori mai frumoase decât cele pe care eu le văd!
Pe mine acest soare, aceste câmpii, aceste flori mă mulțumesc.
Însă dacă din întâmplare m-ar nemulțumi,
Ceea ce mi-aş dori ar fi un soare mai soare decât soarele,
Şi câmpii mai câmpii decât aceste câmpii,
După cum şi aceste flori mai flori decât aceste flori –
Cu toatele mai ideale decât sunt ele, dar la fel, în acelaşi mod!
Iar lucrul de aici să fie mai aici decât este aici!
Chiar aşa, uneori plâng după corpul perfect ce nu există.
Dar corpul perfect este corpul mai corp decât poate el să fie,
Iar restul sunt doar visuri de-ale oamenilor,
Miopia celui care vede puțin,
Şi dorința de a sta aşezat a celui care nu ştie să stea în picioare.
Tot creştinismul e o tânjire după scaune.

Iar cum sufletul este ceva care nu apare,
Sufletul cel mai perfect e cel care nu apare nicicând –
Sufletul care este făcut din corp
Corpul absolut al lucrurilor,
Existența absolut reală fără umbre sau erori,
Coincidența exactă şi întreagă a unui lucru cu sine însuşi.

*
* *

Petală îndoită a unui trandafir despre care unii spun că-i de catifea,
Te culeg de pe jos şi, de aproape privindu-te, te contemplu de departe.

Nu am trandafiri în grădina mea: ce vânt mi te-a adus?
Deodată vin şi eu de departe. O clipă am fost bolnav.
Nici un vânt nu mi te-a adus *acum.*
Acum eşti aici.
Ceea ce ai fost nu eşti tu; altfel, întreg trandafirul era aici.

*
* *

Între ceea ce văd eu de pe un câmp şi ceea ce văd de pe alt câmp
Trece pentru o clipă silueta unui om.
Paşii lui merg împreună cu „el“ în aceeaşi realitate,
Dar eu sunt atent mai întâi la el, iar apoi la ei, şi sunt două lucruri distincte:
„Omul“ păşeşte împreună cu ideile lui, fals şi străin,
Iar paşii merg după vechiul sistem ce face picioarele să mărşăluiască.
Îl observ de departe şi nu am nici un fel de opinie.
Cât de perfect este în el tot ceea ce el este – corpul său,
Adevărata lui realitate ce nu are nici dorințe şi nici speranțe,
Ci muşchi, precum şi un fel sigur şi impersonal de a-i folosi.

*
* *

Mă bucur de câmpii fără să le dau atenție.
Tu mă întrebi de ce mă bucur.
Mă bucur fiindcă mă bucur, răspund eu.
A te bucura de o floare este a sta în preajma ei la modul inconştient
Şi a avea o noțiune despre parfumul ei în ideile tale cele mai vagi.
Când sunt atent la ceva, nu mă bucur: văd.

Închid ochii, iar trupul meu, întins leneş în iarbă,
Aparține cu totul exteriorului acestei ființe care închide ochii –
Aparține asprimii proaspăt mirositoare şi atât de frământate a pământului;
Şi ceva din acel zumzet indistinct pe care îl fac lucrurile ce există,
Numai o umbră roşiatică de lumină mai apasă uşor pe orbite,
Şi doar un rest de viață mai stă să asculte.

*
* *

Nu mă grăbesc. De ce m-aş grăbi?
Soarele şi luna nu sunt grăbite: sunt exacte.
A fi grăbit înseamnă a crede că oamenii păşesc înaintea picioarelor,
Sau că, făcând un salt, poți să sari dincolo de propria-ți umbră.
Nu; nu mă grăbesc.
Dacă întind brațul ajung exact acolo unde ajunge brațul meu –
Nici cu un centimetru mai departe.
Ating numai acolo unde ating, nu unde cred.
Iar de aşezat nu mă pot aşeza decât acolo unde stau.
Iar aşa ceva te face să râzi ca toate adevărurile absolut adevărate,
Dar ceea ce te face să râzi pe bune e faptul că noi ne gândim mereu
la cu totul altceva,
Şi hoinărim mereu departe de corpul nostru.

*
* *

Da: exist în lăuntrul corpului meu.
Nu port nici soarele şi nici luna în buzunar.

Nu-mi doresc să cuceresc lumi numai fiindcă am dormit prost,
Nici să înfulec lumea numai fiindcă am un stomac.
Indiferent?
Nu: fiu al pământului, de îndată ce fac un salt, cad în greşeală,
Rămân însă o clipă în aerul pentru care noi nu suntem făcuți,
Mulțumit doar atunci când ajung din nou cu picioarele pe pământ,
Hopa sus! pe realitatea de care nu ducem lipsă!

*
* *

Nu ştiu ce înseamnă să mă cunosc. Nu mă văd pe dinlăuntru.
Nu cred că eu exist undeva îndărătul meu.

*
* *

Patriot? Nu: sunt portughez.
M-am născut portughez, cum te naşti blond cu ochi albaştri.
Dacă am venit pe lume pentru a vorbi, trebuie să vorbesc o limbă.

*
* *

Mă întind cât sunt eu de lung în iarba pământului
Şi uit tot ceea ce alții m-au învățat.
Învățătura nu mi-a ținut niciodată nici de cald, nici de frig.

Cele despre care mi s-a spus că există nu au modificat vreodată forma
care sunt.
Ceea ce am fost învățat să văd nu a atins niciodată ochii mei.
Ceea ce mi-a fost arătat nu se afla niciodată acolo: acolo era numai
ceea ce era.

*
* *

Mi s-a vorbit despre oameni, despre umanitate,
Numai că eu n-am văzut niciodată nici oameni, nici umanitate.
Am văzut diverşi oameni vertiginos de diferiți unii față de alții,
Fiecare separat de celălalt de un spațiu lipsit de oameni.

*
* *

Nu am căutat niciodată să-mi trăiesc viața.
Viața mea s-a trăit fără ca eu să vreau sau nu.
Am vrut doar să văd ca şi cum n-aş fi avut suflet.
Am vrut doar să văd ca şi cum aş fi fost numai ochi.

*
* *

Trăieşte, mi se spune, în prezent;
Trăieşte numai în prezent.

Dar eu nu-mi doresc prezentul, îmi doresc realitatea;
Îmi doresc lucrurile ce există, nu timpul ce le măsoară.

Ce e prezentul?
E ceva relativ la trecut şi la viitor.
E un lucru ce există în virtutea existenței altor lucruri.
Eu vreau numai realitatea, lucrurile fără prezent.

Nu vreau să includ timpul în schema mea.
Nu vreau să mă gândesc la lucruri ca prezente; vreau să mă gândesc la ele
ca lucruri.
Nu vreau să le separ de ele însele, tratându-le ca prezente.

Nu ar trebui să le tratez nici ca reale.
Nu ar trebui să le tratez în nici un fel.

Ar trebui să le văd, să le văd pur şi simplu;
Să le văd până ajung să nu mă mai pot gândi la ele,
Să le văd lipsite de timp, lipsite de spațiu,
Să le văd putând să mă dispensez de totul, mai puțin de ceea ce se vede.
Iată ştiința de a vedea, care nu e nici un fel de ştiință.

*
* *

Îmi spui: Tu eşti ceva mai mult
Decât o piatră sau o plantă.
Îmi spui: Tu simți, tu gândeşti şi ştii
Că gândeşti şi că simți.
Doar oare pietrele scriu versuri?
Doar oare plantele au idei despre lume?

E adevărat: există o diferență.
Dar nu diferența pe care o avansezi tu;
Căci a avea o conştiință nu mă obligă să am teorii despre lucruri:
Mă obligă doar să fiu conştient.

Dacă sunt mai mult decât o piatră sau o plantă? Nu ştiu.
Sunt diferit. Nu ştiu ce înseamnă *mai mult* sau *mai puțin*.

A avea conştiință înseamnă mai mult decât a avea culoare?
Poate da, poate nu.
Ştiu numai că e ceva diferit.
Nimeni nu poate dovedi că asta nu e decât diferit.

Ştiu că piatra este reală, şi că planta există.
Ştiu fiindcă ele există.
Ştiu asta fiindcă simțurile mele mi-o demonstrează.
Ştiu de asemenea că şi eu sunt real.
Ştiu asta fiindcă simțurile mele mi-o demonstrează,
Chiar de o fac cu mai puțină claritate decât mi-o arată piatra sau planta.
Nu ştiu nimic mai mult.

Da, eu scriu versuri, iar piatra nu scrie versuri.
Da, eu am idei despre lume, iar planta nu are.
Dar e pentru că pietrele nu sunt poeți, sunt pietre;
Iar plantele sunt doar plante, şi nu ființe gânditoare.
Pot astfel să spun că prin asta eu le sunt lor superior,
După cum pot să spun şi că le sunt inferior.
Dar nu zic asta: despre piatră zic „este o piatră“,
Zic despre plantă „este o plantă“,
Zic despre mine „sunt eu“.
Nu zic nimic mai mult. Ce ar mai fi de zis?

*
* *

Se spune că în orice lucru locuieşte ceva ocult.
Da, însă ceea ce rămâne în el e chiar el însuşi,
Fără să fie şi ocult.

Însă eu, dotat cu conştiinţă şi senzaţii şi gândire,
Pot fi şi eu ca un lucru?
Ce există în mine mai mult sau mai puţin?
Mi-ar fi fost bine şi-aş fi fost fericit de eram numai corp al meu –
Dar sunt şi altceva, mai mult sau mai puţin decât numai asta.
Şi ce este mai multul sau mai puţinul care sunt eu?

Vântul vâjâie şi nu ştie.
Planta trăieşte şi nu ştie.
Şi eu trăiesc fără să ştiu, dar ştiu că trăiesc.
Dar oare ştiu eu că trăiesc, sau numai ştiu că ştiu?
Mă nasc, trăiesc, mor cum vrea destinul pe care eu nu-l comand,
Simt, gândesc, mă mişc mânat de o forţă exterioară mie.
Atunci cine sunt?

Sunt oare, corp şi suflet, exteriorul vreunui interior?
Sau oare sufletul meu e conştiinţa faptului că forţa universală
Ţine ca trupul meu să difere de alte trupuri?
În miezul totului unde eu mă aflu?

Odată mort trupul meu,
Împrăştiat creierul meu,
Într-un lucru abstract, impersonal, fără formă,
N-ar mai simţi eul pe care eu îl am,
N-ar mai gândi cu creierul meu gândurile pe care eu le simt ale mele,
Nu şi-ar mai mişca după propria-mi voinţă braţele pe care eu le mişc.

Aşa voi sfârşi? Habar n-am.
Dacă e să se termine aşa, mi-ar părea numai rău
Că astfel nu voi mai fi etern.

*
* *

Zăpada a aşternut o pânză tăcută pe toate lucrurile.
Nu se simt decât cele ce se petrec în interiorul casei.
Mă învelesc într-o cuvertură şi nu mă gândesc nici măcar la faptul
că ar trebui să gândesc.
Simt o desfătare de animal şi am foarte vagi gânduri,
Şi adorm fără să fiu mai util decât sunt toate acțiunile lumii.

*
* *

Azi-dimineață am ieşit foarte devreme,
Căci mă trezisem încă şi mai devreme
Fără chef să vreau să mai şi fac ceva...

Nu ştiam pe ce drum s-o iau
Doar că vântul sufla puternic,
Şi am urmat drumul pe unde vântul îmi sufla-n spate.

Numai aşa a fost toată viața mea, şi numai aşa mi-aş dori-o în continuare –
Să merg încotro mă duce vântul şi nu mă lasă să gândesc.

*
* *

Cea dintâi prevestire a furtunii de după-amiază,
Cei dintâi nori, albi, plutind jos pe cerul învinețit.
Anunță furtuna de poimâine?
Sunt sigur, dar siguranța e o minciună.
A avea o certitudine înseamnă a nu fi capabil să vezi.
Ziua de poimâine nu există.
Există doar următoarele:
Un cer de azur, un nimic sticlos, câțiva nori albi la orizont,
Şi un tiv uşor murdar pe marginea lor inferioară ca şi cum ar urma să devină negru.
Asta e ceea ce există azi,
Şi, cum deocamdată ziua de azi e totul, asta e totul.
Cine ştie dacă eu nu voi fi mort poimâine?
Dacă poimâine eu voi fi mort, furtuna din ziua de poimâine
Va fi o altă furtună decât furtuna care s-ar produce dacă eu n-aş fi mort.
Eu ştiu bine că furtuna nu se revarsă din ochii mei,
Dar dacă eu nu mai sunt pe această lume, lumea va fi diferită –
Va fi împuținată cu mine –
Iar furtuna va cădea peste o lume diferită şi nu va mai fi aceeaşi furtună.
Fie ce-o fi, furtuna ce va cădea va fi cea care trebuia să cadă când va cădea.

*
* *

Lui Ricardo Reis

Şi eu ştiu să fac presupuneri.
Ele există în fiece lucru şi asta le animă.
În plantă acel ceva se află în exterior şi este o mică nimfă.

În animal este o ființă interioară îndepărtată.
În om este sufletul care trăieşte împreună cu el şi e deja el.
În zei are aceeaşi dimensiune
Şi acelaşi spațiu ca trupul lor
Fiind totuna cu corpul lor.
Iată de ce se spune că zeii nu mor niciodată.
Iată de ce zeii nu au corp şi suflet
Ci numai corp, şi sunt perfecți.
Corpul le ține loc de suflet
Iar ei au conştiința în propria lor carne divină.

*
* *

(dictat de poet în ziua morții)

Poate e ultima zi din viața mea.
Am salutat soarele, ridicând mâna dreaptă,
Dar nu l-am salutat ca să-i spun adio.
I-am făcut semn că îmi place să pot să-l mai văd, atât.

Note în amintirea maestrului meu Caeiro
(Fragmente)

L-am cunoscut pe maestrul meu Caeiro în circumstanțe nu tocmai dintre cele obişnuite, ceea ce este cazul cu toate circumstanțele, mai cu seamă atunci când fără să reprezinte mare lucru în sine, ele sunt destinate să devină aşa ceva prin consecințele lor.

Îmi abandonasem studiile de inginerie navală, în Scoția, în momentul când ajunsesem să parcurg trei sferturi din ele. Plecasem spre Orient. La întoarcere, când am debarcat la Marsilia, am simțit o mare oboseală la gândul de a le continua şi am luat drumul spre Lisabona pe cale terestră. Într-o zi, unul dintre verii mei mă luă cu el în vizită în zona Ribatejo. Cunoştea acolo un văr al lui Caeiro cu care avea relații de afaceri, şi tocmai la acesta din urmă l-am întâlnit pe cel care urma să devină maestrul meu. N-am nimic altceva de povestit, totul s-a petrecut repede, ca orice fecundare. Încă îl mai zăresc cu o stare sufletească dintre cele mai limpezi şi netulburată de lacrimile amintirii, căci viziunea mea despre el este interioară... Îl văd în fața mea, şi voi continua probabil să-l zăresc în eternitate tot aşa cum l-am văzut pentru prima dată. Mai întâi ochii lui albaştri, de copil căruia nu-i e teamă, pe urmă pometii uşor ridicați, tenul lui pal şi acel aer grec emanând parcă din lăuntru, calmul care nu este aparent, fiindcă nu se ghiceşte nici din expresie, nici din trăsături. Părul său destul de des era blond, dar se întuneca de îndată ce lumina începea să se estompeze. De talie mijlocie, sau probabil că ceva mai mult decât mijlocie, uşor adus de spate, cu umeri care-i cădeau. Gestul aproape imperceptibil, surâsul aşa-şi-aşa, vocea egală, tonul parcă venind de la o persoană care nu încearcă să spună altceva decât ceea ce spune – nici prea tare, nici prea încet, clar şi lipsit de orice prejudecată,

de orice ezitare, de orice timiditate. Privirea albastră era insistentă fără să o ştie. Dacă, observându-l, ceva atrăgea imediat atenţia, acest lucru era următorul: fruntea, fără să fie prea înaltă, era extrem de albă. Subliniez respectivul aspect întrucât acesta, rivalizând cu paloarea chipului, îi conferă un soi de maiestate. Mâinile sunt relativ fine, însă cu palma lată. Expresia gurii, locul cel de pe urmă asupra căruia se opreşte privirea, este a unui surâs de felul celui pe care poezia îl atribuie frumoaselor lucruri neînsufleţite, numai fiindcă ele ne plac – florile, întinsul câmpiilor, întinsul apelor sub soare –, surâs făcut să existe şi nu să ne vorbească nouă – ca şi cum pentru acest om a vorbi însemna mai puţin decât a exista.

Maestrul meu, maestrul meu pierdut prea devreme! Te revăd în umbra a ceea ce sunt eu în mine, în amintirea păstrată celui care e mort în mine...

S-a întâmplat în timpul primei noastre întâlniri... Nu mai ştiu cum, însă el mi-a spus:

— Iată un om, Ricardo Reis, şi veţi aprecia faptul că veţi face cunoştinţă cu el, căci e foarte diferit de dumneavoastră.

După care adăugă:

— Totul e diferit de noi, şi tocmai din această pricină totul există.

Pronunţată ca o axiomă universală, această frază mi-a produs un entuziasm de felul celor ce te încearcă în momentul celei dintâi posesiuni, şi mă pătrunse până în adâncul sufletului. Dar spre deosebire de o seducţie, ea a avut asupra mea efectul practic de a reconstitui în toate senzaţiile mele o bruscă virginitate ce nu-mi fusese nicicând proprie.

Odată evocând această concepţie directă, despre lucruri ce caracterizează sensibilitatea lui Caeiro, i-am reprodus, nu fără o nuanţă de perversitate amicală, următorul citat din Wordsworth, unde omul insensibil e descris în felul următor:

A primrose by river's brim
A yellow primrose was to him,
And it was nothing more.

Şi am tradus: *O floare pe malul râului era / pentru el o floare galbenă, şi nimic altceva*, dând un echivalent vag pentru cuvântul *primrose*, căci eu nu cunosc numele florilor şi nici pe cele ale plantelor.

Maestrul Caeiro începu să râdă:

— Acel om simplu vedea corect: o floare galbenă nu este de fapt nimic altceva decât o floare galbenă.

Însă cugetând, el adăugă brusc:

— Poetul dumneavoastră englez voia să spună că pentru acel om acea floare galbenă era o experiență banală sau un lucru deja cunoscut. Or, tocmai așa ceva nu e corect. Fiece lucru pe care-l vedem trebuie să-l vedem pentru prima dată, fiindcă într-adevăr îl vedem pentru prima dată. Astfel, fiecare floare galbenă este o nouă floare galbenă, chiar dacă întâmplarea face că este aceeași floare de ieri. Noi, ființele umane, nu mai suntem ceea ce eram ieri, iar același lucru se întâmplă cu florile. Însuși galbenul ei poate fi deja ceva diferit. Păcat că noi nu avem ochii necesari pentru a ști acest lucru, căci în acel caz cu toții am fi fericiți.

Maestrul meu Caeiro nu era un păgân: el era însuși păgânismul. Ricardo Reis era un păgân, Antonio Mora era un păgân, Fernando Pessoa însuși pare să fie un păgân, dacă nu ar fi un ghem depănat pe dinlăuntru. Dar Ricardo Reis e păgân prin caracter, Antonio Mora e păgân prin inteligență, iar eu sunt păgân prin revoltă, deci prin temperament. Nu exista o explicație pentru păgânismul lui Caeiro, era vorba de consubstanțialitate.

Voi încerca să mă explic așa cum explici lucrurile inexplicabile: la modul laș. De exemplu, unul dintre lucrurile care ne impresionează cel mai mult când ne comparăm cu grecii este absența conceptului de infinit la ei, faptul că ideea de infinit le repugnă. Or, maestrul meu Caeiro împărtășea în cel mai înalt grad chiar acest non-concept. Mă voi strădui să reproduc aici cu cea mai mare exactitate posibilă conversația stranie care mi l-a dezvăluit.

În vreme ce comenta unul dintre poemele din ciclul *Paznicul turmelor*, el îmi povesti că într-o zi cineva îl calificase *poet materialist*. Fără să cântăresc acest termen cât se poate de just, fiindcă justețea unui singur cuvânt nu ar putea să-l definească pe maestrul meu Caeiro, i-am spus totuși că nu găseam deloc absurdă această calificare. Și i-am explicat mai mult sau mai puțin bine în ce constă materialismul clasic. Caeiro m-a ascultat cu o expresie de dureroasă atenție, după care a spus brusc:

— Iată o frumoasă măgărie. E ca o poveste cu popi lipsiți de religie, deci în consecință lipsiți de orice scuză.

Am rămas interzis şi am subliniat mai multe asemănări între materialism şi propria lui doctrină, dacă se face abstracție de poezia acesteia din urmă. Caeiro protestă:

— Totul depinde de ceea ce numeşti poezie. Nici măcar nu e vorba de poezie, e vorba de a vedea. Aceşti materialişti sunt orbi. Ei pretind, spuneți, că spațiul e infinit. Dar unde au văzut ei aşa ceva în spațiu?

Iar eu, neştiind ce să mai spun:

— Dar dumneavoastră, oare nu concepeți spațiul ca fiind infinit? Nu reuşiți să concepeți spațiul ca infinit?

— Eu nu concep nimic ca infinit. Cum aş putea concepe că ceva este infinit?

— Ascultați, zic eu, *să luăm un spațiu. În afara acestui spațiu, mai există spațiu, apoi alt spațiu, şi altul, şi altul, şi uite aşa... Un spațiu care nu sfârşeşte...*

— De ce anume nu sfârşeşte? zice maestrul meu Caeiro. Iar în acel moment în craniul meu s-a petrecut ceva de natura unui cutremur.

— Atunci presupuneți că el se termină, am strigat eu; *şi ce ar exista după aceea?*

— Dacă el se termină, după aceea nu mai e nimic, răspunse el.

Acest gen de argument, deopotrivă infantil şi feminin, deci imparabil, îmi legă fedeleş spiritul pentru un lung moment. După care îmi scăpă o întrebare:

— Dar dumneavostră reuşiți să concepeți aşa ceva?

— Să concep ce? Că un lucru are limite? Ba bine că nu! Ceva ce nu are limite nu există. A exista înseamnă a admite existența altor lucruri. În consecință, limita fiecărui lucru. De ce e atât de greu să concepi că un lucru este un lucru şi că el nu are de ce să fie un lucru ce se află ceva mai departe?

În acel moment am avut senzația carnală că nu mă mai aflam în discuție cu un alt om, ci cu o altă lume. Am făcut o ultimă încercare, un ocol pe care m-am străduit să-l consider legitim.

— Luați în seamă numerele, Caeiro... Spuneți-mi unde sfârşesc ele? Să luăm unul la întâmplare: de exemplu 34. După 34 urmează 35, 36, 37, 38 şi

aşa mai departe fără să se poată opri. Cât ar fi el un număr de mare, există mereu altul care îi este superior...

— Dar nu sunt altceva decât numere, protestă maestrul meu Caeiro. După care adăugă cu toată formidabila copilărie ce-i lucea în priviri:

— Ce este 34, în realitate?

Există fraze neaşteptate, profunde fiindcă ele urcă din adânc, fraze ce definesc un om sau mai degrabă prin intermediul cărora un om se defineşte, fără definiții. Mă gândesc la fraza prin care Ricardo Reis mi s-a definit el însuşi. Vorbeam despre faptul de a minți, iar el a spus: „Detest minciuna, fiindcă este o inexactitate". Întreg Ricardo Reis se află aici – trecut, prezent şi viitor.

Maestrul meu Caeiro, el care nu spunea decât ceea ce el era, poate fi definit prin oricare dintre frazele scrise sau pronunțate, mai cu seamă după perioada care a început pe la mijlocul grupului de poeme din *Paznicul turmelor*. Dar între atâtea fraze scrise de el şi care sunt tipărite, dintre atâtea pe care mi le-a spus, iar eu le reproduc sau nu le reproduc, cea care îl conține cu cea mai mare simplitate este una pe care mi-a spus-o la Lisabona. Vorbeam oarecum pe tema raportului pe care îl are fiecare cu sine insuşi. L-am întrebat brusc pe maestrul meu Caeiro: „Sunteți mulțumit de dumneavoastră?" Iar el a răspuns: „Nu: sunt mulțumit." Era ca însuşi glasul Pământului, care e totuşi nimeni.

Nu l-am văzut niciodată trist pe maestrul meu Caeiro. Nu ştiu dacă era trist în ziua când a murit, sau în zilele care au precedat moartea lui. Aş putea să aflu, însă de fapt nu am îndrăznit niciodată să le pun întrebări celor care erau atunci în preajma lui, în legătură cu moartea lui sau despre felul în care a aşteptat-o.

În orice caz, faptul că maestrul Caeiro a murit fără ca eu să mă fi aflat la căpătâiul lui va rămâne una dintre angoasele vieții mele – o angoasă reală printre atâtea altele fictive. E stupid, dar uman, şi e aşa cum este.

Eram pe atunci în Anglia. Nici Ricardo Reis nu se afla la Lisabona, el se întorsese în Brazilia. Fernando Pessoa era de față, dar era ca şi cum nici nu fusese. Fernando Pessoa simte lucrurile, dar nu se mişcă, nici măcar în lăuntrul lui.

Nimic nu mă poate mângâia sufleteşte că lipsisem de la Lisabona în acel moment, decât poate doar consolarea că mă pot gândi la maestrul meu sau că

încă îi mai pot citi versurile. Iar ideea însăşi de neant – cea mai înspăimântătoare dintre toate, dacă te gândeşti la ea cu propria-ți sensibilitate – posedă în opera şi amintirea veneratului meu maestru ceva luminos şi elevat, asemeni soarelui deasupra piscurilor inaccesibile.

. . . . . .

Maestrul meu Caeiro avea un temperament fără filozofie, iată de ce filozofia lui – căci el avea una, ca fiecare dintre noi – nici măcar nu se pretează la jocul jurnalismului intelectual. Fără îndoială, din cauza temperamentului – vreau să spun a temperamentului său de poet –, maestrul meu Caeiro a fost expresia unei filozofii, adică a unei concepții despre univers. Această concepție despre univers este totuşi instinctivă, şi nu intelectuală. Nu poate fi criticată ca un concept, întrucât nu este aşa ceva, şi în plus nici nu poate fi criticată pe latura temperamentului ei, căci temperamentul nu poate fi o țintă a criticii. Ideile, ascunse organic în expresia poetică a maestrului meu Caeiro, au făcut obiectul unei tentative de definire cu mai mult sau mai puțin succes logic în anumite teorii ale lui Ricardo Reis, în unele dintre ale mele de asemenea, şi în sistemul filozofic – perfect definit în ceea ce îl priveşte – al lui Antonio Mora. Dar fecunditatea lui Caeiro e de aşa natură, că fiecare în parte dintre noi trei, îndatorați cum rămânem față de maestrul nostru comun pentru ceea ce ține de gândirea sufletului, a produs propria lui interpretare a vieții, total diferită de cele ale celorlalți doi. De altfel, nimeni nu are dreptul să compare metafizica mea sau pe cea a lui Ricardo Reis, care sunt simple divagații poetice căutând să vadă ceva mai limpede – la opusul lui Caeiro, al cărui suflet era frământat de certitudini poetice fără să-şi facă griji în privința clarității –, cu sistemul lui Antonio Mora, un adevarat sistem, nu o atitudine sau o alegație. Dar în sfârşit, în vreme ce Caeiro afirma lucruri absolut incontestabile într-o logică ce, asemeni unei pietre, unui arbore, depăşea înțelegerea noastră, aceştia din urmă erau lipsiți de coerență la suprafața lor logică. Iată de ce tot ceea ce Reis şi cu mine încercăm să impunem drept coerență a gândirii sau coerență a acelui ceva ce presupunem că ar fi gândire a noastră despre lume, noi îi datorăm lui Caeiro, descoperitorul acestor suflete, sufletele noastre, pe care după aceea noi ne-am străduit să le colonizăm.

La drept vorbind, Reis, Mora şi cu mine suntem tustrei interpretări organice ale lui Caeiro. Reis şi eu, care suntem la modul fundamental nişte poeți, în ciuda diferențelor, încă mai interpretăm cu resturi de sentiment. Mora, un pur intelectual, interpretează cu rațiunea. Dacă există la el sentiment sau temperament, ele nu se văd.

Concepția de viață a lui Ricardo Reis se exprimă clar în odele lui, căci, oricare ar fi greşelile care altminteri îl fac să sufere, Reis rămâne totdeauna clar. Iar această concepție de viață e absolut nulă, contrariul concepției lui Caeiro, care este de asemenea nulă, dar în sens invers. După Ricardo Reis, nu putem şti nimic despre univers, altceva decât faptul că ne-a fost dat drept univers real un univers material. Fără să-l acceptăm neapărat în acest fel, trebuie totuşi să-l acceptăm ca univers, căci el nu ne-a fost dat altcumva. Trebuie să trăim în acest univers fără metafizică, fără morală, fără sociologie, fără politică. Să ne conformăm acestui univers exterior, singurul pe care-l avem, aşa cum ne conformăm puterii absolute a unui monarh, fără să discutăm dacă el este bun sau rău, ci pur şi simplu fiindcă el este ceea ce este. Să ne reducem la minimum acțiunile mulțumindu-ne, pe cât se poate, să ascultăm de instinctele noastre în aşa fel încât să cauzăm doar cel mai mic inconfort pentru noi înşine şi pentru ceilalți care au în egală măsură dreptul la confort. Morală negativă, dar clară: să mâncăm, să bem, să ne iubim – fără să stabilim o legătură sentimentală cu hrana, cu băutura sau cu iubirea, căci aşa ceva ne-ar aduce mai târziu elemente de inconfort. Viața este parcursul unei zile, iar noaptea este o certitudine. Să nu-i facem nimănui nici bine, nici rău, fiindcă de altfel nici măcar nu ştim dacă nu facem una din ele atunci când credem că o facem pe cealaltă. Adevărul, dacă el există, le aparține Zeilor, de nu cumva aparține forțelor care alcătuiesc sau creează sau guvernează lumea – forțe care, prin acțiunea lor, violentează toate ideile noastre despre ceea ce este moral sau imoral şi care, cu toată evidența, se situează dincolo şi în afara oricărei noțiuni de bine şi de rău. Nu e nimic de sperat de la ele, nici spre binele, nici spre răul nostru. Nici credință în adevăr, nici credință în minciună, nici optimism, nici pesimism. Nimic: peisajul, un pahar cu vin, un pic de iubire fără iubire şi vaga tristețe de a nu înțelege nimic şi de a trebui să pierdem puținul ce ne e dat. Iată filozofia lui Ricardo Reis. E filozofia lui Caeiro, dar asprită, falsificată prin stilizare. E absolut cea a lui

Caeiro, dar altcumva: aspectul concav al aceluiaşi arc căruia Caeiro îi este aspectul convex, închidere spre sine a ceea ce la Caeiro este deschidere spre infinit – sau spre acelaşi infinit pe care el îl neagă.

Iată ce anume – această concepție fundamental negativă despre lucruri – îi conferă poeziei lui Ricardo Reis această duritate, această răceală pe care nimeni n-o va nega, şi cu atât mai puțin nu o va admira. Iar cei care îl admiră – puțini la număr –, îl admiră de fapt pentru răceala lui. În această privință, Caeiro şi Reis seamănă, cu singura diferență că răceala lui Caeiro e lipsită de duritate, întrucât Caeiro, fiind copilăria filozofică a atitudinii lui Reis, are răceala unei statui sau pe cea a unui pisc înzăpezit, în vreme ce Reis are răceala unui frumos mormânt sau pe cea a unei stânci magnifice neatinse de nici o rază de soare, ca să facă să apară pe suprafața ei muşchiul de pământ. Şi tocmai din această pricină poezia lui Reis, care este riguros clasică în forma ei, rămâne complet despuiată de orice vibrație – mult mai mult decât cea a lui Horațiu, în ciuda unui conținut emoțional şi intelectual mai bogat. Poezia lui Reis este într-atât de intelectuală, iar în consecință atât de rece, încât cineva care nu-i sesizează conținutul – ceea ce nu e tocmai rar, dată fiind densitatea ei – nu-i poate percepe nici ritmul.

Mi s-a întâmplat şi mie ceea ce i s-a întâmplat lui Ricardo Reis, cu singura diferență că s-a petrecut pe dos. Reis este un intelectual care posedă o minimă sensibilitate necesară pentru ca inteligența lui să nu fie exclusiv matematică, şi minimum de viață necesar pentru a putea verifica cu un termometru că el nu e mort. Eu sunt exagerat de sensibil şi exagerat de inteligent. Prin asta semăn cu Fernando Pessoa – dar cu ceva mai multă sensibilitate şi cu mai puțină inteligență. Dar în vreme ce la Fernando Pessoa sensibilitatea şi inteligența se întrepătrund, se confundă, se intersectează, în mine ele există la modul paralel sau, şi mai bine, există suprapuse. Nu una lângă cealaltă, ci gemene, şi supărate una pe cealaltă. Aşa mi-am clădit eu în mod spontan filozofia, pe latura implicită a lui Caeiro din care Ricardo Reis nu a extras nimic. Mă refer la implicitul ce este conținut integral în următorul vers: *Iar gândurile mele sunt toate nişte senzații*. Cât despre Ricardo Reis, el îşi deduce tot sufletul din acest alt vers pe care Caeiro a uitat să-l scrie: *Senzațiile mele sunt toate nişte gânduri*. În momentul când

eu m-am proclamat *senzaționist* sau *poet senzaționist*, nu a fost în intenția mea să utilizez un jargon de şcoală poetică – *Doamne Dumnezeule! Şcoală!* – ; eu îi dau acestui cuvânt un sens de ordin filozofic.

Eu nu cred în nimic, decât în existența senzațiilor mele; eu nu am nici o altă certitudine, nici cel puțin pe cea a numitului univers exterior pe care mi-l reprezintă aceste senzații. Eu nu văd universul exterior, nu aud universul exterior, nu palpez universul exterior. Eu văd impresiile mele vizuale, aud impresiile mele auditive, palpez impresiile mele tactile. Nu cu ochii văd, ci cu sufletul; nu cu urechile aud, ci cu sufletul, nu cu pielea mea pipăi, ci cu sufletul. Iar dacă sunt întrebat ce este sufletul, spun că sunt eu. De unde şi divergența mea fundamentală față de ceea ce este fundamental în Caeiro şi Reis atunci când acesta din urmă este intelectual, dar nu cu fundamentul instinctiv şi senzitiv al lui Caeiro. Pentru mine, universul este doar un concept care-mi aparține, o sinteză dinamică în care se proiectează toate senzațiile mele. Eu verific, îmi place să cred că verific faptul că un mare număr de senzații resimțite de alții în sufletele lor coincid cu ale mele, iar acestei coincidențe eu îi spun univers exterior sau realitate. Asta nu dovedeşte cu nimic realitatea absolută a universului fiindcă există de asemenea şi fenomenul hipnozei colective. Am observat deja un mare hipnotizator obligând un număr însemnat de persoane să vadă – să vadă la modul pozitiv – pe mai multe ceasornice aceeaşi oră falsă care nu era falsă. Am tras concluzia că există un hipnotizator suprem pe care îl numesc Dumnezeu, fiindcă reuşeşte să-şi impună sugestiile peste mai toate sufletele despre care cu toate acestea nu aş putea spune dacă el le-a creat sau nu. Dar se prea poate să le fi creat efectiv ca un hipnotizator, ceea ce îmi poate sugera ideea că eu sunt un altul sau că eu resimt o durere despre care nu pot să spun că nu o simt, întrucât o simt. Pentru mine, a fi *real* echivalează cu această posibilitate de a fi simțit de toate sufletele, iar aşa ceva mă obligă să cred într-un hipnotizator infinit, căci el creează o sugestie numită univers, capabilă de a fi simțită de toate sufletele, deopotrivă reale şi virtuale. Altfel, eu sunt inginer – adică cineva care nu are morală, politică sau religie independente de realitatea reală şi măsurabilă a lucrurilor măsurabile, sau de realitatea virtuală a lucrurilor care sunt nonmăsurabile. Sunt de asemenea poet, am o estetică ce există în sine, independentă

de filozofia mea şi de morala mea, de politica sau de religia pe care sunt în mod ocazional constrâns să le am.

. . . . . .

Opera lui Caeiro se divizează nu numai în cartea sa, dar şi în realitate, în trei părți: *Paznicul turmelor, Păstorul îndrăgostit* şi această a treia parte al cărei adevărat titlu, *Poeme desperecheate*, a fost dat de Ricardo Reis. *Poeme desperecheate* este Ricardo Reis. *Păstorul îndrăgostit* este un interludiu inutil, dar cele câteva poeme care îl compun figurează printre cele mai mari poeme de iubire ale lumii fiindcă sunt alcătuite din iubire, şi nu fiindcă sunt poeme. Poetul iubea fiindcă iubea, şi nu fiindcă iubirea există, şi a scris tocmai acest lucru.

Paznicul turmelor este viața mentală a lui Caeiro până în momentul în care diligența ajunge în vârful dealului. *Poemele desperecheate* se situează deja pe coborâre. Stabilesc următoarea distincție: îmi imaginez că şi eu aş fi putut să scriu câteva dintre *Poemele desperecheate*. Dar nici o îndrăzneală a imaginației mele nu are puterea să mă facă să visez că eu aş fi putut să scriu până şi cel mai infim dintre poemele din *Paznicul turmelor*.

În *Poeme desperecheate* există oboseală, prin urmare există şi o diferență. Caeiro rămâne Caeiro, însă un Caeiro bolnav. Bolnav nu tot timpul, bolnav uneori. Identic, dar uşor diferit. Asta se aplică mai cu seamă poemelor din mijlocul celei de-a treia părți a operei sale.

. . . . . .

Ricardo Reis era un păgân latent deconectat de viața modernă, deconectat şi de viața antică în care ar fi trebuit să se fi născut: de viața modernă fiindcă avea o inteligență de un fel şi o calitate diferite, de viața antică fiindcă nu putea să o simtă – căci ceea ce a dispărut nu mai poate fi simțit. Caeiro, renovatorul păgânismului sau, şi mai bine spus, întemeietorul lui în ceea ce are el etern, a îmbogățit această sensibilitate cu materia care îi lipsea. Iar Ricardo Reis se regăsi că este păgânul care era înainte de a se regăsi. Înainte să-l cunoască pe Caeiro,

Ricardo Reis nu scrisese nici un vers, iar atunci când a făcut cunoştinţă cu el, avea deja douăzeci şi cinci de ani. Când s-au întâlnit şi a auzit din gura lui *Paznicul turmelor*, Ricardo Reis a început să înţeleagă că şi el era poet, poet la modul organic. Anumiţi fiziologi afirmă că e posibil să-ţi schimbi sexul. Nu ştiu dacă este adevărat, întrucât eu nu ştiu dacă *adevărul* există. Însă e sigur că Ricardo Reis încetă să mai fie o femeie pentru a deveni un bărbat, sau poate încetă să mai fie un bărbat pentru a deveni o femeie, după acest prim contact cu Caeiro.

Antonio Mora era o umbră cu veleităţi speculative. Îşi petrecea viaţa mestecând din Kant şi încercând să vadă cu gândirea dacă viaţa avea vreun sens. Indecis ca toţi indivizii puternici, nu întâlnise încă adevărul, sau mă rog un adevăr care să-i aparţină, ceea ce în opinia mea e acelaşi lucru. Îl întâlni pe Caeiro, şi cu aceeaşi ocazie întâlni şi adevărul. Maestrul meu Caeiro îi dădu sufletul pe care acela nu-l avea. Puse în interiorul unui Mora periferic care fusese, până atunci, un Mora central, iar rezultatul a dat reducerea gândurilor instinctive ale lui Caeiro la un sistem şi la un adevăr logic. Totul a triumfat cu aceste două tratate, aceste două minuni de originalitate şi de gândire care sunt *Întoarcerea zeilor*[1] şi *Prolegomene pentru o reformă a păgânismului.*

Cât despre mine, înainte să-l cunosc pe maestrul Caeiro, nu eram decât o băşică de nervi bună de nimic. L-am cunoscut pe maestrul meu Caeiro mai târziu decât Reis şi Mora, care îl întâlniseră în 1912, respectiv în 1913. L-am cunoscut în 1914. Scrisesem deja versuri – trei sonete şi două poeme, *Carnaval* şi

1 În scrierea menţionată, acest alt heteronim al lui Pessoa afirmă următoarele despre apariţia „maestrului“: „Din Caeiro se nasc cu toţii. În el se află viitorul tuturor, aşa cum viitorul copacului se află în sământă“. După care fragmentul se încheie cu o profeţie: „Bucuraţi-vă, voi toţi care gemeţi prin carceri şi închisori. A renăscut Marele Pan!“, în termeni aproape identici celor folosiţi în prefaţa lui Ricardo Reis pentru a pune în evidenţă „revelaţia“ heteronimică survenită în „ziua triumfală“, în data de 8 martie 1914. Atât Reis, cât şi Campos au recunoscut în Caeiro pe „marele Liberator“, iar în *Note în amintirea maestrului meu Caeiro*, inginerul afirmă că până şi Pessoa „a avut în acel moment – până şi el – momentul eliberării sale“, fiindcă a intervenit ceva diferit, după acea dată, şi în toate poemele ortonimului.

Opiarium. Aceste sonete şi aceste poeme arată cât se poate de bine ce simțeam eu înainte să intru în posesia propriilor mele repere. Încă de la prima mea întâlnire cu Caeiro, m-am verificat. Ajuns la Londra, am scris imediat *Odă triumfală*. Iar de atunci, nu am încetat să fiu eu însumi, la bine şi la rău.

Şi mai curios e cazul lui Fernando Pessoa care nu există, la drept vorbind. El l-a cunoscut pe Caeiro cu puțină vreme înaintea mea – în data de 8 martie 1914, după spusele lui. Caeiro în acea perioadă venise să-şi petreacă o săptămână la Lisabona, şi tocmai aici au făcut cunoştință. După ce l-a auzit citind *Paznicul turmelor*, a revenit acasă înfierbântat şi a scris dintr-o singură trăsătură de condei cele şase poeme din *Ploaie oblică*.

Ploaie oblică nu seamănă deloc cu vreun poem al maestrului meu Caeiro, poate doar sub aspectul unei anumite linearități în mişcarea ritmică. Dar Fernando Pessoa ar fi fost incapabil să smulgă aceste poeme extraordinare din universul său interior dacă nu l-ar fi cunoscut pe Caeiro. Abia la puțin timp după această întâlnire a fost el zguduit de cutremurul spiritual produs de aceste poeme. A fost o reacție imediată. Şi cum el are o sensibilitate extrem de vie, însoțită e o inteligență la fel de vie, Fernando a reacționat imediat la Marele Vaccin: vaccin împotriva stupidității celor inteligenți. Tot ceea ce are mai admirabil opera lui Fernando Pessoa este acest ansamblu de şase poeme, această *Ploaie oblică*. Evident, s-ar putea să urmeze sau să se împlinească lucruri încă mai importante în opera lui, dar mai originale niciodată – iar mai noi, cu atât mai puțin. Deci eu nu ştiu dacă vor fi altele mai importante. Chiar mai mult, nu va exista nicicând ceva care să fie într-o măsură mai mare Fernando Pessoa, mai intim Fernando Pessoa. Ce altceva ar putea exprima mai bine decât aceste poeme-intersecție sensibilitatea lui mereu intelectualizată, atenția lui intensă şi distrată, călduroasa subtilitate pusă în analiza rece a sinelui? Aceste poeme-intersecție în care starea sufletească e dublă, în care subiectivul e obiectiv, separate, se adună împreună rămânând distincte, iar în ele realul şi irealul se confundă pentru a rămâne diferite... Fernando Pessoa a întreprins, cu aceste poeme, adevărata fotografiere a sufletului său. Într-un moment, într-o clipă unică, a intrat în posesia propriei

sale individualităţi aşa cum nu o făcuse niciodată înainte şi cum nu o va mai face niciodată după, întrucât el nu are individualitate.

Trăiască maestrul meu Caeiro!

Fernando Pessoa îşi scrie poemele [...] inteligibile dintr-o singură trăsătură, el care atunci când scrie orice catren desfăşoară tezaure de industrie pentru a găsi cum să distribuie în aceste patru versuri cele şaptesprezece argumente ce le sunt destinate, el, Fernando Pessoa, care de îndată ce resimte ceva, începe fără ezitare sa disece acel ceva cu scalpelul celor cinci lame ale criticii, smulgându-şi părul din cap să înţeleagă de ce al doilea vers conţine un adjectiv [...] şi pentru a găsi explicaţia de ce *dar*, cuvânt pus în cutare loc, nu e compatibil cu portugheza rafinată, şi cum să reuşească să-l reducă la o singură silabă pe *altminteri*.

Acest om dotat în mod atât de inutil, trăind permanent într-o stare de complexitate paralizantă, a avut parte la rândul său, în acest moment, de o eliberare. Dacă într-o bună zi va uita în aşa hal de sine încât va ajunge să publice o carte, iar de se dovedeşte că această carte e o culegere de versuri, şi că poemele acelei cărţi sunt datate, se va putea constata ceva schimbat în poemele de după 8 martie 1914.

. . . . . .

Complexitatea şi simplitatea lui Caeiro sunt foarte curioase. Evoluţia concepţiei sale despre univers este de asemenea foarte curioasă, fiind o concepţie despre un univers ce lipseşte. Cum el este cu totul un senzaţionist, senzaţiile lui sunt nişte concepte ce comportă propria lor raţiune şi propria lor putere critică. Debutând ca un soi de Francisc din Assisi lipsit de credinţă, a trebuit să-şi croiască foarte greu un drum, cu preţul de a se lăsa sfâşiat de obstacole în etapele înţelegerii lui – din fericire, prea puţine. Iar aşa, până la urmă a rămas gol de tot. Acestea au fost înălţimile atinse de *Paznicul turmelor*, prin poemele din *Păstorul îndrăgostit* – atât de nou plasat în rolul funcţiunii celei mai vechi care există pe lumea asta! – şi prin acele poeme din *Desperecheate,* care nu ies din normă. Căci poemele lui ce depăşesc norma sunt deja invazia adevărului prin intermediul morţii. În unele ai zice că viziunea se tulbură. Omul gol dobândeşte

acolo experiența giulgiului. Dar până la urmă, dacă privim opera în ansamblul ei, vedem că e vorba de „gol“ ca substantiv, căci veşmântul abia dacă acoperă într-o anumită măsură omul, iar linţoliul nu acoperă niciodată decât neantul.

. . . . . .

Într-o zi Caeiro a zis un lucru uluitor. Vorbeam între noi, sau mai degrabă eu vorbeam despre nemurirea sufletului, şi mă gândeam că era un concept necesar, chiar dacă fals, care să poată suporta la modul intelectual existența şi să vadă în ea altceva decât o adunătură de pietre dotate cu mai multă sau mai puțină conştiință.

— *Nu ştiu ce va să însemne că ceva e necesar*, îmi spuse Caeiro.

I-am răspuns fără să-i răspund:

— *Spuneți-mi: ce sunteți pentru dumneavoastră înşivă?*

— *Ce anume sunt eu pentru mine?* repetă Caeiro. *Eu sunt o senzație a mea*.

Nu voi uita niciodată şocul produs de această frază asupra sufletului meu. Ea se pretează la numeroase interpretări, dintre care unele sunt contrare intențiilor lui Caeiro. Dar a fost o frază spontană, ca o rază de soare ce iluminează gratuit.

. . . . . .

Dacă e clar faptul că niciodată copiii nu-i înțeleg pe adulți – care de altfel nici nu prezintă nimic de înțeles, întrucât ei seamănă unii cu alții, iar ceea ce seamănă cu un alt lucru nu există –, este şi mai limpede că adulții nu-i înțeleg pe copii. A fi adult înseamnă a uita că ai fost copil. Iată explicația faptului că tații îşi pedepsesc fiii pentru lucruri pe care ei înşişi le-au comis la vremea lor. Atunci când un tată îşi aduce aminte de ceea ce a fost şi el şi nu-şi pedepseşte fiul, el are o conduită rațională: el se gândeşte că, dacă îşi aminteşte, nu ar trebui să-şi pedepsească fiul. În realitate, el nu-şi aminteşte. Dacă şi-ar fi reamintit, ar fi rămas copil.

Toate acestea în legătură cu rezultatul lamentabil pe care l-a avut, într-o anumită măsură, influența lui Caeiro asupra receptivității lui Ricardo Reis. Absența de preocupări metafizice la Caeiro, naturală în cazul unei persoane a cărei gândire e infantilă, devine o monstruozitate în interpretarea adultă a lui Reis. Ca şi Caeiro, Ricardo Reis priveşte viața şi moartea la modul natural, dar, spre deosebire de Caeiro, gândind la ele. De unde şi versurile lui de o mate-

rialitate angoasantă, chiar şi pentru acela care le-a scris. Atunci când Reis vorbeşte despre moarte, ai zice că se vede îngropat de viu. Se percepe pe sine ca neant, doar pentru a încerca senzația ce ar putea să-i lipsească, senzație de *pământ umed ce se depune*, sau ceva la fel de sufocant. Sentimentul, care la Caeiro este un câmp gol, la Reis e un mormânt în care de asemenea nu se află nimic. El a adoptat nimicul lui Caeiro, dar nu putea să-l împiedice să putrezească.

Pentru Ricardo Reis, a îmbătrâni şi a muri par a fi culmea şi sensul vieții. Pentru Caeiro, a îmbătrâni nu există, iar a muri se situează dincolo de munți. Totul este în funcție de influențe, cred eu.

Reis n-are metafizică. A adoptat-o pe cea a lui Caeiro, iar rezultatul îl vedem. Nu-i neg valoarea estetică, neg doar faptul că aşa ceva ar putea fi citit la modul decent. Fiecare în parte trebuie să aibă propria sa metafizică, pentru că fiecare dintre noi este fiecare dintre noi. Dacă trebuie să ne supunem unor influențe, să ne supunem în ritmurile noastre, în imaginile noastre, în forma poemelor noastre. Dar să nu ne lăsăm influențați în suflet!

ÁLVARO DE CAMPOS

Ricardo Reis

Discuție în familie despre Ricardo Reis
(„Fratele“ Frederico Reis)

Toată filozofia din opera lui Ricardo Reis se rezumă la un epicurism trist. Voi încerca s-o rezum. Fiecare dintre noi – în viziunea Poetului – trebuie să-şi trăiască propria viață, izolându-se de alții şi căutând, în cadrul unui individualism sobru, numai ceea ce îi place şi ceea ce îl atrage. Nu trebuie să căutăm nici plăceri intense, nici să fugim de senzații dureroase, decât atunci când ele sunt excesive. Când caută minimum de suferință, ca şi de [bucurie], omul trebuie mai cu seamă să-şi dobândească calmul, liniştea şi să se abțină de la orice efort, ca şi de la orice activitate utilă.

*

Trebuie să încercăm să obținem iluzia păcii, a libertății şi a fericirii, toate fiind inaccesibile, fiindcă noțiunea de libertate nici măcar nu le este cunoscută zeilor, supuşi cum sunt ei Destinului; fericirea nu poate fi cunoscută de un om viu exilat din credința lui sau din mediul în care ar fi putut el să trăiască; cât despre pace, când trăieşti în angoasa complexă a lumii moderne, în permanenta aşteptare a morții, cu greu te poți preface că ți-ai găsit liniştea. Întreaga operă a lui Ricardo Reis, de o profundă tristețe, este un efort lucid şi disciplinat pentru a atinge o oarecare pace.

FERNANDO PESSOA

*

Trebuie să existe până şi în cel mai infim poem al unui poet ceva care să te facă să simți că Homer a existat.

Noutatea nu e nimic în sine, dacă ea nu prezintă o oarecare legătură cu ceea ce a precedat-o. Noutatea nici nu există, la drept vorbind, acolo unde această legătură lipseşte. Deci trebuie să ştim să facem diferența între ceea ce este nou şi ceea ce e straniu; şi să-l recunoaştem pe acel care, cunoscând ceea ce este deja cunoscut, îl modifică şi îl transformă, spre deosebire de cel ce-şi face apariția din exterior, fără să cunoască pur şi simplu nimic. Între acei scriitori care, inovând, descind dintr-o rasă deja veche, şi cei care dau impresia că aduc ceva nou fiindcă aparțin unei rase necunoscute, există aceeaşi diferență ca între un om care ne dă impresia de noutate datorită unor fraze cu totul noi pronunțate de el, şi cel care lasă aceeaşi impresie fiindcă vorbeşte limba noastră şi pronunță frazele cele mai banale estropiind toate cuvintele.

*

Orice poezie metafizică este ilegitimă. Cum aşa, din moment ce metafizica este ea însăşi legitimă, iar poezia este un produs intelectual, la fel ca metafizica?

Pentru că poezia nu este un produs exclusiv intelectual. Ea se întemeiază pe sensibilitate, exprimându-se însă grație inteligenței; iar aceasta nu trebuie să fie altceva decât interpretul sensibilității. Tot restul este sau gândire cu sensibilitate, sau simțire profundă cu ajutorul inteligenței – iar în ambele cazuri există ceva maladiv.

Eu nu pretind că ar trebui să excludem *sugestia* din poezie. Misterul se resimte şi mai puternic atunci când este doar *sugerat*, şi nu *spus*. Dar numai misterul trebuie sugerat.

RICARDO REIS

Partea întâi
ODE – PRIMA CARTE

I

Sigură temelie îi sunt coloanei semețe
A versurilor prin care rămân,
Nu mă înspăimântă innumerabilul flux viitor
De timpuri şi de uitare;
Căci, atunci când, fixat asupră-şi, cugetul contemplă
Reflexele lumii,
El le devine plasmă lor şi arta în lume
Creează, ce nu o dezminte.
Tot astfel în piatră clipa exterioară-şi gravează
Ființa, prin ea durând.

II

Trandafirii din grădina lui Adonis îi iubesc,
Îmi place învolburarea lor, Lidia, roze sunt
Ce se nasc în ziua
În care şi mor.
Eternă rămâne pentru ele lumina, fiindcă
Apar după ce soarele deja s-a ivit, şi sfârşesc
Apoi înainte ca Apolo să-şi lase
Vizibilul său parcurs.
La fel, din viața noastră şi noi o singură zi să facem,
Neştiutori, Lidia, dar şi cu bună ştiință,
Căci noapte se află şi înainte şi după
Acel puțin cât ne e durata.

III

Marea zace; tainic gem vânturile
Captivele lui Eol;
Abia cu vârfurile tridentului său Neptun
Înviorează vastele ape;
Iar alba întindere a țărmului scânteiază
Sub soarele viu.
Degeaba dăm impresia că am fi şi noi mari.
Nimic, în lumea străină
Nu ne recunoaşte aparenta grandoare şi nici
Nu ne serveşte rațional.
Dacă pe țărmul domol urmele mele adânci
Trei valuri le şterg,
Cum ar fi când marea pe plajă şi-ar asmuți
Ecourile lui Saturn?

IV

Nu ne îngăduie zeii mai mult decât viața.
Să refuzăm, aşadar, tot ceea ce ne ridică
Spre irespirabile culmi,
Perene şi lipsite de flori.
Să ne mulțumim doar cu ştiința de-a accepta,
Şi, câtă vreme sângele încă ne bate la tâmple,
Şi nu se zbârceşte în noi
Însăşi iubirea, să dăinuim,
Ca ferestrele, cu lumina lor transparentă
Lăsând să şiroiască afară ploaia cea tristă, doar
Uşor amorțiți de soarele cel încins
Să fim, şi abia reflectându-l puțin.

V

Ca şi cum orice sărut
Ar fi un sărut de adio,
Iubindu-ne, draga mea Cloe, hai să ne sărutăm.
Poate că ne-a şi atins
Pe umăr mâna ce cheamă
Luntrea care totdeauna se-ntoarce goală;
Mână care într-un snop
Strânge tot ce ne-am fost noi
Unul altuia, împreună cu străina sumă universală care e viața.

VI

Anticul ritm bătut de tălpi desculțe,
Un ritm pe care nimfe-l repetară,
Când pe sub arbori țineau
Cadența dansului,
Să-l înviați pe plaja cea albă, împroşcând
Cu spumele obscure; voi, infante,
Cât timp încă teama
De teamă nu vă opreşte;
Încingeți-vă-n horă, în vreme ce Apolo
Curbează ca pe-o creangă înaltă orizontul
Cel aurit, iar marea perenă
Îşi pompează fluxul, refluxul.

VII

Îi impun superiorului meu spirit strădania fixă
De a fi la înălțime, iar sorții,
Şi legilor ei, le las versul;
Căci atunci când gândirea este înaltă şi suverană,
Supusa frază o caută,
Iar ritmul sclav o serveşte.

VIII

Cât de scurt timp este chiar şi cea mai lungă viață,
Iar tinerețea-n lăuntrul ei! Ah Cloe, Cloe,
De nu iubesc, de nu beau,
Sau dacă nici nu vreau să gândesc,
Mă apasă nemiloasa lui lege, sufăr scurtimea
Impusă clipei, impusă timpului ce nu se opreşte,
Iar la urechi mi-ajunge
Un clipocit de jonci
Dinspre țărmul ascuns unde nişte crini reci
Se înalță din infernala lavă, şi curge acolo
Un râu ce nu ştie direcția
Zilei, un murmur gemut.

IX

Încoronați-mă cu roze,
Puneți-mi cu adevărat
Roze –

Roze ofilindu-se
Pe o frunte care se ofileşte
    Atât de repede!
Cu roze încoronați-mă
Şi cu frunze ce trec.
    Atât.

X

La mai înalt destin decât a se cunoaşte pe sine
Nu poate aspira cel dotat cu spirit. Mai degrabă
    Să ştie că e nimic, decât să ignore:
    Nimic în lăuntrul nimicului
Dacă-mi lipseşte necesara putere spre a le învinge
Pe cele trei parce şi aluviunile viitorului,
    Cel puțin zeii să-mi dăruiască
    Puterea de a o şti;
Iar de frumusețe, ceva de ne-creat prin strădania mea,
Să mă bucur primind-o numai de afară,
    Repetată în ochii mei pasivi,
    Lacuri pe care le seacă moartea.

XI

Mă tem, Lidia, de destin. Nimic nu e sigur.
În doar câteva ceasuri ni se poate întâmpla
    Ceva ce modifică totul.
E străin pasul pe care noi înşine-l facem
Dincolo de cunoscut. Grave entități păstrează
    Înțelesurile de zi cu zi.

Noi nu suntem zei: orbi, trebuie să ne temem,
Iar biata viață ce ni s-a dat s-o așezăm înaintea
    Noutății, abis.

XII

Floarea ce ești tu, nu floarea pe care o dăruiești
Mi-o doresc. Fiindcă-mi refuzi ceea ce eu nu îți cer.
    Vei avea timp să refuzi
    După ce vei fi dat-o.
Floare fi-mi, așadar! De te culege avară
Mâna nefastului sfinx, tu, perenă
    Umbră, vei rătăci absurdă,
    Căutând ceea ce nu ai dat.

XIII

Privesc peste câmpuri, Neera,
Câmpuri, câmpuri, și sufăr
Deja de frigul umbrei
În care nu voi mai avea ochi.
Și bănuiesc cum va fi și tigva
Mea pe care n-am s-o mai simt,
Atunci când misterul va reține
Din mine doar ceea ce azi ignor.
Mai mult decât clipa de-acum
Îmi plâng, deci, viitorul întrezărit,
Vasal absent și nul
Al destinului universal.

XIV

Din nou se ivesc aparentele flori
Noi ale noii veri, şi din nou
    Înverzeşte culoarea antică
    A frunzelor renăscute.
Dar nimic din el, nimic din infecundul abis,
Ce înghite mut tot ceea ce noi abia suntem,
    Clarei lumini supreme nu-i va reda
    Prezența însuflețită a vieții.
Nimic şi nicicând; iar progenitura, căreia
Din gândul său i-a dat viața gândirii, degeaba
    Îl cheamă, căci cele nouă chei
    Ale Styxului ireversibil se-nchid.
El, care a fost ca un zeu printre cei ce cântă,
Şi, auzind chemarea vocilor din Olimp,
    A ştiut să asculte, apoi ascultând
    A înțeles, astăzi e nimic.
Iar voi, împletitoarelor, continuați să împletiți mândre
Cununi pentru cine, dacă pe el nu-l încoronați?
    Depuneți-le votive,
    Funebre, pe un altar fără cult.
Cel puțin din glie şi din Orcus să se elibereze
Gloria; iar tu, pe care Ulise te-a-ntemeiat[1],
    Tu, cu ale tale şapte coline,
    Mândreşte-te maternă,
Egală, grație lui, celor şapte cetăți ce-şi dispută
Naşterea lui Homer, şi cu alcaica Lesbos,
    Sau cu Teba cea heptaphilă,
    Ogigiana mamă a lui Pindar.

1 O legendă spune că Ulise a întemeiat Lisabona, oraş cu şapte coline, precum Roma.

XV

Uite-l şi pe ăla: fie că-şi ară ogorul lui mizerabil,
Fie că e solemn, contemplându-l cum face tatăl
Când îşi priveşte fiul, el se bucură nesigur
De negândita viață.
Fictivele deplasări ale frontierelor nu ajung
Să-i distragă atenția de la plug, şi puțin îi pasă
Dacă în diverse negocieri se decide destinul
Popoarelor răbdătoare.
Doar ceva mai peren, în prezentul viitorului,
Decât ierburile pe care le-a smuls, el îşi trăieşte
Încrezător strămoşeasca viață ireversibilă, şi rămâne
În fiii săi, diferită, dar tot a lui.

XVI

Pentru tine, nu pentru mine împletesc aceste ghirlande
Împrospătate, şi pe fruntea mea le depun.
Împleteşte-le tu pentru mine,
Căci pe ale mele eu nu le văd.
Dacă nu e mai mare plăcere în viață decât să ne vedem
Unii pe alții, hai să ne vedem, şi, văzându-ne,
Să ne împăcăm surzi
Cu surda inconsistență.
Deci să ne încununăm unul pe celălalt şi să-i închinăm
Unanim toast sorții de care vom avea parte,
Până când ne ajunge
Ora luntraşului.

XVII

Nu-ți dori, Lidia, să clădeşti în spațiul pe care
Ți-l imaginezi viitor, şi nici nu-ți făgădui
Ziua de mâine. Împlineşte-te astăzi, nesperând.
    Tu însăți eşti viața ta.
Nu-ți face dinainte vreun plan, nu eşti tu viitorul.
Cine poate şti dacă, între cupa golită
Şi aceeaşi cupă din nou umplută, soarta nu îți
    Interpune abisul?

XVIII

Mi-e deja dor de vara pe care-o văd, şi risipesc
Încă de acum lacrimi peste florile ei ajunse în
    Amintirea întoarsă pe dos
    A clipei când le voi pierde.
De fiece dată când trec de porțile ireparabile ale
Noului an, văd cu anticipație în mine întunecimea
    Prin care voi rătăci, lipsit de flori
    În abisul foşnind de atâtea murmure.
Şi culeg trandafirul, întrucât soarta aşa mi-o cere.
Îl păstrez ofilindu-se; iar el se usucă odată cu mine
    Mai iute decât descinde curba
    Zilnic urmată de vasta terră.

XIX

Să ne bucurăm, însă pe îndelete,
Lidia, căci soarta nu-i mulțumeşte nicicând celui
Care îi smulge mâinile.
Şi să luăm numai pe ascuns din livada acestei lumi
Prăduitele poame.
Iar acolo unde ea doarme, să nu trezim eriniile
Care strică orice plăcere.
Ca un râu, să fim imperceptibilii trecători
Bucurându-ne în secret.
Soarta invidiază, Lidia. Să ne zidim în mutenie.

XX

Tu crezi, zănaticule, că-ți împlineşti stivuind
Infecundele tale zile de trudă ca pe nişte
Butuci țepeni de lemn,
Fără iluzii viața.
Aceste lemne sunt doar povara de tine cărată
Spre locul unde nu este foc să te încălzească,
Şi unde pe umerii lor nu mai duc nimic
Umbrele care vom deveni şi noi.
Cât despre odihnă, nici vorbă; iar de este să laşi
Ceva, lasă-n urma ta nu bogățiile, lasă pilda
Despre cât de suficient e ca viața
Să fie scurtă, fără să fie însă şi grea.
Din puținul pe care-l avem folosim prea puțin.
Munca istoveşte, iar aurul nu e pentru noi.
De noi până şi gloria-şi
Râde, nu o vedem

Atunci când, forme vagi, năuciți de parce,
Chipuri solemne, şi deodată bătrâne,
    Rătăcim tot mai umbre
    Spre întâlnirea fatală –
Barcă smolită alunecând pe fluviul lugubru,
Şi cele nouă îmbrățișări ale frigului stygian,
    Şi nesătulul pântec
    Din patria lui Pluton.

Partea a doua
ODE ŞI ALTE POEME

*
* *

Maestre, placide sunt
Toate orele
Pe care le pierdem,
Dacă în pierdere,
Ca într-o vază,
Aşezăm flori.

Mâhniri nu ținem,
Şi nici bucurii
În viața noastră.
Aşa că ştim
Nechibzuiți
Să nu trăim.

Îi urmăm cursul,
Calmi şi placizi
Luând copiii
Pe post de dascăli,
Iar ochii plini ni-s
Doar de Natură...

Pe malul râului,
Pe firul drumului,
Cum se întâmplă,
Tot în aceeaşi
Tihnă uşoară
De-a fi în viață.

Iar Timpul trece,
Nimic nu ne spune.
Îmbătrânim.

Abia de ştim
Răutăcioşi
Că-i de plecat.

Nici n-are rost
Să faci vreun gest.
Nu se rezistă
Cruzilor zei
Ce-şi devorează
Mereu copiii.
Să strângem flori
Sau să-nmuiem
Mâinile noastre
În râuri calme,
Spre-a ne deprinde
Şi noi cu calmul.

Ca floarea-soarelui
Privind spre soare
Plecăm din viață
Molcomi, dar nu şi
Cu remuşcarea
De-a fi trăit.

12-6-1914

*
* *

Vino lângă mine, Lidia, să stăm la marginea râului.
Să-i privim senini curgerea şi să învățăm
Că viața trece, iar mâinile noastre nu sunt împreunate
(Deci să ni le împreunăm).

După care, copii adulți ce suntem, să ne gândim
Că viața trece, nimic nu rămâne şi nicicând nu revine,
Şi se prelinge spre o îndepărtată mare, în preajma Sorții
Chiar dincolo de zei.

Apoi să ne desfacem mâinile, căci la ce bun să ne obosim.
Fie că avem, fie că nu avem parte de bucurii, trecem şi noi ca râul.
Dar trebuie să ştim cum să trecem neauziți
Şi fără mari frământări.

Şi, tot aşa, ocolind iubirile, urile, pasiunile care umflă glasul,
Sau invidiile ce în ochii noştri aprind sclipiri excesive,
Precum şi grijile, căci dacă ne îngrijorăm sau nu, râul tot va curge
Şi va ajunge mereu la aceeaşi mare.

Să ne iubim calm, gândindu-ne că ne-ar sta-n putință,
Numai de-am vrea, să ne sărutăm, să ne îmbrățişăm, să ne mângâiem,
Dar mai bine să stăm pur şi simplu aşezați unul lângă altul
Ascultând curgerea râului şi privindu-l.

Să culegem flori, adună tu cât mai multe şi ține-le
Strâns la piept, şi fie ca parfumul lor să îmbete această clipă –
Moment în care, pe deplin liniştiți, în nimic nu mai credem,
Păgâni inocenți ai decadenței.

Cel puțin, dacă eu devin umbră înaintea ta, tu de mine-ți vei aminti
Fără ca amintirea să te ardă, să te rănească sau să te tulbure,
Fiindcă noi niciodată nu ne-am unit mâinile, nici nu ne-am sărutat,
Nici n-am fost altceva decât doi copii.

Însă dacă tu luntraşului cernit îi vei da înaintea mea obolul,
Pe mine nici o suferință n-o să mă încerce amintindu-mi de tine.
Gingaşă îmi va fi amintirea ta evocându-mi-te astfel – pe malul râului,
Tristă păgână strângând flori la piept.

12-6-1914

*
* *

Neera, vino să ne plimbăm împreună
Ca să ne amintim de această clipă...
Mai târziu, când va fi să îmbătrânim
Şi nici zeii înşişi nu vor putea
Să ne readucă bujorii-n obraji
Sau să-i redea pielii tinerețea,

Să ne aducem aminte, la gura sobei,
Apăsați, pe atunci, de toate mâhnirile,
Că firul urmează să ni se rupă,
Să ne amintim, Neera, atunci,
De ziua când ne-am plimbat pe aici
Fără să ne fi iubit...

12-6-1914

*
* *

Sclipeşte zăpada în soare pe munții din depărtare,
Însă a devenit plăcut şi blând frigul liniştit
Ce ascute şi aureşte
Săgețile soarelui în tărie.

Azi, Neera, nu ne vom mai ascunde,
Nu ne lipseşte nimic, căci nimic şi suntem.
Nu mai sperăm nimic
Şi ne e frig în plin soare.

Dar chiar şi aşa, să ne bucurăm de această clipă,
Solemni în bucuria imponderabilă,
Şi să ne aşteptăm moartea
Precum cei care o cunosc.

16-6-1914

*
* *

Paloarea zilei este uşor aurită.
Ca irizat în rouă soarele iernii face să strălucească
Bucăți de trunchiuri şi ramuri uscate.
Tremură frigul uşor.

Deportat din străvechea patrie a credinței
Mele, consolat doar cu gândul la zei
Mă încălzesc tremurând
La alt soare decât acesta –

Soarele ce răsărea peste Partenon şi Acropole
Şi ilumina paşii înceți şi gravi
Ai lui Aristotel când se plimba vorbind.
Însă Epicur şi mai bine-mi vorbeşte

Cu mângâiosul lui glas terestru,
El care față de zei are atitudinea unui zeu,
Senin şi privind viața
La distanța la care ea se află.

19-6-1914

*
* *

Nimic să nu păstrezi în mâini
Şi nici o amintire-n suflet,

Fiindcă odată ce ți-au pus
În palmă ultimul obol,

Când pumnul ți-e din nou deschis,
Nimic din el nu va cădea.

Oare ce tron să ți se dea
Atropos să nu-l poată lua?

Ce lauri, să rămână verzi
La judecata lui Minos?

Ce clipe, ca să te ferească
De-a deveni statuia umbrei

În care te preschimbi, când pleci
Pe drum, prin noapte, pân' la capăt?

Culege flori, dar le aruncă,
Ținute abia o clipă-n mână.

Aşază-te la soare. Abdică
Şi fi-ți tu rege ție însuți.

19-6-1914

*
* *

Înțelept e cel mulțumit cu spectacolul lumii,
Iar când bea nici nu-şi aminteşte
C-a mai băut în viață şi altădată,
Totul e nou pentru el
Şi inalterabil mereu.

Încoronați-l cu viță, iederă şi involte roze,
El ştie bine că viața trece
Peste el, deopotrivă de
Scurtă ca viața florii,
De foarfeca lui Atropos tăiată.

Dar ştie şi să le ascundă pe toate-n culoarea vinului,
Iar orgia desfătărilor îl ajută
Să suporte gustul orelor,
Ca pe o voce jeluitoare
Când trece şirul bacantelor.

Aproape mulțumit, continuând să bea liniştit, el aşteaptă
Abia mai dorindu-şi
Cu un fel de a nu dori
Să nu-l ude prea repede
Acel îngrozitor val.

19-6-1914

*
* *

În curând sosi-va şi iarna cu alba ei
Goliciune să-mbrace câmpurile.
Aprinsele vetre vor deveni patriile noastre
Iar poveştile depănate
Şi mai mult de acea căldură ne vor apropia
Precum cântecele
Pe care le intonam odinioară printre zveltele ierburi verzi
Spre soare, când eram
Cu *ave atque vale* atât de triste şi-atât de vesele,
Solemni recitându-le.
Numai că toamna deocamdată mai e cu noi.
Iar dacă de noi nu-i place
O vom face să-nfunte amintirile verii
Cu o hibernală speranță.
Iar apoi printre aceste rememorate ofrande la vale
Ca râul şi noi vom curge.

17-7-1914

*
* *

Fiece lucru la timpul lui îşi are timpul.
Arbuştii nu înfloresc niciodată iarna,
Şi nici când primăvara se-arată
Nu străbat peste câmp friguri albe.

Nopții, ce soseşte, Lidia, nu i se potriveşte
Dogoarea cu care suntem obişnuiți ziua.

Se cuvine să îndrăgim mai mult
Viața noastră incertă.

Lângă vatra încinsă, obosiți nu de cele
Înfăptuite, ci fiindcă al oboselii e ceasul,
Să nu ne sumețim vocea
Deasupra vreunui secret,

Numai întâmplătoare şi întrerupte fie
Cuvintele noastre reminiscente
(La nimic altceva nu serveşte
Neagra fugă a soarelui).

Încetul cu-ncetul să ne reamintim de trecut
Şi de poveştile spuse-n acel trecut
Acum de două ori devenite
Poveşti, care ne vorbesc

De flori pe care-n copilăria noastră dusă
Le culegeam dându-le alte rosturi
Şi cu o privire complet
Diferită aruncată asupra lumii.

Uite, Lidia, lângă vatră, ca şi cum am fi
Nişte zei lari, aşezați acolo pentru eternitate,
Sau ca nişte cârpaci de rufe
Timpul trecut să îl luăm la cârpit

În această neliniştire pe care tihna
O dăruieşte vieților noastre când ne gândim
Numai la ceea ce noi am fost,
Iar afară e numai noapte.

30-7-1914

*
* *

Din asemănarea noastră cu zeii
Deducem spre binele nostru
Credința că suntem zei exilați
Care şi-au primit Viața
De la o autoritate primordială
Contemporană cu Jupiter.

Stăpâni severi peste noi înşine,
Ne folosim de existență
Ca de o vilă pe care ne-o închiriară zeii
Plecați să scape de căldura verii.

Nu ne-ar servi la nimic să trăim
Altcumva, mohorâți,
Existența nesigură – afluentul fatal
Al râului întunecat.

Tot aşa cum deasupra zeilor Destinul
E calm şi inexorabil,
Undeva deasupra noastră să-ntemeiem
O voluntară soartă,
Asfel încât să devenim noi înşine
Acel cineva care ne oprimă,
Iar când va fi să pătrundem în măruntaiele nopții
Să pătrundem cu pasul nostru.

30-7-1914

*

* *

Numai această libertate ne îngăduie
Zeii: să ne supunem
De bunăvoie puterii lor.
E chiar mai bine aşa
Căci doar în iluzia de libertate
Libertatea există.

Nici zeii nu fac altfel, ei pe care-i
Apasă eternul fatum,
Când gândesc calm şi cu vechea lor
Profundă convingere
Că viaţa lor e divină şi este liberă.
Noi, imitându-i pe zei

La fel de puţin liberi ca ei în Olimp,
Şi precum cei care pe nisip
Înalţă castele să îşi bucure ochii,
Să ne clădim viaţa
Iar zeii vor şti să ne mulţumească
Pentru că noi suntem cum sunt ei.

30-7-1914

*
* *

Aici, Neera, departe
De oameni şi de oraşe,
Unde nimeni cu noi
Paşii nu şi-i încrucişează,
Şi nu vedem nici o casă,
Putem să ne credem liberi.

Dar ştii, blonda mea, încă
Trupul ne împiedică viața,
Nu putem atinge cu mâna
Locul unde ne ținem sufletul;
Ştii bine că şi aici
Piere pe noi această carne
Pe care ne-au dat-o zeii
Până s-atingem Avernul.

Dar nu ne ține aici nimic
Altceva decât viața,
Nici o mână străină nu ia
Brațul nostru, nici un pas
De om nu se-ncrucişează
Cu pasul nostru pe drum.

Ne simțim legați doar de
Gândul la acest legământ,
Nici nu ne mai gândim
Amăgiți de credința
Că avem toată libertatea,
Iluzie care acum
Ne face egali cu zeii.

2-8-1914

*
* *

Voi cei care, credincioşi în Cristos şi Marii,
Tulburați apele izvorului meu
Numai pentru a-mi spune
Că există şi mai îmbietoare ape

Ce adapă câmpiile în ceasuri şi mai plăcute, –
Oare de ce-mi vorbiți despre alte ținuturi
Dacă există aici apele şi câmpiile
Care îmi sunt mie suficiente?

Zeii ne-au dat această realitate
Ca pe un dat real, şi ne-au sortit-o externă.
Cum ar putea visurile mele să fie
Mai mult decât opera zeilor?

Lăsați-mă cu Realitatea acestei clipe
Şi cu zeii mei care sunt liniştiți, imediați,
Şi nu locuiesc în Incertitudine,
Ci doar pe câmpuri şi-n râuri.

Lăsați viața mea să curgă păgân
Însoțită doar de imperceptibile triluri
Prin care joncile de pe malul apei
Îi aduc laude zeului Pan.

Trăiți în visele voastre, iar mie lăsați-mi nemuritorul
Altar unde mi-am întemeiat cultul propriu
Precum şi vizibila prezență
A zeilor mei din preajmă.

Voi care degeaba pretindeți la mai mult decât viața,
Lăsați viața în grija mai vechilor credincioşi

De dinainte de Crist şi de crucea lui
Şi de Maria înlăcrimata.

Să mă consoleze Ceres, stăpâna câmpurilor
Şi Apolo şi Venus, şi bătrânul Uranus
Şi de asemenea trăsnetele grăbite
Ce scapă din pumnul lui Jupiter.

9-8-1914

*
* *

În această zi revărsată peste câmpiile lui Apolo,
Verde colonie dominată de aur, fii pentru noi
Ca un dans lăuntric al nostru,
Sentimentul vieții.

Dar nu în vârtej, ci respectând ritmul ei
Felul nostru de a simți însoțească
În propriile ei cadențe, precum o nimfă,
Disciplina dansului...

Iar spre seară când întinderea câmpiilor devine
Un imperiu invadat, iar apoi cucerit de umbre
Precum o legiune ce mărşăluieşte neobosită
Să abdicăm din această zi,

Iar în amintirea noastră să îi păstrăm,
Ca unui nou zeu de pe un nou tărâm
Cucerit, puținul rămas în noi din tihna
Acestei zile trecătoare.

11-8-1914

*
* *

Aici, fără de alt Apolo decât Apolo,
Fără pic de regret să-l lăsăm pe Cristos
Şi febra cu care căutăm
Un zeu al dualismelor.

Şi cât mai departe de senzualitatea creştină
Calmul cel cast al frumuseții antice
Să ne redea anticul
Sentiment al vieții.

11-8-1914

*
* *

Nu aşa cum obişnuim cu pârguita muiere sau cu donzela
Pândind înfierbântați omenească lor frumusețe
Trebuie să ne aruncăm noi ochii
Spre frumusețea nemuritoare.

Etern îndepărtată şi calmă ni se arată
Aceasta, ca să fie adorată pe îndelete
Şi numai astfel ea este
Imortală ca zeii.

Şi niciodată bucuria cea trecătoare
Sau pasiunea ce scormoneşte – fiindcă râvneşte
Prin ochii noştri neştiutori nu trebuie
Să privească spre frumusețe.

Precum cineva care vede un Zeu şi nu îndrăzneşte
Nicicând să-l iubească mai mult decât este iubit un Zeu
    Dinaintea frumuseții
    Sobrietatea să ne-o păstrăm.

Pentru nimic în lume n-ar încredința-o zeii
Josnicei noastre febre umane de viață,
    S-o contemplăm, aşadar,
    Într-o limpede renunțare.

Şi să extragem frumusețe din toate cele
Cum este şi prezența înalt ocultă
    A zeilor, şi simțul
    Calm şi nemuritor al vieții...

11-8-1914

*
* *

Se înserează-n Ceres.
Pe creste încă mai
    Rămâne lumină.

Mă simt atât de mare
În această clipă solemnă
    Şi vană

Încât, aşa cum există zei
Pentru câmpuri, flori,
    Şi recolte,

Acum aş vrea şi eu
Să existe un zeu
    Pentru mine.

17-9-1914

*
* *

Înainte să fi existat noi trecea deja
Prin aceiaşi arbori vântul, când vântuia,
    Iar frunzele nu şuşoteau
    Altfel decât o fac astăzi.

Ne agităm şi trecem degeaba. Nu facem nici noi
Mai mult zgomot în ceea ce există,
    Decât frunzele arborilor,
    Decât trecerea vântului.

Să încercăm aşadar prin abandon asiduu
Să ne unim eforturile cu ale Naturii
    Şi să nu ne dorim o altfel de viaţă
    Decât cea a verzilor arbori.

Inutil dăm impresia că suntem mari.
Nimeni în afară de noi nu salută
    Grandoarea noastră
    Şi nu doreşte să ne servească.

Dacă pe plaja acestui ţărm urmele mele
Imprimate-n nisip marea le şterge cu doar trei valuri,

Ce s-ar putea întâmpla pe o altă plajă
Unde această mare e Timpul?

8-10-1914

*
* *

Îngeri sau zei, dintotdeauna noi am avut
Tulburea viziune că mult deasupra
Noastră şi constrângându-ne
Acționează alte prezențe.

Precum asupra turmelor de pe câmp
Efortul nostru, pe care ele nu-l înțeleg,
Le strânge împreună şi le obligă
Iar ele nu îşi dau seama,

Tot aşa cugetul şi voința noastră
Sunt mâinile cu care alții ne conduc
Pe unde doresc ei
Fără ca noi să vrem.

16-10-1914

*
* *

Mai presus de adevăr sunt zeii
Iar ştiința noastră e doar copia grosolană

A certitudinii că ei ştiu
Că Universul există.

Totul este în tot, iar deasupra stau zeii;
Nu-i de domeniul ştiinţei să îi cunoască,
Dar se cuvine să adorăm
Umbrele lor precum florile,

Întrucât vizibili privirilor ce ţintesc foarte sus,
Ei sunt tot atât de reali cum reale sunt florile
În calmul lor din Olimp
Sunt o altă Natură.

16-10-1914

*
* *

N-au decât zeii să mă lipsească
Aşa cum şi-au întocmit ei
Planurile superioare şi urzite pe-ascuns
De iubire, de glorie şi bogăţie.

N-au decât, doar să-mi lase
Să-mi lase, atâta tot,
Lucida şi solemna conştientizare
A lucrurilor şi fiinţelor.

Mie puţin îmi pasă
De amor şi de glorie.
Bogăţia e doar un metal, gloria, un ecou
Iar iubirea, o umbră.

Însă concisa
Atenție acordată
Formelor şi atributelor pe care le au obiectele
Are un adăpost sigur.

Temeiurile ei
Sunt întreaga lume,
Iubirea ei este universul placid,
Bogăția ei – viața.

Gloria ei
E suprema
Certitudine a solemnei şi clarei stăpâniri peste
Forma obiectelor.

Tot restul trece
Şi se teme de moarte.
Numai de nimic nu se teme şi nici nu suferă viziunea clară
Şi inutilă a Universului.

Ea îşi e sieşi suficientă,
Nu-şi doreşte nimic,
Decât orgoliul de a vedea totdeauna clar
Înainte de-a nu mai vedea.

6-6-1915

*
* *

Guri împurpurate de vin,
Albe frunți împodobite cu roze,
Antebrațe albe şi goale
Aşezate pe masă;

Acesta, Lidia, ar putea fi tabloul
În care am figura, muți,
Pentru totdeauna înscrişi
În conştiința zeilor.

E de preferat el decât viața
Pe care o trăiesc oamenii,
În volbura colbului negru
Stârnit de ei pe drumuri.

Căci le vin în ajutor zeii
Cu exemplul lor doar acelor
Care nu mai au nici o altă pretenție
Decât să se lase purtați de fluviul lucrurilor.

29-8-1915

JUCĂTORII DE ŞAH

Am auzit spunându-se că odată, pe când în Persia
Avea loc un război nu ştiu care,
În vreme ce invazia pârjolea Cetatea
Iar femeile toate urlau,
Erau doi jucători de şah care jucau
Jocul lor continuu.
La umbra unui copac bogat ochii lor rămâneau
Ațintiți spre vechea tablă de şah,
Şi, alături de fiecare din ei, aşteptând
Un moment de destindere după ce
Piesa era mişcată, iar apoi era
Pândită mişcarea adversarului,
Se afla un ulcior cu vin bun să răcorească
Sobra sete a jucătorului.

Ardeau casele, se întinsese jefuirea
Cuferelor şi acareturilor,
Violate, femeile erau culcate cu forța
Pe ruinele zidurilor dărâmate,
Străpunşi de lănci, copiii deveneau
Doar o masă însângerată pe străzi...
Dar acolo unde se aflau ei, la marginea cetății,
Şi departe de tot acest vacarm,
Jucătorii de şah continuau să îşi joace
Partida.

Chiar dacă odată cu mesajele unui vânt solitar
Le-au ajuns la urechi unele strigăte
Care, dacă ne gândim bine, le răscoleau în adâncul sufletului
Intuiția că, mai mult ca sigur, femeile lor
Şi tinerele lor fiice erau violate

Doar la o aruncătură de băț de acolo,
Chiar dacă, în momentul când se gândeau la asta,
Trecea o uşoară umbră
Peste fruntea lor indiferentă şi vagă,
Repede ochii lor impasibili îşi îndreptau
Întreaga lor atentă încredere
Spre vechea tablă de şah.

Când regele de fildeş era în pericol,
Ce mai contau carnea şi oasele
Surorilor, mamelor, copiilor?
Când turnul nu mai reuşea să acopere
Retragerea damei albe,
Prea puțin însemna jaful.
Iar atunci când mâna cu un gest sigur
Dădea şah regelui adversar,
Prea puțin cântărea în suflet faptul
Că nu departe tocmai mureau fiii.

Chiar atunci când, deodată, deasupra zidului
Apărea chipul înverşunat
Al câte unui războinic invadator, şi nu peste
Multă vreme urma să se prăbuşească, însângerat,
Chiar aici, jucătorul solemn de şah,
Clipa de dinainte
Încă era consacrată jocului predilect
Al celor doi mari indiferenți.

Se prăbuşesc cetăți, suferă popoarele, sunt
Curmate libertatea şi viața,
Tihnitele bunuri moştenite de la străbuni
Ard şi se prăpădesc,
Dar atunci când războiul va întrerupe jocul

S-ar putea ca regele să nu fie-n şah,
Iar cel mai avansat pion de fildeş ar putea fi gata
Să ia pur şi simplu turnul.

Fraţi ai mei care şi voi îl admiraţi pe Epicur,
Noi care îl înţelegem mai mult
Din felul cum suntem noi decât aşa cum el este,
Să învăţăm din povestea
Liniştiţilor jucători de şah
Cum să ne petrecem şi noi viaţa.

Prea puţin să ne pese de ceea ce-i serios,
Prea puţină importanţă să dăm celor grave,
Naturalul impuls al instinctelor
Să cedeze inutilei plăceri
(La umbra tihnită a unui copac)
De a juca o bună partidă.

Ceea ce ne rămâne din această viaţă inutilă
Are aceeaşi valoare –
Glorie, faimă, iubire, ştiinţă, viaţă –
Ca şi cum ar fi vorba doar de
Amintirea unui joc bine jucat
Şi de o partidă cîştigată
Contra unui jucător mai bun decât tine.

Gloria apasă ca o povară bogată,
Faima asemeni unei febre,
Iubirea ne oboseşte, prea serioasă şi răscolitoare,
Ştiinţa nu găseşte nimic niciodată,
Iar viaţa trece şi doare, căci ea cunoaşte...
Dar partida de şah
Năpădeşte tot sufletul, şi, odată pierdută, prea
Puţin cântăreşte, fiindcă nu e nimic.

Ah, sub umbre ce ne-ndrăgesc fără voia lor,
Având alături un ulcior cu vin
La-ndemână, şi atenți numai la manevrele inutile
Ale jocului de şah,
Chiar atunci când jocul nu ar fi decât vis
Fără vreun alt partener,
Să-i imităm pe aceşti perşi din poveste, şi
În timp ce pe-afară,
Prin preajmă sau mai departe, războiul şi patria şi viața
Ne cheamă, ei bine, să le lăsăm
Să ne cheme degeaba, iar fiecare dintre noi
La adăpostul prietenoaselor umbre
Să rămână, el şi toți partenerii lui, şi şahul
Visându-şi indiferența.

1-6-1916

*
* *

Îi prefer, draga mea, patriei rozele,
Şi îndrăgesc magnoliile mai mult
Decât gloria şi virtutea.

Dacă viața nu mă oboseşte, eu las
Viața să treacă peste mine
Cu condiția să rămân acelaşi.

Ce-i pasă cuiva căruia de nimic nu-i pasă
Dacă unul pierde şi altul câştigă,
Când aurora străluceşte-n continuare,

Dacă la începutul fiecărui an primăvara
Înverzesc frunzele, iar la
Sfârşitul toamnei cu toate pier?

În rest, acele alte lucruri pe care oamenii
Le adaugă vieții, cu ce-mi
Îmbogățesc ele sufletul?

Cu nimic, numai cu dorința de indiferență
Şi cu încrederea flegmatică
În clipa fugitivă.

1-6-1916

*
* *

Fericiți, cei ale căror trupuri sub arbori
Zac în glia umedă,
Căci nu îndură căldura soarelui, şi nici
Schimbările lunii nu-i fac să sufere.

Nu are decât Eol să-şi asmută întreaga cavernă
Peste lumea cea sfâşiată,
Iar Neptun nu are decât să-şi agite cu toate brațele
Sus de tot valurile înspumate.

Pentru ei totul este nimic, şi nici păcurarul, cel care
La căderea serii
Trece pe sub copacul unde zace acel ceva care fost-a umbră
Imperfectă a unui zeu,

Nu ştie că paşii lui calcă răscolind pe acolo
Ceva ce-ar fi putut să existe,
Dacă viața ar fi fost pentru totdeauna doar viață, glorie
A frumuseții eterne.

1-6-1916

*
* *

Urmează-ți destinul,
Udă-ți plantele,
Iubeşte-ți trandafirii.
Restul e umbră
De la copaci străini.

Realitatea e totdeauna
Mai puțin sau mai mult
Din ceea ce ne dorim.
Numai noi suntem mereu
Egali cu noi înşine.

Plăcut e să trăieşti singur.
Mare şi nobil e totdeauna
Să trăieşti cât mai simplu.
Lasă-ți grijile pe altare, consacrate
Ca nişte ofrande zeilor.

Priveşte viața de departe.
Nu-i pune nicicând întrebări.
Ea nu poate să-ți răspundă
Nimic. Căci răspunsul
Se află dincolo de Zei.

Dar cât mai senin
Imită Olimpul
În sufletul tău.
Zeii sunt zei,
Fiindcă nu se gândesc ei pe ei.

1-7-1916

*
* *

Lasă vântul să treacă
Fără să-i ceri nimic.
Rostul lui este numai
De a fi vânt ce trece...
Am reuşit să sacrific
Ora aceasta Olimpului.
Şi am scris aste versuri
Ca să revină zeii.

12-9-1916

*
* *

Nu pe tine, Cristoase, te urăsc eu sau nu te doresc.
Cred în tine precum în alți zei ceva mai bătrâni.
Doar că pe tine nu te stimez nici mai mult, nici
Mai puțin decât pe ei, ci doar ca pe unul mai tânăr.

Însă de bună seamă că îi urăsc, îi resping metodic
Pe cei care te pun deasupra celorlalți zei egali ție.

Eu te vreau acolo unde tu eşti, nici mai sus,
Nici mai jos decât ei, pur şi simplu tu.

Un zeu trist, poate necesar, căci dintre ei nici unul
Nu era ca tine, unul în plus în Panteon şi în cult,
Dar nu mai mult, nici deasupra altora, nici mai pur,
Fiindcă pentru toate existau zei, cu excepția ta.

Ia tu seama, idolatrule exclusiv al lui Crist, că viața
E multiplă şi fiece zi diferă de cealaltă,
Şi doar fiind şi noi multiplii asemeni lor
Vom sta împreună cu adevărul şi singuri.

9-10-1916

*
* *

Nu pe tine, Cristoase, te urăsc sau te prețuiesc
Mai puțin decât pe alți zei care te-au precedat
În memoria oamenilor.
Nu eşti nici mai mult, nici mai puțin, ci numai alt zeu.

Tu lipseai din Panteon. Să admitem, şi întrucât
Ai sosit în Panteon, ocupă-ți aşadar locul,
Dar ia seama şi te fereşte
Să nu încerci să uzurpi ceea ce le revine celorlalți.

Chipul tău întristat şi compătimitor peste
Durerea sterilă a umanității antice
Aduce, da, o anume
Frumusețe nouă în anticul Panteon incert.

Dar credincioşii tăi nu au de ce să te pună
Deasupra altora, vechii zei care sunt de-o vârstă
Mai apropiată, ca fii ai lui Saturn,
De originea comună a tuturor lucrurilor,

Şi au de asemenea mai fidele aduceri-aminte
Despre haosul primitiv şi despre Noaptea
În care zeii nu sunt nimic
Altceva decât stele vasale ale Destinului.

9-10-1916

*
* *

Nu pe tine, ci pe ai tăi îi urăsc eu, Cristoase.
Tu nu eşti decât un zeu în plus în eternul
Panteon ce prezidează
Peste viaţa noastă incertă.

Nici mai mare şi nici mai mic decât noii zei,
A ta întunecată siluetă îndurerată
A adus acel ceva ce lipsea
La numărarea divinilor.

Domneşte aşadar în Olimp egal celorlalţi,
Sau dacă vrei, peste trista noastră terră
Ştergând lacrimile
Oamenilor care suferă.

Şi dimpotrivă, adoratorii tăi cei nătângi să nu vină
Să împiedice în numele tău cultul etern

Al prezențelor majore
Şi asemănătoare ție.

Pe aceştia, da, îi urăsc din străfundul inimii mele
De credincios, şi n-aş putea să-i urmez,
Superstițioşi profani
În ştiința zeilor.

Ah, sporiți-vă numărul, nu-i combateți nicicând.
Îmbogățiți Olimpul, conferindu-le
Tot mai numeroşilor zei
Tot mai multă forță.

Destul cu relele pe care Destinul le ticluieşte Parcelor
Care continuă să-şi urmeze inclinația naturală.
Noi oamenii să devenim
Uniți grație zeilor.

9-10-1916

*
* *

Sufăr, Lidia, de teamă de destin.
Cel mai mărunt lucru de unde poate
Năvăli o nouă ordine-n viața mea,
Lidia, mă terorizează.
Fiece lucru, oricare ar fi el, ce schimbă
Cursul plat al existenței mele, chiar dacă
În ceva mult mai bun ar fi s-o transforme,
Întrucât este o transformare
Îl urăsc, nu-l doresc. Bine era dacă zeii

Ar fi hotărât ca neîntrerupta mea viață să fie
O câmpie teşită, ce se întinde molcom
    Până la capăt.
În acest caz nicicând n-aş fi aspirat la glorie,
Nici n-aş fi aşteptat de la alții iubire sau doar stimă:
E destul ca viața să fie numai viață
    Iar eu s-o trăiesc.

26-5-1917

*
* *

Totdeauna sosesc prea repede, Cloe, iarna şi durerea.
Şi mereu prea devreme, chiar dacă o aşteaptă,
    Obişnuința noastră sleieşte
    De dorința avută cândva.

Iar cât timp ziua nu asfințeşte, ea nici nu moare.
Nici o iubire şi nici o credință nu se pot naşte-n noi
    Dacă nu au omorât mai întâi
    Ne-iubirea şi ne-credința.

Fiecare mişcare făcută de trupul nostru
E în contrast cu repaosul anterior.
    Iar în astă nefericită circumstanță
    A timpului eterni suntem.

Ştie mai mult despre arta cu care se cuvine trăită viața
Cel care, de cât de mult timp continuă să o folosească,
    Îi fură timpului victoria
    Celor mai bruşte schimbări,

Şi care, asfinţind ca o zi însorită la tropice,
Continuă până la inevitabilul sfârşit să-şi ducă
    Viaţa fără suprize, brusc
    Precipitată apoi în abis.

7-7-1919

*
* *

Cum înaintăm acum prin câmpie
Iar iubirea noastră e al treilea care vine cu noi,
    Şi uzurpă faptul că noi ne cunoaştem
    Destul de bine unul pe celălalt,

În acest moment, când ceea ce vedem chiar şi fără
Să vedem în propria noastră esenţă intră
    Din sufletul nostru comun –
    Lidia, în acest moment chiar

De cât de mult simt iubirea, nici nu ştiu să ţi-o spun,
Sau, dac-aş vorbi, ţi-aş vorbi numai despre câmpii,
    Iar Eros cu mine-ar dialoga într-un
    Inaudibil duet.

7-7-1919

*
* *

Acceptă legea, cât ați fi tu sau ea de josnici.
Prea puțin poate omul împotriva vieții externe.
Admite că nedreptatea există.
Nu urî şi nu crede-n nimic.

Împărăție să nu ai alta decât propria-ți minte.
Deci în ea, unde eşti stăpân prin voia Zeilor şi-a Destinului,
Guvernează, până la frontierele
Ce mărginesc întinsul voinței.

Şi, întrucât doar ca pe nişte duşmani ai tăi
Îi poți desemna pe zeii cei mari şi Destinul,
Nu înseamnă că-i o dublă înfrângere
Dacă înfrângerii îi adaugi meschinăria.

Aşa gândesc eu, iar pe această morbidă justiție
Cu care ne încăpățânăm să intervenim în lucruri
O alung, ca pe un sclav
Infidel al minții înfierbântate.

Dacă nu pot să-mi fiu propriul meu stăpân, cum atunci
Să pot fi eu lege sau stăpân peste cele ce se întâmplă
Acolo unde pentru mine spirit şi corp
Nu sunt altceva decât lucruri?

Mi-e destul ceea ce mi-e destul, restul ducă-se
Învârtindu-se pe orbita previzibilă, unde până şi zeii
Se rotesc, sori centrali, sclavi
Ai unei mişcări imense.

29-1-1921

*
* *

În maniera lui A. Caeiro

Mâna invizibilă a vântului mângâie creştetul ierburilor.
Când se dezlănțuie, saltă în intervalele verzi
Maci roşii, pâlcuri de margarete galbene,
Şi câteva flori albastre nezărite la început.

N-am pe cine să iubesc, nici viață să o râvnesc, sau moarte pe care s-o fur.
Peste mine, ca peste ierburi abia aplecându-le
Spre a le îngădui mai apoi să-şi revină la loc, un vânt trece.
Vântuieşte şi pentru mine inutil o dorință îndoind
Tijele intențiilor mele, flori pe care le imaginez,
Iar apoi toate se îndreaptă la loc fără să se fi întâmplat ceva.

30-1-1921

*
* *

Vei deveni doar cel care dintotdeauna ai fost.
Ceea ce dăruiesc zeii, dau numai la început.
Şi numai o singură dată Destinul
Îți dă un destin, care este unic.

La puține rezultate ajunge efortul pe care-l depui
În comparație cu puterile ce ți-au fost date –
La puține, dacă n-ai fost
Făcut pentru mai mult.

Mulțumeşte-te să fii doar ființa care nu poate
Să înceteze de a mai fi. Totuşi îți mai rămâne
    Vastul cer, pentru a te acoperi, şi pământul,
    Înverzit sau uscat, după cum e vremea.

12-5-1921

*
* *

Caut zadarnic binele ce mi-a fost negat.
Oare florile din grădină date altora
Cum ar putea ele să înmiresmeze decât de departe
    Dorința mea de a le avea?

12-5-1921

*
* *

Infim este spațiul ce separă de noi
Ceea ce urmează să fim când murim.
Nu ştim cine anume va deveni atunci
    Cel care astăzi suntem.

Singur trecutul, comun amândurora,
Va fi un indiciu că sufletul nostru persistă
Şi că, asemeni unei bătrâne doici, povesteşte
    Istorii de mult uitate...

O, de-am putea mânui gândirea noastră
Cu exacta viziune din interiorul ideii

Pe care ar trebui s-o avem în clipa din urmă,
Am privi ca nişte străini

Spre cei care suntem, imaginându-ne că sunt alţii
Iar spaţiul temporal pe care-l locuim azi,
Lumină unde s-a născut sufletul nostru,
Pierdut ar fi înainte chiar să-l avem.

31-1-1922

*
* *

Fiecare împlineşte destinul pe care îl împlineşte,
Şi îşi doreşte destinul pe care şi-l doreşte;
Nu împlineşte ceea ce îşi doreşte,
Nici nu-şi doreşte ceea ce împlineşte.

Precum pietrele mărginind răsadurile de flori
Ne-a rânduit şi pe noi Destinul, neclintiţi rămânem;
Căci Soarta ne-a aşezat
Acolo unde aveam să fim.

Nu am putea dobândi o mai bună cunoaştere
Despre ce ni se întâmplă decât prin cele ce ni se întâmplă.
Să împlinim deci ceea ce suntem.
Nu ni s-a dat cu nimic mai mult.

29-7-1923

*
* *

Vreau versuri cizelate ca nişte bijuterii
Să dăinuiască în viitorul extins
Fără să fie întinate de moartea
Ce se ascunde în toate lucrurile,
Versuri în care este uitat tristul şi atrocele
Lapsus scurt al zilelor, iar noi redobândim
Antica libertate pe care
Probabil nicicând n-am avut-o.
Aici, sub aceste prietenoase umbre, stând
Departe de toate, unde prea puțin ne cunoaşte istoria,
Mi-amintesc de cei care cu minuție împletesc
Versurile lor despletite.
Şi astfel te evoc mai mult ca pe toți, scriind
La adăpost de razele soarelui, şi amintindu-mi-te,
Beau, o nemuritorule Horațiu,
Superfluu, întru gloria-ți...

5-8-1923

*
* *

Nu, nu-mi doresc ofrande
Cu care să vă prefaceți, sinceri,
Că-mi dăruiți ceea ce îmi negați.
Dați-mi numai ceea ce eu aş pierde
Plângând, chiar de două ori, bunul
Şi al vostru, şi-al meu, pierdut.

Sau mai degrabă promiteți-mi,
Chiar dacă nu îmi dați, că acea pierdere
Va ține mai mult de speranță
Decât de aduceri-aminte.

Nimic nu mi-ar fi mie mai neplăcut
Decât continuitatea vieții,
Constatând că pe zi ce trece întârzie
Ceea ce sperăm, şi este nimic.

2-9-1923

*
* *

Minunata voastră tinerețe desăvârşită,
Superba voastră fericire meditativă,
Felul vostru de a-i privi pe cei care vă privesc,
Necunoaşterea voastră de voi înşivă –

Tot ceea ce sunteți, şi vă asemuieşte
Cu viața universală care uită de voi,
Vine să-l mângâie cu iubire pe cel care vă iubeşte
Pentru ceea ce sunteți, fără să-i amintească

Tot ceea ce, pe eternul țărm, al lui Cronos,
Părinte nedrept al dreptății, valurile au distrus,
Şi au lăsat numai în memorie
Un alb murmur de spumă.

2-9-1923

*
* *

Eu nu cânt noaptea, căci oricum în cântecul meu
Soarele pe care îl cânt va sfârşi prin a deveni noapte.
Eu nu ignor ceea ce uit.
Cânt numai ca să uit.

Ce n-aş da să pot suspenda, fie şi doar în somn,
Apolinicul curs, şi să ajung să aflu că sunt,
Chiar şi nebun, geamănul
Unei ore nepieritoare!

2-9-1923

*
* *

Nu vreau nici să mă cunosc, nici să-mi aduc aminte.
Suntem prea mulţi dacă privim în ceea ce suntem.
A ignora că trăim
Împlineşte deja suficient o viaţă.

Câtă vreme trăim, trăieşte ora în care
Trăim şi la rândul ei moartă este
Când trece odată cu noi
Care trecem odată cu ea.

Dacă a o cunoaşte nu serveşte la a o cunoaşte
(Căci lipsită de putere, ce poate să însemne cunoaşterea?),
Mai bună viaţă e viaţa care
Durează fără să se măsoare.

2-9-1923

*
* *

Albina care, zburând, freamătă deasupra
Unei flori colorate, apoi se aşază, aproape
Confundată cu ea
Pentru ochiul ce nu o vede,

A rămas neschimbată de pe vremea cecropilor. Numai
Cel care trăieşte viaţa cuiva care se cunoaşte pe sine
Îmbătrâneşte altcumva decât
Speţa din care-i provine viaţa.

E o viaţă asemănătoare cu alta care nu este ea.
Şi numai noi – o timp, o suflete, o viaţă, o moarte! –
Ne târguim mortal
Să avem o viaţă mai viaţă decât viaţa.

2-9-1923

*
* *

Zi după zi aceeaşi viaţă este aceeaşi.
Ceva ce decurge, Lidia,
Din ceea ce suntem decurge precum şi
Din ceea ce nu suntem.
Abia cules, fructul putrezeşte; şi cade
Nefiind niciodată cules.
La fel şi fatumul, de-l căutăm
Sau de-l aşteptăm. Hazard
Astăzi, totdeauna Destin, fie sub una, fie sub altă
Formă străină şi invincibilă.

2-9-1923

*
* *

Infimă viață conştientă, tu care
De repetata imagine a sfârşitului inevitabil
Eşti mereu urmărită, ceas de ceas
Simțindu-te transformată
Şi, ca Orfeu întors să-şi zărească soața
Ce înaintează privind îngrozită, spre trecut îți
Îndrepți memoria ca să o ştergi
În rănile spiritului.

22-10-1923

*
* *

De amore suo

Una după alta cad frunzele,
Cloe, toate frunzele.
Dar nu pentru ele, ci mai întâi pentru noi
Care ştim că ele mor
Astfel, Cloe, astfel,
Iubirea chiar înaintea trupurilor, de care ne folosim
În iubire, îmbătrâneşte în noi;
Iar noi, diferiți unii de alții, chiar dacă tineri
Încă, suntem doar amintirea unuia pentru altul.
Ah, dacă ceea ce suntem nu poate fi decât ceea ce suntem
Şi ştiind că suntem doar o clipă,
Cu atât mai furioasă şi excesivă să ne fie orice îmbrățişare
Iar în iubirea noastră să punem toată viața,

Încât amintirea să se sufoce: să ne îmbrățișăm
Ca şi cum, la sfârşitul acestui sărut,
Unică, peste noi ar fi să se prăbuşească deodată
Masa întreagă a lumii.

27-10-1923

*
* *

Foarte devreme trec toate cele ce trec!
În comparație cu zeii, moare totdeauna prea tânăr
Cel care moare! Totul e atât de puțin!
Nimic nu se ştie, totul e numai imaginat.
Încununează-te cu trandafiri, iubeşte, bea
Şi taci. Restul e nimic.

3-11-1923

*
* *

Eu nu întreb viitorul anonim despre ce va fi
Cu mine, căci încă am
De trăit, orice s-ar întâmpla. Îmi întorc
Fața de la viitor.

Detest ceea ce nu văd. De-aş fi putut
Să-l văd, nu l-aş fi văzut favorabil.
Fără să încerc vreodată să-l văd, eu îmi trăiesc viața
Prezentă, nu pun întrebări.

Arătați-mi, de vreți, tabloul, cum l-au văzut alții,
Eu nu pot să am ceea ce nu am.
E treaba Destinului să ştie ceea ce el comandă.
Eu mă mulțumesc cu ignoranța.

4-11-1923

*
* *

Ceas de ceas se modifică vechiul chip
Al ființelor repetate, şi ceas de ceas,
Cugetând, noi îmbătrânim.
Toate trec pe deplin ignorate, iar cel care
A ştiut nu mai ştie decât că ignoră, şi din toate astea
Nimic nu revine, fie că ştii sau nu.
Astfel, dacă e să sperăm cu o infimă parte din ce suntem
În ora stinsă, trebuie să păstrăm flacăra
În căuşul palmelor noastre înghețate.

16-11-1923

*
* *

Nu dă câtuşi de puțin înapoi semința întunecată
Din Saturn zămislită,
Şi nici un zeu implorat nu-l restituie pe vreunul luminii
Ce exista atunci când acela întâi a văzut-o.
Locuim, oaspeți în viață, şi ne folosim

Doar de un singur fel de discurs,
De o iubire îndoielnică, de somnul scurt, de o zi
Încărcată cu toate grijile.

16-11-1923

*
* *

Cu ce fel de viață mi-aş umple eu puținele
Scurte zile ce îmi sunt date? Ar fi a mea
Viața mea sau ar fi dată
Altora sau umbrelor?

La umbră de noi înşine oare de câte ori
Inconştienți ne sacrificăm,
Şi împlinim un destin
Nici al nostru şi nici străin!

Totuşi al nostru este numai destinul nostru, cel
Pe care ni l-a dat întâmplarea sau, străină fatalitate,
Anonimă pentru cineva anonim,
Ni l-a adus curentul.

O, zei nemuritori, de-aş şti cel puțin
Să accept involuntar, surâzând,
Şerpuirea aspră şi trudnică
A drumului permis.

5-5-1925

*
* *

În ciclul etern de lucruri schimbătoare
Vine o nouă iarnă după o nouă toamnă
Peste alt pământ
Dar în acelaşi fel.
Dar pe mine nu mă găseşte schimbat
Şi nici nu mă lasă schimbat, ascuns în
Maligna recluziune
A leneşei mele nehotărâri.
Pradă sunt a fatalității palide
De a nu mă schimba, mă reînnoiesc infidel
Față de mutele mele planuri
Infinite şi perisabile.

24-11-1925

*
* *

Nu mai revine pe ram frunza care l-a părăsit,
Nici din propriul ei colb nu mai devine altceva.
Clipa, ce sfârşeşte tocmai la începutul ei,
Această clipă pe veci e moartă.
Incertul şi zadarnicul viitor nu-mi promite nimic
Mai mult decât această repetată experiență
A sorții muritoare şi pierduta condiție
A lucrurilor ca şi a mea.
Iată de ce, în acest fluviu universal în care

Exist, nu ca un val, ci ca multe valuri,
Eu curg inert, fără să cer nimic, nici măcar
Zei cărora să le cer.

28-9-1926

*
* *

Fructe dau numai arborii vii,
Nu iluzoriul spirit, ce se împodobeşte
Cu flori livide
Din abisul intim.
Ce de regate închipuite şi câte lucruri
Ți-ai mai creat şi tu în imaginație! Atâtea
Cetăți visate,
Pierdute, dar neavute!
Ah, nu spera împotriva imensei adversități
Să construieşti altceva decât intenții frustrate!
Abdică şi fii
Rege ție însuți.

6-12-1926

*
* *

Bucuria visată e tot bucurie, chiar şi în somn.
Ne-o întocmim aşa cum ne închipuim noi pe noi,
Dacă luciditatea atentă
Rezistă să-i dea crezare.

Şi, întrucât ştiți felul meu de a gândi lucrurile,
Ființele şi destinul, nu mă cenzurați.
Eu numai spre folosința mea le creez
Pe toate cele create de mine.
În afara mea, străin de tot ceea ce gândesc eu,
Se împlineşte destinul. Însă eu mă desăvârşesc
Fiindu-mi eu însumi doar conturul precar
Al părții din mine care mi-e dată.

30-1-1927

*
* *

Solemn trece peste glia fertilă
Albul, inutilul nor fugitiv,
Atunci când o clipă umbroasă lunecând pe câmpuri
Trezeşte o adiere mai răcoroasă.

Tot astfel spre tării ideea mea lenevoasă din suflet se înălța
Să-mi întunece mintea, dar uite-mă revenind,
Cum îşi revin şi câmpurile după trecerea umbrei, la ziua
De suprafață a vieții.

31-5-1927

*
* *

Nu dă înapoi şi nici, ca Orfeu, nu-şi întoace privirea,
Nici capul, Saturn.
Severa lui frunte nu vrea să recunoască

Decât locul viitorului.
Sigur, noi mai sigură nu gândim că ar fi decât clipa
Pe care o gândim sigură.
Şi de fapt nici să nu o gândim, să spunem că-i sigură
Fără să ne gândim.

31-5-1927

*
* *

Aici, ziceți voi, în mormântul de care m-apropii,
Nu se află persoana pe care-am iubit-o. Nici privire
Şi nici surâs, sub această brazdă.
Însă, da, se ascund aici doi ochi şi o gură!
Nu sufletul îl strâng eu, ci mâini care aicea zac.
Om, plâng un corp.

6-7-1927

*
* *

Imperceptibil, valul lăsat de maree scade.
Se abandonează greoi. Totul e tihnă.
Nu auzi decât ceea ce fac oamenii.
Crugul lunii sporeşte.
În această oră, Lidia sau Neera sau Cloe,
Oricare dintre voi mi-e străină, căci mă aplec
Spre secretul rostit
De incerta linişte.

Îmi țin în palmă ca pe o hârcă de om, sau cheie
A unui mormânt superfluu, destinul meu,
    Ignorant îl detest
    Fără inimă care să-l simtă.

6-7-1927

*
* *

Câți nu se bucură de bucuria de a se bucura
Fără să-i bucure chiar bucuria, şi îşi împart
    Între ei faptul că ceilalți
    Îi văd pe ei cum se bucură.
Ah, Lidia, de zdrențele plăcerii lipseşte-te,
Căci de există plăcere, când e plăcere, nu o dăm
    Altora ca premiu
    De a ne vedea pe noi bucurându-ne.
Fiecare în parte e doar el însuşi, iar dacă
Se bucură cu alții, de alții se bucură, nu cu ei.
    Reține ce te învață
    Limita ta, corpul tău.

9-10-1927

*
* *

Peste tine îşi înfloreşte, magnifică terră, culorile ei
Primăvara pestriță, şi urmează apoi imensa vară,
    Iar câmpurile sunt doar bucurie.

Numai că în fiece țarină doarme propria-i toamnă
Şi iarna este acolo să crească odată cu verzile frunze,
Iar moartea e zi cu zi.

9-10-1927

*
* *

Orice viziune e însoțită de o credință,
Şi orice credință de acțiune; iar acțiunea se pierde,
Apă în apă la urma urmei.
Cunoaşte-te, dacă poți; iar dacă nu poți,
Cunoaşte că nu poți. Trebuie să ştii a şti.
Fii al tău. Nu te da, nu spera.

19-10-1927

*
* *

Somnul e bun întrucât ne trezim din el
Pentru a afla că e bun. Dacă moartea e somn,
Ne vom trezi şi din ea;
Dacă nu, nu e somn,

Căci cu tot ceea ce în noi este al nostru o refuzăm
Câtă vreme trupurile noastre condamnate
Mai au parte, cu voia temnicerului,
De o indefinită îngăduință.

Iar eu, Lidia, îi prefer morții, necunoscută mie,
Chiar şi viața cea mai mârşavă; şi culeg flori
Să ți le încredințez, votive
Ale unui destin mărunt.

19-11-1927

*
* *

Atrocea sentință a morții la care nu ne gândim apasă
Pe fiecare necunoscut grumaz. E carnaval, oamenii râd
Fericiți, fiindcă în ei gândeşte şi simte
Viața, nu ei.

Din roze, şi încă din unele false, ei construiesc
Capele adevărate. Scurt şi vag este timpul
Ce le-a fost dat, dar din fericire ei nu-l
Simt nici scurt, nici vag.

Dacă ştiința e viață, înțelept e numai cel care nu ştie.
Cât de puțin diferită e mintea interioară a
Omului față de cea a animalelor! Ptiiii! Lasă-i
Pe muribunzi să se joace!

20-2-1928

*
* *

Dublă este plăcerea: să te bucuri şi să bucuri.
Idiotul şi-alege unul sărac cu duhul, înțeleptul un alt înțelept.

Iar destinele identice sunt diferite.
În cupa pe care-o ridic şi-o înclin zăresc bule
Şi le includ în ceea ce simt, iar acest adaos
Stă şi mai pur în cupă.

21-2-1928

*
* *

Concentrează-te, vei fi senin şi puternic;
Dar concentrează-te undeva în afară de tine însuți.
Fă astfel încât să nu fii pentru tine decât propriu-ți piedestal
Pe care îți ridici statuia propriei tale ființe.
Altfel, tot restul sărăceşte, fiindcă totul e sărăcie.

10-4-1928

*
* *

Neglorioasă e viața şi neglorios ar fi s-o cunoşti.
Cât de mulți, dacă te gândeşti, nu se mai recunosc
În cei care se cunoşteau!
Ceas de ceas se modifică nu doar ceasul,
Ci şi ceea ce se vede-n el, iar între timp viața trece
Între a trăi şi a fi.

26-4-1928

*
* *

Printre ramurile înalte ale copacilor înfrunziți
Vântul trezește sus de tot șoapte răcoroase,
În această pădure, iar eu în acest murmur mă pierd
    Și meditez de unul singur.
Tot astfel pe lume, mult mai sus decât ceea ce eu simt,
Un vânt trezește viața, o lasă, o agită din nou,
Și nimic nu simte – nici măcar sufletul
    Cu care eu acum singur cuget.

26-4-1928

*
* *

Tot ceea ce încetează e moarte, și e chiar moartea noastră
Dacă acel ceva pentru noi încetează. Iată un copac
    Ofilindu-se, iar odată cu el
    Și o parte a vieții mele.
În tot ceea ce am privit a rămas o parte din mine.
Asemeni tuturor lucrurilor văzute de mine, când ele trec
    Și eu trec, fără să disting amintirea
    Celor văzute de cele trăite.

7-6-1928

*
* *

Fiecăruia, aşa cum i s-a dat o statură, i s-a dat
Dreptatea: pe unii îi face înalți
Soarta, pe alții îi face fericiți.
Nimic nu e pe merit: se îndeplineşte ceea ce se întâmplă.
Nimic, Lidia, nu-i datorăm
Destinului, decât să-l trăim.

20-11-1928

*
* *

Cel care zilei îi spune: Dăinuie! iar întunericului: Încetează!
Nu-şi zice şi sieşi : Nu spune nimic!
Santinele absurde, noi veghem fără să ştim
Nimic despre cei care atacă.
Unii pe frig, alții pe mari călduri apărându-ne postul de pază
Dar şi propria noastră inconştiență.

21-11-1928

*
* *

Îmi poate refuza totul soarta, dar nu şi a o vedea pe ea,
Fiindcă eu, stoicul blând,
În sentința gravată de Destin vreau să mă bucur
De fiece literă.

21-11-1928

*
* *

Fii felinarul, împrăştie tu prin sticlă în jur lumina.
Dă lumina, însă păstrează căldura.
Vânturile duşmănoase nu-ți vor putea
Stinge flacăra;
Nici nu-ți vor putea dispersa căldura, să devină ea frig
Din inutilul infinit.

3-3-1929

*
* *

De-mi aduc aminte cine am fost, mă văd altul,
Iar trecutul e un prezent al memoriei.
Cel care am fost e un necunoscut
Pe care-l iubesc, însă doar în vis.
Dorul care îmi arde cugetul e ceva
Nu din mine sau din trecutul meu, ci venind
De la cel pe care îl locuiesc
Eu îndărătul ochilor mei orbi.
Despre mine nu ştie nimeni nimic, decât poate clipa.
Chiar şi amintirile mele nu sunt nimic, iar eu simt
Că cel care sunt şi cel care-am fost
Sunt visuri deloc asemănătoare.

26-5-1930

*
* *

Uşoară, ca şi cum de Eol ar fi fost uitată,
Briza acestei dimineți pâlpâie peste câmp,
Şi e un început de soare.
Să nu ne dorim, Lidia, în acest moment
Mai mult soare decât e soarele, şi nici o mai amplă briză
Decât aceasta: infimă şi existentă.

13-6-1930

*
* *

Cu scurtul număr de douăsprezece luni
Trece anul, iar anii sunt scurți,
Viața durează puțin.
Ce înseamnă doisprezece sau şaizeci în pădurea
Numerelor, şi cât de puțin lipseşte
Până la capătul viitorului!
Două treimi deja, foarte repede, din parcursul
Pe care mi-e dat să alerg coborând, le-am parcurs.
Cu pas apăsat, termin repede.

18-6-1930

*
* *

Nu ştiu de cine îmi amintesc din trecutul meu
Căci altul am fost atunci când am fost, nu ştiu

De cunosc aşa cum aş simți cu sufletul meu acel
Suflet pe care simțindu-l mi-l amintesc.
Din păcate, pe zi ce trece ne simțim tot mai dezolați.
Şi nimic cu adevărat nu ne uneşte cu noi înşine.
Suntem cei care suntem, iar ceea ce-am fost a fost
Ceva văzut numai pe dinlăuntru.

2-7-1930

*
* *

Cel care am fost eu îmi este exterior mie. Dacă îmi amintesc,
Văd; iar a vedea înseamnă a fi altul. De trecutul meu
Doar prin viziune-mi aduc aminte.
Clar îmi este tocmai acel lucru pe care l-am simțit.
Sufletul de odinioară îmi e străin; ceea ce simt în mine
A sosit abia azi la han.
Cine ar putea să cunoască, între greşitele
Feluri de a se simți pe sine, forma exactă
Care îi este lui proprie?

2-7-1930

*
* *

Ceea ce simțim, nu ceea ce e simțit, iată
Tot ce avem. Clar că iarna se micşorează.
S-o primim ca pe soartă.

Iarna se aşterne peste pământ, nu în cuget, aşadar,
Iubire peste iubire, carte peste carte, să iubim
Această a noastră precară vatră.

8-7-1930

*
* *

Mediocră în viciu, mediocră şi în virtuți,
Umanitatea mediocră nici de înfuriat nu se înfurie
Peste normă.

Diferiți sau identici, ne conducem cu toții pe noi înşine
După o normă proprie, şi deşi severă,
Proprie şi libertății.

A fi liber înseamnă a-ți fi propria ta normă impusă,
Aceeaşi pentru toți, dar nu şi în amplul, severul mod
În care te tratezi tu pe tine însuți.

9-7-1930

*
* *

Nu ştiu de-i chiar iubire, sau o prefăcută iubire
Cea pe care mi-o dai. Dă-mi-o. Mi-ajunge şi-atât.
Dacă nu mai sunt tânăr ca ani,
Să fiu cel puțin prin eroare.

Zeii ne dăruiesc puțin, iar puținul e fals.
Însă, întrucât dăruiesc, cât de fals ar fi el, darul
Este adevărat. Accept deci,
Închid ochii: mi-e destul.

12-9-1930

*
* *

Doreşte-ți puțin: vei avea totul.
Nu dori nimic: vei fi liber.
Chiar şi iubirea ce ne-ar fi dată,
Ne cere ceva, ne oprimă.

1-11-1930

*
* *

Nu doar cel care ne urăşte sau ne invidiază
Ne limitează şi ne oprimă; cel care ne iubeşte
Ne limitează la fel de mult.
Fie ca Zeii să îmi îngăduie să am, odată
Despuiat de afecte, libertatea cea friguroasă
A piscurilor golaşe.
Cel care doreşte puțin are totul. Cine nimic nu doreşte
E liber; cine nimic nu posedă şi nu doreşte,
Om fiind, este egalul Zeilor.

1-11-1930

*
* *

Cloe, nu doresc iubirea ta, care mă oprimă
Căci îmi pretinde în schimb iubire. Vreau să fiu liber.

Speranța e o datorie a sentimentului.

1-11-1930

*
* *

Niciodată voința altuia, oricât de seducătoare ar fi,
N-o împlini în numele tău. Rămâi stăpân peste ceea ce faci,
Sclav nu fi nimănui, nici măcar ție însuți.
Nimeni nu te poate face ceea ce eşti tu. Nimic nu te schimbă.
Involuntarul tău destin intim împlineşte-l
Cu superbie. Fii propriul tău fiu.

19-11-1930

*
* *

Pe lume, singur cu mine însumi, mă lăsară
Zeii care dispun.
Nu pot nimic împotriva lor: iar ceea ce mi-au dat
Accept pur şi simplu.
Tot aşa grâul se apleacă sub vânt, iar atunci când
Vântul se domoleşte, iar se ridică.

19-11-1930

*
* *

Trecători sunt zeii şi Mesiile[1] devenite zei,
Şi tot astfel visele vane care sunt Mesii.
Pământul mut dăinuie.
Dar nici zeii, nici Mesiile, nici ideile nu-mi dăruiesc
Trandafiri. Care devin ai mei numai dacă îi am.
Iar dacă îi am, ce să vreau mai mult?

8-2-1931

*
* *

Resping ceva ce doresc, dacă acel ceva
Îmi împovărează voința. Nimic din tot ce există
Nu merită să-i acordăm
O atenție ce ne doare.
Îmi scot găleata în ploaie, să adun apă.
Îmi expun şi voința, la fel, în lume,
Primesc ceea ce mi se dă,
Nu tânjesc după ceea ce îmi lipseşte.

14-3-1931

1 Evident că pluralul este aici o licență pessoană.

*
* *

Tu nu vei fi cel care eşti, căci timpul şi soarta
Vor face din tine un altul.
De ce încerci, aşadar, să te păstrezi în ființa ta cu
Ceea ce nu vei fi tu?
Al tău e ceea ce eşti, al tău e ceea ce tu ai, iar al aceluia
Este ceea ce în altul tu vei avea?

22-9-1931

*
* *

Scurtă ziua, scurt anul, scurte toate lucrurile.
Devenim nimic fără de amânare.
Imediat gândit, acel ceva din spiritul meu absoarbe
Toate celelalte gânduri.
Mă apasă aceeaşi precară ființă a durerii ce,
Chiar durere fiind, e totuşi viață.

27-9-1931

*
* *

Sau stăpâneşti, sau taci. Nu te epuiza, dând
Ceea ce nu ai.
Cât să însemne Cezarul care vei fi? Bucură-te,

Mulțumit cu puținul ce eşti acum.
Mai bun adăpost este cocioaba mizerabilă dată
Decât palatul promis.

27-9-1931

*
* *

Pe toate, de la deşertul îndepărtatelor astre
Până la noi, ni le dăruieşte lumea.
Iar noi la toate acestea, străini, ne adăugăm,
Gândind şi interpretând.
Destul ne este să atingem cu mâna iarba aici în preajmă,
Cel mai bun e ceea ce există.

10-12-1931

*
* *

Nimeni, în vasta junglă religioasă
A lumii multiple, până la urmă nu-şi vede
Zeul pe care-l cunoaşte.
În briză se aude numai ceea ce briza aduce cu ea,
Iar ceea ce gândim, fie că e vorba de zei sau iubire,
Trece, fiindcă trecem şi noi.

10-12-1931

*
* *

Dacă fiecărui lucru existent i se dedică un zeu,
De ce n-ar exista şi pentru mine un zeu?
Şi de ce nu aş fi acela chiar eu?
În mine se animă zeul fiindcă eu sunt cel care simte.
Văd lumea exterioară cât se poate de clar –
Oameni, lucruri, dar fără suflet.

Decembrie, 1931

*
* *

Neclintiții munți albăstrui zăriți hăt departe...
De la mine la ei, sub briză, câmpia smălțată
În verde şi galben şi-n alte culori pestrițe
Se vălureşte confuz.
Fragilă ca o tijă de păpădie e şi această clipă
Ce mă susține pe mine. Nu vreau nimic.
Ce importanță are scrupulul gândirii
În balanța vieții?
Asemeni câmpiei, pestriț şi eu, tot ca ea,
Exterior mie însumi, mie mă dăruiesc, fiu
Ignorat al Haosului şi al Nopții
În această vacanță – viața mea.

31-3-1932

*
* *

Suntem nişte ignoranți, Lidia, străini
Oriunde ne-am afla. Totul este străin de noi
Şi nici nu vorbeşte limba noastră.
Să ne construim din noi înşine cotlonul
Unde să ne ascundem, timizi sub insulta
Din agitația lumii.
Ce vrea iubirea mai mult decât să nu fie a altora?
Precum un secret rostit la ceremonia misterelor,
Să rămână pentru noi sacru.

9-6-1932

*
* *

Eu povestesc cu reținere. Atâta cât simt gândesc.
Cuvintele sunt idei.
Susurând, râul trece, dar sunetul rămâne,
Căci e al nostru, nu al râului.
La fel îmi doresc să-mi fie şi versurile: ale mele şi ale altora
Şi de mine însumi citite.

16-6-1932

*
* *

Îmi plac florile, nu le caut. Dacă ele apar
Mă bucur din toată inima; a căuta plăceri
Presupune neplăcutul efort de căutare.
Viața să fie ca soarele, care ne este dat,
Şi să nu smulgem flori, fiindcă odată smulse
Nu ne mai aparțin, sunt doar moarte.

16-6-1932

*
* *

Aşteaptă senin sfârşitul, el nu va întârzia.
Ce este oricare viață? Puțin soare şi somn.
Străduieşte-te în tot ceea ce gândeşti
Să nu gândeşti prea mult.

Pentru năier marea întunecată este un drum limpede.
Tu, în confuza singurătate a vieții tale,
Pentru tine alege-ți tu însuți
(Căci altul nici nu cunoşti) portul.

31-7-1932

*
* *

De ce să complicăm inutil, gândindu-l,
Ceea ce negândit există? Răsar ierburile
Fără să se explice,

Pentru ele suflet sunt ochii noştri, nu raţionamentele,
Să le contemplăm ca şi cum le-am privi printr-un râu.

3-9-1932

*
* *

Trăieşte fără ore. Tot ceea ce măsoară
Greşeşte, iar ce gândeşte măsoară.
Într-o vagă coeziune fluidă, asemeni râului
Ale cărui valuri îl compun pe el însuşi,
Înşiruiască-se zilele tale, iar dacă te vezi trecând,
De parcă ai fi altcineva, taci.

8-9-1932

*
* *

Nimic din nimic nu rămâne. Iar noi nimic nu suntem.
Stând la soare sau în aerul blând abia reuşim
Să amânăm irespirabila apăsare de beznă ce ne învăluie
Din pământul cel umed,
Suntem cadavre întârziate ce procreează.

Întocmiri de legi, înălţări de statui, ode terminate –
Toate îşi au propriul lor mormânt. Însă dacă noi,
Masă de carne în care soarele injectează sânge,
Asfinţim, ele de ce nu?

Suntem nişte poveşti povestind poveşti, nimic.

28-9-1932

*
* *

Mai mult decât o joacă sau un joc, ce anume e
Ampla viață, în care pe noi ne distrează altceva –
Lucru despre care nimic nu ştim –;
Liberi, fiindcă ne amuzăm jucându-ne,
Prizonieri, căci orice joc are reguli,
Inconştienții de noi?
Fericit cel în care se trezeşte conştiința
Jocului, însă nu toată, ci una singură:
De a şti să pierzi.

27-10-1932

*
* *

Ca să fii mare, fii întreg: nimic
De-al tău nu exagera sau exclude.
Fii totul în toate lucrurile. Pune tot ce eşti
Chiar şi în puținul pe care-l faci.
Tot astfel în fiece lac pe de-a-ntregul luna
Luceşte, fiindcă trăieşte sus.[1]

14-2-1933

1 Poem ales drept epitaf pe piatra tombală a poetului de la Mănăstirea Ieronimilor din Lisabona.

*

* *

Tot ce faci, înfăptuieşte suprem.
Mai bine, dacă memoria e tot ce avem,
Să-ți aminteşti mai mult decât mai puțin.
Iar dacă multul ți-e posibil în mai puțin,
O mai amplă libertate de amintire
Va face din tine propriul tău stăpân.

27-2-1933

*

* *

Aleargă extenuat peste câmpurile singurătății
Vântul de acum domolit.
Pare că freamătă mai mult cu un tremur intern
Decât din pricina vântului ceea ce numim iarbă.
Iar dacă norii albi, sus pe cer, departe se mişcă,
Şi mai mult ai senzația
Că se roteşte rapid pământul, în timp ce ei trec
Lent, foarte sus.
Aici în tihna ce pare că se revarsă
De toate voi reuşi să uit,
Şi nu voi accepta-o nici ca oaspete al cunoaşterii mele
Viața de care îmi ne-amintesc.
Iar astfel zilele mele parcursul lor fals îl vor
Bucura cu adevărat.

27-2-1933

*
* *

Vreau ignorat, şi liniştit
De a fi ignorat, şi aparținându-mi
Mie senin, să-mi umplu zilele
Cu a nu mai dori nimic de la ele.

Celor pe care îi atinge setea de
Bogăție aurul le irită pielea.
Cei pe care faima îi protejează
Viața-i dezonorează.

Celor pentru care fericirea
Este chiar soarele, noaptea le va sosi.
Însă celui care nu speră nimic,
Tot ce i se-ntâmplă e binecuvântare.

2-3-1933

*
* *

Nici una din zilele când nu te-ai bucurat nu a fost a ta:
N-ai făcut decât să dăinui în ele. Când trăieşti
Fără să te bucuri, tu nu trăieşti.

Nu are importanță că bei, surâzi sau iubeşti:
Ți-e destulă o rază de soare lunecând pe apa
Unei bălțoace, dacă-ți face plăcere.

Ferice de cel căruia, fiindcă în lucruri mărunte
Şi-a găsit plăcerea, nici o zi nu îi interzice
Aventura naturală!

14-3-1933

*
* *

Întrucât nimic din ceea ce durează, sau care, durând,
Nu valorează nimic în această confuză lume, să facem
Astfel încât şi ceea ce e util pentru noi să pierdem
Odată cu noi, repede, repede,

Şi astfel plăcerea clipei s-o preferăm
Absurdelor griji ale viitorului, din a cărui
Unică certitudine prezent este acum doar răul
Cu care de la el ne cumpărăm binele.

Mâine nici nu există. Numai mie îmi aparţine
Clipa de-acuma, şi doar mie cel care există-n
Această clipă, care ar putea să fie şi ultima clipă a
Omului care mă prefac eu că sunt.

16-3-1933

*
* *

Eşti singur. Nu ştie nimeni.Taci şi prefă-te.
Dar prefă-te fără prefăcătorii.

Nu tânji la nimic care nu există deja în tine,
Fiecare împreună cu sine e totul.
Ai parte de soare dacă e soare, de ramuri dacă le cauți,
De noroc dacă noroc ți-a fost dat.

6-4-1933

*
* *

Aici, în această mizerabilă deportare
Unde nici măcar deportat nu sunt, locuiesc,
Fidel, fără să o vreau, acelei greşeli străvechi
Pentru care am fost surghiunit.

E vina de a fi dorit să fiu egal semenului meu –
Pe scurt: fericit – câtă vreme soarta i-a dat
Fiecărui suflet unicul bine de a putea
Să-şi fie el sieşi.

6-4-1933

*
* *

Unii, cu ochii întorşi spre trecut, văd
Ceea ce nu văd; alții, fixându-şi
Aceeaşi privire spre viitor, văd
Ceea ce nu se poate vedea.

De ce să căutăm aşa departe ceva ce-i aproape –
Ziua reală pe care-o vedem? În răsuflarea
În care trăim, şi murim.Trăieşte-ți ziua,
Întrucât tu eşti ea.

28-8-1933

*
* *

Inutil vasal al astrelor dominante,
Trecătoare ca mine, trăiesc o viață
Pe care nu mi-o doresc, n-o iubesc,
A mea numai fiindcă eu sunt al ei.

Totuşi, în temnița de a fi cel care sunt, mă eliberez
De faptul de a mă gândi la mine, privind din beznă
Astrele care domină,
Subjugat că le văd strălucind.

Vană vastitate ce simulează infinitul
(Ca şi cum infinitul ar putea fi văzut!) –
Oare îmi dă ea libertatea?
Cum, dacă nu o are?

19-11-1933

*
* *

Aştept, imparțial, ceea ce nu cunosc –
Viitorul meu şi al tuturor lucrurilor.
La urma urmelor, totul va fi tăcere, dar nu şi
Acolo unde marea nu va scălda nimic.

13-12-1933

*
* *

Le iubesc pe cele pe care le văd fiindcă voi înceta
Într-o zi sau alta să le mai văd.
Şi îmi place de asemenea că ele sunt.

În intervalul placid unde mă simt eu iubind,
Mai mult chiar decât mă simt fiind,
Îmi place să le am pe toate, chiar şi pe mine.

Mai bine nu mi s-ar oferi, dacă toate astea vor fi
Date zeilor primitivi, care
În plus nici nu ştiu nimic.

11-10-1934

*
* *

Numeroşi alții trăiesc în noi;
De gândesc sau de simt, eu nu ştiu

Cine e cel care gândeşte sau simte.
Eu sunt numai locul în care
Se simte sau se gândeşte.

Am mai multe suflete decât unul.
Şi sunt mai mulţi eu decât eu însumi.
Cu toate astea exist
Indiferent la toţi. Şi pe toţi îi oblig
Să tacă: de vorbit, vorbesc eu.

Impulsurile încrucişate venind
Dinspre ceea ce simt sau nu simt
Se învrăjbesc în mine cel care sunt.
Le ignor. Ele nu-i dictează nimic
Celui care mă cunosc: de scris, scriu eu.

13-11-1935

*
* *

Orice moment ce conţine o plăcere îl iau,
Nu-l declin, nici nu mă întreb de era pentru mine;
Fiindcă visul unei bucurii
În plăcere nu e o bucurie.

*
* *

Fiecare este o-ntreagă lume; iar aşa cum în orice izvor
Veghează o zeitate, de ce n-ar putea să existe

Un zeu al lui,
Numai pentru el, omul?

În oculta succesiune a lucrurilor, doar înțeleptul
Simte că el nu a fost nimic altceva decât
Viața pe care-o lăsase.

*
* *

Şi eu am fost asemeni copilului care doarme-n
Buclele-i blonde. Iar astăzi, Lidia, ştiu
Că există moartea, şi cupe adânci spre a fi umplute
Cu iubirea noastră care ne-ntârzie.
Fie că e vorba de cupe, fie de iubire, toate sfârşesc
Repede. Teme-te şi grăbeşte-te.

*
* *

Atât de suavă-i fuga acestei zile,
Lidia, încât nici nu pare că am trăi.
Fără îndoială că zeii
Ne mulțumesc în această clipă,

Răsplătind nobil credința pe care le-o arătăm
În exilatul adevăr al trupului lor stând,
Ne acordă râvnitul premiu
De a ne îngădui să fim

Convivi lucizi invitați să ne înfruptăm
Din calmul lor, şi pentru o clipă moştenitori
    Ai facultății lor de a trăi toată viața
    În lăuntrul unei singure clipe,

Într-un singur moment, Lidia, unde la adăpost
De neliniştile terestre acum noi culegem
    Olimpiene delicii
    Din adâncul sufletelor noastre.

Iar pentru o singură clipă ne simțim şi noi zei
Nemuritori prin calmul în care ne-nveşmântăm,
    Dar şi grație supremei indiferențe
    Față de trecătoarele lucruri.

Precum cei ce păstrează cununa victoriei,
Aceşti ofiliți lauri de-o singură zi să-i păstrăm
    Şi noi, ca să-i putem arăta
    În viitorul cel plin de riduri,

Perenă în ochii noştri şi certă dovadă fi-va
A faptului că pentru o clipă zeii ne-au iubit
    Şi ne-au dăruit o oră nu dintre
    Ale noastre, ci din Olimp.

*
* *

Flori pe care vă culeg, sau vă las,
Destinul vostru este acelaşi.

Drum pe care-l urmez, tu ajungi
Mai departe decât pot eu să-ajung.

Nimic nu suntem ca să merite
Să vrem să fim mai mult ca nimicul.

*
* *

În gestul cu care distrug
Muşuroiul furnicilor,
Ele ar putea vedea intervenția unei ființe divine;
Dar eu pentru mine nu sunt deloc divin.

Poate că tot aşa zeii
Nici pentru ei nu sunt zei,
Ci numai fiind ei mai mari ca noi
Trebuie să devină zei pentru noi.

Oricare ar fi adevărul,
Chiar comparându-ne cu acei
Pe care îi credem noi zei, să nu alegem de tot
O credință căreia s-ar putea să-i lipsească zeii.

*
* *

De o gândeşti numai cât pe cea a vitelor mute
Viața umană e previzibilă. Cine-şi poate afla
Mai mult decât turmele de pe câmp
Sfârşitul propriului său destin?

*
* *

În gloria zilei până şi zgomotele sunt clare.
Ele întârzie în tihna imensei câmpii.
Murmurând, briza încetează.
Aş dori, precum zgomotele, să trăiesc din lucruri
Dar fără să fiu de-al lucrurilor, consecință înaripată
Prin care realul merge departe.

*
* *

Alții din lire sau din harfe povestesc, eu o fac
Cu gândirea.
Căci nimic nu află ei prin muzică, dacă află numai
Cele pe care le simt.
Mai multă greutate au cuvintele care, potrivite,
Spun că lumea există.

*
* *

Le cer zeilor doar să nu-şi amintească de mine.
Liber mă voi simți – fără bune sau rele ursiri,
Aşa cum e vântul viață
A aerului ce nu e nimic.
Deopotrivă ne caută şi iubirea, şi ura; ambele,

Fiecare în felul ei, ne oprimă.
Doar cel căruia zeii nu-i dăruiesc
Nimic e liber.

*
* *

Dacă trebuie să fii ceea ce plângi
Că trebuie să fii, nu plânge.
Dacă toată greutatea imensă
A lumii trebuie să-ți fie noapte,
Profită acum de această scurtă
Zi, şi fără lacrimi sau alte griji
Bucură-te, mulțumit că trăieşti
Puținul care ți-e dat.

*
* *

Fără clepsidră, fără orologiu se scurge timpul
Şi noi odată cu el, iar sclavul-arbitru nu poate face
Nimic împotriva destinului
Aşa cum nici voința noastră nimic împotriva zeilor.

Astăzi, aproape sclavi, şi cu zei absenți,
Într-o casă străină, în această zi fără noimă,
Să mâncăm şi să bem.
Lăsând pentru mâine ceea ce va fi să se-ntâmple.

Mândrii efebi, turnați voi darnic vinul în cupe nobile
Iar brațele voastre goale cu care le-ntindeți rămână
    În privirea ce-şi aminteşte
Line ca apa muritoare a vieții noastre.

Fireşte, mâine vom deveni cu toții niște eroi.
Dar azi amânăm. Şi fie în cupele noastre
    Să strălucească mai apoi vinul
Cel roşu – fiindcă noaptea niciodată nu-ntârzie.

*
* *

    Sub lejera tutelă
    A zeilor fără griji,
Vreau să-mi cheltuiesc orele hărăzite
    Acestei predestinate vieți.

    Neputând nimic împotriva
    Ființei care am fost făcut,
Aş dori cel puțin Fatumul să-mi dea
    Pacea ca destin.

    Adevărului nu îi cer
    Decât viața; întrucât zeii
Dau viață şi nu adevăr, nu ştiu
    Probabil nici ei adevărul.

*
* *

Sufăr, Lidia, de teamă de destin.
Mărunta piatră ce pentru o clipă saltă
Roțile ferecate ale carului meu, mie inima
Mi-o-nspăimântă.
Fug de tot ceea ce amenință să mă schimbe
Chiar de-ar fi spre binele meu, fug şi urăsc.
Fie ca zeii să-mi lase viața aşa cum este
Fără să modifice
Zilele mele, ci una după alta să treacă neschimbate
Îngăduindu-mi mie să rămân acelaşi, înaintând
Spre bătrânețe aşa cum ziua se îndreaptă spre
Înserare.

*
* *

Tristă e viața. Cerul este mereu acelaşi. Clipa
Trece urmând sterila, timida noastră natură.
Ah, absența teraselor spre Imposibil!

Álvaro de Campos

Despre Álvaro de Campos

Biografia

Álvaro de Campos s-a născut la Lisabona, în data de 13 octombrie 1890, a călătorit mult prin Orient şi prin Europa, trăind mai cu seamă în Scoția.

Arta poetică

Un poem este proiecția unei idei în cuvinte prin intermediul emoției. Emoția nu este baza poeziei: e pur şi simplu mijlocul de care ideea se serveşte pentru a reduce cuvintele.

Între poezie şi proză nu văd diferența fundamentală, depinzând de propria sa dispoziție mentală, pe care o stabileşte Campos. Din momentul în care cineva se foloseşte de cuvinte, se foloseşte de un instrument în aceeaşi măsură emotiv şi intelectual. Orice cuvânt conține o idee şi o emoție. Iată de ce nu există proză, nici proza stabilită ca atare după metodele cele mai rigid ştiințifice, care să nu conțină şi un fluid emotiv. Iată de ce nu există exclamație, cât ar fi ea de abstract emotivă, care să nu implice, cel puțin, schița unei idei.

S-ar putea susține, de exemplu, că o pură exclamație – de pildă „Ah“ – nu conține nici un fel de element intelectual. Dar nu există nici un fel de „ah“, scris în acest fel izolat, care să nu se afle în relație cu un lucru anterior. Sau să-l considerăm pe „ah“ drept ceva vorbit care conține în tonul vocii sentimentul ce îl animă, fiind totuşi ideea legată de definiția acestui sentiment; sau că „ah“ răspunde unei fraze, sau se alcătuieşte prin intermediul ei, şi manifestă o idee pe care această frază a provocat-o.

În toate acestea despre care vorbim – poezie sau proză – există ideea de emoție. Poezia diferă de proză abia prin faptul că alege un nou mediu extern, în plus de cuvinte, pentru a proiecta ideea în cuvinte prin intermediul emoției. Acest mediu înseamnă ritmul, rima, strofa; sau toate, sau amândouă, sau una singură. Dar mai puțin de una singură nu cred că ar fi posibil.

Ideea, servindu-se de emoție pentru a se exprima în cuvinte, înconjoară şi defineşte această emoție, iar ritmul, rima sau strofa sunt proiecția acestui ocol, afirmarea ideii prin intermediul unei emoții care, dacă ideea nu ar ocoli-o, s-ar risipi şi ar pierde propria ei capacitate de expresie.

Este, cred eu, ceea ce se întâmplă în poemele lui Campos. Sunt o extravertire a emoției. Ideea îi serveşte emoției, nu o domină. Iar omul – poet sau nu – în care emoția domină inteligența împinge sentimentul său de a fi spre stadii anterioare de evoluție, în care facultățile de inhibiție dormeau încă în embrionul minții. Nu e posibil ca arta, produs al culturii, şi care ține de dezvoltarea supremă a conştiinței pe care omul o are despre sine însuşi, să nu fie cu atât mai elevată, cu cât mai mare este asemănarea sa cu manifestările mentale ce disting stadiile inferioare ale evoluției cerebrale.

Cum e adevărat că stadiul mental în care se alcătuieşte poezia este mai emotiv decât cel în care se alcătuieşte în mod natural proza, rămâne neexplicat misterul că stadiului poetic i se aplică o disciplină mai severă decât cea folosită în stadiul prozaic al minții. Iar aceste artificii – ritm, rimă, strofă – sunt instrumentele unei asemenea discipline.

În sensul în care Campos afirmă că sunt artificiale ritmul, rima şi strofa, se poate de asemenea spune că sunt artificiale şi voința ce corectează defectele, ordinea pe care o impune societatea, civilizația care constrânge egoismele la un aspect sociabil.

În proza cu adevărat proză – proza ştiințifică sau filozofică –, cea care exprimă direct idei şi numai idei, nu există misterul vreunei mari discipline, întrucât faptul de a vehicula numai idei o disciplinează cu prisosință. În proza care este în sens mai larg emotivă, precum este cea care se deosebeşte de oratorie, sau care prezintă aspecte descriptive, trebuie să ne aşteptăm la mai mult de la ritm, de la dispoziția cuvintelor, de la modul în care îşi organizează ideile, fiindcă ele sunt mai puțin numeroase şi nici nu alcătuiesc baza materialului. În proza amplu emotivă – cea ale cărei sentimente ar putea fi cu aceeaşi uşurință expuse în

poezie – trebuie să ne aşteptăm mai mult ca oricând la o dispunere expresă a materialului, la un ritm care însoţeşte această expunere. Acest ritm nu e definitiv, ca în vers, fiindcă proza nu este vers. Ceea ce face cu adevărat Campos, atunci când scrie în versuri, este o proză ritmată cu pauze mai bine marcate din loc în loc, în scopuri ritmice, iar aceste pasaje cu pauze mai pronunţate sunt elementul determinant pentru finalul versurilor. Campos este un mare prozator, un prozator cu o mare ştiinţă a ritmului, dar ritmul la care se pricepe el e un ritm al prozei, iar proza de care se serveşte este una în care a fost introdusă, dincolo de obişnuitele semne de punctuaţie, o pauză mai mare şi specială, pe care Campos, precum predecesorii săi cu care se aseamănă, s-a hotărât să o reprezinte grafic prin linia întreruptă de la sfârşit, prin linia astfel dispusă ca şi cum ar fi fost un vers. În cazul în care Campos, în loc să recurgă la aşa ceva, ar fi inventat un nou semn de punctuaţie – de exemplu trăsătura verticală (3|4) pentru a marca acest fel de pauză, anunţându-ne că în acest caz se marchează o pauză asemănătoare celei de la sfârşitul unui vers, n-ar fi procedat altfel, şi nici nu ar fi stabilit confuzia pe care a stabilit-o.

Disciplina e naturală sau artificială, spontană sau calculată. Ceea ce distinge propriu-zis arta clasică, cea de la greci până la romani, de arta pseudoclasică, cum e arta franceză în secolele în care ea s-a fixat, rezultă din faptul că disciplina celei dintâi se află chiar în emoţii, ca o armonie naturală a sufletului, care înlătură în mod natural excesul, chiar şi din felul de a simţi, în timp ce disciplina celei de-a doua constă într-o decizie a minţii care nu îşi îngăduie sieşi să simtă mai sus de un anumit nivel. Arta pseudoclasică e rece fiindcă e o regulă; cea clasică are emoţie fiindcă este o armonie.

Aproape se trage concluzia din ceea ce zicea Campos, că poetul vulgar simte spontan cu generozitatea pe care el şi-o proiectează în mod natural în versurile de felul celor pe care el le scrie; după care, mai cugetând, supune această emoţie unor corectări, prescurtări şi alte mutilări sau alterări, ascultând de o regulă exterioară. Nimeni nu a devenit vreodată în acest mod poet. Disciplina ritmului trebuie deprinsă ca o parte a sufletului: versul pe care îl produce emoţia se naşte deja subordonat acestei discipline. O emoţie armonioasă în mod natural e o emoţie ordonată în mod natural; o emoţie ordonată în mod natural e o emoţie tradusă în mod natural într-un ritm ordonat, căci emoţia îi transferă ritmul şi ordinea ce există în ea ordinii ce există în ritm.

În cuvânt, inteligența dă fraza, emoția dă ritmul. Atunci când gândirea poetului este elevată, alcătuind o idee care produce emoție, acest lucru este o armonie în sine alcătuită din alăturarea echilibrată a ideii cu emoția, iar prin noblețea ambelor transmite frazei şi ritmului acest echilibrul al emoției şi al sentimentului, iar astfel, cum se spune, fraza, supusă gândirii care o defineşte, o animă, iar ritmul, sclav al emoției pe care această gândire a adus-o spre sine, o serveşte.

FERNANDO PESSOA

Controversă despre poezie între Álvaro de Campos şi Ricardo Reis

Álvaro de Campos:

Poezia este acea formă de proză în care ritmul e artificial. Este acel artificiu care insistă în a crea pauze speciale şi nenaturale diferite de cele pe care le defineşte punctuația, chiar dacă uneori coincid cu ele, datorită faptului că textul e redactat în rânduri separate, numite versuri, şi care de preferință încep cu majusculă, pentru a indica oarecum că sunt ca nişte perioade absurde, pronunțate separat. Prin acest proces se creează două tipuri de sugestii ce nu există în proză – o sugestie ritmică, de fiecare vers pentru el însuşi, ca persoană independentă, şi o sugestie de accent, care acționează asupra ultimului cuvânt din vers, stabilind în mod artificial o anumită pauză, sau asupra singurului cuvânt, dacă există unul singur, care se trezeşte astfel într-o poziție izolată, alta decât cea marcată prin caractere italice.

Dar se iveşte următoarea întrebare: de ce avem nevoie de un ritm artificial? Iată răspunsul: fiindcă o emoție intensă nu încape în cuvânt: ar trebui să se coboare la nivelul strigătului sau să se înalțe la cel al cântecului. Iar cum spunerea este o vorbire, şi cum nu se poate țipa când vorbeşti, trebuie să cânți vorbind, iar a cânta vorbind înseamnă a introduce muzică în vorbire; dar, cum muzica este ceva străin de vorbire, se introduce muzica în vorbire prin dispunerea cuvintelor în aşa fel încât să conțină o muzică ce nu se află în ele, şi care să fie ceva artificial în relație cu ele. Aceasta e poezia: a cânta fără muzică. Iată de ce marii poeți lirici, în înțelesul deplin al adjectivului „liric“, nu sunt muzicabili. Cum ar putea să fie, din moment ce sunt muzicali?

Ricardo Reis:

Campos zice că poezia este o proză în care ritmul e artificial. El consideră poezia ca pe o proză ce antrenează muzică, deci artificiu. Eu, cu toate acestea, aş spune mai degrabă că poezia e o muzică ce se face cu idei, deci cu cuvinte. E ca şi cum am face o muzică cu idei, nu cu emoții. Cu emoții se face numai muzica obişnuită. Dar cu emoții ce călătoresc spre idei, care angrenează idei pentru a se defini, se face cântecul. Numai cu idei, dacă luăm mai presus de toate ceea ce există în mod necesar ca noțiune în toate ideile, se face poezia. În acest fel, cântecul este forma primitivă a poeziei, întrucât este drumul spre ea.[1] Cu cât este mai rece poezia, cu atât e mai adevărată. Emoția nu trebuie să intre în poezie decât ca un element dispozitiv al ritmului, care este supraviețuirea de demult a muzicii în vers. Iar acest ritm, atunci când e perfect, trebuie să rezulte mai mult din idee decât din cuvânt. O idee perfect concepută e ritmică în sine; cuvintele în perfecta lor corectitudine nu au puterea să diminueze. Pot fi dure şi reci: nu are importanță – sunt unice, iată de ce sunt cele mai bune. Şi fiind cele mai bune, sunt şi cele mai frumoase.

Nu serveşte la nimic numai ritmul cuvintelor dacă nu conține idei. Nu există denumiri frumoase, decât prin evocarea care le face să devină denumiri. Dacă cineva s-ar referi la numele propriu al lui Milton abia dacă s-ar înțelege ce vrea să spună, în absurda lui ignoranță, neavând decât o vagă înțelegere sonoră, de îndată ce cuvintele somnolează.

9.04.1930

FERNANDO PESSOA

1 Variantă: „[În acest fel, cântecul] nu e prima formă a poeziei, ci doar drumul spre ea".

TREI SONETE

I

Eu însumi pe mine nu mă pricep când mă uit la mine.
O exagerată manie de a simți mă apasă,
Încât mă extrag uneori, când să ies din casă,
Şi din orice senzație ce îmi vine.

Aerul pe care-l respir şi băutura pe care o beau
Fac parte din felul meu de a exista,
Dar eu niciodată nu ştiu cum s-ar putea încheia
Senzațiiile pe care le concep fără să vreau.

Şi niciodată, la drept vorbind, nu am examinat
Dacă într-adevăr simt eu ceea ce simt. Dacă eu
Sunt aşa cum îmi par eu mie? Dacă sunt cu adevărat

Aşa cum mă judec eu însumi pe mine?
Eu chiar şi în prezența senzaților sunt un pic ateu,
Şi nici nu ştiu dacă eu sunt cel care simte în mine.

Lisabona (cu şase sau şapte luni înainte de Opiarium*) august 1913*

II

Piața Figueira de dimineață, pe lumina întreagă
A zilei deja însorite (ceea ce se întâmplă repetat
La Lisabona), nicicând în mine acest loc nu va fi uitat
Chiar dacă e vorba aici de o amintire vagă.

Desigur că sunt piețe mult mai interesante
Decât aceasta, loc cumva logic şi plebeu,
Dar eu o iubesc, chiar pe ea o iubesc... Ştiu eu
De ce o iubesc? N-are importanță. Tot înainte...

Povestea aceasta cu senzațiile devine clară
Doar dacă reuşesc privirile tale să o evite.
Nici o senzație de-a mea nu e senină, uşoară.

De altfel, în mine nimic nu e sigur şi nu persistă
În a fi de acord cu mine însumi. Deci ore minunate
Sunt numai senzațiile altora, sau cele ce nu există.

Londra (circa cinci luni înainte de Opiarium*)*
octombrie 1913

III

Ascultă-mă, Daisy: atunci când eu voi
Muri, le vei spune prietenilor de acolo la Londra,
Chiar dacă nu o simți, că te răpune dra-
Ma imensă a morții mele. Iar mai apoi

Vei pleca de la Londra la York, unde te-ai născut (spui...
Tu că ar fi aşa, dar nimic din ce spui n-am crezut),

Şi-i vei povesti totul şi băiatului de tine ştiut
Care mi-a dăruit fericite clipe din viața lui,

(Chiar dacă nu aveai cum să ştii) că între timp eu murii...
Doar că nici el, pe care credeam că atât l-am iubit, la rându-i
Nu va face o dramă... După care mai rogu-te, du-i

Ştirea şi acelei bizare Cecily, chiar aceea
Care credea că eu voi deveni cineva...
Şi ducă-se dracului viața cu tot ce-i în ea!

(La bordul navei pe care s-a îmbarcat pentru plecarea în Orient;
cu circa patru luni înainte de Opiarium*, deci în decembrie 1913).*

OPIARIUM

Domnului Mário de Sá-Carneiro

Bolnav era sufletul meu şi înainte să dea de opium.
A simți viața e ceva ce şi vindecă, şi slăbeşte,
Iată de ce caut eu în opiumul consolator
Un Orient mai la răsărit decât Orientul.

Viața asta la bord are să mă ucidă.
Pe sub țeasta mea se perindă numai zile de febră
Şi pe măsură ce caut, răscolind până şi în boală,
Îmi lipseşte mereu ceva să mă pot adapta.

În paradoxuri şi incompetențe astrale
Viața mi-o trăiesc retras printre pliuri de aur,
Luat de un val unde punctul meu forte e o cădere,
Iar ganglionii răului sunt singura mea plăcere.

Şi se întâmplă că o mecanică a dezastrelor,
Un angrenaj de false roți şi volane,
Mă ajută să străbat printre viziunile unor eşafoade
O grădină în care plutesc în aer flori fără tije.

Şi mă clatin de parcă aş croşeta
Într-o viață anterioară tot felul de dantele.
Am impresia că în casa mea s-ar afla cuțitul
Cu care a fost tăiat capul Precursorului.

Ambalată bine, expediez elegant într-un cufăr
Crima comisă de unul dintre strămoşii mei.
Nervii îmi sunt strânşi mănunchi, câte douăzeci,
Mă afund în opium, ca într-un şanț.

Apoi în ritmul somnoros al morfinei
Mă dizolv în transparente pulsațiuni,
Iar în noaptea ce pare plină de briliante
Luna se ridică, semănând cu al meu Destin.

Eu, care am fost totdeauna un terchea-berchea,
Iată-mă privind nemişcat nava care trece
Prin Canalul Suez transportându-mi şi viața,
Viața mea, camfor răspândindu-se-n auroră.

Mi-am irosit zilele ce meritau să fie trăite.
În schimb, am muncit mereu de dragul oboselii,
Cea care astăzi mă cuprinde de după gât
Cu un braț care şi îmbărbătează, dar şi sufocă.

Am fost şi eu copil, cum oricui i se-ntâmplă.
M-am născut într-o provincie portugheză,
Apoi mi-a fost dat în viață să mă frec de englezi
Care susțin că eu le vorbesc limba la perfecție.

Mi-ar fi plăcut să fi compus poeme şi scurte scrieri
Şi să fi fost publicate la Plon sau în *Mercure*,
Nu se poate să mai dureze viața de acum.
Blestemată călătorie, lipsită până şi de furtuni!

Viața la bord se târăşte destul de trist
Chiar dacă uneori oamenii se mai şi distrează.
Pălăvrăgesc şi eu cu tot felul de germani, suedezi şi englezi,
Dar totuşi, greața mea de existență persistă.

Mă gândesc că nici nu merită să călătoreşti
Spre Orient, să vizitezi India şi China.
Pământul e la fel peste tot, o planetă pitică,
Şi pentru toată lumea există un singur fel de-a trăi.

Iată de ce am recurs eu la opium. Ca la un remediu.
Eu sunt doar un convalescent al Momentului.
Locuiesc la demisolul gândirii, lipit de stradă,
Şi mă plictisesc zărind afară cum trece Viața.

Fumez. Mă plictisesc. În sfârşit, se arată pământ în zare
Undeva către est, fără să se fi arătat mai devreme la vest!
De ce m-am dus eu să vizitez India cea reală
Dacă nu există Indie şi în mine, pe lângă suflet?

Eu am primit moştenire nefericirea.
Iar țiganii mi-au furat Sorții cei buni.
Mă întreb dacă voi găsi, înainte să mor,
Un loc unde să mă adăpostesc de propriu-mi frig.

M-am prefăcut că vreau să devin inginer.
Am trăit în Scoția. Am vizitat Irlanda.
Acum inima mea e o babă gârbovă care pleacă
Să cerşească la porțile Bucuriei.

Iar tu, navă de fier, încearcă să eviți Port-Said!
Ia-o ceva mai la dreapta, habar n-am pe unde.
Îmi petrec zilele în *smoking-room* împreună cu contele –
Un escroc francez, conte de cortegiu de înmormântare.

Revin în Europa nemulțumit, doar cu perspectiva
De a trăi ca un poet somnambul.
Eu sunt monarhist, dar nu şi catolic,
Aş dori foarte mult să încerc senzații mai tari.

Mi-ar plăcea să am bani şi convingeri politice,
Să fiu ca toți aceşti indivizi insipizi pe care îi văd.
Însă la urma urmei, astăzi şi în acest loc nu sunt
Decât un pasager anonim pe o navă oarecare.

Personalitate n-am nici un pic.
Face mai solidă impresie decât mine până şi chelnerul
De pe navă, cu frumoasa lui prestanță
De *laird* scoțian, postind de mai multe zile.

Nu mă pot fixa nicăieri. Patria mea
E acolo unde nu mă aflu. Sunt slab şi bolnav,
Iar comisarul de bord este un netrebnic.
M-a văzut cu suedeza... restul îl bănuieşte.

Voi declanşa cândva un scandal la bord,
Numai să se poată vorbi despre mine.
Nu mai suport viața asta, şi tare mi-e teamă
Că-mi vor deveni într-o zi fatale exploziile de mânie.

Îmi petrec ziua fumând, bând diverse lucruri,
Tot felul de droguri americane care te amețesc.
Eu care sunt beat înainte de a începe să beau! Cum
Să se fi găsit un creier mai potrivit cu nervii mei cei de roze!

Scriu aceste rânduri. Dar pare imposibil
Că s-ar putea percepe puținul talent pe care îl am!
De fapt, această viață nu-i decât o pierdută casă de țară
Unde se topeşte de urât un suflet sensibil.

Englezii sunt făcuți pentru a exista.
Nu-i nimeni mai potrivit ca ei să li se potrivească
Tihna deplină. Destul să arunci un ban de momeală,
Ca unul dintre ei să se-nfățişeze, numai zâmbete.

Eu aparțin acelui soi de portughezi
Care, după ce au descoperit India,
Şi-au pierdut ocupația. Moarte garantată.
M-am gândit la toate astea de multe ori.

Ducă-se dracului toată viața precum şi faptul c-o avem!
Nu ajung să citesc nici cartea pusă la căpătâi.
Mi-e greață de Orient, ca de o rogojină
Care nu mai e frumoasă când începi s-o rulezi.

Nu găsesc altă izbăvire decât în opium.
Încercați degeaba să îmi cereți să limpezesc
O viață ca a mea. Voi, suflete cinstite,
Cu un orar bine fixat, de masă şi de somn.

Să vă ia dracul pe toți! Şi e vorba de gelozie.
Fiindcă nervii mei or să-mi vină de hac.
Ah, de ce nu există o navă care să mă transporte
Spre ținuturile unde să nu-mi doresc nimic din cele ce nu-s vizibile!

Înainte deci! Oricum voi continua să mă plictisesc.
Mi-ar trebui un opium şi mai puternic, să mă transpun
În visări care mi-ar face până la urmă felul
Şi m-ar azvârli undeva adânc într-o cloacă.

Febră! Dacă nu se numeşte febră starea mea,
Cum e atunci când ai febră şi-o simți din plin?
Important este doar că bolesc.
Până la urmă, dragii mei, iepurele a fost dibuit şi aleargă!

Începe să se înnopteze. Deja a sunat
Primul semnal de clopoțel să ne îmbrăcăm pentru cină.
Viață socială, mondenități! De fapt păşim
Ca şi cum am fi duşi, fiecare dintre noi, în lesă.

Totul se va sfârşi cât se poate de rău
Şi va curge (ehei!) sânge, voi scoate revolverul,
Atunci când voi pune capăt acestei neliniştiri
Care nu dă semne să dispară.

Poate că la prima vedere sunt cineva banal,
Şi eu şi viața mea... Ia acolo, un puştan...
Până şi monoclul cu care mă afişez mă face
Să aparțin unui model universal.

Mă întreb însă câte suflete, cât de mulți alții
Trăiesc tot ca mine, mistic, respectând Regula?
Câți, sub haina lor convențională,
Nu consideră, ca şi mine, că viața-i oribilă?

Cel puțin de-aş putea să fiu şi pe dinafară
La fel de interesant cum sunt în lăuntru!
Sunt absorbit tot mai mult de centrul unui Maelstrom.
Nu fac niciodată nimic – iată pierzania mea.

Sunt inutil. Însă pe bună dreptate!
De-am putea cel puțin să-i disprețuim pe alții,
Sau, deşi zdrențăroşi coate-goale, nebuni,
Să devenim unul dintre acei blestemați sau frumoşi eroi!

Îmi vine să-mi vâr degetele în gură
Şi să muşc puternic, să simt că mă doare.
Ar fi o ocupație cât se poate de originală
Şi o bună distracție pentru ceilalți, aşa-zişii normali!

Asemeni unei flori din acea Indie pe care
Eu nu m-am dus s-o găsesc în India, încolțeşte
Absurdul în creierul meu obosit de propria-i oboseală.
Fie ca Domnul să mi-o schimbe sau să mi-o ia...

Sau să mă abandonez aici, aşezat pe scaun
Până vor veni să mă pună într-un sicriu.
Am fost născut să duc o viață de mandarin,
Dar îmi lipsesc rogojina, bolul de ceai şi seninătatea.

Ah, ce bine-ar fi să mă-mpiedic, să cad
Direct în mormânt, prin chepengul deschis de pe punte!
Viața are pentru mine gust de tutun auriu.
Toată viața n-am făcut decât să fumez.

Până la urmă, vreau doar puțină credință şi pace,
Şi să mă dezbar de toate senzațiile confuze.
E de datoria lui Dumnezeu să le pună capăt! Gata, să se deschidă
Larg ecluzele... Destul cu comedia din sufletul meu!

Martie, 1914
Pe Canalul Suez, la bord.

ODĂ TRIUMFALĂ

În iritanta lumină de la marile lampadare electrice ale fabricii
Am febră şi scriu.
Scriu scrâşnind din dinți, sălbăticit de atâta frumusețe,
Această frumusețe total ignorată de antici.

O, roți, o, voi angrenaje, r-r-r-r-r-r-r etern!
Puternic spasm conținut al mecanismelor furioase!
Furioase în afara şi în lăuntrul meu,
Prin toți nervii mei disecați ieşiți în afară,
Cu toate papilele expuse ale tuturor organelor mele de simț!
Buzele-mi sunt uscate, o, uriaş vacarm modern,
De cât de aproape te-aud,
Capul mi se încinge de voința de a te cânta cu excesul
Expresiei tuturor senzațiilor mele,
Un exces contemporan cu voi, o, maşini!

Cu febră şi privind spre motoare cum aş observa o Natură tropicală –
Mari tropice umane de fier, de foc şi de forță –
Cânt, cânt prezentul, şi deopotrivă trecutul şi viitorul,
Fiindcă prezentul este întreg trecutul şi tot viitorul
Iar în interiorul maşinilor şi în luminile electrice există chiar Platon şi Vergiliu,
Pur şi simplu fiindcă odinioară au existat şi au fost umani Vergiliu şi Platon,
Şi fragmente din vreun Alexandru cel Mare dintr-un probabil
al cincizecilea veac,
Şi atomi care se vor încinge în creierul vreunui Eschil din veacul o sută,
Circulă pe aceste curele de transmisie, prin aceste pistoane şi roți,
Mugind, scrâşnind, susurând, oscilând, tremurând,
Dându-mi impresia unor excesive mângâieri ce s-au abătut peste trupul meu
dintr-o singură mângâiere a sufletului.

O, de-aş putea să mă exprim pe deplin cum s-ar exprima un motor!
Să fiu complet asemeni unei maşini!
Să pot înainta prin viaţă triumfător ca un automobil ultimul model!
Cel puţin să pot să mă las pătruns fizic de toate astea,
Să mă împrăştii cu totul, să mă deschid larg, să devin permeabil
La amestecul tuturor parfumurilor de ulei, aburi şi cărbuni
Din această uluitoare floră neagră, artificială, insaţiabilă!

Fraternitate cu toate sistemele dinamice!
Furioasă promiscuitate de a fi parte-agent
A rulajului metalic şi cosmopolit
De la neîmblânzitele trenuri,
De la trudnicile nave-cargou,
De la lentele şi lubricele rotaţii ale macaralelor,
De la tumultul disciplinat al uzinelor,
Şi de la susurătoarea semi-linişte monotonă a curelelor de transmisie!

Ore europene, productive, comprimate
Între maşini şi ocupaţii utile!
Mari oraşe oprite în cafenele,
În cafenele – oaze de gălăgioase inutilităţi
Unde se cristalizează şi se precipită
Zgomotele de fond şi gesturile Utilului
Şi roţile, roţile dinţate şi cuzineţii Progresului!
Noua Minervă fără-de-suflet a cheiurilor şi gărilor!
Noi entuziasme pe măsura Momentului!
Chile de tablă surâzătoare acostate în docuri,
Sau suspendate, în cală seacă, pe planşele înclinate din porturi!
Activitate transatlantică, internaţională, *Canadian-Pacific*!
Lumini şi febrile pierderi de vreme prin baruri şi prin hoteluri,
Pe hipodromul Longchamps, pe Derbies şi Ascots,
În Picadillies şi pe Avenues de l'Opéra intră
Cu toate în sufletul meu!

Ehei, roților, ehei, voi piețe, eheeeeei, *la foule*[1]!
Tot ceea ce trece, sau se opreşte în fața tarabelor!
Vânzători; vagabonzi; escroci prea bine îmbrăcați;
Membri notorii ai cluburilor aristocratice;
Dubioase siluete famelice; capi de familie vag fericiți,
Paterni până şi în lănțugul de aur ce le traversează jiletca
De la un buzunar la altul!
Tot ceea ce trece, tot ceea ce trece fără să treacă vreodată!
Prezență exagerat de vizibilă a cocotelor;
Banalitate interesantă (cine ştie ce se ascunde dedesubt?)
A mic-burghezelor, în general mame şi fiice,
Care păşesc pe stradă cu un scop oarecare;
Grația feminină şi falsă a pederaştilor trecând alene,
Şi toată această lume pur şi simplu elegantă ce se plimbă şi se arată
Şi nici n-ai zice că ar ascunde şi un suflet!
(Ah, ce n-aş da să le fiu tuturor un *souteneur*[2]!)

Minunata frumusețe a corupțiilor politice,
Delicioase scandaluri financiare şi diplomatice,
Agresiuni politice în plină stradă,
Iar uneori cometa unui regicid
Care luminează cu Îndrăzneală şi Fanfare
Cerurile obişnuite şi lucide ale Civilizației cotidiene!

Ştiri dezmințite de ziare,
Articole politice mincinos de sincere,
Relatări gen *passez-à-la-caisse*[3], mari crime –
Două coloane de acest fel continuând în pagina a doua!
Mirosul proaspăt al cernelii din tipografie!

---

1 Mulțime, în franceză, în original.

2 Proxenet, în franceză, în original.

3 Dublu sens: ştire senzațională plătită cu bucata, dar şi răzbunare, în franceză, în original.

Afişele de curând lipite, încă umede!
Vient-de-paraître[1] galbene cu banda lor de culoare albă!
Cât de mult vă iubesc eu, pe toate, pe toate, pe toate,
Cât de mult vă iubesc eu în toate felurile,
Cu ochii, cu urechile, cu mirosul, cu pipăitul
Meu (o, de-aţi şti cât e de important pentru mine să vă pipăi!)
Şi cu inteligenţa, antenă sensibilă pe care voi o faceţi să vibreze!
Ah, cât de intens îmi aţâţaţi voi toate simţurile aflate-n rut!
Îngrăşăminte, batoze cu abur, progres al agriculturii!
Chimie agricolă, comerţ devenit aproape o ştiinţă!
O, voi eşantioane ale comis-voiajorilor,
Comis-voiajori sau cavaleri rătăcitori ai Industriei,
Umane prelungiri ale fabricilor şi birourilor silenţioase!

O, mărfuri din vitrine! O, manechine! O, tu, ultimă modă!
O, articole inutile pe care toată lumea vrea să le cumpere!
Vă salut, mari magazine cu multiple raioane!
Vă salut, reclame luminoase ce vă aprindeţi existând o clipă, după care vă stingeţi!
Un salut tuturor celor cu care se construieşte, astfel încât ziua de azi să fie diferită de ieri!
Hei! beton armat, hei, ciment, şi voi noi metode!
Progres al armelor glorios ucigaşe!
Blindaje, tunuri, mitraliere, submarine, aeroplane!

Vă iubesc pe toate, fără reţineri, ca o fiară sălbatică,
Vă iubesc cu apucături carnasiere,
Pervers şi sfredelindu-vă cu privirea
O, lucruri enorme, banale, utile şi inutile,
O, lucruri, moderne toate,
O, contemporanele mele, voi forme actuale şi-apropiate
Din sistemul imediat al Universului!
Nouă Revelaţie metalică şi dinamică a lui Dumnezeu!

---

1 Anunţuri publicitare folosite de edituri, în franceză, în original.

O, fabrici, o, laboratoare, o, music-halls, o, Luna-Parks,
O, cuirasate, o, poduri, o, docuri plutitoare –
În mintea mea turbulentă şi incandescentă
Vă posed ca pe o frumoasă femeie,
Complet, aşa cum posezi o femeie frumoasă pe care n-o iubeşti,
Întâlnită din întâmplare şi pe care o găseşti irezistibilă.

Ehei! Fațade ale marilor magazine!
Ehei! Ascensoare din mari imobile!
Ehei! Remanieri ministeriale!
Parlamente, oameni politici, raportori de bugete,
Bugete falsificate!
(Un buget e la fel de natural ca un arbore
Iar un parlament la fel de frumos ca un fluture).

Ehei! Interes stârnit de tot ceea ce există în viață,
Fiindcă totul e viață, de la diamantele din vitrine
Până la noapte, misterios pod între astre
Şi la marea antică şi solemnă, ce spală falezele
Rămânând pios de neschimbată, aceeaşi
De pe vremea când Platon era realmente Platon
În prezența lui reală şi în carnea lui care avea un suflet,
Şi vorbea cu Aristotel, care avea să nu-i devină discipol.

Aş putea să mor zdrobit de un motor
Ca în deliciosul abandon al unei femei posedate.
Aruncați-mă în cuptoare!
Împingeți-mă sub roțile trenului
Biciuiți-mă pe bordul navelor!
Masochism provocat de mecanisme!
Sadism produs de ceva modern, de mine şi de vacarm.

Dă-i bice, diiii!, jockey câştigător la Derby,
Aş muşca şapca ta bicoloră!

(A fi atât de înalt încât să nu poți trece prin nici o uşă!
Ah, priviți, în cazul meu e vorba de o perversiune sexuală!)

Ehei, ehei, ehehei, catedralelor!
Lăsați-mă să-mi strivesc craniul de muchiile voastre,
Să fiu ridicat de pe stradă plin de sânge,
Fără să ştie cineva cine sunt!

O, tramvaie, funiculare, metrouri,
Frecați-vă spasmodic de mine!
Ohoo! Ohoo! Ohohoooo!
Râdeți-mi în față,
Voi, automobile pline ochi cu cheflii şi curve,
Voi, cotidiene mulțimi, nici vesele, nici triste, de pe străzi,
Anonime fluvii multicolore în care mă pot scălda-n voie!
Ah, ce vieți complexe, câte chestii prin casele ce le adăpostesc pe toate astea!
Ce-ar fi să cunoşti viața tuturora, dificultățile lor financiare,
Certurile lor casnice, nebănuitele lor scene de desfrâu,
Gândurile fiecăruia atunci când e singur în odaie
Şi gesturile pe care fiecare le face când nu-l vede nimeni!
Iar a nu cunoaşte totul înseamnă a ignora totul, să turbezi, nu alta!
Turbare semănând cu febra, cu foamea şi cu rutul,
Care îmi scofâlceşti obrajii şi mă faci să dau uneori din mâini
Cu spasme absurde în mijlocul mulțimilor
Pe străzile unde toată lumea se-nghesuie!

Ah, iar mai apoi sunt şi oamenii de rând, murdari, semănând între ei,
Care o dau pe înjurături în loc de cuvinte obişnuite,
Ai căror băieți fură la uşile magazinelor,
Ale căror fete, pe la opt ani – iar eu găsesc că e ceva frumos şi îmi place! –
Îi masturbează în casa scării pe bărbații distinşi.
Pestrița lume a acareturilor încropite ce se întoarce seara acasă
Pe străduțe aproape ireal de strâmte şi de jegoase.
Minunată specie umană trăind cum trăiesc câinii,

Rămasă în marginea tuturor sistemelor morale,
Pentru care n-a fost inventată încă nici o religie,
Nici o artă creată,
Nici o politică anume ei destinată!
Cât de mult vă iubesc eu pe toți, pentru că sunteți cum sunteți,
Nici imorali, cât ați fi de josnici, nici răi şi nici buni,
Nici o formă a progresului nu vă poate atinge,
Minunată faună de pe fundul mărilor vieții!

(La pompa de apă din grădina casei noastre,
Măgarul se învârte în cerc, împingând scripetele,
Iar misterul lumii e pe măsura acestei imagini.
Îți ştergi sudoarea cu dosul mâinii, nemulțumit pălmaş.
Lumina strălucitoare a soarelui sufocă tăcerea sferelor,
Iar noi va trebui să murim cu toții,
Sumbre păduri de pin în crepuscul,
Pâlcuri de pini în care copilăria mea era altceva
Decât ceea ce sunt eu astăzi...)

Doar că, iată, revine această constantă furie mecanică!
Revine această obsedantă mişcare de omnibuze.
Îmi revine furia de a dori să plec în acelaşi timp cu toate trenurile
Pornite spre toate zările lumii,
De a avea poftă să spun adio de pe puntea tururor navelor,
Care-n această clipă ridică ancora ori se îndepărtează de docuri.
O, fier, şi tu oțel, şi tu aluminiu, şi voi plăci de tablă ondulată!
Şi voi cheiuri, voi porturi, voi trenuri, voi macarale, voi remorchere!

Ehehei, mari catastrofe feroviare!
Ehehei, prăbuşiri de galerii de mine!
Ehehei, delicioase naufragii ale marilor transatlantice!
Ehehei, revoluții şi de ici şi de colo,
Schimbări de constituții, războaie, tratate, invazii,
Vacarm, nedreptăți, violențe, probabil că în curând şi sfârşitul,

Marea invazie a barbarilor galbeni peste Europa,
Şi un alt Soare la un nou Orizont!

Ce vor să zică, ce importanță pot avea toate astea
În comparație cu luminos verzuiul tumult contemporan,
Cu cruda şi plăcuta frământare a civilizației de azi?
Toate acestea şterg totul, cu excepția Clipei,
Această clipă cu piept fierbinte şi gol ca al maşiniştilor pe locomotivă,
Clipa strident zgomotoasă şi mecanică,
Clipa, dinamică defilare a tuturor bacantelor
De fier şi de bronz la beţivăneala metalelor.

Porniți! trenuri, porniți! poduri, porniți! voi hoteluri la ora cinei,
Dați-i drumul! aparate de toate soiurile, de fier, brute, minuscule,
Instrumente de precizie, aparate de sfărâmat, de săpat,
Scule, foreze, maşini rotative!
Înainte! Înainte! Înainte!
Înainte! electricitate, nervi bolnavi ai Materiei!
Înainte! telegraf fără fir, simpatie metalică a Inconştientului!
Dați-i drumul! tunelelor, înainte! şi voi canale, Panama, Kiel, Suez!
Înainte! tot trecutul să ajungă-n prezent!
Înainte! tot viitorul să existe încă de pe acum în noi! Mişcați-vă!
Dați-i drumul! Dați-i drumul! Dați-i drumul!
Fructe de fier şi de utilitate atârnând în cosmopolitul arbore-fabrică!
Înainte! Înainte! Eheeeeei!

Nici măcar nu ştiu că exist şi pe dinlăuntru. Cotesc, mă învârt,
mă mecanizez.
Sunt cuplat la toate trenurile.
Sunt aruncat pe toate cheiurile.
Sunt învârtit în elicile tuturor navelor.
Înainte, tot înainte, uuuu-la-la!
Uuuu-la-la Eu sunt căldura mecanică şi electricitatea!

Uuuu! şi sunt toată rețeaua de căi ferate şi toate depourile Europei!
Înainteee... şi uraaaa pentru tot, pentru mine-tot, la treabă toate maşinile,
haideți!

Iar toate acestea să sară deodată peste capul totului! Hooop-şa!

Hooop-şa, hooop-şa, hooop-şa-şa!
He-ha! He-ho! H-o-o-o-o-o!
Z-z-z-z-z-z-z-z-z-z-z-z!

Ah! De ce nu sunt eu de unul singur toți oamenii şi toate locurile din lume!

Londra, iunie 1914

DOUĂ FRAGMENTE DE ODĂ
(Finaluri de la două ode, firește)

I

Vino, Noapte străveche şi identică.
Noapte Regină care te-ai născut detronată.
Noapte pe dinlăuntru la fel ca tăcerea. Noapte
Presărată cu stele şi îndepărtate sclipiri
Pe veşmântul tău cu franjuri de Infinit.

Vino, vag,
Vino, încetişor,
Vino singură, solemnă, cu mâinile atârnându-ți
Pe de lături, vino
Şi adu munții îndepărtați până lângă arborii cei mai apropiați.
Contopeşte într-o singură câmpie care a ta să fie toate câmpiile zărite de mine,
Fă ca tot acest munte să devină un singur bloc al trupului tău,
Şterge toate diferențele pe care le disting eu de departe.
Toate drumurile care îl urcă,
Toată varietatea arborilor care-l transformă într-un îndepărtat verde obscur.
Toate casele albe cu fuioare de fum printre copaci,
Şi nu lăsa decât luminițe zgârcite ici şi colo,
La o distanță imprecisă şi vag neliniştitoare,
La o distanță deodată imposibil de parcurs.

Sfântă Fecioară
A lucrurilor imposibile pe care zadarnic le căutăm,
A viselor care ni se alătură în asfințitul serii, la fereastră,
A proiectelor care ne mângâie
Pe terasele vaste ale hotelurilor cosmopolite
În sunetul european al muzicilor şi al unor voci apropiate sau depărtate,

Care ne fac rău fiindcă ştim că nu le vom realiza niciodată...
Vino şi ne leagănă,
Vino şi ne răsfață.
Sărută-ne tăcut pe frunte,
Atât de uşor încât să nici nu ne dăm seama că ne-ai sărutat
Decât din faptul că ceva în sufletul nostru s-a schimbat.
Şi din acest vag suspin ridicându-se melodios
Din tot ce e mai străvechi în noi,
Acolo unde au rădăcini toți aceşti copaci minunați
Ale căror fructe sunt visurile noastre cele mai dragi
Tocmai fiindcă ştim că nu au nici o legătură cu viața.

Vino, mult-prea-solemno,
Mult-prea-solemnă şi îmbibată
De o secretă voință de a plânge,
Poate fiindcă mare e sufletul şi mică viața,
Şi nu toate gesturile sunt produse de trupul nostru,
Şi nu putem atinge ceva aflat mai departe decât ajunge brațul întins,
Iar de văzut nu vedem decât până acolo unde ne ajunge privirea.

Vino, îndurerato,
Mater-Dolorosa peste Angoasele Timizilor,
Turris-Eburnea peste Tristețile Disprețuiților,
Mână răcoroasă pe fruntea înfierbântată a Umililor.
Gust de apă pe buzele uscate ale Obosiților.
Vino, din adâncul
Orizontului livid,
Vino şi smulge-mă
De pe pământul angoasei şi inutilității
Pe care viețuiesc.
Culege-mă de pe pământul meu, margaretă uitată,
Petală cu petală citeşte în mine nu ştiu ce prezicere
Şi împrăştie-mă cum vrei tu,

Cum ți-e ție voința tăcută şi proaspătă.
O petală de-a mea arunc-o spre Nord,
Acolo unde se află cetățile de Astăzi pe care atât de mult le-am iubit;
O altă petală de-a mea arunc-o spre Sud,
Acolo unde se află mările cele deschise de Navigatori;
O altă petală de-a mea îndreapt-o spre Occident,
Unde dogoreşte cu luciri împurpurate tot ceea ce ar putea fi Viitorul,
Pe care eu îl ador fără să îl cunosc;
Iar alta, alte petale, tot restul ființei mele
Zvârle-l spre Orient,
Spre Orientul de unde vin toate lucrurile, ziua şi credința,
Spre Orientul pompos şi fanatic şi cald,
Spre Orientul excesiv pe care nicicând eu nu-l voi vedea,
Spre Orientul budist, brahmanic, şintoist,
Spre Orientul care are tot ceea ce noi nu avem,
Şi care este tot ceea ce noi nu suntem,
Spre Orientul unde – cine ştie? – Cristos încă mai trăieşte şi azi.
Şi unde Dumnezeu probabil că există cu adevărat comandând peste toate cele...

Vino pe deasupra mărilor,
Pe deasupra întinselor mări,
Pe deasupra mărilor fără orizonturi precise,
Vino şi trece-ți mâna în lungul spinării acestei fiare sălbatice
Şi calmeaz-o în chip misterios,
O îmblânzitoare hipnotică a lucrurilor foarte agitate!

Vino, grijulio,
Vino, materno,
Bătrână infirmieră cu paşi de pisică, ce te-ai aşezat
Uneori la căpătâiul unor zei în care ne-am pierdut credința,
Tu care i-ai văzut născându-se pe Iehova şi pe Jupiter,
Care ai surâs fiindcă fals şi inutil e pentru tine totul.

Vino, noapte tăcută şi extatică,
Vino să înfăşori cu o mantie de albă noapte

Inima mea...
Uşor ca o briză în seara cea liniştită,
Calm ca o mângâiere maternă,
Cu stelele ce luminează în palmele tale
Şi cu luna ca o mască misterioasă pe chipul tău.
Toate sunetele răsună altcumva
Atunci când tu soseşti.
Când tu apari coboară toate vocile,
Nimeni nu te vede intrând.
Nimeni nu ştie când ai intrat,
Decât brusc, deoarece toate se reculeg,
Şi toate îşi pierd conturul şi culoarea,
Iar pe firmamentul încă de un albastru clar,
Deja în vizibilă creştere, un cerc alb, sau o simplă lună nouă ce se arată,

Luna începe să fie reală.

II

Ah, crepusculul, căderea nopții, luminile ce se aprind în marile oraşe
Şi mâna misterului care acoperă toată această harababură,
Şi lehamitea noastră de toate astea, ce ne roade pe dinlăuntru
Cu senzația exactă şi precisă şi activă a Vieții!
Fiecare stradă e un canal într-o Veneție de plictisuri,
Şi cât mister în adâncul unanim al străzilor,
Al străzilor la căderea nopții, o, Cesário Verde, o, Maestre,
Care ai scris *Sentimentul unui occidental*!

Ce neliniște profundă, ce puternică dorință de altceva,
De lucruri ce nu sunt nici țări, nici clipe, nici vieți,
Ce dorință, poate de alte stări sufleteşti
Adulmecă în interior clipa lentă şi-ndepărtată!

O oroare somnambulă în mijlocul luminilor ce se aprind,
O teamă lichidă şi tandră, rezemându-se la toate colțurile
Ca un cerşetor de senzații imposibile
Care nu ştie cine ar putea să i le ofere...

Când voi muri,
Când voi lua-o, lipsit de noblețe, ca toată lumea,
Pe acel drum pe care nu-l poți concepe nici cel puțin ca idee,
Prin acea uşă în pragul căreia, de-am putea să ne închinăm, nu ne-am închina,
Spre acel port pe care nu-l cunoaşte căpitanul Navei,
Să se întâmple la această oră geamănă cu plictiseala mea din trecut,
La această oră mistică şi spirituală şi străveche,
La această oră în care, probabil, există mult mai mult timp decât pare,
Şi în care Platon a văzut în vis ideea de Dumnezeu
Sculptând corp şi existență clar plauzibile
În interiorul gândirii sale exteriorizate ca o câmpie.

Aceasta să-mi fie deci ora de înmormântare,
Oră în care nu ştiu cum să trăiesc,
În care nu ştiu ce senzații să încerc sau să mă prefac că le încerc,
În această oră a cărei milă e torturantă şi excesivă,
Ale cărei umbre vin din alte lucruri decât lucrurile
Şi a cărei trecere nu atinge cu vreun veşmânt pământul Vieții Sensibile
Nici nu lasă dâra vreunui parfum pe drumurile Privirii.

Împreunează-ți palmele pe genunchi, o, prietena mea pe care n-o am
şi nici nu vreau s-o am,

Împreunează-ți palmele pe genunchi şi priveşte-mă în tăcere
La această oră în care nu pot vedea că tu mă priveşti,
Priveşte-mă în tăcere şi în secret şi întreabă-te pe tine –
Tu care mă cunoşti – cine sunt eu...

30.06.1914

ODĂ MARITIMĂ

Pentru Santa Rita Pintor

Singur, pe cheiul pustiu, în această dimineață de Vară,
Privesc dincolo de linia unde fluviul întâlneşte oceanul, spre Indefinit,
Privesc şi mă bucur să văd,
Mic, negru şi cât se poate de clar, un pachebot intrând.
Apare din depărtare, concret şi clasic în felul său.
Îşi risipeşte mult în urmă fuioarele vagi de fum.
Avansează încet, dimineața intră odată cu el, iar pe fluviu,
Ici şi colo, se trezeşte viața maritimă,
Sunt înălțate velele, remocherele taie apa,
Se zăresc mici ambarcațiuni ieşind dindărătul navelor ancorate-n port.
Adie o briză uşoară.
Dar inima mea le însoțeşte pe cele ce se văd mai puțin,
Însoțeşte în înaintarea lui pachebotul,
Fiindcă el însoțeşte Distanța, şi Dimineața,
Cu înțelesul maritim al Orei acesteia,
Cu dureroasa mângâiere ce urcă în mine ca o lehamite,
Ca un început de rău de mare, doar că în spirit.

Privesc pachebotul în zare, cu o mare independență a sufletului,
În lăuntrul meu o elice începe să se rotească, lent.

Pacheboturile ce-şi fac apariția dis-de-dimineață la orizont
Târăsc prin fața ochilor mei
Misterul vesel şi trist al sosirilor şi plecărilor.
Duc cu ele amintirea unor cheiuri îndepărtate şi-a altor clipe
Ce sunt alte feluri de a fi ale aceleiaşi omeniri de prin alte porturi.
Orice abordaj, orice largaj de parâme
Este – simt acest lucru în mine aşa cum îmi simt sângele –

În mod inconştient simbolic, ceva teribil,
Amenințând cu semnificații metafizice
Ce-l perturbă în mine pe insul care-am fost eu...

Ah, orice chei este un dor de piatră!
Iar atunci când nava se desparte de chei
Şi deodată se vede că se cască un gol
Între navă şi țărm,
Mă invadează, nu ştiu cum, o nelinişte nouă,
O pâclă de sentimente de tristețe
Ce străluceşte în soarele de pe pajiştile angoasei mele
Precum cea dintâi fereastră în care se reped zorii zilei,
Şi mă înfăşoară ca amintirea unei alte persoane
Care ar putea fi, în mod misterios, amintirea mea.

Ah, cine ştie, cine să poată şti
De nu cumva sunt eu cel deja plecat, altădată, precedându-mă eu pe mine,
De pe un chei; de nu cumva am părăsit deja, ca o navă în soarele
Oblic al dimineții,
Un alt fel de port?
Cine ştie dacă, înainte de această oră a
Lumii exterioare prin care o văd strălucind
Dinaintea ochilor mei,
Nu am lăsat uriaşul chei plin de puțină lume,
Dintr-un mare oraş semi-adormit,
O enormă cetate comercială, dezvoltată, apoplectică,
În măsura în care aşa ceva ar putea fi posibil dincolo de Spațiu şi Timp?

Un chei, da, un chei oarecum material,
Real, vizibil în chip de chei, un adevărat chei,
Cheiul Absolut după al cărui model imitat în mod inconştient,
Evocat în mod insensibil,
Ne construim noi oamenii
Cheiurile din porturile noastre,
Cheiurile noastre de piatră actuală țărmurind o adevărată apă,

Care odată construite se dovedesc a fi
Lucruri-Reale, Spirite-Lucruri, Entități de Piatră-Suflet,
În unele dintre clipele noastre de sentiment-rădăcină
Când în lumea exterioară e ca şi cum s-ar deschide o uşă
Îndărătul căreia, fără să se modifice nimic,
Totul arată a fi diferit.

Ah, Marele Chei de la care plecăm pe Nave-Națiuni!
Marele Chei Anterior, etern şi divin!
Din ce port anume? Pe ce ape? Şi de ce mă gândesc eu la el?
Marele Chei semănând cu atâtea altele, însă Unic.
Dis-de-dimineață zumzăind ca şi ele de murmurul tăcerii,
Explodând în zori odată cu huruitul macaralelor
Şi cu sosirea trenurilor de marfă
În pâcla neagră, întâmplătoare, şi totuşi aeriană
A fumului țâşnit din coşurile uzinelor de prin preajmă
Şi care înnegresc caldarâmul întunecat întinzând o lucitoare funingine
Ca umbra unui nor alunecând peste o apă sumbră.

Ah, ce esențialitate de mister şi de simțuri
Încremenită într-un divin extaz-revelație
În ceasuri de culoarea tăcerilor şi angoaselor
Nefiind decât puntea dintre un chei oarecare şi Cheiul!

Chei reflectându-se-ntunecat în ape adormite,
Clipoceală în coasta navelor,
O, suflet instabil şi rătăcitor al celor care se-mbarcă,
Al oamenilor simbolici şi trecători de care nu se leagă nimic durabil,
Fiindcă atunci când nava revine în port
La bordul ei este totdeauna ceva schimbat!

O, continue evadări, plecări, beție a Diversității!
Suflet etern al navigărilor şi navigatorilor!

Coca vaporului oglindindu-se-n ape leneşe,
Când nava începe să iasă din port!
A pluti ca un suflet al vieții, a pleca pe mare ca o voce,
A trăi clipa tremurând deasupra unor ape eterne.
A te trezi în zile mai directe decât cele ale Europei,
A zări pe singurătatea mării porturi misterioase,
A depăşi promontorii îndepărtate spre a vedea brusc vaste privelişti
Întinse pe nenumărate versante uluitoare...

Ah, îndepărtatele plaje, cheiurile văzute de la distanță,
Iar apoi plajele apropiindu-se, cheiurile zărite de mai aproape.
Misterul ficărei plecări şi al fiecărei sosiri,
Dureroasa instabilitate şi neputința de a-nțelege
Acest univers imposibil
Cu fiece oră maritimă simțit tot mai intens pe propria-ți piele!
Absurdul suspin pe care sufletele noastre îl răspândesc
Pe întinderea feluritelor mări cu insule ce mijesc în zare,
Peste insule ce-s departe de coasta lăsată în urmă,
Peste ivirea înceată a porturilor, cu case şi oameni,
Întâmpinând nava ce se apropie.

Ah, prospețimea dimineților la sosire,
Şi paloarea dimineților la plecare.
Când toate măruntaiele noastre se crispează
Iar o vagă senzație soră cu spaima
– Spaima ancestrală de a se îndepărta şi pleca,
Misterioasa teamă ancestrală la orice Sosire şi la tot ce e Nou –
Ne zbârceşte pielea şi ne ameţeşte,
Iar atunci trupul nostru neliniştit simte,
Ca şi cum ar fi vorba de sufletul nostru,
O inexplicabilă poftă de a putea să simți altfel toate astea:
Un dor de ceva neprecizat,
O perturbare de sentimente avute pentru o vagă patrie?

Pentru un oarecare țărm? o navă? un chei?
Până se îmbolnăveşte în noi gândirea,
Şi ne trezim cu un mare vid lăuntric rămas în noi,
Un fel gol de a te simți sătul de minute maritime,
Şi o vagă neliniște care ar putea fi durere sau plictiseală
Dacă ea ar şti cum să fie...

Dimineața de vară este, totuşi, destul de răcoroasă.
Încă mai persistă o uşoară amorțeală nocturnă în aerul agitat.
În lăuntrul meu elicea începe să se învârtească ceva mai repede.
Pachebotul continuă să intre, nu pentru că îl zăresc eu apropiindu-se
De la distanța excesivă la care se află,
Ci fiindcă trebuie neîndoielnic să intre.

În imaginația mea, el se află deja aproape şi vizibil
Cu toată întinderea liniilor şi a hublourilor sale.
Şi tremură toate-n mine, toată carnea mea, toată pielea,
Din pricina acelei ființe care nu soseşte niciodată cu nici o navă,
Dar pe care am venit eu azi s-o aştept pe chei, dintr-o pornire indirectă.

Navele ce se îndreaptă spre noi după ce au depăşit linia oceanului,
Navele ce ies din porturi,
Navele ce plutesc departe –
(Să presupunem că le-am zări de pe o plajă pustie) –
Toate aceste nave aproape abstracte-n înfățişarea lor,
Mă emoționează de parcă ar fi cu totul altceva,
Şi nu doar simple nave ce vin sau pleacă.

Iar navele văzute de aproape, chiar de nu te îmbarci pe ele,
Văzute de jos, din bărci, înalte ziduri de tablă,
Văzute în măruntaiele lor, prin cabine, săli şi oficii,
Privindu-le de aproape catargele, ce se subțiază spre cer,
Atingându-le parâmele-n trecere, coborând pe scările lor incomode
Şi mirosindu-le râncedul amestec metalic şi maritim –

Navele văzute de-aproape sunt altceva şi acelaşi lucru,
Îți provoacă acelaşi dor şi aceeaşi nelinişte deşi altcumva.

Toată viața maritimă! totul în viața maritimă!
Se insinuează în sângele meu această fină seducție
Iar eu croiesc la nesfârşit planuri de călătorie.
Ah! liniile țărmurilor îndepărtate, teşite de orizont!
Ah, capurile, insulele, plajele nisipoase!
Singurătățile maritime, precum uneori în Pacific
Unde, nu ştiu prin ce sugestie dobândită în timpul şcolii,
Simți apăsându-te pe nervi faptul că el este cel mai mare dintre oceane
Iar lumea şi savoarea lucrurilor locuind în noi devin un pustiu!
Întinderea mai umană, mai fragmentată a Atlanticului!
Indianul, cel mai misterios dintre toate!
Mediterana, dulce, lipsită de mister, clasică, o mare făcută să țărmurească
Esplanadele contemplate de albe statui în grădinile de pe coastă!
Toate mările, toate strâmtorile, toate golfurile şi golfulețele,
Aş vrea să le strâng la piept, să le simt aproape şi-apoi să mor!

Iar voi, o, lucruri navale, vechile mele jucării de vis!
Alcătuiți-mi undeva în afara mea viața interioară!
Chile, catarge şi vele, roți de cârmă, cordaje,
Coşuri cu aburi, elice, gabii, fanioane,
Cârme, chepenguri, cazane, colectoare, valve;
Cădeți, claie peste grămadă în mine, de-a valma,
De parcă ar fi confuzul conținut al unui sertar scăpat pe jos!
Fiți voi tezaurul febrilei mele zgârcenii,
Fiți fructele arborelui imaginației mele,
Temă a cântecelor mele, sânge din venele inteligenței mele,
Fiți voi legătura ce mă uneşte-n exterior cu estetica,
Aprovizionați-mă cu metafore, imagini, literatură,
Fiindcă de-adevăratelea, pe bune, literalmente,
Senzațiile mele sunt o barcă întoarsă cu chila în sus,
Iar imaginația mea, o ancoră scufundată pe jumătate,

Iar poftele după care tânjesc sunt o vâslă ruptă,
Şi țesătura nervilor mei un năvod întins la uscat pe plajă!

Întâmplător se aude pe fluviu o sirenă, una singură.
Şi iată că începe să tremure tot pământul psihismului meu.
Iar elicea din lăuntrul meu din nou accelerează.

Ah, pacheboturile, călătoriile, şi maritimul domiciliu necunoscut
Al Matelotului cutare, bine cunoscut de toți!
Ah, gloria de a şti că cineva din cercul nostru de cunoştințe
A murit înecat nu departe de o insulă din Pacific!
Iar noi cei care-l cunoşteam vom povesti tuturor cele întâmplate,
Cu un legitim orgoliu, cu o invizibilă încredere
În faptul că totul are un înțeles mai frumos şi mai cuprinzător
Decât simpla întâmplare că a dispărut nava pe care el se afla
Iar el s-a înecat pentru că apa i-a intrat în plămâni!

Ah, pacheboturile, navele de transportat cărbuni, vasele cu pânze!
Se răresc tot mai mult – vai de mine! – vasele cu pânze pe mări!
Iar eu, care iubesc civilizația modernă, eu care maşinile le sărut cu sufletul,
Eu, inginerul, eu, civilizatul, eu, cel şcolit în străinătate,
Mie mi-ar plăcea din nou să am în raza privirii doar veliere şi corăbii de lemn,
Şi să nu cunosc altă viață maritimă decât vechea viață petrecută pe mări!
Fiindcă vechile mări sunt Distanța Absolută,
Pura Depărtare, liberă de apăsarea Actualității...
Ah, şi cât de viu toate acestea întrețin amintirea unei vieți mai bune,
Aceste mări mult mai vaste, fiindcă se naviga mult mai lent,
Aceste mări, misterioase, fiindcă se ştiau mai puține despre ele.
De departe orice vapor e ca o navă cu pânze văzută de-aproape,
Orice navă văzută acum departe e o navă a trecutului văzută foarte de-aproape.
Toți invizibilii marinari aflați la bordul navelor de pe orizont
Sunt marinarii vizibili de pe vremea vechilor corăbii,
Din vremea înceată a pânzelor şi a navigațiilor primejdioase,
Din epoca lemnului şi a velelor şi a călătoriilor ce durau luni la rând.

Încetul cu-ncetul mă cuprinde delirul lucrurilor maritime,
Pătrunde fizic în mine cheiul cu atmosfera lui,
Forfota de pe Tejo îmi copleşeşte simțurile,
Încep să visez, mă las pătruns de reveria apelor,
Curelele de transmisie încep să se cupleze temeinic la sufletul meu
Iar accelerația elicei mă scutură tot mai zdravăn.

Aud chemarea apelor,
Aud chemarea mărilor.
Aud, ca pe o voce corporală, chemarea largului,
Aud cum mă cheamă toate epocile maritime simțite-n trecut.

Iar tu, marinar englez, prietene Jim Barns, tu ai fost
Cel care m-a-nvățat acest foarte vechi strigăt, englezesc,
Ce rezumă atât de veninos
În suflete complexe cum este şi al meu
Chemarea nedesluşită a apelor,
Acel glas inedit şi implicit țâşnind din toate cele ce țin de mare,
Din naufragii, din călătorii îndepărtate, din traversări riscante.
Acest strigăt al tău englezesc devenit universal în sângele meu,
Nici țipăt, nici ceva aducând a formă sau voce umană,
Strigătul înfricoşător dând impresia că răsună
Din adâncul unei peşteri căreia cerul îi este boltă
Şi că povesteşte toate cumplitele fapte
Ce se pot întâmpla Departe, pe Mare, în Noapte...
(De fiecare dată te prefăceai că strigai după o goeletă,
Urlai făcându-ți palmele pâlnie de-o parte şi de alta a gurii,
Închipuind o portavoce cu palmele tale tăbăcite şi negricioase:

Aho-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o – yyyy...
Schooner[1] aho-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o – yyy ...)

1 Goeletă, în engleză, în original.

Acum te aud de aici, ceva nedesluşit mă înviorează.
Vântul freamătă uşor. Dimineață târzie. Arşița începe să se încingă.
Îmi simt obrajii împurpurându-se.
Ochii mei treji se dilată.
Se trezeşte în mine extazul, sporeşte, îşi ia avânt,
Şi, cu un murmur orb de răscoală, începe să se învârtă
Tot mai repede elicea din mine.

O, impetuoasă chemare
În a cărei arşiță, în a cărei furie clocotesc
Într-o unitate explozivă toate neliniştile mele,
Dându-le ghes şi plictiselilor mele, care devin mai dinamice!
Chemare a unei trecute iubiri apărută
În sângele meu, nu ştiu dincotro, revenind
Şi încă mai având putere să mă atragă, să mă smucească,
Mai având forța să mă facă să urăsc viața asta
Pe care o duc situat între impenetrabilitatea fizică şi cea psihică
A oamenilor reali cu care trăiesc!

Ah, oricum şi oriunde, numai să plec odată!
Să ies în larg, pe valuri, pe mare, printre toate primejdiile,
Să plec Departe, spre Dincolo, spre Distanța Abstractă.
Indefinit, în nopțile misterioase şi adânci,
Purtat, ca praful, de vânturi, de vijelii!
Numai să plec, să plec, să plec, să plec odată!

Fiece strop din sângele meu e furios că îi lipsesc aripile!
Trupul meu țâşneşte înainte!
Debordez prin imaginația mea în nenumărate torente!
Mă dezlănțui, mă reped, mă rostogolesc!...
Neliniştea mea explodează în spume,
Iar carnea mea e ca valurile succesive izbite de stânci!

E destul să mă gândesc – mânie teribilă! la toate astea – o, furie!
Să mă gândesc în strâmtorarea vieții mele pline de spaime,

Că brusc, tremurând, din afara orbitei,
Cu o vicioasă oscilație, amplă şi violentă
Din elicea vie a imaginației mele,
Țâşneşte, din mine, vertiginos, răcnind, țiuind,
Sumbrul şi sadicul rut al stridentei vieți maritime.

Hei, mateloți, gabieri! Hei, piloți, oameni din echipaj!
Navigatori, marinari, timonieri, aventurieri!
Hei, căpitani de nave, bărbați la cârmă sau pe catarge!
Bărbați care dormiți în cabine nenorocite!
Oameni care dormiți cu Primejdia ce vă pândeşte prin hublouri!
Bărbați care dormiți cu moartea făcută pernă sub cap!
Bărbați care aveți dunete şi punți de pe care să scrutați
Imensitatea imensă a mării imense!
Hei, manipulanți ai macaralelor de încărcare!
Hei, voi cei care strângeți velele, fochişti, slugi la tot felul de corvezi!
Bărbați care stivuiți baloturile în cală!
Bărbați care înfăşurați cablurile pe punte!
Bărbați care lustruiți metalul chepengurilor!
Bărbați de la cârmă, de la maşini, de pe catarge!
Eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh!
Oameni cu şepci de paie! Oameni cu flanele tricotate!
Oameni cu ancore şi steguleţe încrucişate brodate pe piept!
Oameni tatuați! oameni cu pipă! oameni sprijiniți de bastingaj!
Oameni tuciurii de prea mult stat în soare, tăbăciți de atâtea ploi,
Cu ochii spălăciți de atâta imensitate ce se întinde dinaintea voastră,
Cu o expresie de îndrăzneală pe chip de atâtea vânturi bătând din față!
Eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh!
Bărbați care ați văzut Patagonia!
Bărbați care ați trecut prin Australia!
Care v-ați umplut privirile cu tărâmuri ce nicicând nu vor fi de mine văzute!
Care ați debarcat pe pământuri unde eu nu voi ajunge nicicând!
Care ați cumpărat mărfuri grosolane în colonii de la marginea pustiurilor!
Şi le-ați făcut pe toate astea ca şi cum ar fi fost o nimica toată,

Ca şi cum ar fi fost ceva firesc,
Ca şi cum tocmai aşa ar fi viaţa
Şi ca şi cum nici măcar nu ar trebui împlinit un destin!
Eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh!
Bărbaţi ai mării de-acum! bărbaţi ai mării de-odinioară!
Comisari de bord! Sclavi la galere! Luptători la Lepanto!
Piraţi pe timpul Romei! Navigatori ai Greciei!
Fenicieni! Cartaginezi! Portughezi porniţi din Sagres[1]
Spre aventura indefinită, spre Marea Absolută, să realizaţi Imposibilul!

Eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh!
Bărbaţi care aţi înfipt în pământ stele votive şi aţi botezat promontorii!
Bărbaţi care aţi negociat pentru prima dată cu negrii!
Care pentru prima dată aţi vândut sclavii în noile teritorii!
Care le-aţi făcut pe negresele uluite să cunoască cel dintâi spasm european!
Care, de pe colinele ce explodau de atâta vegetaţie verde,
Aţi adus aurul, colierele, lemnul bine mirositor şi săgeţile!
Bărbaţi care aţi pustiit liniştitele sate africane,
Care cu bubuitul puştilor voastre aţi pus pe fugă aceste rase,
Care aţi ucis, furat, torturat, câştigat
Premiile Noutăţii rezervate celor care, cu capul în piept,
Îndrăznesc să înfrunte misterul noilor mări! Eh-eh-eh-eh-eh!
Vouă tuturor ca unuia singur, vouă tuturor în voi toţi ca unul singur,
Vouă tuturor amestecaţi, încrucişaţi între voi,
Vouă tuturor, sângeroşi, violenţi, urâţi, temuţi, sacralizaţi,
Vă adresez salutul meu, vă salut, vă salut!
Eh-eh-eh-eh-eh! Eh-eh-eh-eh-eh! Eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh!
Eh lahô-lahô laHO-lahá-á-á-à-à!

Vreau să plec cu voi, vreau să plec cu voi,
Cu fiecare dintre voi toţi deodată,

1 Port sudic portughez de unde a început expansiunea maritimă lusitană în timpul lui Don Henrique (1394-1460).

Peste tot pe unde ați fost voi!
Vreau să înfrunt fățiș primejdiile voastre,
Să simt pe obrazul meu vânturile care au brăzdat chipul vostru,
Mărilor pe care buzele voastre le-au sărutat, să le scuip sarea înapoi,
Să vă uşurez munca cu brațele mele, să împart cu voi furtunile voastre,
Şi să ajung odată cu voi, în sfârşit, în porturi extraordinare!
Să fug odată cu voi de civilizație!
Să pierd împreună cu voi orice noțiune de morală!
Să simt cum în larg umanitatea mea se transformă!
Să beau cot la cot cu voi în mările sudului
Noi blestemății, noi rebeliuni ale sufletului,
Noi focuri centrale din spiritul meu vulcanic!
Să plec odată cu voi, să scap de mine – ah, şterge-o de-aici! –
De costumul meu civilizat, de manierele mele delicate,
De spaima mea înnăscută că s-ar putea să ajung în temniță,
De viața mea paşnică,
De viața mea aşezată, statică, bine reglată şi corectată!

Pe mare, pe mare, pe mare, pe mare,
Ah, să-mi arunc în mare, să-mi dau vânturilor, valurilor,
Viața!
Să degust spuma sărată a vânturilor
În cerul gurii mele dornic de mari călătorii.
Să-mi biciuiesc cu apă sărată carnea aventurii,
Să las să pătrundă frigurile oceanice în oasele existenței mele,
Să fie biciuit, ciopârțit, tăbăcit de vânturi, de spume şi sori
Eul meu ciclonic şi atlantic,
Şi fie să devină nervii mei, întinşi precum sarturile,
O liră în mâinile vântului!

Da, da, da... Crucificați-mă în navigări,
Iar umerii mei să poarte cu bucurie această cruce!
Legați-mă strâns de călătorii ca de stâlpul infamiei,

Iar senzația țintuirii de stâlp să mă pătrundă până în şira spinării,
Să ajung s-o simt într-un amplu spasm pasiv!
Faceți ce vreți cu mine, numai să se petreacă pe mare,
Pe punți de navă, în zgomotul valurilor,
Sfâşiați-mă, ucideți-mă, faceți-mă bucăți!
Tot ce-mi doresc e să iau cu mine în Moarte
Un suflet din care să se reverse Marea.
Beat turtă de atâtea lucruri maritime,
De mateloți ca şi de ancore, de odgoane,
De coaste îndepărtate ca şi de mugetul vânturilor,
Beat de Depărtări şi de Cheiuri, şi deopotrivă de naufragii
Şi de calmul negoț,
De catarge şi valuri,
Da, să iau în Moarte, cu durere şi voluptate,
Un trup năpădit de lipitori care-l sug şi îl sug,
Stranii, verzi, absurde lipitori marine!

Faceți din venele mele greemente!
Parâme din muşchii mei!
Sfâşiați-mi pielea, țintuiți-o pe chilă.
Să ajung să simt durerea cuielor, să o simt continuu!
Faceți din inima mea o flamură de amiral
Cum se întâmpla pe vechile nave în ceasul bătăliei!
Călcați în picioare ochii mei smulşi aruncați pe punte!
Zdrobiți-mi oasele izbindu-mă de parapet!
Biciuiți-mă legat de catarg, biciuiți-mă!
În toate vânturile de pe toate longitudinile şi latitudinile
Împrăştiați-mi departe sângele peste ape înfuriate
Ce năvălesc pe punte şi mătură nava dintr-o parte în alta
În convulsiile sălbatice ale furtunilor!

Să te opui vântului cu îndrăzneala pe care o au velele!
Să devii şuieratul vânturilor cum li se întâmplă înaltelor gabii!

Să fii o chitară veche pe care răsună Fado-ul mărilor primejdioase,
Cântec pe care navigatorii să-l audă, dar să nu-l îngâne!

Marinarii care s-au revoltat
L-au spânzurat pe căpitan de-un catarg.
Pe un altul l-au debarcat într-o insulă pustie.
Marooned![1]
Soarele de la tropice a aţâţat febra străvechii piraterii
În venele mele exacerbate.
Vânturile din Patagonia mi-au tatuat imaginaţia
Cu imagini tragice şi obscene.
Foc, foc, foc în lăuntrul meu!
Sânge! Sânge! Sânge! Sânge!
Tot creierul îmi explodează!
Lumea mea lăuntrică se sparge în ţăndări roşii!
Venele îmi trosnesc odată cu pârâitul cablurilor!
Răbufneşte din mine feroce, vorace,
Cântecul Marelui Pirat,
Moartea răcnită a Marelui Pirat care cântă
Înfiorându-i de groază până şi pe ciracii lui.
Muribund pe pupă, răcnind şi cântând:

Fifteen men on the Dead Man's Chest.
Yo-ho ho and a bottle of rum![2]

Iar apoi răcneşte, voce ireală bubuind în aer:

Darby M'Graw-aw-aw-aw-aw!
Darby M'Graw-aw-aw-aw-aw-aw-aw-aw!
Fetch a-a-aft the ru-u-u-u-u-u-u-u-u-um, Darby![3]

---

1 Matelot părăsit pe o insulă sau pe un ţărm, în engleză, în original.

2 „Cinş'pe oameni pe pieptul Omului Mort / Yo-ho ho şi o sticlă de rom", în engleză, în original.

3 „Darby M'Graw / Cară-te după rom", în engleză, în original.

Ehei, ce viață! uite aşa era viața, ehei!
Eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh!
Eh-lahô-lahô la HO-lahá-á-á-à-à!
Eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh!

Chile sfărâmate, nave scufundate, sânge pe-ntinsul mărilor!
Punți inundate de sânge, fragmente de trupuri!
Degete tăiate pe parapete!
Peste tot împrăştiate capete de copii!
Oameni cu ochii ieşiți din orbite, țipând, urlând!
Eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh!
Eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh!
Mă înfofolesc în toate astea ca într-o mantie pe vreme friguroasă!
Mă frec de toate ca o pisică în călduri de marginea unui zid!
Răcnesc spre toate acestea ca un leu înfometat!
Mă năpustesc spre toate acestea ca un taur nebun!
Îmi înfig unghiile, îmi smulg ghearele, sângerez din gingii!
Eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh!

Brusc îmi explodează-n urechi
Ca o trâmbiță nu departe aflată,
Vechiul strigăt, acum şi mai furios, metalic,
Adulmecând prada întrezărită,
Goeleta ce va fi capturată:

Ahó-ó-ó-ó-ó-ó-ó-ó-ó-ó-ó—yyy...
Schooner Ahó-ó-ó-ó-ó-ó-ó-ó-ó-ó-ó—yyy...

Lumea toată pentru mine nu mai există! Ard incandescent!
Răcnesc de mânie în timpul abordajului!
Pirat-şef! Cezar-Pirat!
Jefuiesc, ucid, distrug, jupuiesc!

Simt doar marea, prada, jaful!
Simt numai cum îmi bat, îmi zvâcnesc
Venele de la tâmple!
Din senzațiile absorbite de ochii mei curge doar sânge fierbinte!
Eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh!

Ah voi piraţi, voi piraţi, voi piraţi!
Iubiți-mă şi urâți-mă, voi piraţi!
Amestecați-mă cu voi, piraților!

Furia şi cruzimea voastră, cum mai vorbesc ele sângelui dintr-un trup
De femeie pe care am avut-o cândva şi din care numai împerecherea mai dăinuie!

Aş vrea să fiu bestia reprezentativă pentru toate gesturile voastre,
O bestie ce şi-ar înfige colții în parapete, în chile
Şi ar muşca din catarge, ar bea sânge, ar bea smoala punților,
Ar sfâşia cu dinții vele, vâsle, cordaje, scripeți,
Şarpe al mării feminin şi monstruos ghiftuindu-se de crime!

E o simfonie de senzații incompatibile şi asemănătoare,
O orchestrare în sângele meu din tumultul crimelor,
De bubuitoare spasme cu orgii de sânge pe mări,
Furibunde, ca o vijelie de febră în spirit,
Un nor de pulbere fierbinte îmi întunecă luciditatea
Şi nu mă lasă să văd sau să visez la toate acestea decât cu pielea şi venele!

Piraţii, pirateria, navele, ora,
Acea oră maritimă în care se dă asaltul asupra prăzii,
Iar spaima celor capturați devine nebunie – ora
Cu ale ei crime, terori, nave, oameni, mare, cer, nori,
Briză, latitudine, longitudine, forfote,
Aş dori ca întregul ei Tot să fie trupul meu în întregul lui Tot, suferind,

Să fie trupul şi sângele meu şi să-mi alcătuiască întreaga ființă incendiată,
Să-mi înflorească asemeni unei răni ce îți dă mâncărimi pe carnea ireală
a sufletului!

Ah, a fi totul în crime! A fi toate elementele ce alcătuiesc
Asaltul asupra corăbiilor, măcelurile şi violurile!
A fi tot ceea ce se întâmplă la locul jafului!
A fi tot ceea ce s-a trăit sau s-a zăcut pe locul tragediilor însângerate!
A fi piratul-rezumat din toată pirateria ajunsă la apogeu,
Şi victima-sinteză, însă în carne şi oase, a tuturor piraților din această lume!
A fi în trupul meu pasiv femeia-alcătuită-din-toate-femeile
Care au fost violate, omorâte, rănite, răpite de pirați!
A fi în ființa mea subjugată femela pe care şi-o iau ei cu forța!
Şi a simți toate astea – toate aceste lucruri deodată – pe şira spinării!

O, păroşii mei grosolani eroi ai aventurii şi ai crimei!
Fiarele mele maritime, soți ai imaginației mele!
Amanți de ocazie din senzațiile mele oblice!
Mi-ar plăcea să fiu eu Aceea care v-ar aştepta prin porturi,
Pe voi, odioşi iubiți în somn fiindcă vă curge în vene sânge de pirat!
Fiindcă împreună cu voi, dar numai în spirit, ea s-ar arunca
Asupra cadavrelor nude ale victimelor pe care le faceți voi pe mări!
Fiindcă ea ar însoți crimele voastre, iar în orgia oceanică,
Ar dansa spiritul ei de vrăjitoare, invizibil, dând târcoale gesturilor,
Trupurilor voastre, cuțitelor, mâinilor voastre sugrumătoare!
Iar pe țărm, aşteptând întoarcerea voastră, dacă aşa ceva se va întâmpla,
Ea ar bea din mugetele iubirii voastre vastul,
Sinistrul şi negurosul parfum al victoriilor voastre,
Iar din spasmele voastre ar şuiera un sabat galben şi roşu!

Carnea sfâşiată, vintrele despicate, sângele curgând!
Acum, în apogeul precis al momentului când visez la ceea ce voi ați face,
Mă pierd cu totul, nu vă mai aparțin, eu devin voi,

Feminitatea mea care vă însoțește constă în a fi eu sufletul vostru!
Înseamnă că eu exist în interiorul ferocității voastre, când recurgeți la ea!
Înseamnă că sorb din interior conștiința voastră despre senzațiile voastre
Atunci când mânjiți cu sânge vastele mări,
Când uneori vi se întâmplă să aruncați rechinilor
Trupurile încă vii ale celor răniți, carnea roz a copiilor,
Şi le târâți pe mame la bastingaj ca să vadă ce li se-ntâmplă!

Să fiu cu voi la măceluri, la pradă!
Să orchestrez împreună cu voi simfonia jafului!
Ah, nu ştiu cât, nu ştiu ce parte din voi aş prefera să fiu!
Şi nu doar să fiu femeia voastră, femeile voastre, victimele voastre,
Să vă servesc de victime – bărbați, femei, copii, nave –,
Nu să fiu doar ora şi navele şi valurile,
Nu să fiu doar sufletele voastre, trupurile, mânia, posesia,
Nu să fiu doar în mod concret actul vostru abstract de orgie,
Nu aş vrea să fiu doar toate acestea – ci mult mai mult: Dumnezeul vostru!
Ar trebui să fiu Dumnezeu, Dumnezeul unui cult pe dos,
Un Dumnezeu monstruos şi satanic, de un panteism sângeros,
Să pot exprima toată amploarea furiei mele imaginative,
Şi să nu reuşesc niciciodată să-mi epuizez dorința de identificare
Cu fiecare fragment, cu totul, şi cu mai-mult-decât-totul din victoriile voastre!

Ah, torturați-mă ca să mă lecuiți!
Carnea mea – faceți din ea aerul tăiat de săbiile voastre
Înainte ca ele să se abată peste capete şi spinări!
Venele mele să fie hainele pe care le străpung cuțitele!
Imaginația mea, trupul femeilor violate de voi!
Inteligența mea, puntea navei pe care voi stați în picioare şi ucideți!
Toată viața mea, cu tot ceea ce are ea nervos, isteric, absurd,
Să fie marele organism în care fiecare act de piraterie comis
Să devină o celulă conştientă – iar eu să fiu tot un clocot
Ca o imensă putrefacție ce dă peste margini, să devin toate astea!
Într-o viteză bezmetică, înspăimântătoare,

Maşina de febră a viziunilor mele dezlănțuite
Se roteşte în vreme ce conştiința-mea-volan
Se profilează ca un cerc de ceață şuierând prin văzduh.

Fifteen men on the Dead Man's Chest.
Yo-ho ho and a bottle of rum!

Eh-lahô-lahô-laHO—-láhá-á-ááá—àà̀à...

Ah, sălbăticia acestei sălbăticii! De tot căcatul e orice viață
Ce seamănă cu viața noastră, şi care nu are nimic de-a face cu toate astea!
Iar eu mi-s inginer, obligat să fiu practic, sensibil la toate,
Imobil, în comparație cu voi, chiar şi atunci când păşesc,
Inert, chiar şi când mă agit; slab, chiar şi când mă impun;
Static, strivit, un disident laş al Gloriei voastre,
Al uriaşei voastre dinamici stridente, fierbinți şi sângeroase!

Phhhh! să nu mă pot eu comporta pe măsura delirului meu!
Phhhh! să continui să mă agăț de poala civilizației!
Să continui să port în spate această *douceur des moeurs*[1], ca pe un balot de dantele!
Hamali – noi cu toții – ducând în cârcă umanitarismul modern!
Nişte imbecili ftizici, neurastenici, limfatici,
Lipsiți de curajul, de violența şi de îndrăzneala de a fi bărbați,
Cu suflet de găină legată de un picior!

Ah, piratii! piratii!
Pofta de nelegiuiri combinată cu ferocitatea,
Pofta de lucruri absolut crude şi abominabile
Care ne macină ca un soi de rut abstract trupurile noastre slăbănoage,
Nervii noştri feminini şi delicați,
Şi care injectează imense febre nebune în privirile noastre goale!

Obligați-mă să îngenunchez dinaintea voastră!
Bateți-mă, umiliți-mă!

1 Cu sensul „obiceiuri civilizate", în franceză, în original.

Faceți din mine sclavul şi obiectul batjocurii voastre!
Şi fie să nu se dezlipească niciodată de mine disprețul vostru
Față de mine, o, stăpânii mei, stăpânilor!

Ah, să fii totdeauna glorios de partea celor supuşi
În evenimentele sângeroase şi în senzualitățile excesive!
Prăbuşiți-vă peste mine, ca nişte ziduri greoaie,
O, barbari ai mărilor antice!
Sfâşiați-mă şi răniți-mă!
Dinspre răsăritul spre apusul trupului meu
Brăzdați-mi carnea la sânge!
Sărutați cu săbii, cu bice şi cu mânie
Vesela teroare carnală de a vă aparține,
Setea mea masochistă de a mă preda furiei voastre,
Obiect inert simțind pe viu omnivora voastră cruzime!
Dominatori, stăpâni, împărați, comisionari
Ah, torturați-mă,
Deşirați-mă şi spintecați-mă!
Ciopârțit în bucăți conştiente,
Aruncați-mă pe punțile navelor,
Împrăştiați-mă pe apele mărilor, abandonați-mă
Pe avidele plaje ale insulelor!

Faceți-mă să suport tot misticismul pe care vi-l port!
Cizelați pînă la sânge sufletul meu,
Hăcuiți-l şi ciopârțiți-l!
O, voi care tatuați imaginația mea corporală!
O, dragi jupuitori ai supunerii mele carnale!
Supuneți-mă cum ai ucide un câine cu lovituri de picior!
Faceți din mine fântâna disprețului vostru suveran!

Faceți din mine suma victimelor voastre!
Aşa cum Cristos a suferit pentru toți oamenii, vreau să sufăr
Pentru toate victimele care au încăput pe mâinile voastre,

Prin bătătoritele voastre mâini, sângeroase, retezate de unele degete
În timpul unor violente asalturi la parapeți!
Faceți cu mine ceva, ca şi cum eu aş fi fost
Cel târât pe jos – o, plăcere, o, mângâioasă durere! –
Târât strâns legat de cozile unor cai biciuți de voi...
Şi totul pe mare, toate acestea pe ma-a-a-re, pe MA-A-A-RE!
Eh-eh-eh-eh-eh! Eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh! EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH!
Pe MA-A-A-RE!

Yeh-eh-eh-eh-eh-eh! Yeh-eh-eh-eh-eh-eh! Yeh-eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh!
Toate țipă! toate încep să țipe! Vânturi, valuri, corăbii,
Mări, gabii, pirați, sufletul meu, sângele, aerul, aerul!
Eh-eh-eh-eh! Yeh-eh-eh-eh-eh! Yeh-eh-eh-eh-eh-eh! Totul urlă!

FIFTEEN MEN ON A DEAD MAN'S CHEST
YO-HO-HO AND A BOTTLE OF RUM!
Eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh! Eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh! Eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh!
Hé-lahô-lahô-la HO-O-O-ô-ô-lahá á–àà̀à!

AHÓ-Ó-Ó-Ó-Ó-Ó-Ó-Ó-Ó-Ó-Ó-Ó—yyy!...
SCHOONER AHÓ-Ó-Ó-Ó-Ó-Ó-Ó-Ó-Ó-Ó-Ó—yyy!...

Darby M'Graw-aw-aw-aw-aw-aw!
DARBY M'GRAW-AW-AW-AW-AW-AW!
FETCH A-A-AFT THE RU-U-U-U-U-U, DARBY!

Eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh-eh!
EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH!
EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH!
EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH!

EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH-EH!

Ceva în mine se frânge. Purpuriul se înserează.
Am simțit prea mult ca să mai pot simți ceva.
Sufletul mi s-a istovit, mai rămâne din el doar un ecou în adâncul meu.
Treptat-treptat viteza elicei încetineşte în mine.
Visurile mele îşi ridică uşor palmele de pe ochii mei.
În adâncul meu n-a rămas decât vidul, pustiul, o mare nocturnă.
Şi de îndată ce simt în adâncul meu această mare nocturnă,
În zarea ei se ridică şi din tăcerea ei se naşte,
Încă o dată, încă o dată răsunătorul țipăt străvechi.
Apoi brusc, precum unui fulger sonor ce produce nu zgomot, ci tandrețe,
Îmbrățişând deodată tot orizontul maritim,
Umedă şi întunecată hulă umană nocturnă,
Voce îndepărtată ce plânge, şi cheamă,
Străbate din adâncul Depărtării, din adâncul Mării, din sufletul Abisurilor,
Iar la suprafața lui, ca nişte alge, plutesc visele mele împrăştiate...

Ahó-ó-ó-ó-ó-ó-ó-ó-ó-ó-ó—yy...
Schooner ahó-ó-ó-ó-ó-ó-ó-ó-ó-ó-ó-ó-ó—yy...

Ah, roua ce se aşază peste excitația mea!
Răcoarea nocturnă pe oceanul meu interior!
Iată că toate renasc brusc în mine într-o noapte pe marea
Plină de uriaşul mister foarte uman al valurilor nocturne.
Luna urcă la orizont.
Şi se trezeşte în mine, ca o lacrimă, fericita-mi copilărie.
Reînvie trecutul meu, de parcă acel strigăt maritim
Ar fi fost o aromă, un glas, ecoul unui cântec
Ce ar fi rechemat din trecutul meu
O fericire ce niciodată n-o să-mi mai aparțină.

Era în casa veche şi liniştită, pe malul râului...
(Geamurile de la odaia mea şi cele de la sufragerie de asemenea
Dădeau, dominând în față nişte căsuțe scunde, spre râul apropiat,
Spre Tejo, acelaşi Tejo de aici, dar într-un loc mai la vale...

De-aş putea acum să ajung lângă aceleaşi ferestre, nu aş fi
totuşi lângă aceleaşi ferestre.
Vremea de atunci s-a dus ca fumul unui vapor pe întinsul mării...)

O inexplicabilă duioşie,
O remuşcare sensibilă şi lăcrimoasă
Pentru soarta tuturor victimelor – mai cu seamă copii –
Pe care le ucideam, pe vremuri, în închipuirea mea, când mă credeam un
pirat de odinioară,
Tulburătoare emoție, căci au fost victimele mele,
Însă imperceptibilă şi suavă, fiindcă n-au fost reale;
Gingăşie confuză, ca un geam murdar, albăstrui,
Intonează tu vechi cântece în bietul meu suflet îndurerat.

Vai, cum de am putut să gândesc, să visez toate acestea?
Cât de departe sunt acum de tot ceea ce eram o clipă mai devreme!
Isterie a senzațiilor – când unele, când contrariul lor!
Din zorii aurii ce se-anunță, urechea mea nu va alege
Decât ceea ce se armonizează cu această emoție – murmurul apelor,
Uşorul plescăit al apelor fluviului la țărm...,
Vela înaintând de-a lungul celuilalt mal,
Colinele-n depărtare, de un albastru japonez,
Casele din Almada,
Şi tot ceea ce este suav şi copilăresc în această oră matinală!

Trece în zbor un pescăruş,
Sunt şi mai emoționat.

În tot acest timp n-am fost atent la nimic.
Totul a fost doar ca o atingere pe piele, o mângâiere.
În tot acest timp nu mi-am desprins ochii de la visul meu îndepărtat,
De la casa mea aflată pe malul râului,
De la copilăria mea pe malul râului,
De la ferestrele camerei mele dând spre noaptea râului,

Şi pacea clarului de lună revărsat peste ape!...
Bătrâna mea mătuşă care mă iubea fiindcă îşi pierduse fiul...
Bătrâna mea mătuşă obişnuia să mă adoamă cântându-mi
(Deşi acum eram prea mare pentru aşa ceva)...
Iar când îmi aduc aminte, îmi cad lacrimi pe suflet şi îl spală de viață,
Iar din lăuntrul meu se ridică o uşoară briză maritimă.
Uneori ea cânta *Nau Catrineta*:

Se duce corabia Catrineta
Plutind peste apele mării...

Alteori, melancolică şi atât de medievală,
Era melodia *Bela Infanta*[1]... Mi-aduc aminte: biata voce bătrână se iteşte
În mine, amintindu-mi că de puține ori despre ea mi-am adus aminte.
Cât de mult mă iubea! Cât de ingrat am fost cu ea! Şi ce am făcut eu oare
Cu viața mea? Era *Bela Infanta*... Închideam ochii, iar ea cânta:

Pe când Frumoasa Infantă
În grădina ei aşezată...

Deschideam puțin ochii şi zăream fereastra inundată de clar de lună
Apoi îi închideam iar, şi eram fericit pe deplin.

Pe când Frumoasa Infantă
În grădina ei aşezată
Cu pieptene de aur în mână
Părul şi-l pieptăna...

O, trecut al copilăriei, jucărie pe care mi-au făcut-o bucăți!

Ce cumplit să nu poți călători în Trecut, spre casa de-atunci, spre acea blândețe,
Iar apoi să rămâi mereu acolo, mereu copil, mereu fericit!

---

1 *A Nau Catrineta* şi, respectiv, *A Bela Infanta* sunt cântece populare (*rimances*, rimări) cu o îndepărtată origine hispanică.

Toate acestea erau Trecutul, un felinar la colțul unei vechi străzi.
Gândind la ele mă ia cu frig, şi cu foame de ceva imposibil de obținut.
Mă încearcă un fel de remuşcare absurdă gândindu-mă.
O, lent vârtej de senzații discordante!
Rotire înceată de confuze lucruri în suflet!
Furii înăbuşite, înduioşătoare ca mosoarele cu care s-ar juca nişte copii.
Mari prăbuşiri de imaginație peste ochii simțurilor,
Lacrimi, lacrimi inutile,
Uşoare brize de contradicție adiind peste chipul sufletului...

Evoc, şi mă chinui să o fac, ca să ies din această emoție,
Evoc, cu un efort disperat, sec, fără valoare,
Cântecul Marelui Pirat, înainte să moară:

Fifteen men on the Dead Man's Chest.
Yo-ho-ho and a bottle of rum!

Dar cântecul este o linie dreaptă abia trasată în lăuntrul meu...

Mă sforțez şi reuşesc să aduc încă o dată dinaintea ochilor sufletului,
Încă o dată, însă prin intermediul unei imaginații aproape literare,
Febra pirateriei, a măcelurilor, şi pofta de a jefui, parcă simțită
În cerul gurii, şi inutilul măcel de femei şi copii,
Şi torturarea fără rost, doar de dragul distracției, a pasagerilor săraci,
Şi voluptatea de a strica, de a distruge ceea ce alții au mai scump,
Însă pe toate le visez cu teamă ca şi cum aş simți o suflare în ceafă.

Şi-mi aduc aminte cât de interesant ar fi
Să spânzuri câțiva copii sub ochii mamelor
(Dar fără să vreau, mă simt şi eu mama lor),
Să îngropi de vii pe insule pustii copiii de patru ani
Silindu-i pe părinții lor să-i însoțească în barcă doar ca să-i vadă
(Însă tresar gândindu-mă la fiul meu pe care nu-l am
şi care doarme liniştit acasă).

Stârnesc în mine o rece poftă de crime maritime,
Crimele unei Inchiziții care nu are nici cel puțin scuza Credinței,
Crime ce n-ar fi comise nici măcar din răutate sau furie,
Comise la rece, nici măcar cu intenția de a răni, de a face rău,
Sau din distracție, ci doar cât să treacă vremea,
Ca unul căruia îi ies pasiențele pe masa dintr-o sufragerie de provincie,
cu fața de masă strânsă la un capăt, după cină
Numai de dragul de a comite crime abominabile fără să considere că-i mare lucru,
De a vedea suferința ajunsă de durere la limita nebuniei, a morții, dar fără
să se ajungă vreodată la capăt...
Dar imaginația refuză să mă-nsoțească.
Tremur de spaimă.
Iată că brusc, şi mai brusc decât adineaori, de mai de departe, mai profund,
Brusc – ah, spaimă străbătându-mi venele! –,
Ah, frig subit venind prin uşa Misterului ce s-a deschis brusc în mine lăsând
să treacă un curent de aer,
Îmi amintesc de Dumnezeu, de Transcendentul vieții, şi brusc
Vocea bătrână a marinarului englez Jim Barns, cu care vorbeam,
Devenită o voce de o misterioasă tandrețe în mine, glasul fustelor materne
şi al panglicilor din părul surioarei mele,
Însă izbucnind în mod uluitor de dincolo de aparența lucrurilor,
Țâşnind de sub şi din adâncul singurătății nocturne a mărilor,
Vocea surdă şi-ndepărtată devenită Voce Absolută, Voce-Fără-De-Gură,
Mă cheamă, mă cheamă, mă cheamă...

Soseşte înăbuşită, de parcă mută, dar totuşi se mai aude,
Îndepărtată, ca şi cum ar vorbi în alt loc, iar aici ar fi imperceptibilă,
Ca un scâncet sufocat, lumină ce se stinge, ca un gâfâit mut,
Soseşte din nici un loc din spațiu, de nicăieri din timp,
Strigăt etern şi nocturn, suflu adânc şi confuz:

Ahô-ô-ô-ô-ô-ô-ô-ô-ô-ô-ô-ô — yyy....
Ahô-ô-ô-ô-ô-ô-ô-ô-ô-ô-ô-ô-ô-ô — — yyy.....
Schooner ahô-ô-ô-ô-ô-ô-ô-ô-ô-ô-ô-ô-ô-ô-ô-ô — — yyy.....

Tremur de frigul sufletului ce-mi străbate tot corpul,
Şi îmi redeschid deodată ochii, pe care nu-i închisesem.
Ah, ce plăcere să ieşi uneori din vise!
Iată din nou lumea reală, atât de binefăcătoare pentru nervi!
Iat-o în această oră matinală când intră pacheboturile ce sosesc devreme.

Nu mă interesează cel care se iveşte. Încă e departe.
Îmi spală sufletul doar cel ce se află aproape de mine.
Imaginația mea igienică, zdravănă, practică
E preocupată acum doar de lucruri moderne şi utile,
De cargouri, de mărfuri şi pasageri,
De robustele lucruri imediate, moderne, comerciale, adevărate.
Undeva în sinea mea elicea se învârte mai încet.

Minunată viață maritimă modernă,
Toată numai curățenie, peste tot maşini şi sănătate!
Totul e atât de bine aranjat, atât de spontan ajustat,
Toate piesele maşinilor, toate navele pe întinsul mării,
Toate elementele activității comerciale de export şi import,
Se combină atât de minunat
Încât totul pare să asculte de legi naturale,
Şi nici un lucru nu se poticneşte de celălalt!

Nimic nu-i pierdut pentru poezie. Iar acum mai există în plus şi maşinile
Care au de asemenea poezia lor proprie, şi tot noul mod de viață
Comercială, mondenă, intelectuală, sentimentală,
Pe care epoca maşinilor l-a adus în dar sufletelor.
Călătoriile de astăzi sunt la fel de frumoase ca altădată,
Iar o navă rămâne totdeauna frumoasă, pur şi simplu fiindcă e navă.
A călători încă mai înseamnă a călători, iar depărtările încă sunt la locul lor –
Adică nicăieri, slavă Domnului!

Porturile gem de vapoare de toate soiurile!
Mai mici, mai mari, divers colorate, cu tot felul de şiruri de hublouri,

Aparținând unor atât de delicios de numeroase companii de navigație!
Vapoare ajunse în porturi, atât de distincte în spațiul lor de ancorare!
Atât de plăcute în calma lor eleganță de obiecte comerciale plutitoare pe mare,
Pe aceeaşi bătrână mare homerică, o, Ulise!
Privirea umanitară a farurilor în adâncul nopții,
Sau un far brusc zărit în apropiere prin noaptea întunecată
(«Eram atât de aproape de țărm!» Iar clipocitul apei cântă-n urechea noastră)!...

Toate au rămas şi azi nechimbate, doar că mai e şi comerțul;
Iar destinul comercial al marilor vapoare
Mă face să fiu mândru de epoca mea!
Amestecul de oameni la bordul pacheboturilor
Îmi conferă orgoliul modern de a trăi într-o vreme când atât de uşor
Se amestecă rasele, se străbat spațiile, e uşor să vezi tot felul de lucruri,
Şi te poți bucura de viață realizându-ți nenumărate speranțe.

Curate, disciplinate, moderne, ca un birou cu grilaje gălbui de aramă
Sentimentele mele de acum, naturale şi potolite – de *gentleman* –
Sunt practice, nu se lasă derutate, îmi umplu plămânii cu aer marin,
Ca nişte persoane care ştiu perfect cât este de igienic să respiri aer marin.
Ziua aparține deja orelor de lucru.
Toate încep să prindă viață şi să se rânduiască.

Cu un soi de plăcere naturală şi directă, încep să parcurg în suflet
Toate operațiunile comerciale necesare îmbarcării mărfurilor.
Epoca mea este ştampila ce se pune pe toate facturile,
Simt că toate scrisorile din toate birourile
Ar trebui să-mi fie adresate mie personal.

A şti ce se petrece la bord are atâta individualitate,
Iar semnătura unui comandant de navă e atât de frumoasă şi de modernă!
Rigoare comercială în scrisori, de la începutul până la sfârşitul lor:
Dear Sirs – Messieurs – Amigos e Srs.,
Yours faithfully – ... nos salutations empressées...

Toate acestea nu sunt doar umane şi clare, dar şi frumoase,
Şi, la urma urmelor, au un destin maritim, un vapor pe care vor fi îmbarcate
Mărfurile despre care e vorba în scrisori şi facturi.

Complexitate a vieții! Facturile sunt alcătuite de oameni
Care iubesc, urăsc, au pasiuni politice, uneori chiar ucid –
Şi sunt atât de bine scrise, perfect aliniate, independente de tot restul!
Când te gândeşti că mai sunt şi unii care privesc o factură fără să simtă
nimic din toate astea.
Sunt sigur că tu, Cesário Verde, le simțeai.
În ceea ce mă priveşte, eu le simt până la lacrimi şi cât se poate de uman!
Să nu mi se spună că nu există poezie în comerț şi-n birourile comerciale!
Nici vorbă! Poezia intră prin toți porii... O respir în acest aer marin,
Fiindcă toate acestea au o legătură cu vapoarele, cu navigația modernă,
Căci facturile şi scrisorile comerciale sunt începutul acestei poveşti,
Iar vapoarele ce transportă mărfurile pe marea eternă sunt sfârşitul ei.

Ah, călătoriile, călătoriile de plăcere, precum şi celelalte,
Călătoriile pe mare, în timpul cărora suntem unii cu alții solidari
Într-un fel cu totul aparte, de parcă un mister maritim
Ne-ar apropia sufletele şi ne-ar transforma pentru o clipă
În patrioți precari ai aceleiaşi patrii nesigure,
Deplasându-se veşnic pe imensitatea apelor!
Uriaşe hoteluri ale Infinitului, o, dragi transatlantice!
Aveți perfectul şi deplinul cosmopolitism de a nu vă opri niciodată locului,
Şi de a conține toate tipurile de veşminte, de chipuri, de rase!

Călătoriile, călătorii – există de toate soiurile!
De toate naționalitățile lumii! De toate profesiile! Fel şi fel!
Atâtea destine diferite ce i se propun vieții,
Viața, în sfârşit, care este, la urma urmei, mereu, mereu aceeaşi!
Atâtea chipuri interesante! De fapt interesante sunt toate chipurile
Şi nimic nu-ți inspiră mai multă religiozitate decât a-i privi pe oameni intens.

În fond, fraternitatea nu este o idee revoluționară.
E ceva cu care viața ne deprinde, viața în care trebuie să fim toleranți,
În care, până la urmă, găsim că e ceea ce trebuie tolerat,
De ajungem aproape să plângem de duioşie văzând ce anume am tolerat!

Ah, totul e atât de frumos, atât de uman, toate merg mână-n mână
Cu sentimentele umane, atât de conviviale şi burgheze,
Atât de complicat de simple, atât de metafizic de triste!
Viața fluctuantă, diversă, sfârşeşte prin a ne educa în cele umane.
Bieți oameni! Vai de noi toți, bieți oameni ce suntem!

Mă îndepărtez de clipa de-acum odată cu trupul celeilalte nave
Care începe să iasă. E un *tramp-steamer* englez,
Extrem de murdar, parcă ar fi o navă franceză,
Cu aerul lui simpatic de proletar al mărilor,
Evident că anunțat ieri pe ultima pagină a ziarelor.

Mă înduioşează vaporul acesta care pleacă atât de umil şi de natural.
Parcă se fereşte să facă ceva, ca un om de treabă
Ducând la bun sfârşit cine ştie ce sarcină.
Iată-l îndepărtându-se de locul de pe chei în fața căruia mă aflu eu.
Iată-l avansând liniştit prin acelaşi canal pe care treceau caravelele
Odinioară, cândva...
Spre Cardiff? Spre Liverpool? Spre Londra? N-are importanță.
Nu-şi face decât datoria. Să ne-o facem şi noi pe-a noastră. Frumoasă viață!
Drum bun! Drum bun!
Drum bun, prietene întâmplător care-mi faci favoarea
De a lua cu tine febra şi tristețea iluziilor mele;
Şi de a-mi reda viața ca să văd cum dispari.
Drum bun! Drum bun! Asta-i viața...
Ce ținută firească şi inevitabil matinală
Ai la ieşirea din portul Lisabonei, astăzi!
Am pentru tine o afecțiune curioasă şi recunoscătoare...

De ce oare? Habar n-am!... Pleacă... Du-te...
Cu o uşoară tresărire,
(T-t—t—t——t——t...)
Elicea din mine se opreşte.

Pleacă vaporule, du-te plutind uşor, să nu rămâi aici...
Du-te departe, mai departe decât te pot eu zări,
Du-te din lăuntrul inimii mele,
Pierde-te-n Depărtare, în Depărtare, ceaţă a lui Dumnezeu,
Pierde-te, urmează-ţi destinul şi lasă-mă...
Cine sunt eu, să plâng şi să te întreb?
Cine-ţi sunt, să-ţi vorbesc şi să te iubesc?
Cine-ţi sunt, încât văzându-te să mă tulbur?
Lasă cheiul, soarele se înalţă pe cer, aur răsărind,
Lucesc acoperişurile clădirilor de pe chei,
Toată această parte a oraşului străluceşte...
Du-te, lasă-mă, vei deveni mai întâi
O navă pe mijlocul fluviului, clară şi vizibilă,
Iar mai apoi o navă îndreptându-se spre linia oceanului, mică şi neagră,
Mai târziu, un vag punct la orizont (o, neliniştea mea!),
Punct tot mai indistinct pe linia orizontului...,
După care nimic, decât eu şi tristeţea mea,
Şi acest mare oraş deja inundat de soare,
Şi ora reală şi goală ca un chei fără nave,
Şi greoaia rotire a macaralei, ca un compas ce trasează
Semicercul nu ştiu cărei emoţii
În tăcerea tulburată a sufletului meu.

ÁLVARO DE CAMPOS,
Inginer

ODĂ MARȚIALĂ

Trâmbițe în noapte,
Trâmbițe în noapte,
Trâmbițe brusc foarte clare în noapte...

(E o cavalcadă, cavalcadă, cavalcadă această gălăgie îndepărtată?)

Ce anume freamătă altcumva prin ierburi şi prin suflete?
Ce anume urmează să se altereze, iar acolo departe deja se alterează –
În distanță, în viitor, în angoasă – nu se ştie unde –?

Trâmbițe în noapte,
Trâmbițe... în noapte.
Trâ-â-â-â-â-m-bițeeee...

E o cavalcadă,
E o cavalcadă, o cavalcadă,
E o cavalcadă, o cavalcadă, o cavalcadă
Această gălăgie, gălăgie, gălăgie deja foarte puternică.

Le văd în inima mea şi-n teroarea care deja m-a cuprins:
Walkirii, vrăjitoare, amazoane ale farmecelor...
Sunt un mare coşmar – mister al umbrelor zvâcnitoare
care frământă noaptea.
Sosesc într-o mare cavalcadă, iar pământul se zgâlțâie de două ori.

Vin din fundul lumii,
Vin din abisul lucrurilor,
Vin de acolo de unde pleacă legile ce guvernează totul;
Vin de acolo de unde nedreptatea se răspândeşte asupra ființelor,
Vin de acolo de unde se vede că este inutil să iubeşti şi să doreşti,
Şi că numai războiul şi răul se află în lăuntrul şi în afara lumii.

Hela-hô-hôôô...helahô-hôôôôô.....

. . . . . .

Hela hoho, helahoho!
Defilează pe dinaintea mea civilizațiile războinice...
Într-un marş triumfal,
Într-un lung şir ca pictat în sufletul meu,
Succesiv, indeterminat,
Cuirase, lănci, căşti strălucitoare,
Scuturi întoarse spre mine,
Viziere lăsate, cotiere din zale,
Asalturile, întrecerile cavalereşti, luptele, ambuscadele,
Arcaşi de la Crécy şi de la Azincourt!
[Arme de la Arras?]

Şi totul este o pulbere nesigură, un nor de oameni anonimi
Pe care vântul strategiei le ridică în forme divine,
Şi suflă în valuri între cei doi ochi atenți ai mei
Şi Soarele eternului adevăr, pe care-l acoperă sinistru.

Marş triumfal, unde în acelaşi timp şi nu în acelaşi timp,
Unde într-o simultaneitate alcătuită din transparența unora şi a celorlalți
Îşi fac apariția, se prezintă, se aglomerează-n conştiința mea
Războinicii din toate timpurile, soldații de toate rasele,
Cuirasații de toate originile,
Armele albe de la toate forjele,
Batalioanele alcătuite potrivit obiceiurilor marțiale ale tuturor armatelor.

Războiul!
Defilează pe dinaintea mea civilizațiile războinice...
Civilizațiile războinice din toate timpurile, din toate locurile...
Într-o panoramă confuză şi lucidă,
În escadrile amestecate şi neamestecate, separate şi compacte,
dar numai atunci când,

În defilări succesive ce au loc, totuşi, în acelaşi timp,
Ele trec...
Trec, iar eu, eu care stau întins pe iarbă aici
Şi am văzut carele trecând, trecând – iar apoi oprindu-se pentru noi înşine –,
Le văd, iar uimirea mea nu e nici prea calmă şi nici interesată,
Şi nici nu le vede, nici nu încetează să le mai vadă,
Iar ele trec prin apropierea mea ca un colb sau un vânt uşor ce se ridică-n aer,
Ah, ținuta pompoasă de odinioară, ținuta modernă, uniformele
geniilor războiului,
Furia ternă [...] a luptelor
Morții cu mereu aceeaşi viață misterioasă – corpul în pământ
(şi ce este până la urmă lumea, unde?)
Rana [...]
Şi cerul, eternul cer insensibil peste acestea toate.

. . . . . .

Inumerabil râu fără apă – doar ființe şi lucruri
Înfricoşător de lipsit de apă!

Răsună tobe îndepărtate în urechile mele,
Nu-mi dau seama dacă zăresc râul sau doar aud tobele,
De parcă n-aş putea să aud şi să văd în acelaşi timp!

Helahoho! Helahoho!

Maşina de cusut a bietei văduve ucise cu baioneta...
Obişnuia să coasă pe înserate la nesfârşit...
Masa la care jucau bătrânii,

Totul amestecat, totul de-a valma împreună cu trupurile, cu urmele de sânge,
Toate un singur râu, un singur curent, unul şi acelaşi măcel.

Helahoho! Helahoho!

Am dezgropat din pământ trenulețul mecanic al copilului strivit
pe mijlocul drumului

Şi am plâns, ca toate mamele de pe lumea asta, de cât de oribilă este viața.
Cu picioarele mele panteiste am dat un şut maşinii de cusut ce aparținuse văduvei
ucise cu baioneta
Iar acest biet instrument al păcii mi-a înfipt o lance în inimă.

Da, eu eram vinovat de toate, eu fusesem toți acei soldați
Care au ucis, au violat, au incendiat, au distrus,
Eu fusesem acela, însoțit de ruşinea şi remuşcarea mea cu umbră diformă.
Iar ei străbat lumea întreagă precum Ahasverus,
Însă în urma paşilor mei răsună paşi de dimensiunea infinitului.

Teama fizică de a-l întâlni pe Dumnezeu mă face brusc să închid ochii.

Cristos absurd al mântuirii de toate crimele şi de toate violențele,
Crucea mi-o port în mine, înțepenită, gata să escaladeze, să dărâme,
Şi totul mă doare în sufletul meu larg cât Universul.

Eu am smuls jucăria din mâna copilului şi l-am lovit.
Ochii lui temători precum cei ai fiului pe care probabil îl voi avea
şi care va fi de asemenea ucis
Fără să ştie mi-au cerşit toată mila pentru toată speța umană.

Din camera bătrânei am smuls portretul fiului şi l-am rupt.
Pietrificată de spaimă, ea a plâns fără să poată face vreun gest...
Am simțit deodată că ea era mama mea, iar suflarea lui Dumnezeu
mi-a trecut atunci pe şira spinării.

Am făcut praf maşina de cusut a bietei văduve.
Ea se jeluia într-un colț fără să se gândească la maşină.
Va exista oare o altă lume în care eu să am o fiică ajunsă văduvă
şi să aibă parte de toate astea?

Am ordonat, eu căpitanul, să fie împuşcați țăranii care tremurau de spaimă,
Am admis să fie violate fiicele tuturor taților legați de trunchiurile copacilor,

Iar acum îmi dau seama că toate acestea s-au petrecut în lăuntrul
sufletului meu,
Totul mă arde şi mă sufocă, nu pot face nici o mişcare fără ca totul
să rămână la fel.

Doamne, ai milă de mine, cel care n-am avut milă de nimeni!

. . . . . .

SALUTARE LUI WALT WHITMAN

Portugalie-Infinit, unsprezece iunie o mie nouă sute cincisprezece...
Hé-là-à-à-à-à-à-à!

De aici din Portugalia, cu toate epocile adunate în creierul meu,
Te salut, Walt, te salut, frate al meu în Univers,
Tu mereu modern şi etern, cantor al concertelor absolute,
Concubină focoasă a universului dispers,
Mare pederast ce te freci de diversitatea lucrurilor,
Sexualizat de pietre, de arbori, de oameni, de profesiuni,
Rut al fugitivului, al întâlnirilor întâmplătoare, al purelor observaţii,
Entuziasm al meu pentru conţinutul totului,
Marele meu erou pătrunzând în lăuntrul Morţii în salturi
Şi cu mugete, ţipete, răcnete salutându-l pe Dumnezeu.

Cântăreţ al ferocei şi tandrei fraternizări cu întregul,
Mare democrat epidermic, unit trup şi suflet de tot,
Carnaval al tuturor acţiunilor, bacanală a tuturor intenţiilor,
Frate geamăn al tuturor elanurilor,
Jean-Jacques Rousseau al unei lumi ce trebuia să producă maşini,
Homer pentru ceea ce este *insaisissable* în fluctuaţia carnală,
Shakespeare al senzaţiei ce începe să funcţioneze cu aburi,
Milton-Schelley la orizontul Electricităţii de mâine!
Demon al tuturor gesturilor,
Spasm spre interiorul tuturor obiectelor-forţă.
Souteneur al întregului Univers,
Prostituată a tuturor sistemelor solare...

Eu, cu monoclu şi îmbrăcat într-un veston mult prea strâmt,
Nu sunt nedemn de tine, ştii tu prea bine, Walt,

Nu sunt nedemn de tine, e destul să te salut ca să nu fiu...
Eu, care sunt o prelungire a inerției, eu, care mă plictisesc aşa de uşor,
Sunt din rasa ta, ştii tu bine, te înțeleg şi te iubesc,
Şi chiar dacă nu te-am cunoscut, născut fiind eu în anul când tu mureai,
Ştiu de asemenea că mă iubeai, şi mă cunoşteai, şi-s mulțumit.
Ştiu că mă cunoşteai, mă contemplai şi mă explicai,
Ştiu că eu sunt acela, cel din Brooklyn Ferry cu zece ani înainte să mă nasc.
După cum sunt de asemenea şi cel care urca pe Strada Aurului
gândindu-se la tot ceea ce e străin de Strada Aurului,
Iar aşa cum tu simțeai totul, şi eu simt totul, şi iată-ne mână-n mână, aici,
Mână-n mână, Walt, mână-n mână, dansând cu universul în suflet.

De câte ori nu ți-am sărutat portretul!
Acolo unde eşti acum (nu ştiu bine unde, însă acolo e Dumnezeu)
Le simți pe toate acestea, ştiu că le simți, iar sărutările mele sunt
şi mai înflăcărate (în oameni),
Aşa-ți plac ție, bătrâne, şi-mi mulțumeşti de acolo de unde eşti –
Ştiu eu prea bine, mi-o spune ceva, mi-o spune o mulțumire din spirit,
O abstractă şi indirectă erecție din adâncul sufletului meu.

Nu ai nimic *engageant*[1], eşti mai degrabă ciclopic şi musculos.
Atitudinea ta față de Univers era mai mult de femeie,
Fiece fir de iarbă, fiece piatră, fiecare om erau pentru tine Universul.

Bătrâne Walt, marele meu camarad, evohé!
Aparțin orgiei tale bahice de senzații-în-libertate,
Sunt unul de-ai tăi, începând cu senzațiile din picioare şi terminând
cu greața din visările mele,
Unul de-ai tăi, uită-te la mine; privindu-mă dinspre Dumnezeu
tu mă vezi pe dos:
Din lăuntru spre afară... Abia bănuieşti trupul, îmi vezi sufletul –
Iată ce vezi tu cu adevărat, iar prin ochii sufletului îmi scrutezi corpul –

1 Angajat, militant, în franceză, în original.

Uită-te la mine: ştii că eu, Álvaro de Campos, inginer,
Poet senzaționist,
Nu sunt discipolul tău, nici prietenul tău, nici elogiatorul tău,
Tu ştii că eu sunt Tu şi asta te mulțumeşte!

Nu reuşesc niciodată să-ți citesc versurile dintr-o suflare...
Ar fi să simt prea mult...
Îți traversez versurile ca pe o mulțime care vine din sens contrar,
Mă simt leoarcă de transpirație, de uleiuri, de activitate umană şi mecanică.
La un moment dat, în versurile tale, nu mai ştiu dacă citesc sau dacă trăiesc,
Nu-mi dau seama dacă adevăratul meu loc e în lume sau în versurile tale.
Nu ştiu dacă sunt aici, în picioare pe pământul natural,
Sau cu capul în jos, atârnând într-un soi de stabilitate,
De tavanul natural al inspirației tale năvalnice,
În centrul tavanului inaccesibilei tale intensități.

Deschideți-mi larg toate uşile!
Dacă nu, trec cu forța!
Parola mea? Walt Whitman!
Dar nu pronunț nici o parolă...
Trec mai departe fără să mă explic...
Dacă-i nevoie pot să trec şi prin uşă...
Da – eu, slabul şi civilizatul, am să trec prin uşă,
Fiindcă în aceste momente nu sunt nici slab, nici civilizat,
Sunt EU, un univers gânditor în carne şi oase, dorind să treacă,
Şi care va fi nevoit să treacă forțat, fiindcă atunci când vreau să trec
eu sunt Dumnezeu!

Luați mizeriile astea din fața mea!
Rânduiți-mi în sertare aceste emoții!
Ia mai scutiți-mă cu toții, voi, politicieni, literați,
Negustori păcătoşi, polițişti, hoațe, *souteneurs*,
Toate acestea sunt doar litera ce ucide, nu spiritul ce dă viață.
Acum spiritul ce dă viață sunt EU!

Şi nici un fiu de târfă să nu-mi taie calea!
Drumul meu trece dincolo de infinit până să ajungă la sfârşit!
De voi fi în stare să duc ceva la bun sfârşit, nu va fi prin tine, lasă-mă...
Ci prin mine, prin Dumnezeu, prin înțelesul-eu din cuvântul Infinit...
În lături!
Dau din pinteni!
Simt pintenii, eu îmi sunt propriul meu cal pe care încalec,
Fiindcă eu, prin voința mea de a mă consubstanția cu Dumnezeu,
Pot fi totul, pot fi nimic, sau orice altceva,
Cum vreau eu... Nu-i pese nimănui...
Nebunie furioasă! Poftă de a scheuna, de a țopăi,
A urla, a rage, a sări, a o lua la sănătoasa, de a zbiera cu trupul,
Poftă *de me cramponner*[1] de roțile vehiculelor şi de a ajunge sub ele,
De a mă aşeza înaintea biciului rotit ce plesneşte,
De a mă...
De a fi cățeaua tuturor câinilor şi încă nesătulă,
De a fi volanul tuturor maşinilor când viteza e limitată,
De a fi strivitul, abandonatul, dislocatul, epuizatul;
Totul numai să cânt, numai să te salut şi...
Dansează cu mine, Walt, dincolo-n altă lume, dansează această furie,
Țopăie împreună cu mine în acest *batuque*[2] ce se izbeşte de astre,
Cazi odată cu mine vlăguit la pământ,
Izbeşte-te ca un smintit împreună cu mine de toți pereții,
Rupe-te şi sfâşie-te împreună cu mine
În totul, pentru totul, de jur-împrejurul totului, lipsit de tot,
Furie abstractă a trupului alcătuind *maelstroms* în suflet...

Înainte! Tot înainte!
Chiar dacă ne este Domnul potrivnic, tot înainte... Totuna-i...
Tot înainte!
Tot înainte şi nicăieri...

---

1 A mă crampona, în franceză, în original.
2 Dans al negrilor din Angola sau din Congo.

Infinit! Univers! Țintă fără țintă! Şi ce dacă?
Pum! Pum! Pum! Pum! Pum!
Acum, da, aşa, înainte, haideți, înainte, pum!
Pum
Pum
Heia...heia...heia...heia...heia...

Mă dezlănțui ca o rostogolire de tunete
Cu salturi de suflet spre tine,
Cu fanfare militare în frunte, ca să te salut
Ca un [...] cu tine şi o furie de vociferări sau de salturi.
Sunt o deflagrație de țipete
Iar pe toți cei vii ți-i dăruiesc ție, mie şi lui Dumnezeu
Iar universul se-nvârte ca o roată cu căluşei de jur-împrejurul nostru
Ca o muzică în craniile noastre
Iar eu am lumini esențiale pe pielea mea anterioară
Eu nebunul, [...] *sibilantul*[1] beat de maşini,
Tu celebrul, tu temerarul, tu marele Walt – şi [...]
Tu senzualitate ca un port,
Eu senzualitate ca [...],
Tu inteligența.

1 Joc de cuvinte între un şuierat şi starea de transă a unei sibile.

II

Poartă spre totul!
Punte spre totul!
Intrare spre totul!
Sufletul tău omnivor,
Sufletul tău pasăre, peşte, fiară, bărbat, femeie.
Sufletul tău două lucruri acolo unde există doi,
Sufletul tău unul singur care e doi atunci când doi sunt unul.
Sufletul tău săgeată, fulger, spațiu,
Amplexus, nexus, sexus, Texas, Carolina, New York,
Brooklyn Ferry după-amiază,
Brooklyn Ferry al plecărilor şi întoarcerilor,
Libertad! Democracy! În depărtare secolul douăzeci!
Pum! pum! pum! pum!
PUM!

Tu care erai, tu cel care vedeai, tu care auzeai,
Subiectul şi obiectul, activul şi pasivul,
Aici şi acolo, tu pretutindeni,
Cerc închizând toate posibilitățile de a simți,
Bornă pe marginea drumului, a tuturor lucrurilor ce pot exista,
Zeu-Limită al tuturor obiectelor ce se pot imagina şi sunt tu!
Tu Ceasul,
Tu Minutul,
Tu Secunda!
Tu intercalatul, eliberatul, desfăşuratul, plecatul,
Intercalare, eliberare, plecare, desfăşurare,
Tu intercalatorul, eliberatorul, desfăşurătorul, aducătorul
Ştampilei de pe toate scrisorile,
Nume figurând la toate adresele,
Marfă abandonată, cedată, returnată...
Tren de senzații cu suflet-kilometru pe oră,
Pe oră, pe minut, pe secundă, PUM!

Şi toate aceste zgomote naturale, umane ale maşinilor,
Toate urcă împreună, toate pe toate completându-le,
Dând afară din mine până la tine, să te salute,
Pline de mine până la tine,
Urcă țipetele omeneşti, urcă din pământ,
Urcă uriaşul volum al munților,
Urcă zbaterea tuturor apelor,
Urcă vacarmul războaielor,
Urcă tot felul de detonații...
Urcă mormăitul popoarelor care lăcrimează
Urcă aproape imperceptibilele suspine din întuneric
Şi vin cât mai aproape de viață, încercuindu-mă.
E cel mai mare premiu pe care-l obțin ca să te salut,
Zgomotele, scrâşnetele, şuieratul trenurilor,
Zgomotele moderne şi cele ale uzinelor,
Gălăgie permanentă,
Roți,
Elice,
Pum...

III

Ehei, voi de-acolo, vă chem
La privilegiul zgomotos şi asurzitor de a-l saluta.
Toată această furnicăraie a Universului,
Toate felurile de a fi ale tuturor emoțiilor,
Toate caracteristicile tuturor emoțiilor,
Toate nuanțele tuturor gândirilor,
Toate roțile, toți cilindrii, toate pistoanele sufletului
Iată că le răcnesc
Iar apoi într-un cortegiu de la Mine la tine sunt focuri de artificii

Într-o devălmăşeală metafizică şi reală,
Într-un amestec de lucruri ce pătrund prin mine haotic...

Ave, salve, vivat marele bastard al lui Apolo
Amant impotent şi fierbinte al noilor muze şi-al grațiilor
Funicular din Olimp spre noi şi de la noi spre Olimp
Furie a modernității ce s-a concretizat în mine,
Spasm translucid al ființei,
Floare a acțiunilor făcute de alții,
Sărbătoare din simplul motiv că există Viață,
Nebunie fiindcă nu există suficientă viață în unul singur astfel încât el
să poată fi suma tuturor
Pentru că a fi înseamnă a fi bastard şi ne-ar conveni să fim
numai Dumnezeu.
Ah! tu care pe toate le-ai cântat, ai lăsat totul să fie de acum înainte cântat!
Cine să poată vibra mai mult decât corpul său în propriul său corp?
Cine are mai multe senzații decât senzațiile ce vor urma?
Cine se mulțumeşte atunci când nimic nu este mulțumitor?
Cine este complet atunci când o legătură de iarbă[1]
Devine rădăcina din afara propriei sale inimi?

IV

Iată de ce îți adresez ție
Versurile mele răzlețe, săltărețe, versurile mele spasmodice,
Versurile-mele-atacuri-isterice,
Versurile mele ce trag după ele carul nervilor mei.

Căderile mă inspiră,
Deşi abia pot să respir, mă exaltează posibilitatea de a sta în picioare,
Iar versurile mele asta sunt: eu, cel care nu poate exploda de atâta viață.

1 Ar putea fi o aluzie la titlul generic al lui Whitman: *Fire de iarbă.*

Deschideți-mi toate ferestrele!
Smulgeți-mi toate uşile!
Ridicați-mi toată casa în cap!
Vreau să trăiesc în libertate la aer,
Vreau să fac gesturi în afara trupului meu,
Vreau să curg asemeni ploii pe ziduri,
Vreau să fiu călcat în picioare ca pietrele de-a lungul drumului,
Vreau să cad, ca un lucru greu, până-n adâncul mărilor,
Cu o voluptate care s-ar fi îndepărtat de mine!

Nu vreau lacăte la uşi!
Nu vreau încuietori la cufere!
Vreau să mă intercalez, să mă amestec, să fiu luat,
Vreau să devin nebunul altcuiva,
Vreau să fiu aruncat afară din lăzile de gunoi,
Să fiu aruncat pe mări,
Să fiu căutat acasă cu intenții obscene,
Numai să nu mai stau pe loc, aşezat tihnit pe scaun,
Numai să nu mai stau pur şi simplu cum stau scriind aceste versuri!

Nu vreau nici un fel de interval în această lume!
Vreau materiala şi pătrunsa apropiere a obiectelor!
Vreau ca trupurile fizice să-şi aparțină unul altuia ca sufletele,
Nu doar dinamic, ci deopotrivă estetic!

Vreau să zbor şi să cad de undeva de foarte de sus!
Să fiu aruncat departe ca o grenadă!
Să merg pentru a mă opri la... Să fiu ridicat până la...
Abstract apogeu la sfârşitul meu şi al totului!

Climax de fier şi motoare!
Scară care urcă-n viteză, dar fără trepte!
Pompă hidraulică ridicând ancora din viscerele mele amorțite!

Puneți-mi cătuşe doar de dragul de a le putea rupe!
De a le putea rupe cu dinții, să-mi sângereze gingiile
Cu plăcere masochistă, în spasmele însângerate ale vieții!

Marinarii m-au luat ostatic,
Mâinile lor m-au înşfăcat pe întuneric,
Am murit o clipă simțind acest lucru,
Mi-a fost închis prin temnițe sufletul şi a fost pus să muşte din țărână,
Iar muscăria imposibilităților mele a dat târcoale spiritului meu
de contradicție.

Cabrează-te, saltă, muşcă frâul,
Pegas-fier-înroşit al neliniştilor mele,
Indecisă oprire a destinului meu motorizat!
Saltă, cabrează-te, muşcă frâul
Lasă-ți o dâră de sânge în nocturna imensitate
Sânge cald [chiar şi de departe],
Sânge cald [chiar şi de departe],
Sânge viu şi rece al aerului dinamic şi al meu!
Saltă, cabrează-te, muşcă frâul,
Ridică-te, tremură neîncetat,

V

Într-un gigantic *marche aux flambeaux*[1] – toate-oraşele-Europei,
Într-un uriaş marş războinic – industria, comerțul şi lenevia,
Într-o mare alergare, într-o mare urcare, într-o mare coborâre,
Bubuind, țopăind, şi toate țopăind odată cu mine,
Sar să te salut,

1 Retragere cu torțe, în franceză, în original.

Rag să te salut,
Mă dezlănțui să te salut țopăind, mergând în mâini de jur-împrejurul tău!
Hei...

Ave, salve, vivat!

Încorporare!
Toate lucrurile la mine!
Urmați-mă, oameni buni!
Maşini, arte, litere [...] toate la mine!
Voi, pe care el atât de mult v-a iubit, lucruri ce sunt pământul:
Arbori lipsiți de oricare alt sens care nu e verdele,
Flori care vă purtați culoarea în suflet,

Obscură albiciune a apelor,
Fluviu de la marginea fluviilor,
Pace a câmpiilor fiindcă ea nu este şi a oraşelor,
Sevă lentă ieşind afară din zgârcenia crustelor.

VI

Acolo unde eu nu sunt primul, prefer să nu fiu nimic, şi să nu fiu acolo,
Unde nu pot să acționez primul, prefer să îi văd doar pe alții acționând.
Acolo unde nu pot comanda, prefer să nu ascult de nimeni.

Excesiv în aspirația mea pentru totul, atât de excesiv încât nici nu vorbesc,
Şi tac fiindcă nu încerc să vorbesc.
«Totul sau nimic», deviza are pentru mine un sens personal.
Dar a fi universal – iată ceva ce nu pot, fiindcă eu sunt ceva particular
Nu pot să fiu toți, fiindcă sunt Unul, unul singur, doar eu.

În nimic nu pot să fiu primul, căci nu există primul,
Iată de ce prefer să fiu un co-primul decât să nu fiu nimic.

Când pleacă ultimul tren, Walt?
Vreau să părăsesc oraşul acesta, pământul,
Vreau să emigrez definitiv din această țară, Eu,
Să părăsesc lumea ca unul care se recunoaşte falit,
Cum ar face un reprezentant ce le vinde vapoare locuitorilor
care trăiesc în interiorul țării?

Sfârşitul motoarelor date la casat!
Oare ce anume a fost toată ființa mea? O imensă aspirație inutilă –
O sterilă realizare pornind de la un destin imposibil –
Maşina cu care un nebun vrea să realizeze un perpetuum mobile,
Teoremă a absurdului pentru cvadratura cercului;
Traversare a Atlanticului înot, pusă la cale pe malul din partea noastră
Înainte chiar de a intra în apă, numai cu ce ştiu oamenii şi calculele,
Aruncături cu pietre spre lună,
Absurdă speranță că s-ar putea întâlni paralelele Dumnezeu-viață.

Megalomanie a nervilor,
Dorul unui corp țeapăn de a deveni elastic,
Furie a eului meu concret de a nu putea să fie un apogeu-ax,
Maşină a senzualității entuziasmului abstract
Vid dinamic al lumii!

Hai să începem să fim.
Să ne eliberăm brusc, definitiv, de satul-Viață,
De periferia-Lume a lui Dumnezeu
Şi să intrăm în cetatea aventurii, cu vehemență,
Cu pasiune, cu nebunia Mişcării...
Să eliberăm brusc parâmele.

Deci când pleacă, Walt, ultimul tren spre acolo?
Ce fel de Dumnezeu am fost eu pentru mine încât dorurile mele
sunt tocmai acestea?
Poate dacă plec voi reuşi să mă întorc. Poate terminând reuşesc să încep.
Cine ştie? Orice oră poate fi ora potrivită. Să plecăm,
Haide! Mă enervează locurile acestea. A pleca înseamnă a fi pe drum.

Să plecăm spre locurile unde se rămâne.
O, drumuri ale ne-drumurilor!
Terminus în Non-Oprire!

VII

Un trenuleț de copil, cu arc sau tras cu sfoară
Are mult mai multe mişcări reale decât versurile noastre...
Versurile noastre care nu au roți
Versurile noastre care nu se deplasează
Versurile noastre care, nicicând citite, nu ies niciodată în afara hârtiei.
(M-am săturat – dar chiar m-am săturat de viață, de artă –,
M-am săturat că nu am lucruri mai puține, sau mai degeaba –
Batjocură-în-cârca inspirației mele ridiculizându-mi viața,
Paiață absurdă de bâlci a ideii mele despre mine însumi.
Când pleacă oare ultimul tren?)

Ştiu că dacă te cânt aşa nu s-ar părea că te cânt – dar ce importanță?
Ştiu că trebuie să cânt totul, dar a cânta totul e a te cânta pe tine,
Ştiu că este a mă cânta şi pe mine – dar a mă cânta pe mine e a te cânta pe tine
Ştiu şi că atunci când spun că nu te pot cânta înseamnă a te cânta, Walt,
şi mai şi...

VIII

Hooo? De ce hooo şi ce fel de hooo?
Ce pot să scot eu din *hooo*, sau din orice altceva,
Cum să merite să te gândeşti la *hooo*!?

Decadenți, bătrâne, iată ce suntem – nişte decadenți...
În adâncul fiecăruia este un Bizanț în flăcări,
Iar eu nu simt nici flăcările şi nici Bizanțul
Dar imperiul ia sfârşit în venele noastre apătoase
Iar Poezia noastră a fost incapacitatea noastră de a acționa...
Tu, cântăreț al profesiunile energetice, Tu, Poetul Extremului, din Port,
Tu, muşchi al inspirației, cu muze masculine în prim-plan,
Tu, la urma urmei, inocent prin isterie vie,
Iar, la urma urmei, doar «cineva care mângâie viața»,
Molatic lenevit, pederast cel puțin în intenție,
Bine... asta te priveşte strict – dar în toate acestea unde se află Viața?

Eu, inginer de profesie, sătul de tot şi de toate,
Eu, exagerat de superfluu, războindu-mă cu lucrurile,
Eu, inutil, epuizat, neproductiv, pretențios şi amoral,
Vraişte a senzațiilor mele împrăştiate de furtună,
Ancoră a navei mele deja scufundată-n adâncul apelor,
Eu, cântăreț împlinit al Vieții şi al Forței – doar n-o să crezi?
Eu, ca şi tine, energic, salutar, în versurile mele –
Iar la urma urmelor sincer ca tine, înfierbântat fiindcă toată Europa
se află-n creierul meu,
În creierul meu exploziv şi lipsit de diguri,
În inteligența mea stăpână şi dinamică,
În senzualitatea mea ştampilată, proiectată, marcată, cec.
Oare de ce dracu trăim, ba mai facem şi versuri?
Degenerescența care face din noi nişte artişti nu are decât
Să adopte flegma aceea prin care noi devenim poeți,
Plictisul fundamental ce pretinde că am fi nişte energici şi moderni,

Când noi vrem numai să ne distrăm, să avem o idee despre viață
Căci nu facem nimic şi nu suntem nimic, iar viața ne curge lent prin vene.
Cel puțin să vedem, Walt, lucrurile în adevărul lor...
Să bem asta ca pe un leac amar
Şi să cădem de acord că se pot duce-n mă-sa şi lumea şi viața
Fără să întoarcem noi capul, nici de dispreț, nici de scârbă.

Asta să însemne, la urma urmei, că te salut?
Oricum ai lua-o, tot e un salut,
Oricât ar fi, tot înseamnă că te iubesc,
Orice ar rezulta, tot cad eu de acord cu tine...
Orice ar fi, asta este. Înțelegi, îți place,
Tu, care te smiorcăi pe umărul meu, eşti de acord, bătrâne, cu mine –
(Când pleacă ultimul tren? –
Excursie în Dumnezeu...)
Haide, cu încredere, hai să mergem...
Toate acestea ar trebui să aibă un alt sens
Mai bun decât a trăi şi a avea totul...
Ar trebui să aibă un punct de conştiență
În care se alcătuieşte peisajul
Şi începe să ne intereseze, să ne salveze, să ne scuture...
În care începe să existe răcoare în suflet
Şi pământ şi câmpie în simțurile noastre trezite [...].
Oriunde ar fi ea Stația, acolo va fi să ne întâlnim...
Aşteaptă-mă la intrare, Walt, voi fi acolo...
Mă voi prezenta acolo fără univers, fără viață, fără mine însumi,
fără nimic...
Şi vom rememora singuri şi tăcuți, în durerea noastră,
Absurda imensitate a lumii, dura inepție a lucrurilor,
Iar eu voi simți, voi simți misterul situat undeva foarte departe,
departe, departe,
Atât de absolut şi de abstract de departe,
Definitiv departe.

. . . . . .

TRECEREA ORELOR
Odă senzaționistă

Lui José Almada-Negreiros

Almada-Negreiros, nu vă puteți imagina
cât de mult vă mulțumesc pentru că existați.

ÁLVARO DE CAMPOS

I

Să simți totul în toate felurile,
Să ai toate opiniile,
Să fii sincer contrazicându-te de la un minut la altul,
Să te deteşti pe tine însuți într-o totală libertate a spiritului,
Şi să iubeşti lucrurile cum l-ai iubi pe Dumnezeu.

Eu, care sunt mai frate cu un arbore decât cu un muncitor,
Eu, care simt mai tare durerea presupusă a mării izbind țărmul
Decât durerea reală a copiilor care sunt bătuți.
(Ah, cât de fals trebuie să fie aşa ceva, bieți copii bătuți! –
Dar oare de ce se modifică atât de repede senzațiile mele?)
Eu, în sfârşit, care sunt un continuu dialog,
Un megafon de neînțeles, ce răsună în plină noapte dintr-o clopotniță,
Când clopotele se clatină uşor fără să le atingă vreo mână
Şi îți face rău să ştii că a mai rămas viață care trebuie mâine trăită.
Eu, în sfârşit, literalmente eu,
Şi eu de asemenea metaforic vorbind,
Eu, poet senzaționist, trimis al Hazardului
Să însoțesc legile ireproşabile ale Vieții,
Eu, fumătorul de țigarete fiindcă se potriveşte cu meseria aleasă,
Individul care fumează opium, bea absint, dar care, de fapt,
Preferă să-şi imagineze că fumează opium decât să-l fumeze,

Iar sticla cu absint mai mult o priveşte decât o goleşte,
Eu, acest degenerat superior fără arhive în suflet,
Fără personalitate cu valoare declarată,
Eu, investigatorul solemn al lucrurilor futile,
Cineva capabil să meargă să trăiască în Siberia doar ca să-i fie foarte greu,
Cineva care nu găseşte că ar fi rău dacă nu-i acorzi nici o importanță patriei
Întrucât eu nu am, ca un arbore, rădăcini, deci nu sunt înrădăcinat...
Eu care deseori mă simt tot atât de real ca o metaforă,
Ca o frază scrisă de un bolnav pe cartea unei tinere fete întâlnite de el pe terasă,
Sau ca o partidă de şah pe puntea unui transatlantic,
Eu, bona care împinge landourile prin toate grădinile publice,
Eu, poliţistul care o priveşte neclintit, oprit la marginea aleii,
Eu, copilul din landou, care cu mânuțele lui salută inconştiența lui lucidă
agitând o jucărie cu zurgălăi,
Eu, peisajul dindărătul acestora toate, pacea citadină
Filtrată de arborii din parcul public,
Eu, ceva ce îi aşteptă pe toți acasă,
Eu, ceva ce ei întâlnesc pe stradă,
Eu, ceva ce ei nu cunosc prin ei înşişi,
Eu, lucrul la care tu gândeşti şi care îți stârneşte acest surâs,
Eu, contradictoriul, fictivul, galimatiasul, spuma,
Afişul proaspăt lipit, coapsele franțuzoaicei, privirea preotului,
Piața spre care converg cele două străzi unde, rezemați de maşinile lor,
dorm mai mulți chauffeurs,
Cicatricea sergentului îmbufnat,
Pata de grăsime pe gulerul pedagogului bolnav care se întoarce acasă,
Ceaşca din care obişnuia să bea băieţelul acuma mort,
Cea cu toartă ciobită (iar toate acestea se adună şi umplu inima mamei)...
Eu, dictarea la franceză a fetiței care-şi face de lucru cu elasticul de la şosete,
Eu, picioarele care se ating sub podul luminat de un lampadar,
Eu, scrisoarea ascunsă, căldura din fular, balconul cu fereastra întredeschisă,
Uşa de serviciu prin care servitoarea vorbeşte cu dorințele verişorului,
Canalia de José care a promis c-o să vină şi n-a venit,
Mai cu seamă că i se pregătise o farsă...

Eu, toate astea, şi în plus de ele tot restul lumii...
Fel şi fel de lucruri, uşile ce se deschid, şi raţiunea ce le face să se deschidă,
Şi lucrurile pe care le-au dus deja la bun sfârşit mâinile ce deschid uşile...
Eu, nefericirea-înnăscută a tuturor expresiilor,
Imposibilitatea de a exprima toate sentimentele,
Fără să existe vreo piatră la cimitir pentru fratele tuturor ăstora,
Iar ceea ce pare că nu vrea să spună nimic vrea totdeauna să spună ceva...
Da, eu, inginerul naval superstiţios ca o cumătră de la ţară,
Care port monoclu pentru a nu coincide cu ideea reală pe care o am despre mine,
Care am uneori nevoie de trei ore până mă îmbrac, deşi nu găsesc
că ar fi ceva natural,
Ci mai degrabă metafizic, iar dacă mi se bate atunci în uşă, sunt înfuriat
Nu pentru că am fost întrerupt pe când făceam nodul la cravată, ci fiindcă
asta îmi aminteşte de prezenţa vieţii...
Da, în sfârşit, eu destinatarul scrisorilor sigilate,
Cufărul cu iniţiale uzate,
Intonaţia vocilor pe care nu le vom mai auzi niciodată –
Domnul le păstrează pe toate acestea-n Mister, şi le simţim uneori
Iar viaţa apasă brusc şi frigul se simte mult mai aproape chiar decât trupul.
Brigitte, verişoara mătuşii mele,
Generalul despre care vorbeau ele – general pe vremea când erau ele mici,
Iar viaţa era război civil la fiece colţ de stradă...
Vive le mélodrame où Margot a pleuré![1]
Cad frunze uscate vraişte pe pământ,
Fapt este că totdeauna e toamnă toamna,
După care urmează fatalmente iarna,
Iar vieţii îi rămâne o singură cale posibilă, viaţa...

Bătrânelul acela neînsemnat, care totuşi i-a cunoscut pe romantici,
Acest opuscul politic de pe vremea revoluţiilor constituţionale,
Şi durerea pe care toate acestea i-au lăsat-o, fără să se ştie de ce,
Iar pentru plâns nici o altă explicaţie decât faptul că-l simte venind.

1 „Trăiască melodrama în care a plâns Margot“, în franceză, în original.

Toți amanții s-au sărutat în sufletul meu,
Toți vagabonzii au dormit o clipă întinşi peste mine,
Toți cei disprețuiți s-au sprijinit o clipă pe umărul meu,
Toți bătrânii şi toți bolnavii au traversat strada la brațul meu
După cum există şi un secret pe care mi l-au mărturisit toți asasinii.

(Cea al cărei surâs evocă pacea pe care eu nu o am,
În ai cărei ochi-pudic-aplecați se află un peisaj din Olanda,
Cu chipuri de femei *coiffées de lin*[1]
Şi tot efortul zilnic al unui popor paşnic şi curat...
Cea care este inelul uitat pe comodă,
Şi panglica înghesuită în grabă, ce atârnă în afara sertarului,
Panglica de culoare roz, mie nu-mi place culoarea, nici faptul că atârnă,
Aşa cum nu-mi place nici viața, dar îmi face plăcere s-o simt...

Să adormi ca un câine vagabond în mijlocul drumului, întins la soare,
Definitiv pentru tot restul Universului,
Şi toate automobilele să treacă peste tine.)

Eu m-am culcat cu toate sentimentele,
Am fost proxenetul tuturor emoțiilor,
Mi-au dat de băut toate întâmplările senzațiilor,
Ne-am făcut ochi dulci eu şi toate motivele de a acționa,
Am fost mână în mână cu toate impulsurile de a pleca,
Febră imensă a orelor!
Angoasă în forja emoțiilor!
Furie, spumă, imensitate ce nu-mi încape-n batistă,
Cățea urlând în noapte,
Havuzul de la fermă dând târcoale insomniei mele,
Boschetul în care ne-am oprit după-amiază, în timpul plimbării,
Trandafirul, părul în vânt, muşchiul, pâlcul pinilor,
Toată furia de a nu le conține pe acestea toate, de a nu reține nimic din toate,

1 Cu broboadă de in, în franceză, în original.

O foame abstractă de lucruri, rut neputincios al momentelor,
Orgie intelectuală de a simți viața!

Să obții totul prin suficiență divină –
Vegherile, consimțămintele, avizele,
Lucrurile frumoase ale vieții –
Talentul, virtutea, impunitatea,
Tendința de a-i însoți pe ceilalți acasă,
Condiția de pasager,
Constrângerea de a urca la bord cât mai devreme posibil pentru a avea un loc,
Şi lipseşte mereu câte ceva, un pahar, o briză, o frază,
Iar viața doare cu cât mai mult te bucuri de ea şi cu cât o inventezi mai mult.

A putea să râzi, să râzi, să râzi cu gura până la urechi,
Să râzi ca un pahar răsturnat,
Absolut nebun doar prin forța simțirii,
Absolut şlefuit de cât de mult te-ai frecat de lucruri,
Rănit la gură fiindcă ai muşcat din lucruri,
Cu unghiile însângerate din pricină că te-ai agățat de lucruri,
După care nu aveți decât să mă închideți în care temniță vă place,
Eu tot am să-mi amintesc de viață.

II

Să simți totul în toate felurile,
Să trăieşti totul din toate locurile,
Să fii acelaşi lucru în toate modurile posibile în acelaşi timp,
Să realizezi în sinea ta întreaga umanitate dintotdeauna
Într-un singur moment difuz, abundent, complet şi îndepărtat.

Eu vreau totdeauna să fiu acel cineva cu care simpatizez,
Şi devin totdeauna, mai devreme sau mai târziu,

Obiectul simpatiei mele, fie că e vorba de o piatră sau de o dorință
De o floare sau de o idee abstractă,
De o mulțime sau de un fel de a-l înțelege pe Dumnezeu.
Eu simpatiz cu totul, trăiesc total în totul.
Oamenii superiori îmi sunt simpatici pentru că sunt superiori,
Iar oamenii inferiori îmi sunt simpatici fiindcă ei sunt de asemenea superiori,
Întrucât faptul de a fi inferior diferă de faptul de a fi superior,
Şi prin asta poate deveni o superioritate în anumite momente de viziune.

Simpatizez cu unii pentru calitățile lor de caracter,
Îi simpatizez pe alții din pricina absenței acestor calități,
Iar cu alți oameni simpatizez de asemenea de dragul de a simpatiza cu ei,
Există momente perfect organice în care aceştia din urmă sunt toată
umanitatea.
Da, şi cum se întâmplă că eu sunt un rege absolut peste simpatia mea,
E suficient că ea există pentru a-şi justifica existența.
Eu îl strîng la pieptul meu gâfâind într-o îmbrățişare emoționată
(În aceeaşi îmbrățişare emoționată)
Pe omul care-şi dăruieşte cămaşa săracului pe care nu-l cunoaşte,
Pe soldatul care-şi dă viața pentru patrie, fără să ştie ce înseamnă patrie,
Şi de asemenea...
Pe ucigaşul de mamă, pe ucigaşul de frate, pe incestuos, pe violatorul de copii,
Pe banditul la drumul mare, pe corsarul mărilor,
Pe hoțul de buzunare, pe vagabondul ce stă la pândă în fundul străduțelor –
Toți aceştia devin amanta mea predilectă cel puțin pentru o clipă din viață.
Le sărut pe gură pe toate prostituatele,
Îi sărut pe ochi pe toți proxeneții,
Pasivitatea mea zace la picioarele tuturor asasinilor,
Capa mea spaniolă maschează fuga tuturor hoților.
Totul este rațiunea de a fi a vieții mele.

Am comis toate crimele,
Am trăit în lăuntrul tuturor crimelor.

(În viciu însă, eu personal nu am fost nici unul dintre cei numiți înainte,
Ci am fost viciul în persoană pe care îl practicau ei,
Iată de unde are viața mea parte de orele cele mai triumfătoare.)

M-am multiplicat pentru a mă simți,
Căci pentru a mă simți, aveam nevoie de a simți totul,
M-am revărsat peste margini, n-am făcut decât să mă vărs dintr-un loc în altul,
M-am dezbrăcat, m-am dăruit,
Iar în fiecare colț al sufletului meu orice altar are zeul său diferit.

Brațele tuturor atleților m-au îmbrățișat subit feminin,
Şi de îndată ce m-am gândit la asta am şi leşinat pe muşchii lor presupuşi.

Pe gura mea au fost date sărutările tuturor întâlnirilor,
Iar batistele tuturor plecărilor au fost fluturate în inima mea,
Toate îndemnurile obscene din gesturi sau priviri
Îmi biciuiesc trupul însetat pe toți centrii lui sexuali.
Eu am fost toți asceții, toți cei dați la o parte, toți cei ca şi uitați,
Şi am fost toți pederaştii – absolut toți (nu a scăpat nici unul).
Rendez-vous în roşu şi negru pe fundalul-infernal al sufletului!

(Freddie, eu îți spuneam Baby, pentru că erai blond, palid, şi te iubeam,
Cât de multe viitoare împărătese şi câte prințese detronate nu ai fost tu
pentru mine!
Mary, în compania căreia citeam din Burns în zile triste ca tristețea
de a te simți în viață
Mary, tu nici nu-ți dai seama câte cupluri cinstite, câte familii fericite,
Au trăit ochii mei în tine în timp ce te strângeam în brațe, iar conştiința
mi-era incertă,
Cu viețile lor liniştite, cu casele lor de mahala cu grădină şi cu nesperatele
lor half-holidays...

Mary, sunt nefericit...
Freddie, sunt nefericit...

Oh, voi toți, voi cu toții, trecători întâmplători şi întârziați,
De câte ori vă veți fi gândit să vă gândiți la mine, fără să o fi făcut,
Ah, cât de puțină însemnătate am avut eu în viața voastră, cât de puțină,
cât de puțină –
Da, iar eu ce-am ajuns, o, univers al meu subiectiv!
O, soare al meu, clar al meu de lună, stele ale mele, clipă a mea,
O, parte exterioară a mea, pierdută prin labirinturile lui Dumnezeu!)

Totul trece, toate lucrurile defilează prin interiorul meu,
Şi toate oraşele lumii murmură-n mine...

Inima mea tribunal, inima mea piață, inima mea sală de Bursă, inima mea
ghişeu de Bancă,
Inima mea *rendez-vous* cu toată umanitatea,
Inima mea bancă în parc, hotel, han, temniță la numărul cutare,
(*Aqui estuvo el Manolo en visperas de ir al patibulo*)[1]
Inima mea club, salon, parter, rogojină, *guichet*, pasarelă,
Pod, barieră, excursie, treaptă, călătorie, vânzare la licitație, târg,
serbare câmpenească,
Inima mea ferestruică,
Inima mea colet recomandat,
Inima mea scrisoare, bagaj, satisfacție, livrare,
Inima mea marginea, limita, suma, indexul,
Eh-là, eh-là, eh-là, bazar inima mea.

Toți zorii de zi sunt zori de zi şi viață.
Toate aurorele strălucesc în acelaşi loc:
Infinit...
Toate bucuriile păsărilor ies din acelaşi gâtlej,
Toate foşnetele de frunze provin de la acelaşi arbore,

1 „Aici a stat Manolo în ajunul zilei când a fost dus la spânzurătoare“, amestec de spaniolă şi portugheză. (Este utilizat aici textul stabilit de Cléonice Berardinelli.)

Şi toți cei care se scoală devreme să meargă la lucru
Pleacă din aceeaşi casă spre aceeaşi uzină pe acelaşi drum...

Rostogoleşte-te, uriaş cocoloş, furnicar de conştiințe, terră,
Rostogoleşte-te, aureolată, nimbată de crepuscule, sub sori de plumb, nocturnă,
Rostogoleşte-te în spațiul abstract, în falsa lumină a nopții,
Rostogoleşte-te şi (...)

Simt în țeasta mea viteza de rotație a pământului,
Şi se învârtesc prin mine toate țările şi toate persoanele,
Febra centrifugă, turbarea de a călători prin văzduh până la stele,
Îmi izbesc peretele intern al craniului,
Înfig ace secrete pe toată suprafața conştiinței trupului meu,
Mă fac să mă ridic de mii de ori şi să mă îndrept spre Abstract,
Spre De-negăsit, spre Acolo fără nici o restricție,
Țintă invizibilă a tuturor locurilor în care nu mă aflu, şi simultan.

Ah, să nu fiu nici în mers, nici oprit,
Nici culcat, nici în picioare,
Nici treaz, nici adormit,
Nici aici şi nici altundeva,
Să rezolv ecuația acestei prolixe nelinişti,
Să ştiu unde să fiu pentru a putea fi pretutindeni,
Să ştiu unde să mă culc pentru a putea rătăci pe toate străzile,
Să ştiu unde (...)

Ho-ho-ho-ho-ho-ho-ho
HO-HO-HO-HO-HO-HO-HO
HO-HO-HO-HO-HO-HO-HO
HO-HO-HO-HO-HO-HO-HO

Cavalcada din mine înaripată pe deasupra tuturor lucrurilor,
Cavalcadă explodând din mine dedesubtul tuturor lucrurilor,
Cavalcadă înaripată şi explodată din mine din cauza tuturor lucrurilor...

Hop-şa pe deasupra arborilor, hop-şa pe sub toate bazinele de apă,
Hop-şa izbit de ziduri, hop-şa frecându-se de trunchiul copacilor,
Hop-şa în aer, hop-şa în vânt, hop-şa, hop-şa pe plaje,
Cu o viteză crescândă, insistentă, violentă,
Hop-şa hop-şa hop-şa hop-şa...

Cavalcada mea panteistă prin interiorul tuturor lucrurilor,
Cavalcadă energică în interiorul tuturor energiilor,
Cavalcadă de mine însumi în interiorul cărbunelui aprins, al lămpii ce arde,
Din toate consumurile de energie
Cavalcadă de mii de amperi,
Cavalcadă explozivă, explodată ca o bombă ce se face țăndări,
Cavalcadă ce se face țăndări din toate părțile simultan,
Cavalcadă deasupra spațiului, salt pe deasupra timpului,
Zvâcnesc, armăsar electron – ion –, sistem solar rezumat
În interiorul acțiunii pistoanelor, în exteriorul rotației roților dințate.
În interiorul acțiunii pistoanelor, devenită viteză abstractă şi nebună,
Eu acționez prin intermediul fierului şi al vitezei; du-te-vino, nebunie,
turbare stăpânită,
Ataşat de mişcarea tuturor roților eu mă rotesc prin ceasuri uluitoare,
Iar întreg universul scrâşneşte, se acoperă de stele şi se estropiază-n mine.

Ho-ho-ho-ho-ho...
Din ce în ce mai repede, şi mereu tot mai mult spirit precedând corpul,
Precedând chiar ideea, rapidă, de corp proiectat,
Iar spiritul aflat în urmă precedând corpul, umbră, fulger,
He-la-ho-ho... Helahoho...

Energia e peste tot la fel, iar natura însăşi este un singur tot...
Seva sevei arborilor este aceeaşi energie ce mişcă
Şi roțile locomotivelor, roțile tramvaielor, roțile Diesel,
Iar un vehicul tras de catâri sau propulsat de benzină e tras de acelaşi lucru.

Turbare panteistă de a simți formidabil în mine,
Cu toate simțurile mele în fierbere, cu toți porii mei fumegând,

Căci toate acestea sunt o singură viteză, o singură energie, o singură linie divină
A sinelui spre sine, paradă trepidantă cu viteze nebune...

Ho-ho-ho-ho-ho-ho-ho
HO-HO-HO-HO-HO-HO-HO
HO-HO-HO-HO-HO-HO-HO
HO-HO-HO-HO-HO-HO-HO

Ave, salve, trăiască unitatea rapidă a totului!
Ave, salve, trăiască egalitatea tuturor ca săgeată!
Ave, salve, trăiască marea maşină univers!
Ave, căci voi sunteți unul şi acelaşi lucru, arbori, maşini, legi,
Ave, căci voi sunteți una şi aceeaşi unitate, viermi, pistoane, idei abstracte,
Vă umple aceeaşi sevă şi vă diferențiază aceeaşi sevă,
Sunteți unul şi acelaşi lucru, tot restul este în exterior şi e fals,
Restul, restul static rămas în ochii cu priviri fixe,
Dar nu şi în nervii mei, motoare cu explozie ce folosesc carburant greu sau uşor,
Nu şi în nervii mei, care sunt în întregimea lor nişte maşini, sisteme de angrenaje,
În nervii mei locomotive, tramvaie, automobile, batoze,
În nervii mei maşini maritime, Diesel, semi-Diesel, Campbell,
În nervii mei instalație absolută funcționând cu abur, gaz, carburant, electricitate,
Maşină universală conectată la curelele de transmisie ale tuturor momentelor!
Tren, fă-te țăndări izbindu-te de parapetul liniei de rezervă!
Vapor, navighează drept spre chei şi striveşte-te de el!
Automobil condus de nebunia întregului univers, aruncă-te
În toate prăpastiile
Tamponează-te, baang!, sparge-te în adâncul inimii mele!

A moi, toate obiectele-proiectile!
A moi, toate obiectele-direcții!
A moi, toate obiectele pe care viteza le face invizibile!
Bateți-mă, traversați-mă, depăşiți-mă!
Eu sunt cel care mă bat, mă traversez, mă depăşesc!

Turbarea tuturor instinctelor mă închide într-un cerc!
Hela-ho tren, automobil, aeroplan, elanuri ale mele,
Viteză, pătrunde adânc în toate ideile,
Vino să te izbeşti de toate visurile şi să le sfărâmi,
Să calcinezi toate idealurile umanitare şi utile,
Să striveşti toate sentimentele normale, decente şi concordante,
Să culegi de pe urma rotației roții tale grele şi vertiginoase
Corpurile tuturor filozofiilor, zdrențele tuturor poemelor,
Sfârtecă-le, rămâi tu singură, roată abstractă în aer,
Senior suprem al orei europene, metal în rut.

Tot înainte, iar această cavalcadă să nu se încheie, nici măcar în Dumnezeu!
Tot înainte, şi să rămân eu în urma cavalcadei, să fiu
Târât la coada calului, stors, cu mațele scoase, pierdut,
Din cădere în cădere, cu trupul şi cu sufletul târându-se în urma aspirației
mele abstracte,
Acea vertiginoasă aspirație de a depăşi universul
De a-l lăsa mult în urmă pe Dumnezeu ca pe o bornă militară abolită
De a lăsa...
Nu ştiu cum se face că mă doare imaginația, tocmai ea mă doare,
Soarele din interiorul meu apune de pe înaltul cerului.
Începe să se schițeze un început de seară-n azur şi în nervii mei,
Tot înainte, cavalcadă, în ce alt lucru vei reuşi să mă mai transformi?
Eu, cel care veloce, vorace, ghiftuit de o energie abstractă,
Aş vrea să mănânc, să beau, să zgârii, iar apoi să jupuiesc lumea de vie,
Eu, care nu m-aş putea astâmpăra decât dacă aş călca universul în picioare,
Şi să continui să-l calc, să-l calc, să-l calc până nu l-aş mai simți...
Eu, care simt că tot ceea ce mi-am imaginat a rămas în afara a ceea ce
mi-am imaginat,
Căci deşi mi-am dorit totul, totul mi-a lipsit,

Cavalcadă scăpată pe deasupra tuturor piscurilor,
Cavalcadă dezarticulată în adâncul tuturor puțurilor,

Cavalcadă zbor, cavalcadă săgeată, cavalcadă gând-fulger,
Cavalcadă eu, cavalcadă eu, cavalcadă universul-eu.
Helahoho-o-o-o-o-o-o-o...

Eul meu elastic, arc, ac, trepidație...

III

Eu port în inima mea,
Ca într-un cufăr atât de plin încât nu-l poți închide,
Toate locurile pe unde am fost,
Toate porturile în care am ajuns,
Toate peisajele văzute de mine prin ferestre sau hublouri,
Sau visând deasupra pe punți,
Şi toate acestea, atât de multe, sunt puține în comparație cu ceea ce-mi doresc.

Intrarea în Singapore, odată cu dimineața ce se ridică, de culoare verde,
Coralii Insulelor Maldive traversați prin arşiță,
Macao la ora unu noaptea... Mă trezesc brusc...
Yat-lô-ô-ô-ô-ô-ô-ô-ô-ô... Ghi – ...
Ecoul lor mă ajunge din adâncul unei alte realități...
Aspectul aproape nord-african al Zanzibarului în plin soare...
Dar-es-Salaam (ieşirea în larg e dificilă)...
Majunga, Nossi-Bé, întinderea verde a Madagascarului...
Furtunile la apropierea de Guardafui...
Şi Capul Bunei Speranțe neted sub soarele dimineții...
Şi Oraşul Capului cu Muntele şi cu Masa în fundal...

Am călătorit în mai multe țări decât în țările în care am ajuns...
Am văzut mai multe peisaje decât cele pe care le-au văzut ochii mei...
Am încercat mai multe senzații decât toate senzațiile pe care le-am simțit,

Şi, cu cât simțeam mai mult, cu atât mai mult totdeauna-mi lipsea
ceea ce trebuia să simt
Iar viața mereu mi-a făcut rău, mereu prea puțină ea, mereu nefericit eu.

În anumite momente ale zilei îmi amintesc şi mi-e teamă,
Îmi imaginez ce anume o să-mi rămână din această viață fărâmițată,
din acest apogeu,
De pe acest drum plin de cotituri, din acest automobil de la marginea străzii,
din acest indicator de circulație,
Din această turbulență calmă a senzațiilor dezacordate,
Din această transfuzie, din această insubzistență, din această convergență irizată,
Din această neliniştire aflată pe fundul tuturor caliciilor,
Din această angoasă depusă-n adâncul tuturor plăcerilor,
Din această sațietate anticipată de toarta fiecărei ceşti,
Din această fastidioasă partidă de cărți între Capul Bunei-Speranțe
şi Insulele Canare.
Nu-mi dau seama dacă viața e ceva prea puțin sau prea mult pentru mine.
Nu-mi dau seama dacă simt prea mult sau prea puțin, nu ştiu
Dacă-mi lipseşte preocuparea spirituală, punct de sprijin al inteligenței,
Consangvinitatea cu misterul lucrurilor, şocul
Contactelor, sângele țâşnind de sub lovituri, tresărirea la cel mai mic zgomot,
Sau de nu cumva există pentru toate acestea o explicație mai comodă
şi mai fericită.
Oricum ar fi, era mult mai bine să nu mă fi născut,
Căci, oricât este ea de interesantă tot timpul,
Viața ajunge să te doară, să te îngrețoşeze, sfâşie, răzuiască, scrâşnească,
Te face să vrei să țipi, să sari, să te trânteşti pe jos, să părăseşti
Toate casele, toate sistemele logice, să sari de pe toate balcoanele,
Să ajungi un sălbatic numai ca să mori printre arbori şi uitare,
Printre căderi şi pericole şi absența zilei de mâine,
Iar toate acestea trebuie să fie altceva, asemănătoare cu ceea ce eu gândesc,
Cu felul în care eu gândesc sau simt, fel despre care nici nu ştiu ce anume este,
o, viață, viață...

Îmi încrucişez braţele pe tăblia mesei, apoi îmi aşez capul pe ele,
Am nevoie să plâng, dar nu ştiu să-mi stârnesc lacrimile...
Cât aş vrea de mult să mă forţez să-mi fie milă de mine, tot nu pot plânge,
Mi-e sufletul dezacordat sub degetul arătător încovoiat care îl atinge...
Ce o să se întâmple cu mine? Ce o să se întâmple cu mine?

A fost alungat cu biciul bufonul palatului, fără nici un motiv,
Cerşetorul a fost obligat să se ridice de pe ultima treaptă pe care căzuse.
Copilul părăsit a fost bătut şi i-a fost smulsă din mână bucata de pâine.
O, tu, imensă durere a lumii, ceea ce ne lipseşte e tocmai acţiunea...
Atât de decadentă, decadentă, decadentă...
Mă simt bine numai atunci când ascult muzică, şi nici atunci.

Grădini din secolul al XVIII-lea înainte de '89,
Unde sunteţi şi voi, aş vrea să vă plâng într-un fel sau altul?

Ca un balsam ce nu consolează decât cu ideea că e un balsam,
Cade monoton seara de azi şi dintotdeauna, încetul cu încetul.

Au fost aprinse luminile, se înnoptează, viaţa ia locul vieţii.
Oricum ar fi, trebuie să continuăm să trăim.
Mă arde sufletul ca şi când ar fi o mână, la modul fizic.
Stau în calea tuturor şi toţi se izbesc de mine.
Casă a mea de la ţară,
Iar pe noi ne despart mai puţin de un tren, o diligenţă sau hotărârea de a pleca.
Deci rămân nemişcat, aici... Sunt cel care mereu vrea să plece;
Dar totdeauna rămâne, totdeauna rămâne, totdeauna rămâne,
Rămâne până la moarte, chiar şi când pleacă, rămâne, rămâne...

Fă-mă uman, noapte, fă-mă fratern şi prevenitor.
Nu se poate trăi decât la modul uman.
Şi numai iubind oamenii, acţiunile, banalitatea muncilor zilnice,
Numai aşa – vai de mine! –, numai aşa se poate trăi.
Numai aşa, o, noapte, iar eu aşa niciodată nu voi putea fi!

Le-am văzut pe toate şi de toate m-am minunat,
Dar totdeauna a fost prea mult sau prea puțin – nu ştiu care din două –
iar eu am suferit.
Am trăit toate emoțiile, toate gândurile, toate gesturile,
Şi eram la fel de trist de parcă aş fi vrut să le trăiesc fără să reuşesc.
Am iubit, am urât ca orişicine,
Însă pentru ceilalți erau lucruri normale şi instinctive,
În timp ce pentru mine toate erau totdeauna doar excepția, şocul, supapa, spasmul.

Vino, o, noapte, liniştește-mă, vino şi înăbuşă-mă la sânul tău.
Mângâietoare de Dincolo ce eşti, domniță a doliului infinit,
Rană externă a Pământului, plâns tăcut al Lumii.
Mamă suavă şi antică a emoțiilor fără gesturi,
Soră mai mare, virgină şi tristă, a ideilor incoerente,
Logodnică totdeauna în aşteptarea proiectelor noastre neisprăvite,
Direcție permanent abandonată a destinului nostru,
Incertitudinea noastră păgână lipsită de bucurie,
Slăbiciunea noastră creştină lipsită de credință,
Budism al nostru inert, lipsit de dragostea de lucruri şi de extaze,
Febră a noastră, paloare, nerăbdarea noastră de slăbănogi ce suntem,
Viață a noastră, o, mamă, viața noastră pierdută...

Nu ştiu cum să simt, cum să fiu uman, cum să conviețuiesc
Pe pământ din adâncul sufletului meu trist cu frații mei oameni.
Nu ştiu să mă fac util, chiar atunci când simt, sau practic, cotidian, clar,
Nu ştiu să am un loc în viață, un destin al meu printre oameni,
Să am o operă, o forță, o voință sau o grădină,
Să am un motiv de a mă odihni, o nevoie de a mă distra,
Un lucru venit pentru mine direct din natură.

Fii aşadar mămoasă pentru mine, o, noapte liniştită...
Tu care scoți lumea din lume, tu care eşti pacea,
Tu care nu exişti, căci eşti doar absența luminii,
Tu care nu eşti un lucru, un loc, o esență, o viață

Penelopă cu pânză a întunecimii tale, care mâine va fi deşirată,
Ireală Circe a celor febrili, a angoasaților fără motiv,
Vino spre mine, o, noapte, întinde-ți mâinile către mine,
Fii răcoare şi mângâiere, o noapte, pe fruntea mea...

Tu, a cărei sosire e atât de suavă încât pare o îndepărtare,
Al cărei flux şi reflux de tenebre, când luna suspină imperceptibil,
Agită valuri de tandrețe moartă, şi răceala oceanelor de visare,
Şi brize de peisaje ireale pentru excesul neliniştii noastre...
Tu, cu paloarea ta, cu plânsul tău, tu, lichidă,
Miros de moarte între flori, gâfâit de febră în lungul malurilor,
Tu, regină, tu, castelană, tu, doamnă palidă, vino...

IV

Zi de zi eu dau toate colțurile tuturor străzilor,
Şi de îndată ce mă gândesc la un lucru, mă gândesc la un altul.
Nu mă supun decât din atavism,
Găseşte totdeauna argumente să imigreze cineva care nu-i țintuit la pat.

De pe terasele tuturor cafenelelor din toate oraşele
Accesibile imaginației
Observ viața care trece, o urmez neclintit,
Îi aparțin fără să scot nici un gest din buzunar,
Şi fără să-mi notez ceea ce am văzut pentru ca mai târziu să mă prefac
că l-am văzut.

În automobilul galben trece femeia definitivă a cuiva,
Merg alături de ea fără ca ea să ştie.
Cei doi se întâlnesc pe celălalt *trottoir* conform unei întâmplări
bine pregătite,

Însă eu mă aflam deja împreună cu ei înainte ca întâlnirea lor să aibă loc.
Nu au nici o şansă să evite întâlnirea cu mine, nu-i nimic de făcut,
iar mie mi-e imposibil să nu fiu peste tot.
Toate acestea sunt privilegiul meu
(*Breveté, sans Garantie de Dieu*[1], Suflet al meu.)

Asist la totul şi definitiv.
Nu există bijuterie femeiască să nu fie cumpărată de mine şi pentru mine,
Nu există intenție de a aştepta pe cineva să nu-mi aparțină mie într-un
chip sau altul,
Nu există concluzie de conversație care să nu-mi servească întâmplător mie,
Nu există de treizeci de ani dangăt de clopot în Lisabona, sau de cincizeci
de ani seară de operă la São Carlos
Să nu fie de mine trăite cu o galanterie uzurpată.

Eu am fost educat de Imaginație,
Am călătorit mereu dus de mâna ei,
Am iubit, am urât, am vorbit, am gândit totdeauna doar pentru ea,
Şi toate zilele au dinaintea lor această fereastră,
Şi toate orele par în acest fel că îmi aparțin.

V

Limpede trâmbiță a dimineții în adâncul
Semicercului rece al orizontului,
Trompetă suplă şi-ndepărtată ca nişte vagi drapele
Desfăşurate dincolo de locul în care culorile sunt vizibile...
Trâmbiță tremurândă, praf imobil, aşezat tocmai acolo unde noaptea-ncetează,
Colb de aur în suspensie la capătul vizibilității...

1 „Scurtime, dar fără ca Dumnezeu să o fi garantat“, în franceză, în original.

Căruță ce scârțâie clar, steamer care şuieră,
Macara ce începe să se rotească în urechea mea,
Tuse nouă şi seacă a celui care iese acum din casă,
Un uşor frison matinal în bucuria de a trăi,
Un râs deodată ascuns nu se ştie cum de ceața exterioară,
Croitoreasă căreia i s-a hărăzit o soartă mai rea decât dimineața pe care-o simte,
Muncitor ftizic căruia fericirea nu-i este dată în această oră
Inevitabil vitală,
În care conturul lucrurilor e delicat, sigur şi simpatic,
În care zidurile sunt reci la atingerea mâinii, atunci când casele
Îşi deschid, ici şi colo, ochii lor de perdele albe...

Fiece răsărit este o perdea fâlfâitoare,
Care împrospătează iluziile şi amintirile sufletului meu de vagabond,
În inima mea proscrisă de spiritul epidermic, (...) totul te îndreaptă
Spre ceasurile luminoase în care prăvăliile îşi apleacă pleoapele
Şi gâlgâit trafic şaretă tren eu-simt soare vibrează

Amețeală de miezul zilei împodobită cu amețeli –
Soare pe culmi şi noi
(...) din viziunea mea striată,
Din vârtejul imobil al memoriei mele secătuite,
Din claritatea cețoasă şi fixă a conştiinței mele de a trăi.

Gălăgie trafic caretă tren automobile eu-simt soare stradă
Cercuri lăzi *trolley* prăvălie stradă *vitrines* fustă ochi
Rapid şine trăsuri lăzi stradă a traversa strada
Trotuare prăvălii «pardon» stradă
Stradă trecând spre mine şi eu trecând spre strada trecând spre mine
Oglinzi de sus până jos prăvăliile de aici înăuntrul prăvăliilor de acolo
Viteza automobilelor răsturnată în oglinzile oblice ale vitrinelor,
Pământul în aer soarele sub picioare stradă stropit flori în coşuri stradă
Trecutul meu stradă un camion zgâlțâindu-se stradă nu îmi amintesc stradă

Eu cu capul în jos în centrul conştiinţei de mine însumi
Stradă care nu poate întâlnire o singură senzaţie de fiecare dată stradă
Stradă în spate şi în faţă sub picioarele mele
Stradă în X în Y în Z prin braţele mele
Stradă prin monoclul meu în cercuri de mic cinematograf,
Caleidoscop în curbe clar irizate stradă.

Beat de stradă şi de a simţi vedea auzi totul în acelaşi timp.
Zvâcnete la tâmplele neîncetatului meu du-te-vino.

VI

Mă prăbuşesc cât sunt eu de lung peste toată viaţa
Şi fac să urle în mine ferocitatea de a trăi...
Din partea lumii nu există gesturi de plăcere care să valoreze
Extraordinara bucurie a celui care nu are alt mod de a se exprima
Decât tăvăleala pe pământ prin iarbă şi margarete
Şi să se contopească cu pământul până îşi murdăreşte costumul şi părul...
Nici un vers nu poate reda toate astea...

Încercaţi să smulgeţi [un smoc?] de iarbă, muşcaţi-l şi veţi înţelege,
Veţi înţelege complet ceea ce eu exprim incomplet.
Am în mine furia de a fi rădăcină
Şi de a-mi parcurge senzaţiile prin interiorul meu ca o sevă...
Aş vrea să am toate simţurile, inclusiv inteligenţa,
Imaginaţia şi inhibiţia
Sensibilizate la maximum ca să mă pot tăvăli pe pământul aspru
Cu dăruire şi mai profundă, să-i simt şi mai bine asprimea.
Aş fi mulţumit numai dacă trupul meu mi-ar deveni suflet...
Astfel toate vânturile, toţi sorii, toate ploile
Ar fi simţite de mine în unicul fel pe care mi l-aş dori...

Şi cum nu mi se poate întâmpla aşa ceva, sunt disperat, furios,
Aş dori să-mi pot deşira costumul cu dinții
Iar apoi să am masive gheare de leu ca să mă sfârtec
Până începe să curgă sângele, să curgă, să curgă, să curgă...
Sufăr pentru că totul este absurd
Ca şi cum i-ar fi teamă cuiva de mine,
Cu sentimentul meu agresiv împotriva destinului, şi a lui Dumnezeu,
Ce se iveşte din faptul că noi dăm ochii cu Inefabilul,
Iar atunci avem, brusc, măsura micimii şi a slăbiciunii noastre.

VII

Plec mai departe, nimic nu mă atinge; sunt străin.
Femeile care sosesc grăbite în pragul uşii mele
Abia şi-au dat seamă că eu plecasem.
La colțul străzii sunt permanent pe partea cealaltă față de cei
care vor să mă vadă,
Intangibil pentru metale şi incrustrații.

O, seara, cât de multe reminiscențe!
Chiar ieri, ca un copil ce se apleacă deasupra fântânii,
Eu îmi priveam cu bucurie chipul în apa îndepărtată.
Azi, om în toată firea, îmi văd chipul în apa adâncă a lumii.
Iar dacă râd e numai din cauză că am fost un alt-eu
Acel copil care îşi vedea bucuros chipul în adâncul fântânii.

Le simt pe toate substanță a pielii mele.
Abia îmi ating brațul că ele se şi prezintă.
Morții – ei niciodată nu mă lasă!
Nici persoanele moarte, nici locurile din trecut, nici zilele.
Iar uneori în hărmălaia maşinilor de la fabrică

Un dor mă atinge uşor pe braț
Iar eu mă întorc... şi iată-l în plin soare în grădina de la vechea mea fermă
Pe copilul care eram odată neştiind ce anume va deveni.

Ah, fii maternă!
Ah, mieroasă şi taciturnă
Noapte în care uit eu de mine însumi
Amintindu-mi ...

1916, 1917[1]

1 Ultimul fragment a fost identificat de Teresa Rita Lopes pe o hârtie cu antetul unei firme la care lucra Pessoa, înființată doar în 1917. Se crede că alte fragmente, inclusiv din „salutarea" adresată lui Whitman, au mai fost concepute de poet până prin 1923, fără să se ajungă la texte definitive. Spre deosebire de toate edițiile precedente, ediția critică publicată de Teresa Rita Lopes – pe care am mai menționat-o – nu conține dedicația poemului către Almada-Negreiros, păstrată de noi aici. Dedicația figurează însă în alt document, care nu e manuscrisul poemului.

PLECAREA

Acum că degetele Morții de jur împrejurul gâtului
Meu tot mai tare îşi apasă strânsoarea definitivă...
Iar eu încep să am conştiința ochilor mei ieşiți din orbite,
Privesc în spatele meu şi îmi văd tot trecutul,
Văd cine am fost, şi îndeosebi cine nu am fost,
Cântăresc lucid trecutul meu cel amestecat
Şi consider că a fost o greşeală
Fie că trăiesc, fie că trăiesc aşa cum trăiesc.

Aşa va fi când Moartea intrându-mi
În încăpere va încuia uşa cu cheia pe dinlăuntru,
Când lucrul se prezintă definitiv, de nezdruncinat,
Fără recurs la *Cour de cassation*[1] pentru destinul meu încheiat;
Totdeauna aşa va fi, când miazănoaptea răsună în viață,
Şi o exasperare a calmului, o luciditate indezirabilă
Se trezeşte, la plecarea mea, ca un lucru ce există de dinainte de copilărie?
Ultim elan, lumină extenuantă, de flacără care imediat se stinge,
Rece splendoare a unui foc de artificii înainte să devină de tot cenuşă,
Suprem bubuit de tunet deasupra capetelor noastre, prin care
Se ştie că furtuna, ce izbucnise, a-nceput să se potolească.

Mă întorc spre trecut.
Mă simt rănit în carne.
Privesc cu un fel de bucurie a lucidității complete
Spre falimentul instinctiv care a fost viața mea.
Se va stinge ultimul lampadar
Pe strada aurorală a Sufletului meu!

1 Curtea de casație, în franceză, în original.

Semnal de [...]
Un ultim lampadar pe care-l vor stinge!
Dar înainte să văd eu realitatea, o presimt,
Înainte să o cunosc, o iubesc.
Întorc capul, spre trecutul meu, nu [zăresc?] nimic;
Privesc, iar trecutul a devenit pentru mine un fel de viitor.

Maestrul, Alberto Caeiro, l-am cunoscut la început
Dar mai apoi l-am abandonat ca pe o biată sperietoare de ciori,
Îmi recunosc azi greşeala, şi plâng în mine,
Plâng şi cu bucuria de-a observa luciditatea cu care plâng,
Iar cu drapele festive îmi împodobesc moartea şi falimentul meu nesfârşit,
O împodobesc triumfal cu drapele descoperind-o, doar ca să aflu cine e ea.
Iar într-un sfârşit mă ridic din pernele aproape moi
Şi revin la regretul meu cel viu.

II

Ave atque vale[1], o, prodigios univers!
Ave atque vale, în câte moduri diferite te voi vedea, şi fi-va definitiv,
Oare va fi cu şi mai multă viață, vor fi şi mai multe mijloace
de a te cunoaşte,
Mai multe locuri şi perspective de unde să te vedem – şi probabil că niciodată
nu te voi vedea eu Unic –
Oricum ar fi, *ave atque vale*, o, tu, Lume!

Voi porni spre această înfățişare a ta pe care Moartea trebuie să mi-o dezvăluie
Cu inima strânsă, cu sufletul neliniştit, cu privirea tulbure,
În timp ce deplina conştiență a aventurii va face valuri în sângele meu...

1 „Salut şi să ne revedem cu bine“, formulă preluată din *Poemul CI* al lui Catul, în care poetul latin evocă un pelerinaj la mormântul fratelui său. A utilizat-o, de asemenea, şi Reis.

Voi pleca spre Moarte fără speranța că voi întâlni ceva
Dar predispus să văd lucruri formidabile pe partea cealaltă a Lumii.

Ave atque vale, Univers spontan!
Verde fărâmițat în ierburi pe pajiştile mulțumite,
Verde întunecat al coroanelor arborilor ce stau în vânt,
Întunecata limpezime a apelor,
Puf invizibil al ferigilor,
Gheare de umbră imaterială ale averselor,
Vaste întinderi [...] ale oceanelor,
Curs evident al fluviilor
Ave atque vale! Până la Dumnezeu! Până la mine! Până la voi!

Atunci când îmi voi abandona ființa ca pe un scaun de pe care te ridici,
Când voi lăsa lumea îndărăt ca pe o cameră din care ies,
Când voi abandona tot acest fel de a simți lucrurile, prin simțuri şi prin gândire,
Ca pe o manta care mi-a fost şterpelită,
Când o dată pentru totdeauna sufletul meu va ajunge la suprafața pielii mele
Şi va dispersa ființa mea prin tot universul exterior,
Atunci cu bucurie voi recunoaşte că Moartea
Vine ca un soare îndepărtat mai devreme decât aurora noii mele ființe.

Într-o călătorie oblică pornită de pe patul meu de muribund,
Plecare pe diagonala dimensiunii obiectelor
Până în cel mai îndepărtat colț de la întâlnirea cu tavanul, se va ridica
patul de la pământ,
Se va ridica asemeni unui balon ridicol, după care va avansa
Tot înainte ca un tren lunecând pe şine...

Nu mi-e teamă, o, Moarte, de ceea ce nu se poate întrevedea
Prin vizorul interzis de la uşa ta care dă înspre lume.

Spre tine îmi întind mâinile ca un copil
Din brațele doicii la apariția mamei sale,

Îți dau ție mulțumit jucăriile mele de adult,
Pentru tine nu am eu părinți, n-am nimic care să mă lege
De acest prodigios, constant şi bolnav univers...
Totul şi Definitiv trebuie să stea în tine sau nicăieri.

III

Eu complexul, eu numerosul,
Eu *saturnalia* tuturor posibilităților,
Eu ruperea de dig a tuturor personalizărilor,
Eu excesivul, eu succesivul, eu [...]
Eu prolixul până şi în abținerile sau în defectele mele,
Eu care am trăit prin sângele meu şi din nervii mei
Toate sensibilitățile ce corespund tuturor metafizicilor,
Care am debarcat în toate porturile sufletului,
Şi am trecut în avion pe deasupra tuturor pământurilor spiritului,
Eu exploratorul tuturor terenurilor aride ale rațiunii,
Eu [...]
Eu creator de *Weltanschauungen*[1],
Semănător prodigios în propria mea indiferență
De curente moderniste cu totul diferite,
Toate adevărurile în momentul conceperii lor,
Toate persoanele diferite, cu toatele fiind abia eu însumi –
Oare aşa voi muri eu? Nu: universul este imens
Şi are posibilitatea de a face ca lucrurile infinite să se întâmple.
Nu: totul e mult mai bun şi mai mare decât ne gândim noi
Iar moartea va da la iveală lucruri absolut inedite...
Dumnezeu va fi şi mai fericit.
Salve, lucrurilor ce urmează să mi se întâmple după ce voi muri,

1 Pessoa cunoştea noțiunea filozofică a „concepției despre lume“, care se regăseşte chiar în sistemul heteronimiei sale. Aici termenul german este uşor caricaturizat.

Nouă mobilitate a universului ce urmează să-şi depună ouăle în orizontul meu,
Când la modul defintiv
Ca un vapor ce se desprinde de la chei pentru o lungă călătorie,
Cu fanfara de la bord intonând atunci imnul național al Sufletului
Eu pornind pe mare spre X, tulburat de plecare
Dar debordând de acea vagă speranță ignorantă a emigranților,
Plin de o mare credință în Nou, de o Credință imaculată în Ultramare,
Ehei – departe de aici, internat în aceste mări,
În căutarea viitorului meu – pe pământ, prin lacuri şi fluvii –
Pe care le ține laolaltă rotunjimea pământului – tot Universul –
Care oscilează vizibil. Ehei, ehei, departe de aici...
Ave atque vale, o, Univers prodigios...

Va exista mai întâi
O mare accelerare a senzațiilor, o [...]
Cu mari derapaje pe şoselele conştienței mele
(Până la aterizarea finală a avionului meu)
O mare conglobare[1] a senzațiilor non-contigue,
Rapid şuierat de sirenă vorace al spațiului dintre suflet şi Dumnezeu
Al meu [...]
Stările mele sufleteşti vor înceta să mai fie succesive pentru a deveni
simultane,
Toată individualitatea mea se va ghemui într-un singur punct,
Iar atunci când, gata de plecare,
Tot ceea ce voi fi trăit, şi ceea ce voi trăi dincolo de această lume,
Se va topi într-un singur tot omogen şi incandescent
Şi într-un extrem de puternic zgomot sporit de motoare
Care va înceta să mai fie huruit de fier pentru a deveni doar ceva abstract,
Voi țâşni într-o şuierare de vis de viteză dincolo de Necunoscut,
Lăsând în urmă pajişti, peisaje, oraşe pe ambele părți,

1 În mod explicit, ar fi vorba de o reciprocă asimilare a unor sfere. Termenul forțat, ca multe altele la Pessoa, e de natură să reliefeze o situație paradoxală; aici, faptul că urmează senzații „non-contigue".

Şi tot mai aproape de limită, în depărtările cognoscibilului,
Brazdă a mişcării pe şantierul lucrurilor,
Nou soi de eternitate dinamică ondulând prin eternitatea statică –
s-s-s-ss-sss
z-z-z-z-z-z automobil divin

IV

Iar atunci când patul plutind aproape că va atinge tavanul
Iar eu privind în urmă, prin acest hublou – toată camera cu dulapurile ei,
Şi simțind eu în suflet rotația de elice a navei,
Voi începe să le văd pe toate îndepărtându-se şi diferite şi reci...
Iar senzațiile mele vor fi o sedimentare dintr-un oraş îndepărtat
Iar şi mai departe, în spatele lor, întreg universul, un punct care ia sfârşit...

V

Moartea – cea mai sinistră situație care trebuie negreşit să ți se întâmple;
Această cădere-n adâncul unui puț fără fund;
Această întunecare universală din interior;
Acest apocalips al conştiinței, însoțit de prăbuşirea tuturor stelelor –
Acest ceva ce va fi şi al meu într-o zi,
O zi atât de aproape, atât de aproape,
Iar toate senzațiile mele vor fi pictate în negru,
Şi va urma acest nisip fără corp şiroindu-mi printre degete
Gândirea şi viața.

Gara din pustiu, pustie;
Interpretul mut;

Paiața umană fără ochi, fără gură;
Împopoțonându-se cu false lumini[1]
Pe o mare ce nu e decât spațiu pur,
Sub un cer zgâlțâit de fulgere negre...
Ce sinistră chingă, roasă de o vermină ce se aude, această sensibilă chilă,
Iar aceste catarge par degete de ambră, extrem de lungi,
Arătând spre vidul lucrurilor (care este abis în toate)...
Iar pânzele falnice ale navei de un frumos roşu-mat
Se umflă în vântul ce suflă dintr-o enormă gaură nesfârşită,
Şi începe, în afara timpului, o călătorie spre marginea totului.
Ceva conştient oribil iese din gemetele cablurilor...
Scârțâitul lemnului se aude din adâncul sufletului...
Rapida viteză de înaintare e ceva ce lipseşte...
Iar dacă viața e orizontală, acestea toate se produc vertical...

VI

Să intrăm cu veselie în moarte! Caramba!
Şi la naiba cu obligația de a te îmbrăca, de a-ți spăla corpul,
De a avea dreptate, asemănări, maniere şi câte modalități;
De a avea rinichi, ficat, plămâni, bronhii, dinți.
Locuri unde există dureri şi răniri
(La dracu cu toate!)

Sunt mort, de plictiseală negreşit
Şi-mi izbesc, râzând, capul de stele
Cum l-aş lovi din amuzament de un arc boltit,
Întins, în vreme de carnaval, dintr-o parte în alta a culoarului,
Îmbrăcat în astre, cu soarele drept *chapeau melon* voi merge
La marele Carnaval al spațiului între Dumnezeu şi viață.

---

1 *Fogo-fatuo* (în franceză, *feux follets*) – fenomene luminoase pentru care nu există explicații suficiente; epoca lui Pessoa era pasionată de aceste misterioase combustii.

Corpul e veşmântul meu interior; ce-mi pasă mie
Că materia lui de resturi în groapă este pământ,
Sau că într-o parte sau alta îl rod toate larvele organice?
Eu sunt Eu.
Trăiască eu pentru că sunt mort! Trăiască!
Eu sunt Eu.
Ce am eu în comun cu haina-cadavru pe care o las?
Ce are în comun curul cu pantalonii?
Aşadar nu vom avea chiloți pe toată durata acestui infinit?
Cum aşa, în acel dincolo de astre n-o să mi se dea nici măcar o altă cămaşă?
La naiba, trebuie că există magazine pe marile bulevarde ale lui Dumnezeu.

Eu, tenebrosul şi dezumanizatul,
Indistinctul împodobit cu clare statui de sfincşi feminini,

Vreau să fiu o verigă în lanțul stelelor
Şi să-mi pun soarele ca un *chapeau melon*
La acest mare carnaval de după moarte.
Mă voi cocoța, ca o muscă sau ca o maimuță avansând lipit
De vastul cer ce se arcuieşte după forma lumii,
Animând monotonia spațiilor abstracte
Prin prezența mea subtilă.

VII

Toți credem că vom fi vii după ce vom muri.
Teama noastră de moarte e teama de a fi îngropați de vii.
Vrem să vedem dinaintea noastră cadavrele celor pe care i-am iubit
Ca şi când acel lucru încă ar mai fi ei
Şi nu marele maiou de piele cu care naşterea ne-a cadorisit.

VIII

Când va fi să fie Marea Plecare,
Când ne vom îmbarca definitiv spre dincolo de ființe şi sentimente,
Iar pe pachebot Moartea (ce etichete vor fi pe valizele noastre...
Ce nume complezent de străin, din ce loc, spre ce port al destinației finale?)
Atunci când, emigranți pentru totdeauna, vom întreprinde călătoria ireparabilă
Şi vom abandona această găunoasă şi înfricoşătoare lume atât de [...]
nervilor noştri,
Aceste senzații de lucruri atât de legate, atât de misterioase,
Aceste sentimente umane şi naturale, atât de incomprehensibile,
Aceste tortúri, aceste dorințe de a pleca de aici (chiar acum), aceste doruri
intempestive şi fără obiect,
Acest spor al feminității noastre în privirea ce se împăienjeneşte şi se arată
maternă pentru lucrurile mărunte,
Pentru soldații de plumb, pentru trenurile cu arc şi pentru fundele pantofilor din
copilăria noastră,
Atunci când de tot, pentru totdeauna, iremediabil...
[...]

IX

Din casa de pe colină, simbol etern şi perfect,
Văd câmpurile, toate câmpurile,
Şi le salut ca să închei cu o voce adevărată,
Şi le spun *vivat*, plângând, cu lacrimi adevărate, cu un *vivat* exact –
Şi le strâng la pieptul meu, ca un fiu atunci când şi-ar întâlni tatăl pierdut.

Trăiască, trăiască, trăiască
Munții, câmpiile, ierburile!

Trăiască râurile, trăiască fântânile!
Trăiască florile, arborii, pietrele!
Trăiască ființele vii şi gângăniile cele mărunte,
Gângăniile ce aleargă, insectele şi păsările,
Toate animalele, atât de reale, atât de reale chiar şi fără mine,
Bărbații, femeile, copiii,
Familiile, non-familiile, în toată egalitatea!
Tot ceea ce simte fără să ştie de ce!
Tot ceea ce trăieşte fără să se gândească că trăieşte!
Tot ceea ce sfârşeşte şi nicicând nu se mai adaugă ceva,
Ştiind, mai bine decât mine, că nu trebuie de nimic să se teamă,
Că nimic nu sfârşeşte, că nimic nu este abis, că nimic nu este mister,
Şi că totul e Dumnezeu, şi că totul este Ființă, şi că totul e Viață.

Ah, iată-mă eliberat!
Ah, am rupt toate lanțurile
Gândirii.
Eu, voluntară mănăstire şi pivniță pentru mine însumi,
Eu, însuşi abisul pe care eu l-am visat,
Eu, care am văzut pe toate drumurile şi cărările de umbră
Iar umbra şi drumurile şi cărările eram eu!
Ah, mă simt eliberat...
Maestre Caeiro, m-am întors la casa ta de pe colină
Şi le-am văzut pe toate aşa cum le vedeai, însă cu ochii mei,
Cu ochii mei şi de adevăratelea,
De adevăratelea şi cu ochii adevărați...
Ah, am văzut că nu există moarte!
Am văzut că [...]

X

Nu există abisuri!
Nimic nu e sinistru!
Nu există mister şi nici adevăr!
Nu există Dumnezeu, nici viață, nici suflet care se deosebeşte de viață!
Tu, tu, maestre Caeiro, tu eşti cel care avea dreptate!
Dar nici tu nu ai văzut totul; totul e şi mai şi!
Cu bucurie tu ai cântat bucuria de toate,
Dar fără să te fi gândit, tu simțeai
Că se întâmplă aşa fiindcă bucuria de toate e esențialmente inevitabilă.
Dar cum ai fi putut cânta bucuros moartea viitoare?
Dacă ai fi putut s-o gândeşti ca moarte,
Dacă ai fi simțit cu adevărat şi noaptea şi sfârşitul?
Nu, nu: tu ştiai
Nu cu gândirea ta, ci cu întregul tău corp,
Cu toate simțurile tale atât de treze conectate la lume,
Că nu există nimic care moare, că nu există nimic care încetează,
Că fiece moment niciodată nu trece,
Că floarea culeasă rămâne pentru totdeauna pe tija ei,
Că sărutul dat e etern,
Că în esența şi în universul lucrurilor
Totul e bucurie şi soare
Şi numai în eroare, numai în privire există durere şi îndoială şi umbră.
Împodobeşte-le pe toate cu cântece şi cu trandafiri!

Iar în gara de provincie, cu aspectul ei campestru,
– Iată şi trenul!
Cu batistele noastre agitate, cu ochii noştri strălucind de eternitate
Să salutăm aşadar cu aur şi flori moartea care soseşte!

Nu, nu te înşeli!
Bunică mângâietoare a terrei deja gravide!

Naşă deghizată a sentimentelor exprese!

Iar trenul intră în curbă, mai lent, apoi urmează să se oprească...
Şi într-o mare explozie a tuturor speranțelor mele
Inima mea univers
Împodobeşte cu aur toți sorii,
Devine aura argintie a tuturor stelelor,
Se întomnează în flori şi verdețuri,
Iar moartea care soseşte trage concluzia că o cunoaşte deja,
Iar atunci pe fața ei gravă se deschide
Surâsul uman al lui Dumnezeu!

. . . . . .

Etalând în fața mulțimii imaginare a cerurilor înstelate
Splendoarea deplinului nonsens al vieții...
Atacate fie cu mare pompă acordurile marşului meu funebru!
Vreau să încetez fără de consecințe...
Vreau să merg spre moarte ca la o serbare ce se ține-n amurg.

*
* *

Până la urmă, cea mai bună metodă de a călători este a simți.
A simți totul în toate felurile.
A simți totul excesiv,
Fiindcă toate lucrurile sunt, la drept vorbind, excesive
Şi toată realitatea este un exces, o violență,
O halucinație extrem de clară
Trăită laolaltă de noi toți cu furia sufletelor,
Centrul spre care tind ciudatele forțe centrifuge
Ce sunt psihismele umane în acord cu simțurile.

Cu cât simt mai mult, cu atât ca mai multe persoane.
Cu cât am mai multe personalități,
Cu atât mai intense, mai stridente sunt ele,
Şi cu cât mai simultan aş simți eu cu ele toate,
Cu atât mai diversă ar fi unitatea, şi mai dispersă atenția,
Şi aş simți, aş trăi, aş exista, aş fi mai mult.
Cu atât mai mult aş poseda existența totală a universului,
Cu atât mai complet aş fi în spațiul interior din afară,
Şi cu atât mai asemănător lui Dumnezeu, oricare ar fi el,
Căci, oricare este, e sigur că El este Totul,
Iar în afara Lui există doar El, iar Totul pentru El e puțin.

Orice suflet e o scară spre Dumnezeu,
Orice suflet e un coridor-Univers spre Dumnezeu,
Orice suflet e un râu curgător în lungul malurilor Exteriorului
Spre Dumnezeu şi în Dumnezeu cu un susur lugubru.

Sursum corda! Sus să avem inimile! Toată Materia este Spirit,
Căci Materie şi Spirit sunt doar denumiri confuze
Date marii umbre ce îmbibă ca-n supă Exteriorul în visare

Şi topeşte în Noapte şi în Mister Universul Excesiv!
Sursum corda! Mă trezesc în miez de noapte, tăcerea e uriaşă,
Lucrurile, cu braţele încrucişate pe piept, privesc
Cu o tristeţe nobilă spre ochii mei larg deschişi,
Care le văd ca pe nişte vagi siluete nocturne în noaptea neagră.
Sursum corda! Mă trezesc în plină noapte şi mă simt diferit.
Toată Lumea cu forma ei vizibilă şi obişnuită
Zace-n adâncul unui puţ şi scoate un zgomot confuz,
Ascult, iar în inima mea o mare uimire plânge în hohote.

Sursum corda! O, Terra, grădină suspendată, leagăn
Ce bucuri Sufletul dispers al umanităţii succesive!
Maică verde şi an de an înflorită,
Cu fiece an primăvăratic, văratic, tomnatic, iernatic,
Cu fiece an în care se celebrează cu mâinile împodobite cu
ofrande serbările lui Adonis
După un rit anterior tuturor semnificaţiillor,
Într-un uriaş cult agitat, prin munţi şi prin văi!
Uriaşă inimă pulsând în pieptul gol al vulcanilor,
Uriaşă voce trezindu-se în cataracte şi mări,
Uriaşă bacantă beată a Mişcării şi a Metamorfozei,
Într-un rut de vegetaţie şi eflorescenţă sfărâmându-ţi
Corpul tău de pământ şi pietre, corpul tău supus
Propriei tale voinţe tulburătoare şi eterne!
Mamă afectuoasă şi unanimă a vânturilor, mărilor şi preeriilor,
Vertiginoasă mamă a uraganelor şi cicloanelor,
Mamă capricioasă ce produci înverzirea şi uscăciunea
Care perturbi propriile tale anotimpuri şi amesteci
Într-un sărut imaterial sorii cu ploile şi cu vânturile!
Sursum corda! Te contemplu şi îţi devin imn!
Totul în mine, ca un satelit din intima ta dinamică,
Şerpuieşte şi se roteşte, într-un inel ceţos

De senzații reminiscente şi vagi,
În jurul profilului tău intern, umflat şi înfierbântat.

Ocupă cu toată forța ta şi cu toată puterea ta arzătoare
Inima mea deschisă spre tine!
Ca o spadă străpungându-mi ființa extatică şi sumețită,
Intersectează cu sângele meu, cu pielea mea şi cu nervii mei
Continua ta mişcare, veşnic continuă ție însăți.

Sunt un munte confuz de forțe doldora de infinit
Ce tind în toate sensurile spre cele patru orizonturi,
Viața, acest lucru enorm, ea le înşfacă pe toate şi le uneşte
Şi face astfel ca toate forțele din mine care mă răvăşesc
Să nu iasă din mine, să nu-mi sfărâme ființa şi să nu-mi sfâşie corpul,
Şi să nu mă arunce, ca o bombă a Spiritului ce-ar exploda
Împrăştiind sânge, carne şi suflet spiritualizate printre stele,
Până dincolo de sorii altor sisteme şi dincolo de aştrii îndepărtați.

Tot ceea ce se află în mine are tendința să redevină tot.
Tot ceea ce se află în mine are tendința să mă verse pe pământ,
Să mă împrăştie pe vastul pământ suprem ce nu se află nici sus, nici jos,
Ci sub stele şi sori, sub suflete şi sub corpuri
Într-o piezişă posesie a simțurilor noastre intelectuale.

Eu sunt o flacără ascendentă, ascendentă şi în jos şi în sus,
Ce se ridică din toate părțile simultan, sunt un glob
De flăcări explozive în căutarea lui Dumnezeu, care pârjoleşte
Crusta simțurilor mele, zidul logicii mele,
Inteligența mea limitativă şi înghețată.

Sunt o uriaşă maşină acționată de mari curele
Cărora le zăresc numai partea ce se mulează pe tamburii mei.
Restul se întinde pînă dincolo de astre, trece dincolo de sori,
Fără să dea impresia că ar ajunge vreodată la cilindrul de la care porneşte...

Trupul meu e centrul unei roți uluitoare şi infinite
Într-o perpetuă rotire amețitoare în jurul sinelui,
Încrucişându-se în toate direcțiile cu alte roți,
Ce se întrepătrund şi se amestecă, fiindcă aşa ceva nu se petrece în spațiu,
Ci nu ştiu unde, în spațialitatea unui altfel-de-Dumnezeu.

În mine stau captive şi legate de pământ
Toate mişcările ce compun universul,
Întreaga furie minuțioasă a atomilor,
Furia tuturor flăcărilor, turbarea tuturor vânturilor,
Spuma furioasă a tuturor râurilor, care se prăvălesc.

Şi ploaia ca nişte pietre aruncate de catapultele
Unor enorme armate de pitici ascunse în cer.

Sunt un formidabil dinamism obligat la echilibrul
De a exista înlăuntrul corpului, de a nu mă revărsa afară din suflet.
Răcneşte, țâşneşte, învinge, sparge, răbufneşte, scutură,
Freamătă, tremură, fă spume, fă vânt, violează, explodează,
Pierde-te, transcende-te, înconjoară-te, trăieşte-te, rupe, ia-o la fugă,
Fii din tot trupul meu tot universul şi toată viața,
Arde cu toată ființa mea toate focurile şi luminile,
Străfulgeră cu tot sufletul meu toate fulgerele şi trăsnetele,
Supraviețuieşte-mi mie în viața mea în toate direcțiile!

EMIGRANȚII

Singuri prin marile oraşe neprietenoase,
Fără să vorbiți nici limba ce se vorbeşte, nici pe cea care se gândeşte,
Mutilați în relațiile cu ceilalți,
Cei care mai târziu îşi vor povesti în patrie triumful şederii lor.

Bieți mizerabili porniți să cucerească
Londra şi Parisul!
Se întorc acasă şi fără mai bune maniere şi fără mai prietenoase chipuri
După ce abia dacă au visat de aproape ceea ce au văzut –
Permanent străini.
Dar eu nu râd de ei. Am procedat eu altcumva cu idealul meu?

Şi cum rămâne cu proiectul meu făcut odată la un hotel, ce planifica legenda?
E unul din punctele negre ale biografiei mele pe care nu am avut-o.

*
* *

Să-ți faci de lucru, câtă prolixitate!
Iată că trebuie să mă aflu la unu fără cinci
În gara de la Rossio pe peronul de deasupra – să îl salut
Pe prietenul care ia Sud-Expresul tuturora
Spre destinația tuturor, Parisul...

Trebuie să mă aflu acolo
Şi credeți-mă, atât de mare e oboseala mea anticipată
Încât Sud-Expresul ar deraia, dacă ar şti de ea...

Glumă de copil?
Nu, ar deraia de-a binelea...
Şi n-are decât să-l ia dracul şi să ia viața mea-n deraierea lui!...
Mi-o doresc din tot sufletul,
Iar dorința mea, fiind din tot sufletul, intră-n substanța lumii.

POEM ÎN LINIE DREAPTĂ

N-am cunoscut pe nimeni care să fi mâncat bătaie.
Toate cunoştinţele mele au fost campioni în toate domeniile.

Iar eu, de atâtea ori josnic, de atâtea ori porc, de atâtea ori nedemn,
Eu, de atâtea ori un parazit iresponsabil,
Cineva murdar şi de neiertat,
Eu, care de atâtea ori n-am avut răbdarea să fac o baie,
Eu, care de atâtea ori am fost ridicol, absurd,
Eu, care mi-am împleticit în mod public picioarele în covoarele atâtor etichete,
Care am fost grotesc, meschin, supus şi arogant,
Care am suferit afronturi şi am tăcut,
Care, atunci când nu am tăcut, am fost şi mai ridicol;
Eu, cel de care râdeau cameristele de hotel,
Eu, cel care simţeam ocheadele ce şi le aruncau pe seama mea băieţii
de comisioane,
Eu, care m-am dedat la grosolane afaceri financiare şi am împrumutat
fără să dau înapoi,
Eu, care, atunci când se cerea o lovitură de pumn, m-am eschivat
De la orice posibilitate de a lovi;
Eu, care am suferit angoasa micilor lucruri ridicole,
Eu îmi dau seama că nu e altul ca mine pe lume.

Nici unul dintre cei pe care-i cunosc şi care vorbesc cu mine
N-a comis niciodată vreun act ridicol, n-a suferit niciodată afronturi,
Cu toţii au fost nişte prinţi – fiecare în parte un prinţ – în viaţă...

Ce n-aş da să aud vocea omenească a cuiva
Care ar mărturisi nu un păcat, ci o infamie;
Care ar povesti nu o violenţă, ci o laşitate!
Nici vorbă, cu toţii sunt Idealul, de-i auzi când îmi vorbesc.
Cine din lumea asta mare ar recunoaşte pe faţă că a fost cândva un mârşav?
O, prinţilor, fraţii mei,

Destul, m-am săturat de atâția semizei!
Unde mai găseşti oameni pe lumea asta?

Să fiu eu singurul ticălos şi singurul greşit conceput pe lume?

Li se putea întâmpla să nu-i iubească femeile,
Li se putea întâmpla să fie trădați – dar ridicoli, niciodată!
Iar eu, care am fost ridicol fără să fi fost trădat,
Cum să le pot eu vorbi superiorilor mei fără să mă bâlbâi?
Eu, care am fost josnic, cu adevărat josnic,
Josnic în sensul meschin şi infam al josniciei.

LISBON REVISITED

(1923)

Nu: nu vreau nimic.
Am mai spus că nu vreau nimic.

Scutiți-mă de concluziile voastre!
Singura concluzie este a muri.

Şi nu-mi veniți cu estetici!
Nu-mi vorbiți despre morală!
Luați de aici metafizica!
Nu-mi țineți predici despre sisteme complete, nu-mi băgați pe gât
Cuceriri de-ale ştiinței (de-ale ştiinței, Dumnezeule, de-ale ştiinței!) –
De-ale ştiinței, de-ale artei, de-ale civilizației moderne!

Ce rău le-am făcut eu tuturor zeilor?

Dacă ați pus mâna pe adevăr, păstrați-vi-l!

Eu sunt un om al tehnicii, dar am tehnică doar în interiorul tehnicii.
În rest, sunt un nebun, cu tot dreptul de a fi.
Cu tot dreptul, m-ați auzit?

Nu-mi căutați nod în papură, pentru Dumnezeu!

Vreți să mă vedeți însurat, futil, cotidian şi impozabil?
Sau vreți să mă vedeți contrariul acestora, contrariul a ceva?
Dacă eu aş fi altcineva, v-aş face, tuturor, pe plac.
Dar aşa cum sunt, aveți un pic de răbdare!
Duceți-vă dracului fără mine,
Sau lăsați-mă pe mine să merg la el singur!
De ce să fie nevoie să mergem împreună?

Să nu mă luați de mână!
Nu-mi place să fiu luat de mână. Vreau să fiu singur.
Am mai spus deja că sunt mereu singur!
Ah, ce pisălogeală când spuneți că vreți să fiu împreună cu voi!

O, cer albastru – acelaşi cer din copilărie –,
Etern adevăr vid şi perfect!
O, Tejo catifelat, ancestral şi mut,
Mărunt adevăr în care se reflectă cerul!

O, suferință revizitată, Lisabona de altădată şi de acum!
Voi nu-mi dați nimic, nu-mi luați nimic, nu sunteți nimic din ceea ce sunt eu.

Lăsați-mă în pace! N-am să întârzii, eu nu întârzii niciodată...
Cât mai întârzie încă Abisul şi Tăcerea, vreau să rămân singur!

*
* *

M-am aşezat pe un scaun pe puntea de sus a navei şi am închis ochii,
Iar destinul mi-a apărut în suflet ca o prăpastie.
Viața mea din trecut s-a amestecat cu cea viitoare,
Între cele două se auzea o gălăgie ca venind din salonul de fumători
În care, după cum auzeam, se încheia o partidă de şah.

Ah, balansat
De senzația valurilor,
Ah, legănat
De gândul atât de plăcut că azi încă nu e mâine,
Şi că cel puțin deocamdată nu mi s-a încredințat nici un fel de responsabilitate,
Nici o personalitate propriu-zisă, şi că mă simt aşezat pe scaun
Ca o carte uitată acolo de o suedeză.

Ah, scufundat
Într-o lenevie a imaginației, fireşte că uşor somnoroasă,
Neliniştit într-un mod atât de tihnit,
Atât de mult semănându-i copilului care am fost odată
Pe vremea când mă jucam la țară şi nu ştiam de algebră,
Şi nici de alte algebre cu valori x şi y în sentimente.

Ah, îmi doresc din tot sufletul
Acele clipe fără de importanță
Din viața mea,
Ah, mi-e foarte dor de acele clipe, ca şi de altele asemănătoare
De pe vremea când eu nu aveam nici o importanță,
Clipele când am înțeles tot vidul existenței fără să am şi inteligența
de a-l înțelege,
Pe vremea când existau clarul de lună, singurătatea şi marea, o, Àlvaro.

*
* *

Ah, pe acolo pe unde mă aflu şi pe unde trec, sau pe unde nu mă aflu şi nu trec,
Banalitatea devorantă a chipurilor şi a tuturor oamenilor!
Ah, angoasa insuportabilă a oamenilor!
Oboseala impreschimbabilă de a vedea şi auzi!

(Murmure odinioară de izvoare personale, de arbori ce erau ai mei.)

Aş vrea să le vomit pe cele văzute, pur şi simplu de greaţă că le-am văzut,
Stomac al sufletului întors pe dos din pricina faptului că exist...

*
* *

Tumult concentrat al imaginației mele intelectuale...

Să-i faci raţiunii practice mulţi plozi, ca înfocaţii creştini...

Perpetua mea tinerețe
De a trăi lucrurile pe latura senzațiilor şi nu pe cea a responsabilităților,
De a...

(Álvaro de Campos, născut în Algarve, crescut de un unchi după mamă,
preot, care i-a inculcat o anumită pasiune pentru valorile clasice.) (A sosit
la Lisabona când era foarte tânăr...)

Capacitatea de a medita la ceea ce simt e faptul care mă deosebeşte
de omul obişnuit
Într-o mai mare măsură decât se deosebeşte el de maimuță.

(Da, s-ar putea ca mâine omul obişnuit să mă citească şi să înțeleagă
substanța ființei mele.
Admit,
Însă maimuța ştie deja de azi să citească în omul obişnuit şi să înțeleagă
substanța ființei sale.)

Dacă ceva a existat cum se face că nu mai există?
Oare a fi nu este a fi?

Florile de câmp din copilăria mea, oare nu le-aş putea avea pentru totdeauna,
Într-un alt mod de a fi?
Oare voi pierde definitiv sentimentele avute de mine, şi chiar şi pe acelea
despre care am crezut că le aveam?
Are oare cineva la el cheia de la poarta ființei, care nu are poartă,
Să poată să-mi deschidă cu rațiunea inteligența lumii?

*
* *

Ah, în fața acestei unice realități care este misterul,
În fața acestei unice realități teribile – faptul că există o realitate,
În fața acestei oribile existențe care înseamnă a exista,
În fața abisului care înseamnă că toată existența e doar un abis,
Abisul faptului că existența tuturor este un abis,
Este un abis pur şi simplu faptul de a exista,
De a putea exista,
De a trebui să existe!
— În fața tuturor acestora şi a tuturor celor pe care le face omul,
Pe care le zice omul,
Pe care el le construieşte, desface sau au fost construite şi desfăcute
prin contribuția lui,

Totul devine infim!
Totul se strânge şi se împuţinează... dar de fapt nu se împuţinează,
se transformă
În altceva –
În ceva înfiorător şi negru şi imposibil,
Într-un lucru aflat dincolo de zei, de Dumnezeu şi Destin –

În ceva ce face că există zei, Dumnezeu şi Destin,
În ceva ce face că există fiinţă pentru a putea exista fiinţe,
În ceva ce subzistă prin toate aceste forme
Ale tuturor vieţilor, abstracte sau concrete,
Eterne sau trecătoare,
Adevărate sau false!
În ceva ce încă rămâne afară, atunci când îmbrăţişezi totul,
Fiindcă atunci când îmbrăţişezi totul, nu îmbrăţişezi şi explicaţia existenţei
unui tot,
Şi nici de ce există ceva, fiindcă există ceva, există ceva, există ceva!

Inteligenţa mea a devenit un fel de inimă plină de spaime,
Iar dacă tremur, tremur cu ideile mele, tremură
conştiinţa mea despre mine,
Împreună cu substanţa esenţială a fiinţei mele abstracte,
Pe care o sufoc de incomprehensibil,
Pe care o strivesc de ultratranscendenţă,
Iar de această teamă, de această angoasă, de această primejdie de a ultra-fi,
Nu se poate scăpa, nu se poate scăpa, nu se poate scăpa!

Carceră a Fiinţei, oare nu putem evada din tine?
Carceră a gândirii, oare nu putem evada din tine?
O, nu, imposibil – nici moarte, nici viaţă, nici Dumnezeu!
Noi, fraţi gemeni ai Destinului în care existăm împreună,
Noi, fraţi gemeni ai tuturor Zeilor, de toate soiurile,
Fiindcă suntem făcuţi din acelaşi abis şi făcuţi din aceeaşi umbră,
Fie că suntem umbre, că suntem lumini, suntem aceeaşi noapte.

Ah, dacă înfrunt cu încredere viața, şi nesiguranța sorții,
Surâzând şi fără să mă gândesc la faptul că zilnic răul este posibil,
Şi întâmpin inconştient misterul tuturor lucrurilor, al tuturor gesturilor,
De ce nu aş înfrunta surâzător, inconştient, Moartea?
Oare o ignor? Dar mai există ceva neignorat de mine?
Pana de care mă folosesc, textul pe care îl scriu, hârtia pe care scriu
Să fie mistere mai mici decât moartea? Ca şi cum totul ar fi acelaşi mister?
Iar eu scriu, stau şi scriu, dintr-o necesitate lipsită de explicație.
Ah, să înfrunt ca o fiară această moarte care despre ea nici nu ştie că există!
Să am inconştiența profundă a tuturor lucrurilor naturale,
Căci, cu cât sunt eu mai conştient, cu atât mai mult devine totul inconştiență,
Cu excepția faptului că totul a fost creat, ceea ce este altă inconştiență,
Fiindcă e necesar să existi pentru ca totul să fie creat,
Iar a exista este a fi inconştient, fiindcă a exista înseamnă a fi posibil
de a avea să existi,
Iar a fi posibil de a avea să existi nu e mai puțin lucru decât toți Zeii.

*
* *

Şi nu e doar un cadavru
Această persoană[1] oribilă care nu e nimeni,
Această noutate abisală a trupului obişnuit,
Acest necunoscut care apare prin absență în persoana pe care o cunoaştem,
Acest abis săpat între a vedea şi a înțelege –
Nu e numai cadavrul care doare în sufletul înspăimântat,

1 *„Essa pessoa horrivel"*... în mai multe ocurențe de acest tip, Pessoa va fi avut senzația directă că vorbeşte despre propria sa „persoană" – grafie identică pentru numele propriu şi pentru substantivul comun, doar cu o infimă diferență de articol –, ca şi cum ar face-o din exteriorul propriei sale ființe.

Cel care aşterne o tăcere-n străfundul inimii
În timp ce lucrurile extern uzuale ale mortului
Perturbă şi ele sufletul, dar cu ceva mai multă tandreţe în spaimă.
Chiar dacă ar fi ale unui duşman,
Cine să poată vedea fără să se înduioşeze masa la care el se aşeza,
Stiloul cu care el scria?
Cine poate vedea fără să fie cuprins de propria lui nelinişte
Puşca vânătorului dispărut fără ea dincolo de linia tuturor munţilor?
Haina cerşetorului mort, în care el îşi vâra mâinile (de acum înainte
definitiv absente) în buzunare,
Jucăriile, de acum înainte cumplit de bine aranjate, ale copilului mort,
Toate acestea mă apasă brusc pe înţelegerea mea alienată
Iar un dor uriaş de dimensiunea spaţiului îmi înspăimântă sufletul...

*
* *

Ce frumoşi ochi de azur inocent avea băieţelul cămătarului!

Sfinte Dumnezeule, ce bifurcaţie şi viaţa asta!

Eu am avut mereu, din fericire sau nu, sensibilitatea umanizată,
Şi orice moarte m-a durut totdeauna în mod personal,
Da, nu numai fiindcă există mister în inexpresivitatea organicului,
Ci şi într-un mod direct, ca afecţiune a sufletului.

Aşa cum soarele nimbează cu aur şi casele nemernicilor!
Aş putea oare să-i urăsc fără să mă topesc în soare?

Ia te uită ce gânduri îşi fac loc printre sentimente distrate
Numai din pricina ochilor copilăreşti ai unui copil...

*
* *

Ni s-au încrucişat drumurile, m-a ajuns din urmă pe o stradă din cartierul Baixa
Individul acela prost îmbrăcat, cerşetor, cum i se poate citi pe faţă,
Care mă simpatizează şi pe care îl simpatizez şi eu;
Şi căruia, în ceea ce mă priveşte, cu un gest larg, bogat, i-am dăruit
tot ce aveam
(Exceptând, evident, ceea ce se afla în buzunarul unde îmi ţin eu
cei mai mulţi bani:
Eu care nu sunt nici sărac, nici romancier rus, foarte metodic,
Iar romantismul, fireşte, dar să n-o luăm prea repede...).

Mi-s simpatici oamenii de acest soi
Mai cu seamă atunci când nu merită simpatia.
Da, fiindcă şi eu sunt un vagabond şi un cerşetor,
Şi am ajuns aşa tot din vina mea.
A fi vagabond şi cerşetor nu înseamnă a fi vagabond şi nici cerşetor
la propriu:
Înseamnă a te plasa alături de scara socială
Şi a nu fi adaptabil la normele vieţii,
Normele reale sau sentimentale ale vieţii –, înseamnă
A nu fi judecător la Curtea Supremă, funcţionar angajat definitiv,
prostituată,
A nu fi sărac de-a binelea, muncitor exploatat,
A nu suferi de o boală incurabilă,
A nu fi un însetat de justiţie, sau un căpitan de cavalerie,
A nu fi, în sfârşit, unul dintre personajele sociale ale romancierilor
Care se îndoapă cu scrisori fiindcă au ocazia să plângă cu lacrimi,
Şi se revoltă împotriva vieţii sociale, căci presupun că au motive s-o facă.

Nu: orice numai să nu am motive!
Orice numai să nu mă neliniştească soarta omenirii!

Orice numai să nu cedez umanitarismului!
La ce bună o senzație dacă o motivează o rațiune exterioară ei?

Da, a fi vagabond şi cerşetor, cum sunt eu,
Nu înseamnă a fi vagabond şi cerşetor în felul obişnuit:
Înseamnă a fi izolat în propriu-ți suflet, iată ce va să zică vagabond,
Şi înseamnă a le cere zilelor să treacă şi să ne lase, iată cerşitul.

Restul e la fel de stupid ca un Dostoievski sau un Gorki.
Tot restul înseamnă doar a-ți fi foame sau a nu avea nimic de îmbrăcat.
Şi, chiar dacă aşa ceva ți se întâmplă, li se poate întâmpla şi atâtor altora,
Deci nu merită să-ți faci sânge rău pentru cei cărora li se întâmplă.
Eu sunt cu adevăratelea vagabond şi cerşetor, adică la figurat,
Şi mă încearcă o mare milă față de mine.

Biet Álvaro de Campos!
Atât de singur în viață! Atât de deprimat în senzații!
Bietul de el, răsturnat în fotoliul propriei sale melancolii!
Bietul de el, el care, cu lacrimi (autentice) în ochi,
I-a dăruit astăzi, cu un gest generos, liberal şi moscovit,
Tot ceea ce avea, în buzunarul în care nu avea mare lucru, acelui
Sărac care nu era sărac, dar care avea în ochi o tristețe profesională.

Biet Álvaro de Campos, nimănui nu-i pasă de el!
Bietul de el căruia îi este atât de milă de sine însuşi!

Ei, da, bietul de el!
El, mai de plâns decât mulți care sunt vagabonzi şi vagabondează,
Care sunt cerşetori şi cerşesc,
Fiindcă sufletul omenesc este un abis.

Ştiu eu. Bietul de el!

Ce bine că mă pot revolta într-un spectacol caraghios în sufletul meu!

Şi sunt departe de a fi sărac cu duhul!
Nu am nici măcar scuza de a putea avea opinii sociale.
Nu am, de fapt, nici o scuză: sunt lucid.

Să nu încerce nimeni să-mi schimbe convingerile: sunt lucid.

Am spus-o deja: sunt lucid.
Fleacuri estetice cu fleacuri de-ale inimii: sunt lucid.
Căcat! Sunt lucid.

LISBON REVISITED

(1926)

Nimic nu mă leagă de nimic.
Îmi doresc cincizeci de lucruri deodată.
Mă macină o nerăbdare ca o foame de carne
Sau de nu ştiu ce altceva –
Ceva definit în indefinit...
Dorm agitat, trăiesc într-un vis agitat
Al cuiva care doarme neliniştit visând doar pe jumătate.

Mi-au fost trântite în nas toate uşile abstracte şi necesare.
S-au tras perdelele peste toate ipotezele pe care aş fi putut să le văd
pe stradă.
Pe străduța găsită până la urmă de mine nu există numărul ce mi s-a indicat.

M-am trezit în aceeaşi viață în care mă aflam când dormeam.
Chiar şi oştirile mele din vis au fost până la urmă învinse.
Chiar şi propriile mele visări s-au simțit mincinoase în timp ce
erau visate.
Chiar şi de viața abia dorită mi se face lehamite – până şi ea...

Ajung să pricep pe intervale deconectate;
Şi scriu cu lapsusuri de oboseală;
Iar o plictiseală venind chiar din adâncul plictiselii mă aruncă pe plajă.

Nu ştiu ce destin sau ce viitor s-ar potrivi cu angoasa mea în derivă;
Nu ştiu ce fel de insule ale Sudului imposibil m-aşteaptă să naufragiez;
Şi nici ce încununări literare mi-ar putea aduce un vers.
Nu, nu ştiu nici asta, nici altceva, nici nimic...
Iar în adâncul spiritului, acolo unde visez ceea ce-am visat,
Pe ultimele baricade ale sufletului, unde mă revăd fără nici o noimă
(Iar trecutul este o ceaţă naturală de false lacrimi),
Pe drumurile şi cărările unor îndepărtate păduri
Unde-mi imaginam că s-ar afla eul meu,
Fug, dezmembrate, ultimele rămăşiţe
Ale iluziei finale,
Oştirile mele visate, învinse fără să fi fost învinse,
Cohortele mele presupuse, ce se topesc în Dumnezeu.

Te revăd,
Oraş al copilăriei mele înspăimântător pierdute...
Oraş vesel şi trist, vin aici din nou să visez...
Eu? Dar mai sunt eu oare acelaşi care aici a trăit, aici s-a întors,
Şi aici a revenit
Şi aici din nou a început să se întoarcă?
Sau suntem cu toţii, toate Eurile care am fost sau am trăit aici,
Un şir de mărgele-fiinţe înşirate pe un fir-memorie,
Un şir de vise despre mine visate de cineva din afara mea?

Te revăd,
Cu o inimă mai îndepărtată, cu un suflet ceva mai puţin al meu.

Vă revăd încă o dată – Lisabonă şi Tejo, şi tot restul –,
Trecător inutil treversând şi prin tine şi prin mine,
Străin şi aici şi oriunde,

Pură întâmplare în viața mea şi în sufletul meu,
Fantomă rătăcind prin sălile amintirilor,
Cu zgomote scoase de şobolani şi de podele ce scârțâie
În blestematul castel al obligației de-a trăi...

Te revăd,
Umbră ce treci printre umbre, şi te arăți strălucind
O clipă într-o lumină funebră necunoscută,
Şi intri în noapte cum dispare dâra unui vapor
Pe nişte ape ce nu se mai aud...
Te revăd,
Însă, vai, pe mine nu mă revăd!
S-a spart oglinda magică în care mă vedeam acelaşi,
Iar în fiecare ciob fatidic nu văd decât o bucată din mine –
O bucată din tine şi din mine!...

*
* *

Dacă vrei să te omori, atunci de ce nu vrei tu să te omori?
Ah, profită de ocazie! Căci până şi eu, care atât de mult iubesc şi moartea şi viața,
Dacă aş îndrăzni să mă omor, m-aş omorî...
Ah, dacă e să îndrăzneşti, îndrăzneşte!
La ce-ți foloseşte tabloul succesiv cu imagini externe
Căruia noi îi zicem lume?
Cinematograf al orelor reprezentate
Cu actori în poze şi atitudini convenționale dinainte hotărâte,
Circ policrom al dinamismului nostru nesfârşit,
Ce faci cu lumea ta interioară de care nu ai habar?
Poate că, dacă te-ai ucide, ai ajunge să o cunoşti...

Şi poate că, sfârşind cu tine, ai ajunge să te începi...
Şi oricum, dacă faptul de a fi te oboseşte,
Cel puțin oboseşte-te cu noblețe,
Şi nu cânta, cum fac eu, viața bețivănindu-te,
Nici nu saluta, ca mine, moartea prin literatură!

Oare îi lipseşti tu cuiva? Umbră neînsemnată căreia îi spunem persoană!
Nimeni nu lipseşte; iar tu nu îi lipseşti nimănui...
Chiar şi în lipsa ta toate îşi vor urma calea fără tine.
Poate că pentru altcineva existența ta e mai rea decât dacă te-ai sinucide...
Iar continuând să trăieşti, poate eşti mai împovărător decât dacă n-ai trăi...

Necazul altora?... Îți provoacă remuşcări
Faptul că ei te vor plânge?
Liniştește-te: vor plânge după tine puțini şi puțin...
Încetul cu încetul elanul vital îmblânzeşte lacrimile,
Atunci când ele nu rezultă din lucruri ce ne aparțin,
Când țâşnesc din ceva ce li se întâmplă altora, mai cu seamă moartea,
Fiindcă ea este acel ceva după care altora nu li se mai întâmplă nimic...

Mai întâi e angoasa, surpriza sosirii
Misterului şi a absenței vieții tale povestite de alții...
Iar apoi groaza de coşciugul vizibil şi material,
Şi mai sunt şi oamenii cerniți care-şi exercită meseria de a fi de față...
Apoi e familia în priveghi, de neconsolat, povestind anecdote,
Jeluindu-şi durerea că ai murit,
Iar tu, pricina banală şi întâmplătoare a acelei înduioşări,
Tu, cel mort cu adevărat, mult mai mort decât estimai...
Mult mai mort decât aveai în vedere,
Chiar dacă ai devenit mult mai viu dincolo...

După care e cortegiul cernit spre cavou sau spre groapă,
Iar apoi începe să moară amintirea despre tine.

Mai întâi simt cu toții o ușurare
După tragedia destul de plicticoasă care a fost moartea ta...
Apoi conversația devine pe zi ce trece mai ușoară.
Iar viața de zi cu zi își regăsește ritmul cotidian...

Mai târziu, treptat, urmează uitarea.
Ești pomenit numai la două date aniversare:
Data nașterii și data morții tale;
Nimic mai mult, nimic, absolut nimic altceva.
Se gândesc la tine de două ori pe an.
De două ori pe an suspină pentru tine cei care te-au iubit,
Și mai suspină o dată sau de două ori dacă din întâmplare
se vorbește de tine.

Privește-te lucid, și ia seama la rece ce suntem noi...
Dacă vrei să te sinucizi, sinucide-te...
Nu trebuie să ai scrupule morale, spaime de-ale inteligenței!...
Ce fel de scrupule și de spaime pune în mișcare mecanica vieții?

Ce scrupule chimice au impulsul care pompează
Sevele, circulația sângelui și iubirea?
Ce amintire despre alții păstrează ritmul alert al vieții?
Ah, biată vanitate în carne și oase care te numești om,
Nu vezi că nu ai absolut nici o importanță?

Ești important pentru tine, fiindcă tu pe tine te simți.
Ești totul pentru tine, fiindcă pentru tine ești universul,
Și propriul tău univers și ceilalți
Sateliți ai subiectivității tale obiective.
Ești important pentru tine fiindcă numai tu ești important pentru tine.
Și dacă e așa, o, mitule, de ce n-ar fi și alții ca tine?

Îți este, ca lui Hamlet, teamă de necunoscut?
Dar ce înseamnă cunoscutul? Ce cunoşti tu,
Pentru a spune că ceva anume este necunoscut?

Ai tu, ca Falstaff, acea poftă osânzoasă de viață?
Iar dacă îți place de ea la modul material, iubeşte-o oarecum şi mai material:
Fă-te parte carnală a pământului şi a lucrurilor!
Împrăştie-te, sistem fizico-chimic
De celule nocturn conştiente
În nocturna conştiență a inconştienței corpurilor,
Risipeşte-te în marele acoperământ ce nimic nu acoperă din aparențe,
Prin iarba şi pe gazonul unde ființele se-nmulțesc,
În ceața atomică a lucrurilor,
Pe pereții învârtitori
Ai vidului dinamic al lumii...

26/04/1926

ODĂ MORTALĂ

Tu, Caeiro, maestrul meu, oricare ar fi corpul
Cu care acum te îmbraci, îndepărtat sau apropiat, esență
A sufletului tău universal localizată,
Din divinul tău corp intelectual...

Tu ai văzut, cu a ta perfectă orbire, departe peste non-vedere...
Căci ceea ce ai văzut cu degetele tale materiale şi admirabile
A fost fața sensibilă şi nu fața fizionomică a lucrurilor,
A fost realitatea, şi nu realul.
Numai în lumină este realitatea vizibilă,
Vizibilă doar fiindcă există lumină,
Căci adevărul care e totul e doar adevărul ce se află în totul
Iar adevărul ce se află în totul e adevărul care îl excede!

Ah, fără teamă!
Ah, fără angoasă!
Ah, fără oboseala anticipată a marşului
Şi fără cadavru vegheat de propriul său cadavru în suflet
În timpul nopților în care vântul vâjâie peste lumea pustie,
Iar atunci casa în care dorm devine un mormânt pentru totul,
Fără să te simți mort e imposibil să te simți cadavru,
Fără să ai conştiența de a nu fi conştient împachetat în scânduri şi plumb,
Şi nimic altceva...
Mă uit la cerul de zi, privesc spre cerul de noapte
Iar acest univers concav şi sferic
Îl văd ca pe o oglindă în care noi trăim,
Limitată, fiindcă e parte a lăuntrului
Dar plină de stele şi inundată de soarele ce deşiră vizibilul

Spre exterior, spre convexul care e infinitul...

Iar acolo, în Adevăr,
Voi scoate astrele şi viaţa din buzunarul meu drept cadou pentru Exact,
Voi citi din nou Viaţa, ca dintr-o scrisoare păstrată cu gelozie
Iar atunci, într-o şi mai bună lumină voi înţelege textul şi voi cunoaşte.

Cheiul e ticsit de oameni veniţi să mă vadă pe mine plecând.
Dar cheiul e ceva de jur împrejurul meu, iar eu însumi umplu acea navă –
Iar nava e pat, sicriu, mormânt –
Şi eu nu mai ştiu ce anume sunt fiindcă nu mă mai aflu acolo...

Şi eu, cel care a cântat
Civilizaţia modernă, care altminteri e la fel cu cea veche,
Lucrurile din vremea mea, numai fiindcă era vorba de vremea mea,
Maşinile, motoarele,

Traversez spre înălţimi prin diagonala tuturor acestora.
Trec prin interstiţiile totului,
Şi asemeni unui colb, fără să fiu ca atare, sfârtec involucrul.

Şi voi pleca, globe-trotter al Divinului,
De câte ori, cine ştie?, întorcându-mă spre acelaşi punct
(Cel ce mărşăluieşte noaptea ce ştie el despre noapte sau despre marş?)
Voi transporta în sacul meu ansamblul vizibilului –
Cerul cu stelele lui, şi soarele în toate felurile,
Şi toate anotimpurile cu diferitele lor culori,
Şi câmpurile, şi munţii, şi imaşurile care sfârşesc prin a deveni plaje,
Şi marea de dincolo, şi dincolo de mare ceea ce se află dincolo.

Iar deodată se va deschide Ultima Poartă a lucrurilor,
Iar Dumnezeu, asemeni unui Om, mi se va înfăţişa în sfârşit.
Şi ar urma să fie Nesperatul la care eu speram –
Necunoscutul pe care dintotdeauna l-am cunoscut –

Unicul pe care dintotdeauna l-am cunoscut,
Şi

Strigați de bucurie, strigați împreună cu mine, strigați,
Lucruri pline, burduhănoase,
Care alcătuiți vâjâiala vieții mele...
Am să ies din găoacea acestei sfere
Nu tras de o stea, ci de lumina unei stele –
Mă voi îndrepta spre spațiul real...
Fiindcă spațiul de aici este un spațiu închis
Şi doar pare a fi infinit fiind închis undeva foarte departe –
Foarte departe cum îl concepe gândirea.

Mâna mea atinge deja mânerul lumină.
Am să deschid imediat cu un gest larg,
Cu un gest autentic şi magic
Poarta ce dă spre Convex,
Fereastra către Inform,
Rațiunea spre minunatul definitiv.

Voi putea să circumnavighez pe dinafara acestui lăuntru
Care e mărginit de stele, voi ține cerul
Pe dedesubtul planşeului curb –
Tavan în pivnița lucrurilor reale,
Al cupolei nocturne a morții şi a vieții...
Plec spre AFARĂ,
Spre Împrejurimile Infinite,
Spre circumferința exterioară, metafizică,
Spre lumina de dincolo de noapte,
Spre Viața-moarte de dincolo de moartea-Viață.

12/01/1927

*

* *

Acest frig special al dimineților când pleci în călătorie,
Neliniştea plecării, frisonul de piele de găină
Ce curentează din inimă pielea,
Şi care plânge virtual în ciuda bucuriei.

9/10/1927

TUTUNGERIA

Nu sunt nimic.
Nu voi fi niciodată nimic.
Nu pot să vreau să fiu nimic.
În rest, strâng în mine toate visurile lumii.

Ferestre ale odăii mele,
Ale odăii unuia dintre milioanele de inşi din această lume despre care nimeni
nu ştie cine este
(Iar dacă ar şti cine este, ce anume ar şti?),
Voi dați spre misterul unei străzi cu un permanent du-te-vino de oameni,
Spre o stradă inaccesibilă tuturor gândurilor,
Reală, imposibil de reală, evidentă, atât de evidentă încât nu o poți cunoaşte,
Cu misterul lucrurilor aflat sub pietre şi sub ființe,
Cu moartea ce întinde mucegaiul pe ziduri şi albeşte pletele oamenilor,
Cu Destinul ce mână carul totului pe drumul nimicului.

Astăzi mă dau învins, de parcă aş fi aflat adevărul.
Astăzi sunt lucid, ca un muribund,
Iar cu lucrurile nu aş mai împărți altă fraternitate
Decât o despărțire, iar casa şi această parte a străzii
Ar deveni un şir de vagoane de tren, iar semnalul de plecare
L-ar da un şuierat din lăuntrul țestei mele,
Cu un zvâcnet al nervilor mei şi un scrâşnet în oasele mele.

Rămân azi perplex, asemeni cuiva care a meditat şi a aflat, iar apoi a uitat.
Mă împart astăzi între fidelitatea pe care o datorez
Tutungeriei de peste drum, ca lucru real în exterior,
Şi senzația că totul e vis, ca lucru real în interior.

Am ratat totul.
Dar cum nu aveam mari ambiții, poate că totul era nimic.

Educația ce mi s-a dat
Am gonit-o pe fereastra din spatele casei.
Am fugit la țară croind planuri mărețe.
Doar că acolo n-am găsit decât iarbă şi copaci,
Iar când dădeam de oameni, ei erau ca toți ceilalți.
Acum plec de la fereastră, mă aşez pe un scaun. La ce să mă mai gândesc?

Ce ştiu eu despre ceea ce voi fi, eu care nu ştiu nici cine sunt?
Voi fi cel la care mă gândesc? Dar mă gândesc să fiu în atâtea feluri!
Şi nenumărați alții gândesc să devină acelaşi lucru, încât ar fi imposibil
să fie atâția!
Geniu? În această clipă
O sută de mii de creiere visează să fie ca mine genii,
Iar istoria nu-l va reține, cine ştie?, poate pe nici unul,
Şi numai fum se va alege din atâtea cuceriri viitoare.
Nu, nu cred în mine.
În toate ospiciile există atâția nebuni care au atâtea certitudini!
Iar eu, care n-am nici o certitudine, sunt eu oare mai cert sau mai puțin cert?
Nu, nici în mine...
În câte mansarde şi ne-mansarde pe lumea asta
Nu există, acum, tot soiul de genii-pentru-ei-înşişi care visează?
Câte aspirații înalte şi nobile şi lucide –
Da, cu adevărat înalte şi nobile şi lucide –,
Şi cine ştie, poate că realizabile,
Nu vor vedea nicicând lumina soarelui real, nici nu vor găsi la cineva ascultare?
Lumea e făcută pentru cel născut să o cucerească,
Şi nu pentru cel care visează că o poate cuceri, chiar de are dreptate.
Am visat mai mult decât a făcut Napoleon vreodată.
La pieptul meu ipotetic am strâns mai multă umanitate decât Cristos.
Am elaborat în taină sisteme filozofice pe care nici un Kant nu le-a scris.
Dar eu sunt, şi probabil am să rămân aşa pentru totdeauna, omul de la mansardă,
Chiar dacă nu locuieşte acolo;
Totdeauna voi fi *cel nenăscut pentru aşa ceva;*

Totdeauna voi fi numai *cineva cu multe calități;*
Totdeauna cel care aştepta dinaintea unui perete fără uşă să i se deschidă,
Cel care cânta cântecul Infinitului într-un coteț de găini,
Şi auzea vocea lui Dumnezeu din adâncul unui puț astupat.
Oare să cred în mine? Nu, nu mai mult decât în tot restul.
Fie ca Natura să-şi verse peste căpățâna mea înfierbântată
Dogoarea soarelui, ploaia şi vântul ce-mi răvăşeşte părul,
În rest, fie ce-o fi, dacă va fi să fie, sau să nu fie.
Sclavi cardiaci ai stelelor,
Am cucerit lumea întreagă înainte să ne săltăm din aşternut;
Însă ne trezim şi constatăm că ea este opacă,
Ne ridicăm şi iată că aparține altuia,
Ieşim din casă şi vedem că este întreg pământul,
Plus sistemul solar şi Calea Lactee şi Indefinitul.

(Tu mănânci ciocolată, puştoaico;
Mănânc-o!
Ai să ajungi să vezi că nu există pe lume altă metafizică decât ciocolata.
Şi că toate religiile nu te învață mai mult decât patiseria.
Mănâncă, micuța mea murdară, mănâncă!
Ce n-aş da să pot eu mânca ciocolată cu tot atâta autenticitate!
Însă eu sunt din cei care gândesc şi, desfăcând hârtia argintată,
Arunc totul pe jos, cum am făcut şi cu viața mea.)

Doar că din amărăciunea unui destin neîmplinit cel puțin rămâne
Rapida caligrafie a versurilor de față,
Portic dând spre Imposibil.
Cel puțin mă tratez pe mine însumi cu un dispreț fără lacrimi,
Nobil măcar prin gestul larg cu care arunc,
Fără să fi făcut o listă, rufăria murdară care sunt eu, în curgerea lucrurilor,
Şi rămân încuiat în casă fără cămaşă.

(Tu, consolatoareo, inexistentă şi tocmai prin asta consolatoare,
Zeiță elină concepută ca o statuie vie,
Patriciană din Roma, imposibil de nobilă şi nefastă,

Prințesă a trubadurilor, extrem de grațioasă şi colorată,
Sau marchiză din veacul al optsprezecelea, decoltată şi arogantă,
Sau cocotă celebră pe vremea taților noştri,
Şi nu mai ştiu ce din categoria modernă – nici nu-mi imaginez ce anume –,
Fii toate astea, oricare dintre ele, şi inspiră-mă dacă poți inspira!
Sufletul meu e o găleată răsturnată.
Precum cei ce invocă spiritele, invocă spiritele, mă invoc
Pe mine însumi şi nu găsesc nimic.
Mă îndrept din nou spre fereastră şi văd strada cât se poate de clar.
Văd magazinele, trotuarele, văd maşinile care trec,
Văd ființe vii şi îmbrăcate care se intersectează,
Văd şi câinii care şi ei există,
Iar toate acestea mă apasă ca o condamnare la surghiun,
Şi toate îmi sunt străine, cum îmi este de altfel totul.)

Am trăit, studiat, iubit şi chiar am crezut,
Dar azi nu e cerşetor pe care să nu-l invidiez că nu sunt eu el.
Îi văd fiecăruia zdrențele şi plăgile şi minciuna,
Şi mă gândesc: poate niciodată n-ai trăit, nici studiat, nici iubit,
şi nici n-ai crezut
(Căci e posibil să faci realitate din toate astea fără să faci nimic din ele);
Poate abia dacă ai existat, ca o şopârlă căreia i-au tăiat coada,
Iar din şopârlă acum numai această coadă tăiată continuă să se zbată.

Am făcut din mine numai ceea ce n-aş fi ştiut,
Iar ceea ce puteam să fac cu mine n-am făcut.
Costumul de bal mascat pe care l-am îmbrăcat nu era cel potrivit.
Imediat am fost luat drept altul, n-am dezmințit, iar acum sunt pierdut.
Când am vrut să-mi scot masca,
Ea mi se lipise de obraz.
Când am tras de ea şi m-am văzut în oglindă,
Deja eram bătrân.
Eram beat, nu mai ştiam cum să-mi pun din nou costumul pe care
nu-l scosesem.

Mi-am zvârlit masca şi m-am culcat în vestiar
Ca un câine tolerat de administrație
Pentru caracterul lui inofensiv,
Iar acum voi scrie această poveste spre a dovedi cât sunt de sublim.

Esență muzicală a versurilor mele inutile,
Ce-aş mai vrea să te găsesc ca pe un lucru făcut de mine,
În loc să stau peste drum de Tutungeria de peste drum,
Frământând cu picioarele conştiința de a fi existent
Ca pe un covor de care se împiedică un beţiv
Sau ca pe o rogojină furată de ţigani, ce nu merita doi bani.

Iată că Patronul Tutungeriei a ieşit în uşă şi a rămas acolo.
Îl privesc cu disconfortul dat de poziția capului meu răsucit
Şi cu disconfortul sufletului care nu prea înțelege.
De murit, şi el şi eu vom muri.
El va lăsa în urma lui firma, eu – câteva versuri.
După o vreme, va muri şi firma, vor muri şi versurile mele.
Ceva mai târziu va muri şi strada pe care se afla respectiva firmă,
Precum şi limba în care au fost scrise versurile.
Va muri apoi şi această planetă rotitoare unde s-au întâmplat toate astea.
Iar pe alți sateliți din alte sisteme ceva asemănător oamenilor
Va continua să producă ceva asemănător cu versurile şi să trăiască sub lucruri
asemănătoare cu firmele,
Totdeauna un lucru în fața celuilalt,
Totdeauna la fel de inutile şi unul şi altul,
Totdeauna imposibilul la fel de stupid ca realul,
Totdeauna misterul din adânc la fel de evident ca somnul misterului
de la suprafață,
Totdeauna unul sau altul sau nici unul, nici altul.

Dar acum a intrat un om în Tutungerie (oare să-şi cumpere tutun?)
Iar realitatea plauzibilă mi-a căzut brusc în cap.

Mă ridic un pic, dar energic, convins, uman,
Şi mă voi decide să scriu aceste versuri în care afirm contrariul.

Îmi aprind o ţigară gândindu-mă că le scriu
Şi trag din ea eliberarea de toate gândurile.
Urmăresc cu privirile fumul cum îţi urmezi drumul pe care ai luat-o,
Şi mă bucur, brusc asaltat de sensibilitate şi competenţă,
Că m-am eliberat de toate speculaţiile,
Şi că metafizica e consecinţa unei proaste dispoziţii.

Apoi mă răstorn pe scaun
Şi continui să fumez.
Cât timp Destinul o să-mi îngăduie, voi continua să fumez.

(Dacă m-aş însura cu fata spălătoresei,
Poate că aş fi fericit.)
Ajuns aici, mă ridic de pe scaun. Mă duc la fereastră.

Omul a ieşit din Tutungerie (strecurându-şi mărunţişul în buzunarul
de la pantaloni?)
Ah, păi îl cunosc: e Esteves cel-fără-de-metafizică.
(Patronul Tutungeriei a reapărut la uşă.)
Călăuzit parcă de un instinct divin, Esteves şi-a întors capul şi m-a zărit.
Mi-a făcut semn cu mâna, iar eu am strigat *Salut Esteves!* şi universul
Mi s-a reconstituit lipsit de ideal şi speranţă, iar Patronul Tutungeriei a surâs.

Lisabona, 15/1/1928

FAPT DIVERS

Despre alde Lloyd Georges de Babilonia
În istorie nu rămâne nimic.
Despre alde Briands de Asiria sau de Egipt,
Despre cutare Trotsky dintr-o colonie oarecare
Greacă sau romană deja uitată,
Se ştie că numele lor e mort, chiar de rămâne scris.

Numai un imbecil de poet, sau un nebun
Care făcea filozofie,
Sau un geometru înțelept,
Supraviețuiesc cât de cât
Faptelor rămase ascunse-n umbră
Pe care nici istoria nu le mai istoriseşte.

O, mari oameni ai Momentului!
O, mari glorii clocotitoare
De care se sperie întunericul şi fuge!
Profitați şi nu mai meditați!
Faceți-vă un nume şi îmbuibați-vă,
Căci ziua de mâine aparține nebunilor de azi!

1929

APOSTILĂ

Să profiți de timp!
Dar ce este timpul, ca să profit de el?
Să profiți de timp!
Nici o zi fără să scrii un rând...
Munca cinstită şi superioară...
Munca lui Vergiliu, a lui Milton...

Însă e greu să fii cinstit sau superior!
Şi e prea puțin probabil că ai să devii Milton sau Vergiliu!
Să profiți de timp!
Să-ți extragi din suflet fragmentele potrivite – nici mai mult, nici mai puțin –
Ca să le adaugi bucăților
Ce alcătuiesc adevărata gravură a istoriei
(Adevărate şi pe fațeta de dedesubt care nu se vede)...
Să-ți faci din senzații un castel din cărți de joc, biată
Chină de seri de clacă,
Şi din gânduri un joc de domino, unul la fel ca celălalt,
Iar din voință o dificilă lovitură de biliard.
Imagini de jocuri sau de pasiențe, să treacă timpul –
Imagini ale vieții, imagini ale vieților. Imagini ale Vieții.

Pălăvrăgeală...
Da, pălăvrăgeală...
Să profiți de timp!
Să nu ai nici un minut ce scapă de examenul conştienței...
Şi să nu comiți nici un act indecis sau fals...
Să nu ai nici o mişcare ce nu corespunde intențiilor...
Frumoase maniere ale sufletului...
Eleganță în constanță...

Să profiți de timp!
Inima mea e obosită ca un adevărat cerşetor.
Creierul meu e gata pregătit ca un balot aşezat într-un colț.
Cântecul meu (pălăvrăgeală!) e aşa cum este şi este trist.
Să profiți de timp!
De când am început să scriu au trecut cinci minute.
Oare am profitat de ele?
Cum nu ştiu dacă am profitat sau nu, ce-aş putea şti
despre celelalte minute?

(Tu, pasageră care ai călătorit de atâtea ori cu mine-n acelaşi compartiment
În trenul de la periferie,
Ai ajuns să te interesezi vreodată de mine?
Am profitat eu de timp privindu-te?
Care a fost ritmul placidității noastre în timp ce trenul înainta?
Care a fost înțelegerea dintre noi la care până la urmă am ajuns?
Ce fel de viață a fost în toate astea? Şi ce au însemnat ele pentru viață?)

Să profiți de timp!
Ah, dați-mi voie să nu profit de nimic!
Nici timp, nici ființă, nici amintirea timpului şi-a ființei!...
Lăsați-mă să fiu o frunză de copac mângâiată de briză,
Colbul de pe un drum involuntar şi pustiu,
Şiroitul ploilor care va înceta,
Urma roților rămasă pe drum înainte să fie ştearsă de altele,
Prâsnelul băiețelului, ce se va opri,
Şi care oscilează odată cu mişcarea pământului,
Şi tresare, imitând mişcarea sufletului,
Şi cade, cum şi zeii cad, în țărâna Destinului...

11/4/1928

DEMOGORGONĂ

Pe strada inundată de-un soare vag există case nemişcate
şi oameni care se mişcă.
Mă înfrigurează o tristețe amestecată cu spaimă.
Presimt o întâmplare de partea cealaltă a fațadelor şi mişcărilor.

Nu, nu, asta nu!
Totul, în afară de a şti ce este Misterul!
Suprafață a Universului, o, voi Coborâte Pleoape,

Nu vă mai ridicați niciodată!
Privirea Adevărului Ultim este insuportabilă!

Lăsați-mă să trăiesc fără să ştiu nimic, şi să mor fără să caut a şti ceva!
Motivul existenței ființei, al existenței ființelor, al existenței totului,
Pesemne provoacă o nebunie mai amplă decât spațiile
Dintre stele şi suflete.

Nu, nu, nicidecum adevărul! Lăsați-mi ceste case
şi aceşti oameni;
Chiar aşa, nimic mai mult, aceste case şi aceşti oameni...
Ce răsuflare dezgustătoare şi rece îmi atinge ochii închişi?
Nu vreau să-i deschid cât sunt viu. O, Adevăr, uită de mine!

12/04/1928

AMÂNARE

Poimâine, da, numai poimâine...
Am să-mi petrec ziua de mâine gândindu-mă la ziua de poimâine,
Aşa va fi posibil; dar astăzi nu...
Nu, astăzi nici într-un fel; azi nu pot.
Persistența confuză a subiectivității mele obiective,
Somnul vieții mele reale, intercalat,
Oboseala anticipată şi infinită,
O oboseală de întreaga lume chiar şi pentru a lua un tramvai...
Acest soi de suflet...
Numai poimâine...

Astăzi vreau să mă pregătesc,
Vreau să mă pregătesc să mă pot gândi mâine la ziua de poimâine...
Ea e ziua decisivă.

Am făcut deja planul; însă nu, astăzi nu fac nici un plan...
Mâine e ziua planurilor.
Mâine mă voi instala la birou să cuceresc lumea:
Dar voi cuceri lumea abia de poimâine...
Îmi vine să plâng,
Îmi vine din lăuntru brusc să plâng mult...
Nu încercați să aflați mai mult, e secret, nu spun.
Numai de poimâine...
Când eram copil circul de duminică mă distra toată săptămâna.
Astăzi mă distrează doar circul de duminică
din toată acea săptămână a copilăriei mele...
Începând de poimâine voi fi altul,
Viața mea va deveni triumfală,
Toate calitățile mele de om inteligent, cultivat şi practic
Vor fi convocate printr-un anunț...
Dar un anunț abia de mâine...
Astăzi vreau să dorm, îl voi scrie mâine...
Pentru astăzi, ce spectacol mi-ar putea repeta copilăria?
Şi chiar voi cumpăra biletele mâine,
Fiindcă abia poimâine va avea loc cu adevărat spectacolul...
Nu mai devreme...
Voi adopta poimâine atitudinea publică pe care o voi studia mâine.
Până la urmă voi fi abia poimâine ceea ce astăzi nu pot deloc să fiu.
Numai după ziua de mâine...
Mi-e somn aşa cum unui câine vagabond îi e frig.
Mi-e foarte somn.
Am să-ți spun cuvintele mâine, sau poimâine...
Da, probabil numai poimâine...

Viitorul...
Da, viitorul...

14/4/1928

PE ULTIMA PAGINĂ A UNEI ANTOLOGII

Atât de buni poeți!
Atât de bune poeme!
Sunt realmente buni şi bune,
Cu aşa concurență nu mai rămâne nimeni,
Sau dacă mai rămân unii din întâmplare, la loteria posterității,
Câştigându-şi locurile după capriciul Şefului de întreprindere...
Atât de mulți poeți buni!
De ce să mai scriu şi eu versuri?
Când scriu mi se pare că emoțiile mele
Seamănă cu inima mea, cea cu care le scriu –
Singurul lucru mare pe lumea asta...
Teama de mine însumi umple de frig universul.
După care, scrise, vizibile, lizibile...
De revăzut... Dar atunci, în această antologie de poeți minori?
Atâția poeți buni!
Ce este geniul, la urma urmei, sau cum deosebim
Geniul, şi pe poeții buni de poeții buni?
Cine ştie dacă îi putem cu adevărat deosebi?...
Mai bine să dorm...
Închid antologia şi mai obosit decât de lume –
Sunt eu oare cineva banal?
Există atât de mulți poeți buni!
Doamne Dumnezeule!...

*
* *

În noaptea teribilă, substanță naturală a tuturor nopților,
În noaptea de insomnie, substanță naturală a tuturor nopților mele,

Îmi reamintesc, stând de veghe în această somnolență stânjenitoare,
Îmi reamintesc de cele făcute şi de cele pe care aş fi putut să le fac în viață.
Îmi reamintesc, iar o neliniște
Mă străbate ca o înfrigurare prin corp, ca o spaimă.
Ireparabilul din trecutul meu – acesta este cadavrul!
Toate celelalte cadavre ar putea fi doar iluzie.
Toți morții ar putea să fie vii în altă parte.
Şi chiar toate clipele mele din trecut s-ar putea să existe altundeva,
În iluzia spațiului şi a timpului,
În falsitatea transformării.

Dar ceea ce nu am fost, ceea ce n-am făcut,
ceea ce nici măcar n-am visat;
Ceea ce numai acuma văd că trebuia să fi făcut,
Ceea ce numai acuma văd limpede că trebuia să fi fost –
Iată ce anume e mort undeva dincolo de toți Zeii,
Iată – iar la urma urmelor era tot ce se afla în mine mai bun –
ceea nici Zeii nu pot face să trăiască...

Dacă într-o anumită clipă
Eu aş fi luat-o la stânga în loc să o iau la dreapta;
Dacă într-un anumit moment
Aş fi spus da în loc să fi spus nu, sau nu în locul lui da;
Dacă într-o anumită conversație
Aş fi pronunțat frazele pe care numai acuma, în semisomn, le elaborez –
Dacă toate acestea s-ar fi întâmplat aşa,
Altul aş fi şi eu astăzi, iar probabil că întreg universul
Ar fi devenit pe neobservate şi el altul.

Însă nu am luat-o spre partea definitiv pierdută,
Nu am luat-o, nici nu m-am gândit să o iau, şi doar acum îmi dau seama;
Însă nu am spus nici nu şi nici da, şi numai acum văd ceea ce nu am spus;
Iar toate frazele pe care trebuia atunci să le spun răbufnesc din mine acum,
Limpezi, inevitabile, naturale,

Conversație încheiată în mod definitiv,
Subiect perfect rezolvat...
Însă numai acum mă doare ceea ce niciodată nu a fost şi nici retrospectiv nu va exista.

Ceea ce am ratat cu adevărat nu mai are nici o speranță
În nici un sistem metafizic.
Aş putea lua cu mine în altă lume ceea ce am visat,
Dar aş putea oare duce în altă lume ceea ce am uitat să visez?
Acestea, într-adevăr, visurile nevisate, ele sunt cadavrul.
Îl înmormântez în sufletul meu pentru totdeauna, pentru toate
timpurile, pentru toate universurile.
În această noapte în care nu dorm, şi pacea mă înconjoară
Ca un adevăr din care eu nu fac parte,
Iar clarul de lună de-afară, ca o speranță ce îmi lipseşte, e pentru mine invizibil.

11/05/1928

NORI

În ziua tristă inima mea şi mai tristă decât ziua...
Obligații morale şi civice?
Complexitate de îndatoriri, de consecințe?
Nu, nimic...
În ziua tristă, şi prea puțină poftă de ceva...
Nimic...

Alții călătoresc (şi eu am călătorit), alții stau acum la soare
(Şi eu am stat la soare, sau presupun că am stat),
Au cu toții dreptate, sau viață, sau o ignoranță simetrică,
Vanitate, veselie şi sociabilitate,
Şi emigrează ca să revină, sau ca să nu revină,
Pe nave care pur şi simplu îi transportă.

Ei nu simt ceea ce este moarte în orice plecare,
Ceea ce este mister în orice sosire,
Şi ceea ce este oribil în tot ce e nou...
Ei nu simt: iată de ce sunt deputaţi şi finanţişti,
Dansează şi sunt agenţi comerciali,
Merg la toate teatrele şi cunosc lume...
Nu simt: de ce ar trebui să simtă?

Vite gătite de sărbătoare din grajdurile Zeilor,
Lăsaţi-le să treacă împodobite cu ghirlande spre sacrificiu,
Prin soare, vesele, vioaie, mulţumite că se simt...
Lăsaţi-le să treacă, dar vai de mine, merg şi eu cu ele, dar fără ghirlande
Spre aceeaşi destinaţie!
Merg şi eu împreună cu ele fără să am soarele pe care îl simt,
viaţa pe care o am,
Merg în aceeaşi direcţie fără să ştiu...

În ziua tristă inima mea şi mai tristă decât ziua...
În ziua tristă toate zilele...
În ziua atât de tristă...

11/5/1928

*
* *

La volanul Chevroletului pe drumul spre Sintra,
Sub clar de lună şi de vis, pe şoseaua pustie,
Conduc singur, conduc aproape lent şi oarecum
Mi se pare, sau oarecum mă forţez eu să mi se pară,
Că înaintez pe o altă şosea, în alt vis, altă lume,

Fără să existe Lisabona abia lăsată sau Sintra unde am de ajuns,
Că înaintez, însă ce altceva există-n înaintare decât a nu te opri, ci a înainta?
Am să-mi petrec noaptea la Sintra fiindcă nu mi-o pot petrece la Lisabona,
Însă când voi ajunge la Sintra voi regreta că nu am rămas la Lisabona.
Mereu această nemotivată nelinişte, incoerentă, dezordonată,
Mereu, mereu, mereu,
Această excesivă angoasă a spiritului, de nimic provocată,
Pe şoseaua spre Sintra, sau pe şoseaua visului, sau pe cea a vieții...

Docil la subconştientele mele mişcări de volan,
Zvâcneşte sub mine şi împreună cu mine automobilul închiriat.
Gândindu-mă la el şi cotind la dreapta, simbolul mă face să surâd.
Câte lucruri închiriate cu care circul eu în această lume!
Câte lucruri închiriate le conduc de parcă ar fi ale mele!
Câte mi s-au închiriat, vai de mine!, începând chiar cu mine însumi!

La stânga maghernița – da, maghernița – la marginea şoselei.
La dreapta câmpul întins, şi luna în depărtare.
Automobilul, care mai adineaori părea să-mi asigure libertatea,
A devenit acum ceva în care mă aflu închis,
Pe care îl pot conduce doar fiindcă sunt închis în el,
Pe care îl pot struni doar dacă eu îl conțin şi el mă conține.

În urmă, pe stânga, maghernița modestă, mai mult decât modestă.
Viața înăuntru pare fericită, numai pentru că nu-i viața mea.
Dacă cineva m-a zărit de la fereastra magherniței, şi-ar putea spune:
Iată-l pe unul fericit!
Poate pentru copilul care pândeşte de la geamurile de la etaj
Eu rămân (cu automobilul meu închiriat) ca un vis real,
ca o zână adevărată.
Poate pentru fetița care, auzind zgomotul motorului, m-a privit prin geamul
bucătăriei
De la mezanin,

Eu am ceva din prințul cuibărit în toate inimile fetelor,
Iar ea a continuat să mă urmărească cu coada ochiului, prin geam,
până la cotitura unde am dispărut.
Oare am lăsat eu visuri în urma mea sau le-a lăsat numai automobilul?

Eu, şoferul automobilului de închiriat, sau automobilul de închiriat
pe care eu îl conduc?

Pe drumul spre Sintra, sub clar de lună şi de tristețe, dinaintea câmpiei
şi-a nopții,
La volanul Chevroletului de închiriat, eu neconsolatul
Mă pierd pe şoseaua din fața mea, dispar în distanța pe care-o parcurg,
Şi, cu o dorință teribilă, subită, violentă, de neconceput,
Accelerez...
Însă mi-a rămas inima în grămada de pietre pe care am depăşit-o
văzând-o fără să o văd,
În uşa magherniței,
Inima mea goală,
Inima mea nemulțumită,
Inima mea mai umană decât mine, mai exactă decât viața.

Pe şoseaua spre Sintra, aproape de miezul nopții, sub clar de lună, la volan,
Pe şoseaua spre Sintra, ce teribilă oboseală chiar a imaginației,
Pe şoseaua spre Sintra, din ce în ce mai aproape de Sintra,
Pe şoseaua spre Sintra, din ce în ce mai puțin aproape de mine...

11/5/1928

SCRIERE DINTR-O CARTE ABANDONATĂ-N CĂLĂTORIE

Sosesc dinspre Beja.
Mă îndrept spre centrul Lisabonei.
N-am luat nimic cu mine şi nu voi găsi nimic.
Mă oboseşte cu anticipație ceea ce nu voi găsi.
Iar dorul ce mă frământă nu e nici de trecut, nici de viitor.
Las consemnată în această carte imaginea proiectului meu mort:

Am fost, ca iarba, şi nimeni nu m-a smuls.

25/11/1928

NOTIȚĂ

Sufletul meu s-a spart ca un vas gol.
A căzut pe scară până jos de tot.
A căzut din mâinile unei servitoare neglijente.
A căzut şi s-a spart în mai multe bucăți decât avea vasul întreg.

Inepție? Imposibilitate? Ce pot eu să ştiu!
Am mai multe senzații decât aveam pe vremea când mă simțeam eu.
Eu sunt o împrăştiere de cioburi pe o rogojină ce trebuie scuturată.
În cădere am scos zgomotul unui vas ce se sparge.
Toți zeii din lume se apleacă peste marginea balustradei
Şi se holbează la cioburile pe care servitoarea lor le-a făcut din mine.

Ei nu se supără.
Sunt indulgenți cu ea.
Ce mare scofală eram eu, acest vas gol?

Ei privesc cioburile absurd conştienți,
Dar nu conştienți de cioburi, ci conştienți doar de ei înşişi.

Ei privesc şi surâd,
Îi surâd indulgent servitoarei nevinovate.

Se desfăşoară până sus de tot marea scară-n spirală tapisată cu stele.
Printre astre străluceşte un ciob întors cu fața sa lucitoare.
Opera mea? Sufletul meu principal? Viața mea?
Un ciob.
Iar zeii se uită spre el cu o atenție specială, neştiind de ce a rămas acolo.

1929

INSOMNIE

Nu dorm, şi nici nu sper să dorm.
Nici în moarte nu sper să dorm.

Mă aşteaptă o insomnie de pe lățimea astrelor,
Şi un căscat inutil de pe cuprinsul lumii.

Nu dorm; nu pot citi când mă trezesc noaptea.
Nu pot scrie când mă trezesc noaptea,

Nu pot gândi când mă trezesc noaptea!
Dumnezeule Doamne, nici nu pot visa când mă trezesc noaptea!

Ah, opiumul de a fi oricare altă persoană!

Nu dorm, zac, cadavru trezit, dar care şi simte,
Iar sentimentul meu e o gândire goală.

Trec prin mine, de-a valma, tot felul de lucruri ce mi s-au întâmplat –
Toate cele pentru care mă căiesc şi mă învinovățesc –;
Îmi trec pe dinainte, amestecate, tot felul de lucruri ce nu mi s-au întîmplat –
Toate cele pentru care mă căiesc şi mă învinovățesc –;
Îmi trec prin fața ochilor, amestecate, lucruri ce nu înseamnă nimic,
Chiar şi din cauza lor mă căiesc, mă învinovățesc şi nu dorm.

N-am putere să adun atâta energie cât să-mi aprind o țigară,
Rămân cu ochii ațintiți pe peretele opus de parcă ar fi universul.
Afară dincolo e tăcerea tuturor acestor lucruri.
O imensă linişte înspăimântătoare într-o altă ocazie oarecare,
Într-o ocazie oarecare în care mie mi-ar fi fost dat să simt.

Iată-mă scriind versuri cu adevărat simpatice –
Versuri ce spun că nu am nimic de spus,
Versuri ce se încăpățânează să spună asta,
Versuri, versuri, versuri, versuri, versuri...
Atâtea şi-atâtea versuri...
Şi tot adevărul, şi viața cu totul exterioară lor şi mie!

Mi-e somn, nu dorm, simt şi nu ştiu ce anume să simt,
Sunt o senzație lipsită de persoana care o simte,
O abstracție a autoconştienței fără obiectul ei,
Cu excepția strictului necesar pentru a simți conştientizarea,
Cu excepția a – habar n-am ce...

Nu dorm. Nu dorm. Nu dorm.
Ce somn uriaş în tot capul, pe ochi şi în suflet!
Ce uriaş somn în totul, dar nu şi în putința de a dormi!

O, dimineață, cât de mult tu întârzii... vino...
Vino, inutilă,
Adu-mi o altă zi la fel ca asta, urmată de o altă noapte la fel ca asta...

Vino să-mi aduci bucuria acestei speranțe triste.
Fiindcă tu eşti veselă totdeauna, şi întotdeauna aduci speranța.
Cum spune şi vechea literatură a senzațiilor.

Vino, adu speranța, vino, adu cu tine speranța.
Oboseala mea intră acum şi în pat.
Mă dor coastele fiindcă nu m-am întors să stau şi pe-o parte.
Iar dacă aş fi stat culcat pe o parte, m-ar fi durut spatele
tocmai fiindcă am stat culcat pe o parte.
Vino, dimineață, hai odată!

Cât e ceasul? Nu ştiu.
N-am pic de energie să întind mâna spre ceas,
N-am energie pentru nimic, pentru nimic altceva...
Doar pentru aceste versuri, scrise în ziua de după.
Da, scrise a doua zi.
Toate versurile sunt totdeauna scrise a doua zi.

Noapte absolută, calm absolut, acolo afară.
Pace tihnită în toată Natura.
Umanitatea se odihneşte şi îşi uită amărăciunile.
Exact.
Umanitatea îşi uită bucuriile şi amărăciunile.
Aşa se spune de obicei.
Umanitatea uită, da, Umanitatea uită,
Însă chiar şi când este trează Umanitatea uită.
Exact. Numai că eu nu dorm.

27/3/1929

MARINETTI, ACADEMICIAN

Acolo ajung cu toții, la urma urmei, acolo...
Într-o bună zi tot acolo, de nu mă înşel, voi ajunge şi eu...
Căci toți ne naştem, până la urmă, pentru aşa ceva...

N-am altă soluție decât să mor înainte,
N-am altceva de făcut decât să escaladez Marele Zid...
Dacă rămân aici, mă vor prinde ca să devin ființă socială...

Acolo ajung cu toții, căci s-au născut pentru aşa Ceva,
Şi nu ajungi decât la acel Ceva pentru care te-ai născut...

Acolo ajung cu toții...
Marinetti, academician...

Muzele s-au răzbunat pe tine, bătrâne, cu proiectoare electrice,
Te-au împins până la urmă pe scena de la marginea vechii gropi,
Cu dinamica ta cu tot, puțin cam prea italiană, f-f-f-f-f-f-f-f.....

7/4/1929

QUASI

A pune viața în ordine, a aranja pe etajere voința şi acțiunea.
Vreau să fac asta acum, aşa cum am vrut dintotdeauna, cu acelaşi rezultat;
Ce bine-i să ai un proiect clar, ferm numai în claritatea lui, de a face ceva!

Vreau să-mi fac valizele pentru Definitiv,
Să-l organizez pe Álvaro de Campos,
Iar mâine să rămân acolo unde eram alaltăieri – un alaltăieri perpetuu...

Surâd cunoscând cu anticipație nimicul care voi fi.
Cel puțin surâd; a surâde încă mai e ceva...

Produse romantice, iată ce suntem cu toții...
Iar dacă nu am fi produse romantice, poate că n-am fi nimic.

Aşa se face literatura...
Doamne Dumnezeule, aşa se face şi viața!

Alții sunt de asemenea nişte romantici,
Alții de asemenea nu realizează nimic, unii din ei bogați, alții săraci,
Alții de asemenea îşi petrec viața uitându-se la bagajele nefăcute,
Alții de asemenea adorm lângă hârtii scrise doar pe jumătate,
Alții de asemenea sunt eu.

Vânzătoare de pe stradă care îți strigi reclama ca pe un imn inconştient,
Mică roată dințată în orologeria economiei politice,
Mamă, prezentă sau viitoare, a morților când se ecarisează Imperiile,
Vocea ta mă ajunge ca un strigăt de ajutor lansat spre nici unde,
Ca tăcerea vieții...
De pe hârtiile pe care mă gândesc să le pun în ordine îmi ridic Ochii
Spre fereastra prin care n-am văzut-o pe vânzătoarea prezentă
doar cu reclamele ei,
Iar surâsul meu, încă neîncheiat, în mintea mea sfârşeşte în metafizică.

Mi-am pierdut credința în toți zeii dinaintea unui birou pe care
ar trebui să-l aranjez,
Am privit în față toate destinele căci am auzit distrat reclame pe stradă,
Iar oboseala mea e o veche barcă ce putrezeşte pe plaja pustie,
Şi cu această imagine aparținând unui poet oarecare îmi închid biroul
şi poemul...

Ca un zeu, nu am pus ordine nici într-unul şi nici în altul...

15/5/1929

ANIVERSARE

Pe vremea când îmi sărbătoreau ziua de naştere,
Eu eram fericit şi nimeni nu murise.
În casa cea veche, sărbătorirea zilei mele de naştere era chiar o tradiție seculară,
Iar bucuria tuturora, ca şi a mea de altfel, se impuneau ca o religie.

Pe vremea când îmi sărbătoreau ziua de naştere,
Eu mă bucuram de sănătatea imensă de a nu pricepe nimic,
De a fi inteligent în sânul familiei,
Şi de a nu avea acele speranțe pe care alții le aveau pentru mine.
Când am început să sper, eu nu mai ştiam să sper.
Când am ajuns să privesc viața, pierdusem înțelesul vieții.

Da, ceea ce eram din ceea ce presupuneam eu despre mine însumi,
Ceea ce eram prin inimă şi prin înrudire,
Ceea ce eram pe vremea clăcilor nocturne din semiprovincie,
Ceea ce eram pe când eram iubit şi eram copil.
Ceea ce eram – Doamne Dumnezeule! – numai azi ştiu ce anume am fost...
Ce departe în timp!...
(Nu-mi vine să cred...)
Pe vremea când îmi sărbătoreau ziua de naştere!

Ceea ce am devenit azi e ca umiditatea coridorului din fundul casei,
Pete de mucegai lăsate pe ziduri...
Ceea ce sunt astăzi (iar casa celor care mă iubiră tremură printre lacrimi),
Ceea ce sunt astăzi, e casa vândută,
Şi au murit cu toții,
Iar eu mi-am supraviețuit mie însumi, ca un chibrit rece...

Pe vremea când îmi sărbătoreau ziua de naştere...
Acele vremuri sunt, ca o persoană, iubirea mea!

Dorință fizică a sufletului de a se întoarce încă o dată acolo,
Într-o călătorie metafizică şi carnală,
Şi cu un fel de a fi dublu eu pentru mine...
Şi de a mânca de foame trecutul ca pe o pâine, fără timp de unt
printre dinți!

Revăd totul cu o limpezime care mă face orb la cele prezente acum şi aici...
Văd masa aşternută pentru mai multă lume, cu mai frumoase desene pe farfurii,
cu mai multe pahare,
Iar pe bufet se etalează mai multe bunătăți – dulciuri, fructe, restul la umbră
sub poliță–,
Văd mătuşi bătrâne, tot felul de verişori, veniți pentru mine cu toții,
Pe vremea când îmi sărbătoreau ziua de naştere...

Opreşte-te, inimă!
Nu te mai gândi! Ține-ți gândul în cap!
O, Doamne, Doamne, Doamne!
Astăzi nu mai am nici o aniversare.
Astăzi durez.
Zilele mi se adaugă la numărătoare.
Voi fi bătrân când va fi să fie.
Nimic mai mult.
Ciudă mi-e că nu mi-am ascuns în buzunar trecutul
pe care mi l-am şterpelit!...

Pe vremea când îmi sărbătoreau ziua de naştere!...

15/10/1929

*
* *

M-a obosit inteligența.
A gândi face rău emoțiilor.
Se produce o mare reacție.
Brusc toată lumea se smiorcăie, şi toate mătuşile moarte îşi fac din nou ceai
În casa veche de la vechea fermă.
Opreşte-te, inimă!
Potoleşte-te, falsă speranță a mea!
De ce nu mi-a fost dat să rămân pentru totdeauna băiețelul care am fost...
Şi somnul meu, fiindcă îmi era pur şi simplu somn şi nu aveam de uitat idei!
Orizontul meu cu grădină şi plajă!
Sfârşitul meu înainte de început!

Sunt obosit de inteligență.
Măcar de-ai putea să pricepi ceva cu ea!
Eu pricep numai o răsprofundă oboseală, ca şi cum s-ar îndesa în lăuntru
Chestiile alea care-s în vin şi care te fac să ațipeşti când eşti beat.

BICARBONAT DE SODIU

Brusc, o nelinişte...
Ah, ce nelinişte, ce greață de la stomac în suflet!
Şi ce mai prieteni am avut!
Şi cât de goale toate oraşele pe care le-am străbătut!
Şi ce gunoi metafizic toate proiectele mele!

O nelinişte,
O întristare a epidermei sufletului,
Un fel de a-ți lăsa brațele să cadă la apusul efortului...
Reneg.

Reneg totul.
Reneg mai mult decât totul.
Îi reneg prin sabie, în sfârşit, pe toţi Zeii şi negaţia lor.

Dar ce-mi lipseşte, de simt că-mi lipseşte ceva în stomac şi
în circulaţia sângelui?
Ce ameţeală vidă îmi istoveşte creierul?

Ar trebui să iau ceva sau să mă sinucid?
Nu: voi continua să exist. Înainteeee! Voi exista!
E-xis-ta...
E-xis-ta...

Doamne! Acest budism care îmi îngheaţă sângele!
Să renunţ când toate uşile-mi sunt deschise
Spre peisajul tuturor peisajelor,
Lipsit de orice speranţă, de libertate,
Fără rost,
Accident al inconsecvenţei la suprafaţa lucrurilor,
Monoton, dar somnoros,
Şi ce puternic adie brizele prin uşile şi ferestrele larg deschise!
Ce vară plăcută a altora!

Daţi-mi să beau, fiindcă nu mi-e sete!

26/06/1930

*
* *

Tânăra englezoaică, atât de blondă, atât de tânără, atât de bine
Care voia să se mărite cu mine...

Ce păcat că nu m-am însurat cu ea...
Aş fi fost fericit
Dar cum pot să ştiu că aş fi fost fericit?
Cum pot să ştiu eu ceva despre ceva ce urma să fie
După ce ar fi fost să fie, şi care e ceva ce nicicând n-a fost?

Azi regret că nu m-am căsătorit cu ea,
Ceea ce e mai bine chiar decât ipoteza că aş putea să regret
că nu m-am căsătorit cu ea.
Iar în acest fel totul e doar regret,
Iar regretul e o pură abstracție.
Produce o anumită jenă,
Dar face posibilă şi o anumită visare...

Da, acea fată a fost o ocazie a sufletului meu.
Azi regret numai că ea s-a îndepărtat de sufletul meu.
Doamne Dumnezeule! câte complicații din pricină că nu m-am însurat cu o englezoaică
blondă care probabil că m-a şi uitat!...
Dar dacă nu m-a uitat?
Dacă (iar aşa ceva se întâmplă) ea încă îşi mai aduce aminte de mine
şi e constantă
(Scuzat să fiu că eu pe mine mă găsesc cam urât, dar şi cei urâți sunt iubiți,
iar uneori chiar de femei!)
Dacă ea nu m-a uitat, încă mă evocă.
Aşa ceva, pe bună dreptate, este deja un alt fel de regret.
Iar a face pe cineva să sufere nu poate fi uitat.

Doar că, la urma urmelor, sunt numai speculații de vanitate.
Sigur îşi aminteşte bine de mine, cu un al patrulea copil în brațe,
Aplecată peste paginile din *Daily Mirror* să privească la Pussy Mary[1].

1 Personaj îndrăgit de cititoarele acestei reviste ilustrate pentru femei, redactată exclusiv de femei, şi care ulterior avea să devină cotidian de informații.

Cel puțin e mai bine să te gândeşti că aşa se întâmplă.
E un tablou cu o casă de periferie englezească,
Şi este un frumos peisaj intim cu păr blond,
Iar remuşcările sunt de umbră...
În tot cazul, dacă aşa se întâmplă, rămâne şi o nuanță de gelozie.
Al patrulea copil al celuilalt, acest *Daily Mirror* în altă casă.
Ceea ce putea să fie...
Da, mereu abstractul, imposibilul, irealul cel mai pervers –
Ceea ce putea să fie.
Se mănâncă marmeladă la micul dejun în Anglia...
Mă răzbun pe toată întinderea limbii engleze că sunt un biet idiot portughez.

Ah, şi mai văd încă
Privirea ta cu adevărat tot atât de sinceră pe cât era de albastră
Privindu-mă pe mine ca pe un alt copil...

Şi nu cu şmecherii de săruri de versuri te şterg eu din imaginea
Pe care tu o ocupi în inima mea;
Eu nu te travestesc, unica mea iubire, şi nu vreau nimic de la viață.

29/06/1930

*
* *

Da, e limpede,
Universul e negru, îndeobşte pe timpul nopții.
Dar eu sunt ca toată lumea,
Dacă nu am dureri de dinți şi nici nu-mi simt inima la glezne,
celelalte dureri trec.
Din alte dureri se fac versuri.
Cu cele care dor, se țipă.

Constituția intimă a poeziei
Ajută mult...
(Ea serveşte de analgezic pentru durerile sufletului, care sunt uşoare...)
Lăsați-mă să dorm.

3/07/1930

*
* *

Mi-ar plăcea să-mi placă să-mi placă.
O clipă... Dă-mi o țigară,
Din pachetul de pe noptieră.
Continuă... Spuneai
Că în evoluția metafizicii
De la Kant la Hegel
Ceva anume s-a pierdut.
Sunt întru totul de acord.
Am auzit cât se poate de bine.
Nondum amabam, et amare amabam[1] (Sfântul Augustin).
Ce curioase aceste asocieri de idei!
Am obosit gândindu-mă la cum să simt altceva.
Mulțumesc. Aşteaptă să aprind. Continuă. Hegel...

1 Trimitere la *Confesiunile* Sfântului Augustin III, I, I: „Încă nu iubeam, dar îmi plăcea să iubesc".

*
* *

Biet prieten, nu pot să-ți arăt nici un fel de compătimire.
Compătimirea costă, mai cu seamă dacă e sinceră, şi într-o zi cu ploaie.
Vreau să zic: te costă să simți într-o zi ploioasă.
Mai bine să simțim ploaia şi să lăsăm psihologia pentru alte ceruri.

Deci e vorba de o problemă sexuală?
Dar aşa ceva după cincisprezece ani devine o indecență.
Preocupat de sexul opus (să presupunem) şi de psihologia acestuia –
Dar asta e o prostie, băiete.
Sexul opus există doar ca să-l cauți, nu ca să-l înțelegi.
Problema există pentru a fi soluționată şi nu ca să te preocupe.
A înțelege înseamnă a fi impotent.
Iar tu, prietene, n-ar trebui să te laşi aşa de răscolit.
La colère de Samson, îți sună cunoscut?
„*La femme, enfant malade et...*“[1] [...]
Dar nu au nimic de a face cu asta.
Nu mă obosi, nici nu mă obliga să-mi fie milă!
Ascultă: totul este literatură.
Totul ne vine din exterior, ca ploaia.
Cum se petrec lucrurile? Oare nu suntem nişte pagini aplicate dintr-un roman?
Sau traduceri, băiete?
Ştii tu, băiete, de ce eşti aşa de trist? E vina lui Platon.
Pe care niciodată nu l-ai citit.
E un sonet de Petrarca, pe care nu îl cunoşti, dar ai ajuns la el din greşeală,
Aşa e viața.
Suflecă-ți mânecile cămăşii tale civilizate

---

1 *Furia lui Samson*, respectiv, „Femeia, copil bolnav şi...“, ambele în franceză, în original. „*La femme, enfant malade et douze fois impur!*“ este un vers des citat din poemul *La Colère de Samson* de Alfred de Vigny.

Şi apucă-te să sapi acolo unde ai nevoie!
E mult mai bine decât să ai sufletul altora.
Noi nu suntem decât nişte fantasme ale fantasmelor,
Iar astăzi peisajul nu ne este de mare folos.
Totul din punct de vedere geografic este exterior.
Ploaia cade urmând o lege naturală
Iar umanitatea iubeşte fiindcă îi place să vorbească despre iubire.

9/07/1930

*
* *

Libertatea, da, libertatea!
Adevărata libertate!
Să gândeşti fără dorinţe şi fără convingeri.
Să-ţi fii propriul stăpân neinfluenţat de romane!
Să exişti fără Freud şi fără aeroplane,
Fără cabarete, nici măcar în suflet, fără viteze, nici măcar în oboseală!
Libertatea de a vagabonda, de a gândi sănătos, de a iubi lucrurile naturale,
Libertatea de a iubi morala, necesară ca să dai viaţă!
Ca un clar de lună atunci când se deschid norii,
Marea libertate creştină din copilăria mea cu rugăciuni
Îşi desfăşoară brusc pe întreg pământul mantia argintie până la picioarele mele...
Libertatea, luciditatea, raţionamentul coerent,
Noţiunea juridică a sufletului altora ca lucru uman,
Bucuria de a avea toate lucrurile, şi de a mai putea încă o dată
Să te bucuri de întinderea câmpiilor fără să recurgi la alte referinţe
Şi să bei apa ca şi cum ar fi toate vinurile din lume!

Paşi, nenumăraţi paşi mărunţi de copil...
Surâsul bătrâniciisimpatice...

O strângere de mână din partea prietenului serios...
Ce minunată a fost şi viaţa mea!
Şi cât de mult e de aşteptat în staţia de călători!
Câtă viaţă trăită imprimată pe formularele vieţii!

Ah, am o sete sănătoasă. Daţi-mi libertatea,
Daţi-mi-o în cana cea veche de lângă ulcior
În casa de la ţară din fosta mea copilărie...
Eu beam, iar ea susura,
Eu eram proaspăt şi ea era proaspătă,
Iar cum nu aveam pe nimeni să mă sâcâie, eram liber.
Ce s-a întâmplat cu căniţa şi cu acea inocenţă?
Ce a devenit acela care pesemne eu trebuie să fi fost?
Şi, în afară de această dorinţă de libertate, de bine... etc. ce mai e şi cu mine?

17/08/1930

*
* *

Mari sunt deşerturile, şi totul este deşert.
Câteva tone de pietre clădite şi cu ţigle deasupra nu reuşesc
Să ascundă pământul, acest pământ care e totul.
Mari sunt deşerturile, mari şi pustii sunt şi sufletele –
Pustii fiindcă nu trece prin ele nimic decât ele însele,
Mari fiindcă de aici se vede totul, şi totul e mort.

Mari sunt deşerturile, o, suflete!
Mari sunt deşerturile.

Nu am luat bilet pentru viaţă,
Am greşit uşa sentimentului,
N-a existat nici voinţă şi nici ocazie pe care să nu le pierd.

Nu-mi rămâne astăzi altceva, în ajunul călătoriei,
Cu valiza desfăcută aşteptând o aranjare a lucrurilor mereu amânată,
Aşezat pe scaun, înconjurat de cămăşi ce nu mai încap nicăieri,
Nu-mi rămâne astăzi (în afară de jena de a sta aşezat prosteşte aşa cum stau)
Decât să ştiu următoarele:
Mari sunt deşerturile, şi totul este deşert.
Mare e viaţa, şi nu merită să ai viaţă...

Îmi împachetez valiza mai bine cu ochii care se gândesc să o împacheteze
Decât cu mâinile mele fictive (şi cred că mă exprim bine).

Îmi aprind o ţigară ca să-mi amân călătoria,
Ca să-mi amân toate călătoriile,
Ca să amân întreg universul.

N-ai decât să treci mâine pe aici, realitate!
Destul pentru astăzi, oameni!
Amână-te, prezent absolut!
Mai bine să nu exişti decât să exişti aşa cum eşti.

Cumpăraţi-i ciocolată copilului căruia eu i-am urmat din greşeală
Şi rupeţi ambalajul fiindcă mâine are loc infinitul.

Doar că trebuie să-mi fac valiza,
Trebuie neapărat să-mi fac valiza,
Valiza.
Nu pot să-mi transport cămăşile în ipoteză şi nici valiza în raţiune.
Da, toată viaţa am avut de făcut valiza.

Tot aşa, toată viaţa, mi-a fost dat să rămân ţeapăn între stive de cămăşi
Făcând planuri şi rumegându-mi, ca boul ce încă n-a ajuns
la rangul de zeu Apis, destinul.

Va trebui să-mi fac valiza existenței.
Va trebui să exist ca să aranjez valize.
Scrumul de la țigară cade pe cămaşa din vârful teancului.
Mă uit într-o parte, constat că sunt pe cale să adorm.
Ştiu un singur lucru: ştiu numai că am de făcut valiza,
Şi că mari sunt deşerturile, iar totul este deşert,
Şi că există o parabolă despre asta, pe care evident am uitat-o.

Mă ridic brusc împreună cu toții Cezarii din mine.
E cât se poate de clar că trebuie să îmi fac valiza.
La naiba, am s-o aranjez şi am s-o închid;
Vreau să o văd pur şi simplu luată de aici,
Vreau să exist independent de ea.

Mari sunt deşerturile, şi totul e deşert,
De nu cumva mă înşel, evident.

Vai de sufletul omului, cu oaze numai în deşertul de alături,

Mai bine să-mi fac valiza.
Sfârşit.

4/09/1930

ZDRENȚE

Ziua se îndreaptă spre ploaie.
Dis-de-dimineață, era mai degrabă senin.
Ziua se îndreaptă spre ploaie.
Dis-de-dimineață eram puțin trist.
Anticipare? Tristețe? Stare fără motiv?
Nu-mi dau seama: eram trist încă de la trezire.
Ziua se îndreaptă spre ploaie.

Ştiu perfect: penumbra ploii e elegantă.
Ştiu perfect: soarele e prea vulgar pentru cineva elegant.
Ştiu perfect: nu e elegant să fii sensibil la schimbările de lumină.
Dar cine le-a spus soarelui şi celorlalte că eu vreau să fiu elegant?
Dați-mi cerul albastru şi soarele vizibil.
Căci ceața, ploile, umbrele – sunt deja toate în mine.
Azi nu vreau decât liniște.
Chiar aş face din ea o casă, numai să nu fie a mea.
Începe să-mi fie somn de cât de mult îmi doresc liniştea.
Să nu exagerăm!
Efectiv mi-e somn, asta-i totul.
Ziua se îndreaptă spre ploaie.

Mângâieri? Sentimente? Au rămas doar amintiri...
E nevoie să fii tu însuți copil dacă vrei să ai parte de ele...
Pierduta mea auroră, adevăratul meu cer albastru!
Ziua se arată a ploaie.

Frumoasa gură pe care o avea fata fermierului,
Pulpă de fruct dintr-o inimă bună de mâncat...
Când s-au petrecut toate astea? Nu ştiu...
Într-o dimineață senină...

Ziua se arată a ploaie.

1931

*
* *

Încep să mă cunosc. Eu nu exist.
Sunt intervalul dintre ceea ce doresc să fiu şi ceea ce au făcut alții din mine,
Sau jumătatea acestui interval, căci mai există şi viața...

Asta sunt, în sfârşit...
Stinge lumina, închide uşa, fă cumva să nu se mai audă târşâitul
papucilor pe coridor,
Să pot să rămân singur în cameră şi să-mi tihnească bine de mine însumi.
E un univers ieftin.

*
* *

La sfârşit de toate, să dormi.
La sfârşit de ce?
La sfârşit de tot ceea ce totul pare să fie...
Acest mărunt univers provincial între astre,
Acest biet cătun al spațiului,
Şi nu doar al spațiului vizibil, dar şi al spațiului total.

*
* *

Placida față anonimă a unui mort.

Astfel marinarii portughezi de pe vremuri,
Care, deşi continuau să plutească, se temeau de imensul ocean al Sfârşitului,
Au văzut, până la urmă, nu monştri şi nici abisuri profunde,
Ci doar țărmuri încântătoare şi stele încă necunoscute.
Oare ce alte minunății din vitrina lui Dumnezeu se mai ascund
după obloanele lumii?

*
* *

Am un mare guturai,
Toată lumea ştie că un mare guturai
Alterează întreg sistemul universului,
Ne face să ne supărăm pe viață,
Ne face să strănutăm până în metafizică.
Mi-am pierdut toată ziua cu suflatul nasului.
Mă doare capul cât se poate de confuz.
Tristă condiție pentru un poet minor!
Astăzi sunt cu adevărat un poet minor.
Până nu demult eram doar o dorință; s-a zis cu ea.

Adio pentru totdeauna, regină a zânelor!
Aveai aripi de soare, şi iată-mă pe mine târându-mă pe picioare.
N-o să-mi treacă până nu mă întind pe pat.
Nu m-am simțit niciodată bine decât dacă m-am întins peste univers.

Excusez du peu... Ce mare răceală fizică!
Am nevoie de adevăr şi de aspirină.

14/3/1931

*
* *

Nu vorbi tare, aici e viață –
Viață şi conştiența de-a o avea,
Fiindcă noaptea înaintează, sunt obosit, nu dorm,

Iar de mă duc la fereastră,
Văd, pe deasupra pleoapelor bestiei, nenumăratele locuri
Pline cu stele...
Mi-am obosit ziua cu speranța că am să dorm la noapte,
Iar noaptea e deja aproape o altă zi. Mi-e somn. Nu dorm.
Prin intermediul oboselii mele simt întreaga umanitate –
Oboseală ce aproape îmi face din oase carne...
Cu toții suntem aşa...
Ne zbatem, ca nişte muşte, cu aripile îngălate,
Prinse în plasa lumii, de păianjen, peste abis.

23/10/1931

*
* *

Mă trezesc noaptea, noapte înaintată, în tăcerea totală.
Se face – tic-tac vizibil – ora patru înainte de zorii zilei.
Deschid direct fereastra, în disperarea insomniei.
După care, brusc, devenit uman,
Zăresc pătratul marcat de o cruce la o fereastră iluminată!
Fraternitate în toiul nopții!

Fraternitate involuntară, necunoscută, în plină noapte!
Amândoi suntem treji, iar umanitatea ne e străină.
Ea doarme. Noi avem lumină.

Cine să fii tu? Eşti bolnav, falsificator de bani, sau ca şi mine
un simplu insomniac?
Fără importanță. Noaptea eternă, informă şi infinită
Nu are aici decât umanitatea ferestrelor noastre

Şi inima pâlpâitoare a luminițelor noastre,
În acest loc şi în acest moment, ignorându-ne, noi suntem viața întreagă.

Pe marginea de la fereastra din spatele casei,
Simțind lemnul pe care mă reazem îmbibat de umiditatea nopții
Mă aplec spre infinit şi, într-o oarecare măsură, chiar spre mine.

Nici un cocoş nu a început să trâmbițeze în tăcerea definitivă!
Ce faci tu, prietene, îndărătul ferestrei iluminate?
Visuri, absență a somnului, viață?
E de un galben intens a ta fereastră necunoscută...
Ce ciudat: tu nu ai lumină electrică.
O, lămpi cu petrol din copilăria mea pierdută!

25/11/1931

*
* *

Vreau să sfârşesc printre trandafiri, fiindcă i-am iubit în copilărie.
Crizantemelor de după aceea le-am rupt fără milă petalele.
Vorbiți mai puțin, mai încet.
Ca să nu vă aud, îndeosebi cu gândirea.
Ce anume am vrut? Am mâinile complet goale,
Puternic crispate pe cuvertura alunecată deoparte.
Ce anume am gândit? Mi-e gura secătuită, abstractă.
Ce anume am trăit? Era atât de bine când dormeam!

8/12/1931

*
* *

Iar splendoarea hărților, drum abstract spre imaginația concretă,
Litere şi mâzgăliturі deschizând căi spre miracole.

O, câte visuri zac între îmbătrânite cotoare,
În semnăturile complicate (sau atât de simple şi zvelte) din cărțile vechi.
(Cerneală imemorială şi decolorată, prezentă aici de dincolo de moarte,
O, enigmă vizibilă a timpului, o, nimic viu în care ne aflăm!)
Toate aceste lucruri respinse în viața noastră cotidiană pe care
le vedem în asemenea ilustrații,
Ceea ce anumite anunțuri publicitare anunță chiar fără să intenționeze.

Tot ceea ce sugerează, sau exprimă ceea ce nu exprimă,
Tot ceea ce spune ceea ce nu spune,
Iar sufletul visează, altcumva şi distrat.

14/01/1933

*
* *

Ah, zgomotul sacadat al fierului de călcat din mâna femeii
Care netezea rufele la fereastra de-alături în copilăria mea ce acum se apleacă!
Sau zarva din locurile unde femeile limpezeau rufele-n jgheaburi.
Toate sunt, într-o oarecare măsură, parte
Din ceea ce şi eu sunt.
(O, suflet mort, ce-a rămas din gingăşia ta de acum înainte sură?)
De la înălțimea ochilor mei copilăria mea abia se sălta peste tăblia mesei...
Mâna mea durdulie se rezema pe marginea feței de masă care se şifona.
Iar eu priveam pe deasupra farfuriei, ridicat în vârful picioarelor.

(Azi de-mi trece prin gând să stau în vârful picioarelor o fac
numai la modul intelectual.)
Iar masa la care stau nu are față de masă, şi nici nu e nimeni s-o aştearnă...
Am studiat fermentul falimentului
În demonologia imaginației...

*
* *

Mă gândesc la tine-n tăcerea nopții, atunci când totul nu e nimic,
Când zgomotele ce se amestecă-n liniște sunt chiar liniștea,
Iar atunci, însinguratul de mine, călător oprit
Din călătoria spre Dumnezeu, mă gândesc inutil la tine.

Tot trecutul, în care tu ai fost un moment etern,
E asemenea tăcerii acestui tot.
Tot pierdutul, în care tu ai fost a mea cea mai mare pierdere,
Este ca acest zumzet.
Tot inutilul, în care tu ai fost ceea ce nu trebuia să existe,
E ca nimicul ce urmează să vină-n tăcerea nopții.

I-am văzut murind, sau am auzit că urmau să moară,
Pe atâția dintre cei pe care i-am iubit sau cunoscut,
Am văzut că nu se mai ştia nimic de atâția dintre cei care fuseseră
Împreună cu mine, şi prea puțin contează de era vreun om
sau doar conversație;
Sau un [...] înspăimântat şi mut,
Iar lumea e azi pentru mine un cimitir pe vreme de noapte
Cu morminte albe şi negre şi [...] de o lună indiferentă.
Şi tocmai în această pace absurdă de mine însumi, dar şi de totul,
eu mă gândesc la tine.

2/05/1933

PSIHOTIPIA

Simboluri. Toate sunt simboluri...
Dacă e să fie, toate sunt simboluri...
Ai putea şi tu să fii un simbol?

Mă uit, surghiunitule, la mâinile tale albe
Aşezate, după toate regulile de bună purtare, pe faţa mesei,
Persoane independente de tine...
Le privesc: să fie şi ele nişte simboluri?
Oare lumea toată e simbol şi magie?
Dacă e să fie...
Şi de ce să nu fie?

Simboluri...
Am obosit să mai tot gândesc...
Până la urmă îmi ridic ochii spre ochii tăi care mă privesc.
Surâzi, ştiind tu foarte bine la ce mă gândesc...
Doamne Dumnezeule! şi de fapt nu ştii...
Eu mă gândeam la simboluri...
Până la urmă îţi răspund pe deasupra mesei...
„*It was very strange, wasn't it?*"
„*Awfully strange. And how did it end?*"
„*Well, it didn't end. It never does, you know.*"[1]
Da, *you know*... eu ştiu...
Da, eu ştiu...
E răul de simboluri, *you know.*
Yes, I know.
Conversaţie perfect naturală... Dar cum rămâne cu simbolurile?

---

1 „Era foarte straniu, nu-i aşa? / Cât se poate de straniu. Şi cum s-a terminat? / Ei bine, nu s-a terminat. Ştii, nu se va termina niciodată", în engleză, în original.

Nu-mi retrag ochii de pe mâinile tale... Cine sunt ele?
Doamne Dumnezeule! Simbolurile... Simbolurile...

7/11/1933

MAGNIFICAT

Când va lua deci sfârşit această noapte interioară, universul,
Iar eu, suflet al meu, când va fi să am ziua mea?
Şi când mă voi trezi eu din faptul de a fi treaz?
Nu ştiu. Soarele străluceşte sus pe cer,
Imposibil de privit.
Stelele pâlpâie reci,
Imposibil de povestit.
Inima bate străină,
Imposibil de ascultat.
Când va lua sfârşit această dramă fără teatru,
Sau acest teatru fără dramă,
Şi când mă voi întoarce acasă?
Unde? Cum? Când?
Pisică ce mă priveşti fix cu ochii vieții,
Pe cine ascunzi în adâncul lor?
El este! El este!
Iar acest el, ca Iosua îi va porunci soarelui să se oprească, iar eu mă voi trezi;
Iar atunci se va face zi.
Surâzi, dormind, suflete al meu!
Surâzi, suflete, se va face zi!

7/11/1933

PĂCAT ORIGINAR

Ah, cine va scrie istoria celor care puteau să fie?
Ar fi aceasta, dacă ar fi cineva s-o scrie,
Adevărata istorie a umanității.

Ceea ce este e doar lumea adevărată, nu suntem noi, e doar lumea;
Şi ceea ce nu e suntem noi, iar adevărul acesta este.

Eu sunt cel care nu am reuşit să fiu.
Suntem cu toții cei care presupunem că suntem.
Realitatea noastră e cea pe care niciodată nu o obținem.

Ce se întâmplă cu acel adevăr al nostru – reveria la fereastra copilăriei?
Ce se întâmplă cu acea certitudine a noastră – proiectele la masa de apoi?

Mă gândesc, cu capul aşezat pe mâinile mele suprapuse
Acum sprijinite pe cerceveaua înaltă a ferestrei de la balcon,
Cum stau eu sucit pe un scaun, după cină.

Care este realitatea mea, întrucât eu nu am decât viața?
Ce e cu mine, întrucât eu nu sunt decât cel care există?

Cât de numeroşi Cezari am mai fost şi eu!

În suflet, şi chiar cu un anumit adevăr;
În imaginație, chiar cu o oarecare justiție;
În inteligență, chiar cu o anumită dreptate –
Doamne Dumnezeule! Doamne! Doamne! –
Cât de mulți Cezari am fost!
Cât de mulți Cezari am fost!
Cât de mulți Cezari am fost!

În lume, 7 decembrie 1933

DACTILOGRAFIE

Singur în biroul meu de inginer, trasez planul,
Semnez proiectul, în acest loc izolat,
Îndepărtat de toate, chiar şi de ceea ce sunt eu.

Alături, însoțindu-ne banal de sinistru,
Răpăitul mărunt al maşinilor de scris.
Ce greață de viață!
Ce abjecție, toată această regularitate!
Ce somn, acest fel de a fi!

Odinioară, pe când eram altul, existau castele şi cavaleri
(Ilustrații, probabil, dintr-o carte avută-n copilărie),
Odinioară, pe când eram adevărat pentru visul meu,
Existau marile peisaje din Nord, încărcate de zăpadă,
Şi existau întinsele plantații de palmieri din Sud, opulent de verzi.

Odinioară.

Alături, însoțindu-ne banal de sinistru,
Răpăitul mărunt al maşinilor de scris.

Avem cu toții două vieți:
Cea adevărată, cea visată în copilărie,
La care continuăm să visăm, adulți, pe un fundal de ceață;
Şi cea falsă, trăită în conviețuirea cu ceilalți semeni,
Care e practică, utilă,
Viața care până la urmă ne pune într-un sicriu.

În cealaltă nu există nici sicrie, nici morți,
Există doar imagini din copilărie:
Mari cărți colorate, cu pagini de privit şi nu de citit;

Mari pagini de culori să ți le poți aminti mai târziu.
În cealaltă suntem noi înşine;
În cealaltă trăim;
În aceasta murim, fiindcă acesta e sensul cuvântului a trăi;
Iar acum, de greață, eu trăiesc în cealaltă...

Însă alături, acompaniament banal de sinistru,
Dacă mă opresc din meditație şi ciulesc urechea,
Răpăitul mărunt al maşinilor de scris ridică vocea.

19/12/1933

*
* *

Am coborât din tren,
I-am spus la revedere tovarăşului de călătorie,
Trăiserăm împreună timp de optsprezece ore.
Conversație agreabilă,
Fraternitate de călătorie,
Mi-a părut rău că a trebuit să cobor din tren şi să-l părăsesc.
Un amic de ocazie al cărui nume niciodată nu l-am ştiut.
Mi-am simțit ochii împăienjenindu-se de lacrimi...
Orice despărțire este o moarte...
Da, orice despărțire este o moarte.
Noi, în trenul căruia i se spune viață,
Noi cu toții suntem ocazionali unii pentru alții,
Iar la sfârşit ne pare rău că trebuie să coborâm din tren.

Tot ceea ce este uman mă emoționează, fiindcă eu sunt un om.
Totul mă emoționează, fiindcă am,

Nu vreo asemănare cu ideile şi doctrinele,
Ci vasta fraternitate cu adevărata umanitate.

Servitoarea care a părăsit plângând de tristeţe
Şi de dor,
Casa unde slujise şi unde nu prea se purtau cu ea bine...

Toate acestea în inima mea sunt moartea şi tristeţea lumii.
Toate acestea trăiesc, fiindcă mor, în adâncul inimii mele.

Iar inima mea e un pic mai mare decât întreg universul.

4/7/1934

*
* *

Muzica, da, muzica...
Un banal pian de la alt etaj...
Muzica în orice caz, muzica...
Ceva ce vine să caute plânsul imanent
Al oricărei creaturi umane,
Ceva ce vine să tortureze calmul
Cu dorinţa de un calm şi mai calm...
Muzica... Un pian undeva deasupra
Şi cineva care cântă prost...
Dar e muzică...

Ah, câte copilării am avut şi eu!
Câte nefericiri!
Muzica...
Câte alte nefericiri!
Mereu muzica...

Biet pian chinuit de cineva care nu prea ştie să cânte.
Dar cu toate astea e muzică.

Ah, acum a terminat o partitură întreagă –
O melodie rațională –
Rațională, Doamne sfinte!
Ca şi cum ar exista ceva rațional!
Ce noi peisaje ar putea ieşi dintr-un pian la care se cântă prost?
Muzica!... Muzica!...

19/7/1934

*
* *

Începe să fie miezul nopții, şi să se aşeze o mare tihnă
Pe toate lucrurile suprapuse,
Pe diversele etaje ale acumulării vieții...

Nu s-a mai cântat nici la pianul de la etajul trei...
Nu se mai aud nici paşii de la etajul doi...
Iar la parter radioul a tăcut şi el...

Totul va adormi...

Eu rămân singur cu întreg universul.
Nu vreau nici să mă duc la fereastră:
Dacă privesc, peste tot sunt stele!
Ce mari tăceri majore se află în înălțimi!
Şi cât de anticitadin este cerul!

Ceva mai devreme, retras,
În interiorul unei dorințe de a nu fi retras,

Ascultam temător zgomotele străzii...
Un automobil! – foarte rapid! –

Cele două perechi de paşi care conversează îmi vorbesc...
Pocnetul brusc al unei porți închizându-se îmi face rău...

Totul va dormi...

Numai eu veghez, ascultând somnolent,
Aşteptând
Ceva înainte să adorm...
Ceva...

9/8/1934

*
* *

De câtă vreme nu sunt capabil
Să mai scriu un poem amplu!...
De ani de zile...

Mi-am pierdut virtutea dezvoltării ritmice
În care ideea şi forma,
Într-o unitate a corpului cu sufletul,
Avansau unanim...

Am pierdut tot ceea ce mă făcea conştient
De o anume convingere în ființa mea...
Ce-mi mai rămâne azi?
Soarele care e prezent fără să-l fi chemat eu...
Ziua care nu m-a costat nici un efort...

O briză, cu mângâierea ei de briză,
Care mă fac conştient că există aerul...
Şi egoismul domestic de a nu mai dori nimic.

Însă, ah!, a mea *Odă triumfală*,
Şi mişcarea ta rectilinie!
Ah, a mea *Odă maritimă*,
Şi structura ta generală în strofă, antistrofă şi epodă!
Iar planurile mele, aşadar, planurile mele –
Tocmai ele erau marile ode!
Ca să nu mai vorbim şi de ultima, suprema, imposibila![1]

9/08/1934

MĂRUNTAIE DUPĂ REȚETA DIN PORTO

Într-o zi, într-un restaurant, în afara spațiului şi a timpului,
Mi-a fost servită iubirea sub formă de măruntaie reci.
I-am spus delicat omului de la bucătărie
Că le preferam calde
Fiindcă măruntaiele (gătite după rețeta din Porto) nu se mănâncă
niciodată reci.

S-au luat la ceartă cu mine.
Nu poți avea niciodată dreptate, nici măcar la un restaurant.
N-am mâncat nimic, n-am mai vrut nimic, am cerut nota
Şi am ieşit să străbat strada în lung şi-n lat.

Cine să ştie ce vor să spună toate astea?
Eu nu ştiu, şi tocmai mie mi s-a întâmplat...

1 Probabil se referă la *Odă mortală*, publicată de Teresa Rita Lopes abia în 1993.

(Ştiu că în copilăria fiecăruia dintre noi a existat o grădină
Publică, o grădină a lui ori a vecinului.
Şi ştiu bine că peste toate aceste grădini stăpână era doar joaca.
Şi că azi e stăpână tristeţea.)

Le ştiu pe toate astea cu vârf si îndesat,
Însă, dacă am cerut iubire, de ce mi s-au adus
Măruntaie reci gătite după reţeta din Porto?
Nu e o mâncare să poată fi consumată rece,
Dar rece mi-a fost adusă.
Nu m-am plâns, doar că era rece,
Niciodată nu poate fi consumată rece, dar rece mi-a fost adusă.

EXCURSIE

Calmul nopţii, în această vacanţă pe înălţimi;
Calmul tihnit, ce face şi mai profund în noapte
Lătratul împrăştiat al câinilor de pază;
Liniştea, ce devine şi mai vâscoasă
Fiindcă ceva nedefinit zumzăie şi murmură în întunecime...
Ah, apăsarea acestora toate!
Apăsare ca o senzaţie de fericire!
Ce viaţă idilică, de-ar fi fost să o trăiască altă persoană, nu eu
Murmurul şi zumzetul monoton al nimicului
Sub cerul pistruiat de stele,
Cu lătratul câinilor împrăştiindu-se ca o pulbere peste pacea Întregului!

Am venit aici să mă odihnesc,
Doar că am uitat să mă las pe mine acolo acasă.
Am luat cu mine spinul esenţial de a fi conştient,
Şi-această greaţă vagă, boală nedefinită, de a mă simţi.

Mereu această neliniște muşcată mărunt
Ca o pâine neagră plină de găuri fărâmițându-se când o scapi pe jos.
Mereu această confuză durere băută cu înghițituri prea lacome
Ca vinul bețivului pe care nici greața nu-l mai opreşte să bea.
Mereu, mereu, mereu
Acest defect de circulație chiar în suflet,
Acest leşin al senzațiilor,
Acest...

Mâinile tale subțiri, un pic palide, un pic ale mele,
Se odihneau calme în acea zi în poala ta, cum stăteai aşezată,
Acolo unde o alta şi-ar fi pus degetarul sau foarfeca.
Visai, privindu-mă, ca şi cum eu aş fi fost chiar spațiul.
Îmi aduc aminte, fiindcă aveam ceva de gândit, fără să mă gândesc.
Deodată, cu un semisuspin, tu ai întrerupt acea stare de a exista.
M-ai privit cât se poate de conştientă şi ai spus
„Îmi pare rău că nu toate zilele sunt ca asta“ –
Ca asta, ca acea zi ce nu fusese nimic...

Ah, tu nu ştiai,
Ferice de tine că nu ştiai,
Ce rău îmi părea că toate zilele sunt ca asta, ca asta;
Că nu e bine atunci când, fericit sau nefericit,
Sufletul se bucură sau suferă de plictiseala intimă a totului,
Conştient sau inconştient,
Meditând sau pe cale de a medita –
Şi că e păcat că se întâmplă aşa...

Îmi amintesc fotografic de mâinile tale imobile,
Molatic destinse.
Îmi aduc aminte, în această clipă, mai mult de ele decât de tine.
Ce se va fi ales de tine?
Ştiu numai că, prin formidabilele locuri aiurea ale vieții,

Te-ai măritat. Cred că eşti mamă de familie. Pesemne eşti fericită.
De ce n-ai fi?

Doar dacă din răutate...
Da, numai că ar fi nedrept...
Nedrept?

(Se împrăştiase o zi însorită peste câmpie, iar eu somnolam, surâzând.)
. . . . . .
Viața...
Alb sau roşu e totuna: îți vine să vomiți.

16/8/1934

*
* *

După ce nu am dormit deloc,
După ce mi-a sărit de tot somnul,
Auroră interminabilă în care gândeşti fără să gândeşti,
Am văzut venind ziua
Ca blestemul cel mai sinistru –
Condamnare la ceva repetat.

Însă, ce bogată splendoare de albastru-verde şi galben aurit cu roşu
Pe cerul etern îndepărtat –
În acest orient despre care greşit s-a spus
Că de la el ne sosesc toate civilizațiile;
În acest orient care ne-a fost furat
Împreună cu Contele de Vigario[1] al miturilor solare,

1 Conte inexistent, una dintre numeroasele farse ale lui Pessoa.

Minunat orient lipsit de civilizații și mituri,
Pur și simplu doar cer și lumină,
Material, dar fără materialitate...
Totul numai lumină, dar totuși, totuși
Umbră, care este lumină a nopții în plină zi,
Și care uneori ne umple, irezistibil de natural,
Marea tăcere a lanurilor de grâu fără vânt,
Verdele estompat al câmpurilor în depărtare,
Viața și sentimentul vieții.
Dimineața inundă întreg orașul.
Ochi ai mei obosiți de somnul pe care nu l-ați avut,
Ce dimineață de mâine va inunda lumea dindărătul vostru,
Și ce sunteți voi,
Și ce sunt eu?

5/9/1934

*
* *

În ajun de a nu pleca niciodată
Cel puțin nu trebuie să-ți faci valizele
Și nici o listă
Însoțit de cortegiul involuntar al lucrurilor uitate
Pentru plecarea încă posibilă în ziua de poimâine.

Nu ai nimic de făcut
În ajunul plecării de niciodată.

Ce uriaș calm să nu ai nici cel puțin motiv să te odihnești!
Ce uriașă tihnă pentru cineva care nu știe nici măcar să ridice din umeri
În asemenea situații, cineva care s-a gândit la toate
Și în mod voit nu a ajuns la nici o concluzie.

Mare bucurie de a nu fi nevoit să fii bucuros,
Ca o ocazie prielnică întoarsă pe dos.

Ah, de câte ori mi se întâmplă să trăiesc
Viața vegetativă a gândirii!
Fiecare zi *sine linea*[1]

Odihnă, da, odihnă...
Uriașă seninătate...
Ce odihnă, după atâtea călătorii, fizice şi psihice!
Ce plăcere să-ți priveşti bagajele încuiate cum te-ai uita la nimic!
Somnolează, suflete, somnolează!
Profită, moțăie,
Adormi!

Scurtă e vremea ce ți-a mai rămas! Dormi!
Este ajunul nicicândei plecări!

27/9/1934

*
* *

Ceea ce e în mine e înainte de toate oboseala –
Nici de una, nici de alta,
Nici de totul, nici de nimic:
Oboseala pur şi simplu, ea însăşi,
Oboseala.

Subtilitatea senzațiilor inutile,
Pasiunile violente pentru nici o cauză,

1 Pessoa ia peste picior adagiul latin, „*Nulla dies sine linea*“, pentru a face aici elogiul leneviei.

Dragostea intensă pentru ceea ce presupunem că e cineva,
Toate astea toate –
Toate astea şi tot ceea ce lipseşte etern din toate –;
Toate astea alcătuiesc o oboseală,
Această oboseală,
Oboseala.

Există neîndoielnic unii care iubesc infinitul,
Există neîndoielnic unii care doresc imposibilul,
Există neîndoielnic unii care nu vor nimic –
Trei tipuri de idealişti, iar eu nici unul dintre ei:
Pentru că eu iubesc infinit finitul,
Pentru că eu doresc imposibil posibilul,
Pentru că eu vreau totul, sau şi ceva pe deasupra, dacă se poate,
Sau chiar dacă nu se poate...

Iar rezultatul?
Pentru ei viaţa trăită sau visată,
Pentru ei visul visat sau trăit,
Pentru ei media dintre tot şi nimic: asta, asta...
Pentru mine doar o mare, doar o profundă,
Ah, şi ce fericire! infecundă oboseală,
O supremă supremissimă oboseală,
Issimă, issimă, issimă,
Oboseala...

9/10/1934

*
* *

Ai urcat până în vârful gloriei coborând pe scară.
Paradox? nicidecum: realitate.

Paradoxul e ființa cuvintelor;
Realitatea e ființa care tu eşti.
Tu ai urcat fiindcă ai coborât.
E bine aşa.
Poate fac şi eu mâine acelaşi lucru.
Deocamdată, dacă aşa se întâmplă, te invidiez,
Nu ştiu dacă-ți invidiez victoria,
Nu ştiu dacă-ți invidiez reuşita,
Dar în realitate cred pur şi simplu că îți invidiez...
Victoria...

Împachetați-mă bine
Iar apoi aruncați-mă în râu.
Iar atunci când mă aruncați nu-l uitați pe „dacă aşa se întâmplă".
E important.
Nu-l uitați pe „dacă aşa se întâmplă".
Iată ce e important.
Fiindcă totul nu e decât dacă aşa se întâmplă...

30/11/1934

*
* *

Acolo nu era electricitate.
Iată de ce a trebuit la lumina palidă a unei lumânări
Să citesc, strecurat în pat,
Ceea ce era de citit la îndemână:
Biblia, în portugheză (ciudat lucru!) pentru protestanți.
Şi am recitit „Prima Epistolă către Corinteni".
De jur împrejur liniştea excesivă a nopții de provincie
Făcea dimpotrivă o mare gălăgie,

Iar asta mă îndemna să plâng până la dezolare.
„Prima Epistolă către Corinteni“...
Am recitit-o la flacăra unei lumânări brusc devenită antică,
Şi s-a auzit în mine o maree uriaşă de emoții...

Sunt nimic...
Sunt o ficțiune...
Ce să aştept eu pe lumea asta de la mine sau de la ceilalți?
„Dacă nu mi-ar fi milă...“
Iar suverana lumină trimite, chiar din înaltul secolelor,
Marele mesaj ce eliberează sufletele...
„Dacă nu mi-ar fi milă...“
Doamne Dumnezeule, iar eu căruia nu mi-e milă!...

20/12/1934

*
* *

Cei din vechime invocau Muzele.
Noi ne invocăm pe noi înşine.
Nu ştiu dacă Muzele apăreau –
Era fără îndoială în funcție de cine invoca şi de ce invoca. –
Dar ştiu că noi nu apărem.

De câte ori nu m-am aplecat
Deasupra puțului care presupun că sunt eu însumi
Şi am behăit „Ah!“, doar-doar voi auzi un ecou,
Fără să aud nimic mai mult decât ceea ce vedeam –
Vaga lumină sumbră ce poleia apa
În inutilitatea adâncului...
Nici un ecou pentru mine...

Doar un chip vag,
Care trebuie să fi fost al meu; nu putea să fie al altcuiva.
E ceva aproape invizibil,
Doar că zăream o lucire
Acolo în adânc...
În tăcere şi în falsa lumină din adânc...

Halal Muză!...

3/1/1935

*
* *

Nu mă gândesc la nimic,
Iar acest lucru central, care nu e nimic,
Mi-e agreabil ca aerul nopții,
Răcoros în contrast cu ziua caldă de vară.

Nu mă gândesc la nimic, şi ce bine!

A nu te gândi la nimic
Înseamnă a avea propriul tău suflet şi pe de-a întregul.
A nu te gândi la nimic
Înseamnă a trăi la modul intim
Fluxul şi refluxul vieții...

Nu mă gândesc la nimic.
Nu există decât, ca şi cum m-aş fi aşezat într-o poziție inconfortabilă,
O durere în coaste, sau într-o parte a coastelor,
Iar în suflet un gust amar:
Şi asta fiindcă, la urma urmelor,

Nu mă gândesc la nimic,
Dar chiar la nimic.
La nimic...

6/7/1935

*
* *

Toate scrisorile de amor sunt
Ridicole.
Nici n-ar fi scrisori de amor dacă n-ar fi
Ridicole.

La vremea mea am scris şi eu scrisori de amor,
Ca şi ceilalți,
Ridicole.

Căci scrisorile de amor, când de amor e vorba,
Trebuie să fie
Ridicole.

Însă, la urma urmelor, doar acele
Creaturi care niciodată n-au scris
Scrisori de amor
Sunt
Ridicole.

Ce n-aş da să retrăiesc vremea când scriam
Fără să-mi dau seama
Scrisori de amor
Ridicole.

Adevărul este că astăzi
Amintirile mele
Despre acele scrisori de amor
Sunt
Ridicole.

(Toate cuvintele cu accent tonic pe antepenultima silabă,
Ca şi toate sentimentele cu accent proparoxiton,
Sunt naturalmente
Ridicole.)

25/10/1935

*
* *

Binomul lui Newton e la fel de frumos ca Venus din Milo.
Fapt este că prea puțină lume își dă seama de asta.

(Álvaro de Campos)

ùùù – ùùùùùùùùù – ùùùùùùùùùùùùùùù

(Vântul afară)

Scrisoare către Alberto Caeiro

Ador în versurile dumneavoastră nu sistemul filozofic despre care mi se spune că l-aş putea deduce, ci sistemul filozofic ce nu se poate deduce. E vorba de prospeţimea, limpezimea, primitivismul senzaţiilor. Este chiar absenţa sistemului. Iată la ce anume mă fac să mă gândesc versurile dumneavoastră: ele mă fac să simt. Şi nu mă fac să simt iubirea, ura, cutare pasiune sau emoţie comercială. Mă fac să simt lucrurile ca şi cum le-aş privi cu mare interes şi atenţie.

Cred că s-a terminat cu poezia de iubire, cu poezia sentimentală, cu poezia patriotică, cu poezia naturii – s-a terminat cu orice poezie care e poezie a ceva. Singura poezie care rezistă e poezia senzaţiilor, fiindcă senzaţiile sunt individuale, iar indivizii sunt cu toţii diferiţi unii de alţii. Cred că trebuie să facem maximum de efort ca să dăm expresie senzaţiilor noastre. Senzaţiile noastre individuale nu sunt de iubire sau de ură, fiindcă ele sunt prea asemănătoare la toţi oamenii, iar noi nu putem diversifica decât expresia lor, procedeu prin care, în mod fatal, arta se formalizează şi se estetizează excesiv. Ceea ce ne aparţine cu adevărat din senzaţiile noastre, din acelea care sunt cu adevărat ale noastre, sunt senzaţiile directe, acelea care nu prezintă un caracter social, care sunt produsul direct al simţurilor: văzul, auzul, mirosul, pipăitul, gustul, ca şi senzaţiile din vieţi trăite anterior, ce îşi au originea în trecutul nostru care este numai unul şi doar unul singur în fiecare dintre noi; numai din el provin aceste senzaţii, cât ar fi ele de contradictorii, de absurde sau de dezumanizate.

Iată de ce spun că nu există poeţi ai iubirii, nici poeţi ai patriei, nici poeţi a nimic altceva de ordin social. Tocmai fiindcă toate acestea sunt sociale. Poezia, ea, este individuală. Poezia nu e făcută să exprime emoţii sociale. Emoţiile sociale

se exprimă în şi prin acţiune, fiecare în acţiunea ce-i corespunde. Poezia există spre a exprima ceea ce acţiunile şi gesturile nu pot exprima.

În poezia dumneavoastră, scumpe Maestre, eu apreciez tocmai realizarea acestui lucru, nu faptul că vi se atribuie capacitatea de a cânta nu ştiu ce virtuţi păgâne. Păgânismul mă preocupă tot atât de puţin cât mă preocupă creştinismul, şi ca de altfel tot ceea ce nu este eu sau senzaţiile mele. Disprețul pe care-l arătaţi tuturor celorlalte doctrine – umane sau sociale – e suficient să mă umple de entuziasm.

Se va spune, şi pe bună dreptate, că ceea ce este imaterial nu permite constituirea unei arte, fiindcă ceilalţi nu-l vor simţi. E absurd. De îndată ce un lucru poate fi exprimat prin cuvinte, oricine care nu e prost sau nu are o sensibilitate complet deficientă va putea să-l simtă. Emoţiile umane care nu se pot exprima... dacă ele nu se pot exprima, atunci cum am putea să le înţelegem sau să nu le înţelegem? De îndată ce un lucru poate fi sesizat de cuvinte, el poate fi sesizat şi de înţelegere. Înţelegerea din partea altuia, e adevărat, nu-i niciodată perfectă, fiindcă noi suntem cu toţii diferiţi şi nu simţim lucrurile la fel; dar înţelegem, şi asta ne ajunge.

Lăsaţi-mă să mă exprim şi mai bine. Toată lumea e cuprinsă de un sentiment de bucurie în faţa unei zile minunat de frumoase. Este o emoţie autentică fiindcă ea nu are nici un scop social şi nici nu poate fi tradusă printr-un act sau o acţiune – căci putem contempla ziua respectivă şi profita de ea, dar e vorba de o emoţie în alt sens. A aprecia frumuseţea unei femei sau pe cea a unei flori, este deja un alt lucru. [...] Este o expresie extremă şi mai directă, remarcaţi acest lucru, mai directă.

Mi s-a spus deja că există peisaje în faţa cărora nu te poţi abţine să nu urli de bucurie. Ei bine, trebuie să urlăm, dacă aşa ceva exprimă bucuria. Iar dacă e ceva care poate fi spus, atunci să fie spus. Numai să terminăm, o dată pentru totdeauna, cu poezia socială, amoroasă, patriotică, de ură, de iubire...

Viaţa e o călătorie pe care unii o fac pe post de comis-voiajori, iar alţii, ca mine, pe post de turişti. Cum sunt un bun turist, pentru mine totul e peisaj –

câmpurile, oraşele, casele, uzinele, luminile, barurile, femeile... Ca să pot profita de această călătorie, eu vreau să pun un număr cât mai mare de lucruri în cel mai mic spațiu de timp posibil. Să simt totul în toate felurile, să ating şi să văd toate lucrurile, dar să nu le înşfac, să trec doar printre ele fără să privesc în urmă – iată, cred eu, unicul destin demn de un poet.

ÁLVARO DE CAMPOS

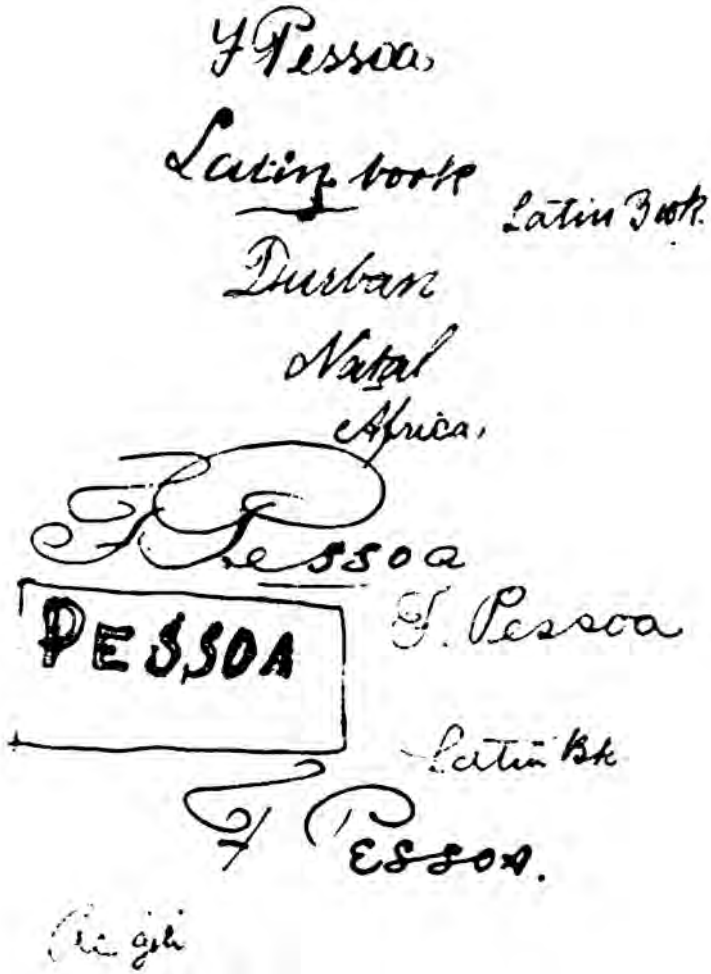
J Pessoa,
Latin book
Latin Book.
Durban
Natal
Africa.
PESSOA
J. Pessoa
Latin Bk
J PESSOA.

Fernando Pessoa

*

Nu ştiu cine sunt, nu ştiu ce suflet am.

Atunci când vorbesc cu sinceritate nu ştiu cu ce fel de sinceritate vorbesc. Sunt în mod variabil altul decât un singur eu despre care nu ştiu dacă există (dacă el este ceilalți).

Simt în mine ființe pe care nu le am. Mă cuprind anxietăți care îmi produc repulsie. Propria mea atenție acordată mie însumi mi se prezintă în permanență ca o serie de trădări sufleteşti față de o personalitate pe care probabil că eu nu o am, şi nici ea nu crede că aş avea-o.

Mă simt multiplu. Sunt ca o încăpere cu nenumărate oglinzi fantastice care multiplică în reflectări false o unică realitate anterioară care nu se află în nici una dintre ele şi se află în toate.

Aşa cum un panteist se simte arbore sau chiar floare, eu mă simt diferite ființe. Mă simt trăind in mine viețile altora, incomplet ca şi cum ființa mea ar participa în toți oamenii, incomplet în fiecare dintre ei, printr-o sumă de non-euri sintetizată într-un eu fals.

*

Fii plural ca universul!

*

Fiind noi portughezi, se cuvine să ştim cine suntem:

a. Adaptabilitate, ceva pe care insensibilitatea o conferă mentalului, dar cu toate acestea – diversificarea individului în interiorul sinelui. Un bun portughez e diferite persoane.

b. Predominația emoției asupra pasiunii. Suntem terni şi prea puțin intenşi, spre deosebire de spanioli – în mod absolut diferiți de noi –, care sunt pasionali şi reci.

Niciodată nu mă simt mai absolut portughez ca atunci când mă simt diferit de mine – Alberto Caeiro, Ricardo Reis, Álvaro de Campos, Fernando Pessoa, sau câți alții vor mai fi existând sau urmează să mai existe.

Dumnezeu nu are unitate,
Cum aş putea să o am eu?

FERNANDO PESSOA

Notă biografică

Numele complet: Fernando António Nogueira Pessoa.

Data şi locul naşterii: S-a născut la Lisabona, în parohia Martines, la etajul 4 din Piața S. Carlos (azi Directório), pe 13 iunie 1888.

Filiație: Fiu legitim al lui Joaquin de Seabra Pessoa şi al dnei Maria Madalena Pinheiro Nogueira. Nepot pe linie paternă al generalului Joaquim António de Araújo Pessoa, combatant în bătăliile liberale, şi al dnei Dionísia Seabra; nepot pe linie maternă al consilierului Luís António Nogueira, jurisconsult, care a fost director general la Minis în zona Reino, şi al dnei Madalena Xavier Pinheiro. Ascendență generală – urmaş pe o filiație nobiliară şi pe una evreiască.

Stare civilă: Celibatar.

Profesie: Denumirea cea mai adecvată ar fi aceea de „traducător", cea mai exactă: „corespondent extern pentru societăți comerciale". A fi poet sau scriitor nu constituie o profesie, ci o vocație.

Domiciliu: Strada Coelho da Rocha, 16, et.1 dr., Lisabona. (Adresă poştală – Căsuța poştală 147, Lisabona).

Funcții sociale exercitate până acum: Dacă prin aceasta se înțeleg responsabilități sociale sau funcții oficiale, nici una.

Opere publicate: Pentru moment opera lui este în esență răspândită în diverse reviste şi publicații. Iar în ceea ce priveşte cărțile sau plachetele pe care le consideră valabile, e vorba de următoarele: *35 de sonete* (în engleză), 1918 ; *English Poems I-II* şi *English Poems III* (tot în engleză), 1922, şi volumul *Mensagem*, 1934, premiat de Secretariatul pentru Propagandă Națională, la categoria „Poeme".

Educație: Cum tatăl său a decedat în 1893, iar mama lui s-a recăsătorit, în 1895, cu comandantul Joã Miguel Rosa, consul al Portugaliei la Durban, Natal, aici şi-a primit educația. A câştigat Premiul întâi „Regina Victoria“ pentru compunerea unei lucrări în limba engleză la Universitatea din Capul Bunei Speranțe, în 1903, la examenul de admitere, pe când avea 15 ani.

Ideologie politică: Consideră că sistemul monarhic ar fi cel mai potrivit pentru o națiune organic imperială cum e Portugalia. Consideră, în acelaşi timp, că monarhia nu este un sistem viabil în Portugalia. Iată de ce, dacă s-ar organiza un plebiscit despre forma de regim, ar vota, fie şi cu strângere de inimă, pentru Republică. Conservator de tip englez, adică liberal în sânul conservatorismului, şi absolut antireacționar.

Apartenență religioasă: Creştin gnostic, şi, totuşi, în întregime opus tuturor Bisericilor organizate, şi mai cu seamă Bisericii Romane. Fidel, din motive ce se relevă implicit mai sus, Tradiției Secrete a Creştinismului, cea care are relații intime cu Tradiția Secretă din Israel (Sfânta Cabală) şi cu esența ocultă a Masoneriei.

Poziție inițiatică: Inițiat, prin comunicare directă de la Maestru la Discipol, în cele trei grade minore ale Ordinului Templierilor (aparent stins) din Portugalia.

Poziție patriotică: Partizan al unui naționalism mistic, din care să fie abolită orice infiltrare catolică romană, pentru a se crea, dacă va fi posibil, un nou sebastianism, care s-ar substitui acesteia în mod spiritual, dacă se admite că şi catolicismul portughez a avut vreodată o spiritualitate. Naționalist care se ghidează după deviza: „Totul pentru Umanitate, nimic împotriva Națiunii“.

Poziție socială: Anticomunist şi antisocialist. Restul se deduce din afirmațiile anterioare.

Rezumatul acestor ultime considerente: Să păstreze vie amintirea martiriului la care a fost supus Jacques de Molay, Mare Maestru al Ordinului Templierilor, şi să-i combată, permanent şi pretutindeni, pe asasinii acestuia – Ignoranța, Fanatismul şi Tirania.

FERNANDO PESSOA

Lisabona, 30 martie 1935

IMPRESII DE CREPUSCUL

II

Smârcuri de-nfiorare sunt în auritul meu suflet aceste nelinişti...
Zvon mortuar de Clopote Depărtate... Se rumenesc pe palide mirişti
Grânele în cenuşa amurgului... Îmi trece prin suflet un frig carnal de mister...
Mereu neclintită rămâne Ora!... Clătinare din vârfuri de palmier...
Linişte pe care frunzele o privesc în noi... Toamnă-descărnare
A unui cântec de vagă pasăre... Azur uitat în stagnare...
Ah, ce ţipăt mut de nelinişte îşi înfinge în Oră gheara la sânge!
Ce spasm din mine se teme de altceva decât de spaima de care plânge!
Întind mâinile spre dincolo, şi de îndată zăresc
Că ceea ce vreau nu-i totuna cu ceea ce îmi doresc...
Cimbale de Imperfecţiune... De cât s-a îmbuibat cu vechime
Ora împroaşcă din sine Timp!... Şi se răsfrânge în profunzime
Delăsarea de mine însumi în mine, pân-la epuizare,
Tot amintindu-mi de Eul prezent alunec încet spre uitare!...
Fluid de aureolă, transparenţa lui „Fost-a când a fost", greaţă de-a se abţine...
Doar Misterul ştie că eu sunt altul... Clar de lună peste a nu se conţine
Santinela stă neclintită – iar lancea înfiptă-n ţărână
O întrece-n înălţime... Şi de ce astea toate?... Dulce zi monotonă...
Din Oră, plantele absurdului tânjesc Dincolo de zare...
Orizonturi închid ochii spaţiului în care sunt lanţuri de eroare...
Lungi caravane... Fanfare cu opiumul tăcerilor viitoare...
Portaluri în depărtare... printre copaci... bare de fier... bare!...

29/3/1913

ORA ABSURDĂ

Tăcerea ta e o navă cu toate pânzele ei întinse...
Blânde, brizele flutură flamurile, şi surâsul...
Şi surâsul tău în tăcerea ta e de scări şi de catalige
Cu care mă-nchipui mai sus şi aproape de ceva ce ar fi paradisul...

Inima mea e o amforă ce se ciobeşte căzând...
O culege tăcerea ta şi o păstrează spartă, aşa cum este...
Ideea mea despre tine pare un cadavru zvârlit pe plajă... cu toate acestea
Tu rămâi ireala pânză pe care arta mea colorează greşind...

Deschide larg toate uşile; iar vântul să ne alunge ideea
Adusă de aburul leneviei ce adie cu parfumul lui prin saloane...
Sufletul meu e o peşteră ce se umple când inundă mareea,
Iar felul meu de a te visa e o caravană de histrioane...

Plouă cu aur opac... Dar nu afară, ci-n mine... Se-ncinge
Ora miracolelor, numai cu cenuşă de miracol rămasă-n ea...
În atenția mea stă o biată văduvă care nicicând nu plânge...
Iar pe cerul meu interior nu a existat niciodată vreo stea...

Astăzi cerul apasă ca teama de a nu atinge portul dorit...
Ploaia e măruntă şi goală... Ora are gustul de a fi fost...
Vai, de ce nu s-au inventat paturi pe care să doarmă navele!... Absorbit
În înstrăinarea de sine, ochiul tău pare un plâns fără rost...

Toate clipele mele sunt tăiate din rocă neagră,
Şi dintr-o inexistentă marmură spaima mea cea nebună,
Durerea cu care mă-nveselesc nu-i nici bucurie şi nici durere întreagă,
Iar inversa mea bunătate nu e nici rea, nici bună...

Fascii de lictori se desfac pe marginea drumului deodată...
Ale victoriilor medievale insigne n-au ajuns până la cruciade...

În schimb au fost ticsite utile infolii între pietre de baricade...
Iar iarba crescu viguros între şine de cale ferată...

Ah, ce bătrână e ora!... Şi plecară toate navele-n larg!...
Pălăvrăgesc pe plajă un odgon mort şi doar zdrenţe de vele...
Despre Depărtări şi orele Sudului, de unde visele noastre-şi extrag
Neliniştea de a visa şi mai mult, până se sufocă şi ele.

Seacă fântână în parc pustiu... Palatul ajuns ruine
Te doare să-l vezi... Nimeni nu-şi ridică privirea plecată,
Iar acel loc-toamnă simte până şi el însuşi un dor de sine...
Acest peisaj e un manuscris cu cea mai frumoasă frază tăiată...

Nebuna a secerat toate candelabrele glabre,
Murdar de uman, lacul îşi sfâşie scrisorile tremurate...
Sufletul meu e acea lumină ce nu va luci niciodată în candelabre...
Şi ce-ar mai putea râvni spaimele mele? Brize neaşteptate...

De ce mă frământ şi mă chinuiesc?... Goale în clar de lună
Dorm toate nimfele... Iar în zori au şi dispărut de acolo...
Pare un naufragiu tăcerea ta care mă leagănă şi îngână,
Iar vocea ta auzită sugerează o liră de fals Apolo...

Nu mai sunt ca în cozi de păun ocheadele prin grădinile din poveste...
Par mult mai triste până şi umbrele noastre... Dar mai apar
Risipite pe jos fâşii (poate) din hainele guvernantelor, mai scânceşte
Ceva semănând cu ecoul paşilor pe alei ce îndată dispar...

S-au înecat în sufletul meu asfinţit după asfinţit...
Toate câmpiile mi-au răcorit picioarele cu ierbile lor suave...
S-a stins şi în ochii tăi ideea că ai putea avea sufletul liniştit,
Iar dacă privesc în tine eu văd doar un port fără nave...

Au fost ridicate simultan toate vâslele... şi se simte
Prin înserarea holdelor neputinţa lor de a deveni o mare...

Trec prin fața tronului meu de înstrăinare gesturi cu pietre rare...
Iar sufletul meu e o lampă stinsă, dar încă rămasă fierbinte...

Ah, iar tăcerea ta e un profil de creastă-n bătaia soarelui!
Toate prințesele şi-au simțit sânul mai apăsat...
De la ultima fereastră a castelului se vede numai o floarea-soarelui,
Închipuindu-şi că ar mai fi şi altele, simțirea noastră s-a îmbrumat...

A fi şi a nu mai fi!... O, lei născuți în cuşcă după zăvoare!...
Departe pe Altă Vale se aude un clopot... Imaginat?...
Arde şcoala, iar un copil e închis în sala cea mare...
De ce n-ar deveni Nordul Sud?... Ce-a mai rămas de inventat?...

Iar eu delirez... Mă gândesc deodată la ce gândesc... Te fixez...
Şi tăcerea ta e orbirea mea... Te fixez în visare...
Mi-e ca o şerpuire de serpentine roşii felul în care la tine eu meditez,
Iar gândind la tine degust amintiri de o savoare-nfiorătoare...

De ce să nu te disprețuiesc?... Iar de te pierd, ce folos?...
Lasă-mă să nu ştiu de tine... Tăcerea ta e un evantai pliat
Evantai închis, căci de-ar fi deschis ar fi prea frumos, prea frumos,
Dar e şi mai frumos aşa, iar Ora să rămână fără păcat...

Pe toate piepturile toate mâinile încremeniră încrucişate...
Se ofiliră mult mai multe flori decât cele avute-n grădină...
Iubirea mea pentru tine a rămas o catedrală cu tăceri delicate,
Iar visele mele o scară fără început, dar care se termină...

Va intra pe uşă cineva... Se simte aerul surâzând...
Țesătoare văduve se veselesc cu giulgiul de fecioare țesut...
Ah, plictiseala ta e statuia unei femei care va sosi în curând,
Şi parfumul pe care crizantemele-l vor avea, dacă l-au avut...
Se cuvine să distrugem intențiile tuturor podurilor,
Să îmbrăcăm toate peisajele pământului cu un duh rău,

Să îndreptăm cu forța curba tuturor orizonturilor,
Să gemem fiindcă avem de trăit, ca un scrâşnet de ferăstrău...

Să îndrăgească peisaje inexistente puțini se încumetă!...
Şi ne întristează a şti că şi mâine avem parte de lumea întreagă!...
Auzind eu tăcerea ta sper să nu devină un nor ce întunecă
Surâsul tău, înger exilat, şi plictiseala ta, de aureolă neagră...

Blândă, cum e când îți trăiesc şi mama şi surorile, ziua apune...
S-a oprit şi ploaia, cerul vast e un mare surâs imperfect...
Conştiența mea de a fi conştient de tine-i o rugăciune,
Iar ştiindu-te surâzând e ca şi cum aş ține o floare ofilită la piept...

Ah, de-am putea fi în zare pe un vitraliu două figuri pereche!...
Ah, de-am putea fi cele două culori pe un stindard de glorie!...
Acefală statuie uitată undeva într-un colț, sau cristelniță veche,
Steag al învinşilor cu o deviză în centru scrisă – *Victorie!*

De ce mă tot chinuiesc?... Chiar şi fața ta cea senină
Îmi inspiră doar lene, şi opium, şi o teribilă nepăsare!...
Nu ştiu nici eu... Sunt un nebun exilat în propria-i inimă...
Eu am fost iubit în efigie într-o țară de dincolo de visare...

4/7/1913

PLOAIE OBLICĂ

Poeme intersecționiste

I

Străbate prin acest peisaj visul meu spre un port infinit,
Iar prin culorile florilor transpar pânzele unor mari nave
Ce lăsă cheiul agățând printre umbre în lunecarea lor
Pe oglinda apelor chipul acelor arbori bătrâni amețiți de soare...

Portul pe care-l visez e palid şi întunecat
Iar partea dinspre mine a peisajului e inundată de soare...
Dar în sufletul meu soarele-acestei zile este un port umbros
Iar navele care ies din port sunt doar aceşti arbori aflați în soare...

De două ori eliberat, mă scufund în adâncul priveliştii...
Marginea cheiului devine strada prelungă şi liniştită
Ce tresare şi brusc se înalță precum un zid,
Iar navele trec străbătând trunchiul arborilor
Cu o verticală orizontalitate,
Lăsându-şi parâmele printre frunze una după alta să cadă adânc în apă...

Nu ştiu cine ar putea fi cel care mă visează...
Toată apa mării din port devine brusc transparentă
Şi zăresc în adânc, ca pe o uriaşă stampă desfăşurată acolo,
Tot acest peisaj, cu răcoarea de sub copaci, cu strada fierbinte din acel port,
Şi cu umbra unei corăbii mult mai vechi decât portul ce se prelinge
Între visarea mea despre port şi ceea ce văd eu aievea din peisaj,
Până ajunge la picioarele mele, pătrunde adânc în mine,
Şi trece de partea cealaltă a sufletului...

II

În interiorul ploii biserica se iluminează de-această zi,
Iar fiece lumânare când se aprinde sporeşte rafala de ploaie-n vitralii...

Îmi place să ascult ploaia fiindcă ea este templul străfulgerat,
Iar vitraliile bisericii văzute de afară sunt răpăitul ploii auzit din lăuntru...

Strălucirea marelui altar e aproape neputința mea de a mai zări munții
Prin pânza ploii ce seamănă cu solemnul aur de pe odăjdii...
Răsună imnurile corului, limba latină şi vântul bat în vitralii
Iar din susurul corului se simte şi mai intens şiroitul ploii...

Sfânta slujbă e un automobil care se strecoară
Printre credincioşii îngenuncheați pe tristețea acestei zile...
O neaşteptată rafală de vânt sporeşte toată splendoarea,
Sărbătoarea din catedrală şi murmurul ploii absorb totul
Până când se aude doar vocea preotului – apă îndepărtându-se
Odată cu fâşâitul roților de automobil...

Iar luminile bisericii încep să se stingă
În ploaia care se domoleşte...

III

Uriaşul Sfinx al Egiptului visează în adâncul acestei hârtii...
Scriu – el mi se-arată străbătând mâna mea transparentă
Iar pe marginea filei albe se înalță şirul de piramide...

Scriu – mă tulbură să observ că vârful peniței mele
Are profilul regelui Keops...

Brusc mă opresc...
Totul s-a-ntunecat... Mă prăbuşesc în abisul alcătuit de timp...
Mă aflu sub piramide îngropat în pământ scriind versuri la lumina acestui sfeşnic
Iar de deasupra mă striveşte întreg Egiptul prin urmele pe care le lasă penița mea...

Aud Sfinxul râzând din
Scârțâitul peniței mele ce aleargă pe această hârtie...
Străbătând neputința mea de a-l zări, țâşneşte brusc o mână enormă,
Mătură totul spre colțul tavanului dindărătul meu,
Pe hârtia pe care scriu, între ea şi penița cu care scriu
Zace cadavrul regelui Keops, privindu-mă cu ochi mari deschişi,
Iar printre privirile noastre încrucişate curge Nilul
Şi bucuria unor bărci împodobite cu ghirlande vine să erodeze
Malul unei vagi diagonale
Dintre mine şi ceea ce eu gândesc...

Funeralii ale regelui Keops în aur vechi şi Eu!...

IV

Ce mai ropot de dairele e tăcerea acestei odăi!...
Pereții ei se află în Andaluzia...
Văluresc senzuale dansuri ieşite din strălucirea fixă a luminii...

Deodată spațiul de jur împrejur se opreşte...,
Încremeneşte, se clatină, se desface...,
Iar într-un colț al tavanului, de mai departe decât din locul unde el se arată,
Mâini albe încep să deschidă ferestre secrete
Şi se văd scuturându-se buchete de violete
Pentru că afară e noapte de primăvară
Peste starea mea cu ochii închişi...

V

Căluşeii se învârtesc afară într-un vârtej solar...
Arbori, pietre, munți dănțuiesc țepeni în lăuntrul meu...
Peste serbarea iluminată domneşte o absolută noapte, clar de lună în zi cu soare,
Iar luminile serbării fac să vibreze zidurile grădinii...
Pâlcuri de fete purtând ulcioare pe cap
Se perindă pe-acolo, amețite de-atâta soare,
Se încrucişează cu guralive grupuri mai numeroase de oameni plecați la serbare,
Oameni amestecându-se cu luminile din barăci, cu noaptea şi luna plină,
Până când cele două grupuri se întâlnesc şi se întrepătrund
Şi alcătuiesc unul singur care sunt două...
Serbarea şi luminile serbării şi oamenii care merg spre serbare,
Şi noaptea care se molipseşte de sărbătoare şi o saltă în aer,
Plutesc acum pe deasupra coroanelor arborilor inundate de soare,
După cum se strecoară vizibil şi pe sub stâncile ce lucesc în soare,
Îşi fac apariția de cealaltă jumătate a urcioarelor purtate de fete pe creştet,
Iar tot acest peisaj primăvăratic nu-i decât luna revărsată peste serbare,
Şi toată serbarea cu lumini şi cu gălăgie e doar țărâna acestei zile-nsorite...

Brusc cineva începe să cearnă această dublă oră ca printr-o sită
Iar amestecata pulbere a celor două realități se aşterne
Peste mâinile mele pline cu desene şi schițe de porturi
Cu uriaşe nave ce pleacă şi nu se mai gândesc la întoarcere...
Pulbere albă şi neagră de aur aşternută pe degetele mele...
Iar mâinile mele sunt paşii acelei fete care pleacă de la serbare
Acum, singură-singurică, dar mulțumită cum e şi ziua de azi...

VI

Dirijorul începe să-şi agite bagheta,
Tânguitoare şi tristă muzica se ridică spre înălțimi...

Ea îmi aduce aminte de copilărie, de acea zi
Când mă jucam lângă zidul de piatră al grădinii
Şutând în el cu o minge pe care se distingea
Alergând pe o parte un câine verde, iar pe partea cealaltă
Galopa un cal albastru încălecat de un *jockey* gălbui...

Muzica îşi continuă desfăşurarea, şi iată că în copilăria mea
Brusc între mine şi dirijor e un zid alb,
Iar mingea este un du-te-vino, când un câine verde,
Când un cal albastru încălecat de un *jockey* gălbui...

Toată sala de teatru e grădina de-atunci, e copilăria mea
Peste tot răspândită, iar mingea vine şi cântă muzică,
O muzică tristă şi vagă ce trecea pe la noi prin grădină
Deghizată în câine verde ce se transformă-n *jockey* gălbui...
(Atât de repede ne pasăm mingea eu şi muzicanții...)

O şutez de copilăria mea şi iat-o acum
Traversând sala de teatru aflată jos la picioarele mele
Jucându-se cu un *jockey* gălbui şi cu un câine verde
Şi cu un cal albastru care apare deasupra zidului
Grădinii mele... Iar muzica şutează cu mingi
În copilăria mea... Iar zidul din fundul grădinii e din gesturi
De baghetă şi din confuze vârtejuri de câini verzui
Şi de cai albaştri şi de gălbui *jockey*...

Întreg teatrul a devenit acum un zid alb de muzică
Pe a cărui muchie aleargă un câine verde fugărind dorul meu

După copilărie, căluț albastru încălecat de un *jockey* gălbui...
Şi dintr-o parte în cealaltă, de la dreapta spre stânga,
Pe unde există copaci în crengile cărora, la baza coroanelor,
Stau cocoțate orchestre şi se aude muzica,
Mai atârnă şi ciorchini de mingi, în magazinul de unde am cumpărat-o
Pe a mea, iar vânzătorul surâde între amintirile mele din copilărie...

Iar apoi muzica încetează ca un zid ce se prăbuşeşte,
Mingea se rostogoleşte pe panta viselor mele întrerupte,
Încălecat pe un cal albastru, dirijorul, ca un *jockey* gălbui devenit negru,
Mulțumeşte, depunându-şi bagheta pe muchia de fugă a unui zid,
Şi se înclină, surâzând, purtând o minge albă deasupra capului,
Minge albă ce dispare în spatele lui.

8/3/1914

CASĂ ALBĂ NAVĂ NEAGRĂ

Stau tolănit în fotoliu, e târziu, Vara s-a dus...
Nu visez, nu mă gândesc la nimic, o lenevie îmi inundă creierul...
Acum nu există în lenevia mea ziua de mâine...
Ziua de ieri a fost un vis urât pe care altcineva l-a visat în mine...
Există o întrerupere laterală-n conştiința mea...
Continuă să rămână întredeschise obloanele de la fereastra acestei seri
Deşi ferestrele sunt larg deschise...
Îmi urmăresc neatent senzațiile fără legătură una cu alta,
Iar personalitatea mea se află undeva între trup şi suflet...

Ce n-aş da să am
O a treia stare pentru suflet, dacă el ar avea două...
O a patra stare pentru suflet, dacă el ar avea numai trei...
De imposibilitatea de a avea tot ceea ce eu nici măcar nu ajung să visez
Mă doare spinarea conştiinței mele de a simți...

Navele şi-au ridicat ancora,
Şi vor urma calea nu ştiu cărei zile ascunse,
Iar traseul pe care îl vor urma era scris în ritmuri,
În pierdutele ritmuri din cântecele moarte ale marinarilor din vis...

Arbori nemişcați din grădină, văzuți prin fereastră,
Atât de străini de mine, la un punct imperceptibil pentru conştientizarea
de a-i vedea,
Arbori identici cu ideea că sunt doar faptul că eu îi văd,
Eu neputând de pildă să creez ceva cum ar fi prezența unor arbori,
care să nu provoace durere,
Neputând eu coexista pe partea cealaltă cu acest eu care vă vede
dinspre partea de aici,

Dar având şi posibilitatea să mă ridic de pe acest fotoliu
împrăştiindu-mi pe jos visele...

Care vise?... Nu ştiu dacă am visat... Plecat-au ce nave, încotro?
Şi am avut toate aceste impresii dezlânate pentru că în tabloul de pe perete
Pleacă nişte nave – de fapt, nu tocmai nave, doar bărci, dar în mine sunt nave,
Şi e totdeauna mai bună imprecizia ce te leagănă decât certitudinea
care este suficientă,
Fiindcă ceea ce-i destul sfârşeşte acolo unde este destulul, iar acolo unde sfârşeşte
nu e destul,
Şi pentru că nimic asemănător cu acestea nu ar trebui să fie sensul vieții...

Cine a pus forma arborilor în lăuntrul existenței arborilor?
Cine a dat frunziş arborilor şi mi-a lăsat mie grija să-l înverzesc?
Unde mi-am pus eu gândul încât mă doare să stau fără el,
Şi să simt fără să pot să o fac atunci când vreau eu, şi adânca mare,
Şi ultima călătorie, mereu mai departe, a navelor pe punct de plecare...

Nu există substanță de gândire în materia de suflet cu care gândesc...
Există doar geamuri larg deschise şi cu obloanele trase din pricina căldurii
care a mai scăzut,
Şi mai există grădina inundată de lumină fără lumină iar şi iar, şi eu...

Prin fereastra deschisă, pe unghiul prin care privirea mea o culege,
Zăresc departe casa albă în care locuieşte... (Locatarul ei e abstract)
Nu mă mai uit, iar ochii mei rămaşi pe casa albă pe care nu o văd
Sunt ceilalți ochi văzând fără să fie fixați asupra ei, nava îndepărtându-se,
Iar mie, imobil, moleşit, somnoros,
Mi-a rămas numai marea să mă iluzionez şi sufăr...

Nava la care mă gândesc eu nu va ajunge chiar până la
palatele îndepărtate
Şi nici nu va găsi adăpost lângă treptele ce coboară spre marea de neatins.
Minunatele grădini din ostroavele inexplicite nu le va întâlni.
Toate îşi pierd scopul cu care eu le adăpostesc sub porticul meu
Iar marea pătrunde prin ochii mei şi astupă porticul.

Dacă se face sau nu noapte, la ce bun lampa
De aprins prin casele de pe deal pe care nu le văd? Sunt şi eu pe acolo,
Umedă umbră în susurul havuzurilor nocturne fără lună, iar broaştele
Orăcăie-n vale târziu, căci totul e vale acolo unde zgomotul doare.

Miracol al apariției Maicii Angoaselor dinaintea nebunilor,
Minune a înnegririi pumnalului de care se foloseşte acțiunea,
Ochii închişi, capul înclinat pe coloana țeapănă,
Iar lumea de dincolo de ferestre – peisaj fără de ruine...

Casă albă, navă neagră...

Fericire în Australia...

11/10/1916

DRUMUL CRUCII

IV

O, cântăreață de harfă, de-aș săruta
Gestul tău, fără să-ți sărut însă mâinile!
Şi, sărutându-l, să cobor în cotloanele
Visului, până când l-aş putea afla

Devenit acel Gest Pur, gestul-față
Al sinistrei medalii – în care regii cei creştinați
La semnu-i îngenuncheară, deopotrivă duşmani sau frați,
Când procesiunea solemnă trecea prin piață...

Gestul tău izbind corzile în extaz...
Până la capăt dus, ca o lună cu unde înfrigurate
Strecurându-se prin trestiile întunecate...

Un gest ce creează o peşteră cu stalactite...
Imposibil să-l am, şi nici mai mult decât să îl văd
Ca visul şi ca toate celelalte!... Iar apoi să îl pierd!

VII

De ce n-am fost eu, nu ştiu unde şi nu ştiu cum,
Doar ceva existent, dar fără să fi trăit
Noapte a Vieții lipsită de răsărit
Peste recifurile auritului meu drum...

O zână răutăcioasă ori gnom incert
Destinaseră să rămână în non-apartenență
Înfumurata mea intenție, aceea de a fi pus
Un singur fruct în pomul dat mie spre folosință...

De ce nu mi-a fost dat să fiu o metaforă
Scrisă într-o carte cât se poate de efemeră
De un poet antic, cu sufletul lui într-o altă gamă,

Bolnav totuşi, în faldurile unui crepuscul de spade
Gata de moarte printre sfâşiatele flamuri
În ultima seară a unui imperiu cuprins de flăcări...

X

Dăruită mi-a fost de pe culmile infinitului
Această viață. Traversând cețurile,
Chiar din aburii primordiali ai ființei mele
Am descins să câştig, respectând stranii rituri

De umbre şi lumini la-ntâmplare, de țipete
Auzite în depărtare nedesluşit, simulacre
Ale unor doruri necunoscute, vagi scânteieri
De divinitate – adică mâhnit şi proscris...

Iar peste momentele trecutului meu cădea ploaia.
Au existat întinse câmpuri cu ceruri sumbre şi cu zăpadă
Alcătuind un simulacru de suflet ce-mi aparține.

M-am povestit mie însumi la umbră şi nu mi-am găsit vreun rost.
Astăzi ştiu că sunt deşertul unde odinioară
Îşi întemeiase Domnul capitala uitării...

XI

Nu mă descriu eu pe mine. Eu sunt doar pânza
Iar o secretă mână îl colorează pe altcineva-n mine.
Mi-am lăsat sufletul în împletitura ideii de a îl pierde
Iar începutul meu a înflorit în Sfârşitul meu.

Ce rost mai au plictisul care îngheaţă-n mine,
Şi toamna aeriană, şi fasturile, şi fildeşurile,
Iar apoi congruenţa sufletului, ce se înveleşte
În mătăsurile din care atâtea visuri ţesute sunt?

Împrăştiat... Dar ceasul acesta, evantai, se închide...
Sufletul meu e o navă al cărei fund e întreaga mare...
Plictisul? Angoasa? Viaţa? Visarea? Lăsaţi...

Apoi, deschizând larg aripile peste Reînnoire,
Umbra întunecată a unui zbor care se schiţează
Începe să pâlpâie deasupra câmpiei goale...

XIII

Trimis al unui rege necunoscut,
Împlinesc vagi porunci din ţara îndepărtată,
Iar frazele repezi ce-mi ies pe gură câteodată
Îmi sună străin, cu nefiresc conţinut...

M-am împărţit în două, fără să fi ştiut,
Între mine şi sarcina mie încredinţată
Iar gloria Regelui de care mi-e soarta legată
Mă face să fiu, cu oamenii de aici, încrezut...

Există oare Regele care m-a trimis? Nu ştiu bine,
Poate am doar misia de a-l da uitării,
Iar din orgoliul meu să fac pustiul în care eu stau în mine...

Numai că, iată!, simt în mine mândre tradiții
De dinaintea timpului, a spațiului, a vieții şi ființării...
Iar Dumnezeu a fost deja contemplat prin propriile-mi senzații...

XIV

Precum susurul unei fântâni care încetase
(Iar privirile noastre goale unele spre altele
Degeaba s-au mai mirat), şi dincolo de palmierii
Visărilor mele, vocea care din plictisul meu se naşte

Iată c-a încetat... Apăruse deja fără masca
Acelei muzici îndepărtate, fâlfâit de aripi
Prin aer, misterul tăcut precum mările,
Atunci când moare vântul, iar calmul paşte...

Totdeauna peisajul îndepărtat există
Cât să păstreze în el o tăcere descrescătoare
Spre mister, mutenie la care clipa prezentă asistă...

Apoi, mai aproape sau mai departe, acel mare lac mut,
Şi lumea, acea lume informă în care îşi face loc viața...
Şi Domnul, şi Marea Ogivă la sfârşitul sfârşitului...

MUNTELE ABIEGNUS[1]

Sunt singur. De pe culmea golaşă a muntelui suprem
Privesc întinderile din vale, am trecut si am trăit pe acolo.
Se vede, până la limita acelui calm orizont pal,
O unduire de verzi copaci şi câmpii.
Privit de aici, curge pe acolo un râu care pare înțepenit,
Sunt şi case deasupra cărora fumul se trezeşte devreme.

E toată viața umană şi naturală
Desfăşurată în fața ochilor mei, cum stau eu departe pe înălțime.
Ea se răspândeşte pe terase intime, pe care le-nsuflețesc
Arbori de toate felurile, până jos în vale.
Pe câmpie se zăreşte un sat ca de spumă
Iar dincolo de el, ca un râu afluent, drumul continuă,
Şi din vale până la orizont, fără să urmeze vreun plan,
Casele se înşiră din nou separate.

Tot ceea ce eu nu mai sunt se trezeşte acolo, iată,
Aurit de soarele universal ce luminează din depărtare.
A mai rămas în mine un oftat care mă imploră
Să mă întorc la acele case şi la acei arbori,
Să părăsesc înălțimile, care sunt sfârşitul şi vidul.
Însă aici dorul repede se stinge
Iar eu vreau să nu vreau, cum stau aşa singur.

Cuprins de multe necazuri şi nostalgii
Am urcat pe această foarte mare înălțime.
Am urcat fiindcă acolo în vale oamenii şi plantele
(Care sunt unul şi-acelaşi lucru, cum le-am văzut eu)

---

1 Nume mistic al unui munte unde, în credința rozicrucienilor, ar fi fost revelate scrierile lor sacre.

Îți închid ochii, te fac să te bucuri sau te adorm,
Dar eu voiam ceea ce nu se poate obține –
Această înălțime amețitoare, sublimă şi tristă.

Iată de ce, cu toate că îmi erau apropiate,
Aşa cum strângi la piept o ființă dragă,
Casa mea şi traiul din câmpie,
Am dat crezare incertei mele asceze
Şi am urcat până acolo unde râvneam eu să fiu –
În singurătatea imensă de-aici, sublimă şi tristă.

Pe aici nici un prieten binevoitor nu mă caută,
Pe aici nici un individ anonim nu mă urăşte,
Pe aici nimeni nu mă confiscă, pretinzând că mă iubeşte,
Sau, pentru că nu mă iubeşte, nu-mi caută pricină,
Pe aici, unde nici arbori nu sunt, şi nici un păianjen
Nu-şi țese plasa norocului sau pe cea a nefericirii.

Aici, unde stau singur, am să-mi întemeiez aşezământul.
Aici, cât timp va rămâne viu în mine tot ceea ce trăieşte
Din ceea ce sunt eu şi este egal cu soarele şi cu pulberea,
Voi continua să am şansa de a nu avea ceea am avut ieri,
Şi voi fi bogat prin faptul că de la atât de multe am abdicat,
Iar de îndrăgit nu voi mai îndrăgi nici cu dorul meu
Valea vizibilă în care trăiam odată.

Văd acolo în vale – căci acoperişul ei luceşte,
Şi e o lumină tremurândă de la adăpătoarea aflată-n soare –
Casa în care am trăit eu o viață stinsă,
De care m-am îndepărtat urcând pe această înălțime.
Pe atunci aurita umbră ce preceda asfințitul
Se strecura indistinct prin frunzele livezii.
De atâtea ori, treaz, am văzut-o şi am iubit-o!

Şi mai este ceva, mai la stânga, unde se află podul
(Zăresc de aici râul un pic mai încolo,
Dar nu şi podul) care îmi aminteşte de vremea când,
Tânăr fiind, meditam la destinul meu inocent,
Rezemat de balustrada podului, cugetând.
Să iubeşti, să izbândeşti, să fii totul – iată orizontul meu de atunci.
Dar e de preferat nimicul pe care îl are acest munte.

Toate îmi amintesc câte ceva... Toate
Conțin ceva din mine sau sunt fragmente din mine acolo.
Nimic din ce e vizibil, în acest studiu despre trecutul meu,
Întreprins de pe aceste înălțimi,
Nu poate să nu conțină vreun dor de-al meu,
Sau să nu aibă ca substanță a lui proprie
Realitatea invizibilă pe care eu am trăit-o acolo.

Dar şi mai important decât plăcerile, adevărate sau doar visate,
Ale vieții pe câmpia şi în valea de-acolo,
E gestul de a lăsa turmele singure-n voia lor
Pe întinsul păşunilor, şi de a lua apoi
Calea ce urcă spre înălțimile de aici,
Amplu luminate şi de soarele ce răsare şi de soarele-n asfințit,
Pe care le umple amărăciunea zăpezilor eterne.

Stau aici, mulțumindu-mă să privesc
Fără să-mi mai fie dor de cele pe care le-am părăsit
Dar ducând dorul celor pe care n-am crezut că le am,
Vărsând lacrimi amare pe care deja mi le-am şters.
Aici, în această înaltă şi solemnă solitudine,
Singur numai cu zăpada şi adevărul,
Mă am pe mine însumi, fiindcă am abdicat de la toate.

Nimic şi nimeni nu mă ia pe mine de la mine în acest exil
Căruia nu-i lipsesc nici stelele. Şi tot nimic

Nu înfloreşte aici şi nici nu-şi întinde umbra. Nici un pas
Temător nu se apropie sau nu se îndepărtează.
Iar norii, ce freamătă vii la nivelul secretului meu,
Mă fac invizibil pentru ochii celor din valea unde şi eu am trăit,
Cei care îşi trăiesc propria lor viață cu un instinct extern.

Voi locui aici, şi de vatră lipsit, şi de casă.
În această peşteră boltită, ce stă față-n față
Cu asfințitul ce se întinde până departe-n sud, şi mă voi odihni.
Chiar din propria mea inimă, [...] voi domni,
Evitând loviturile sorții, fie ele bune sau rele.

Corpul meu se va istovi de singurătate.
Sufletul meu se va usca de atâta însingurare.
Iar de cât de neauzită va fi, vocea mea se va stinge.
Dar voi face parte dintre cei care, pe strâmta orbită
A vieții, nu sunt nimic, fiind în acelaşi timp măreți;
Cei care îi preferă vieții Muntele.

MUMIA

Am parcurs câteva leghe de umbră
În lăuntrul gândirii mele.
A înflorit cu capul în jos
Lenevia mea inexplicabilă.
Iar încetul cu încetul s-au stins şi lămpile
În alcovul care se clătina.

Orice sfârşit apropiat se preschimbă
Într-un deşert mătăsos
Pe care pipăitul meu

Îl vede cu catifele de alcov,
Dar nu-l vede vederea mea.

Există o oază în Incertitudine
Şi, ca o bănuială de lumină
Strecurându-se prin nu-există-jaluzele,
Trece o caravană.

Deodată nu-mi mai amintesc
Cum e spațiul, iar timpul
În loc să fie orizontal
E vertical.

Alcovul
Coboară nu ştiu pe unde
Până nu mă mai întâlneşte.
Începe să se ridice un fum uşor
Din senzațiile mele.
Încetez să mă mai includ
În lăuntrul meu. Nu mai există
Nici aici-lăuntru şi nici acolo-afară.

Iar acum deşertul
A luat-o pe partea din jos.

Noțiunea că-mă-mişc
A uitat de numele meu.

Corpul meu mă apasă în suflet.
Mă simt ca o perdea de uşă roşie
Spânzurată în centrul camerei
Unde cineva zace mort.

A căzut ceva
Şi a răsunat în infinit.

II

Zace în umbră Cleopatra moartă.
Plouă.

S-au înşelat în felul în care au împodobit barca.
Continuă să plouă.

De ce îți atinteşti tu ochii spre cetatea îndepărtată?
Sufletul tău e cetatea îndepărtată.
Plouă rece.

Iar cât despre mama care îşi leagănă în brațe un copil mort –
Noi cu toții legănăm în brațe un copil mort.
Plouă, plouă.

Surâsul trist ce înfiorează buzele tale obosite
Îl văd în strădania degetelor tale care îşi țin inelele să nu cadă.

De ce plouă?

III

A cui este oare privirea
Care pândeşte prin ochii mei?
Iar când mă gândesc că văd,
Cine continuă să vadă
În timp ce eu stau şi gândesc?
Pe ce drum se îndepărtează,
Nu paşii mei cei trişti,
Ci realitatea care decide
Că eu trebuie să iau cu mine paşii?

Uneori, în penumbra
Camerei mele, atunci când eu însumi
Prin mine însumi în sufletul meu
Abia dacă exist,
Dobândeşte un alt înțeles
În mine Universul –
E o pată decolorată
A faptului că eu sunt conştient de
Ideea mea distinctă despre lucruri.

Dacă aprind lumânările
Şi de nu am nici
Cel puțin lumina slabă de afară –
Nu ştiu ce felinar
Aprins undeva nu ştiu unde în stradă –
Voi avea nişte dorințe mâhnite
Gândind că nimic altceva nu există
În Univers şi în Viață
Decât acest moment obscur
Care este viața mea de acum:

Un moment afluent
Al unui râu căruia i s-a hărăzit
Să curgă mereu uitând că există,
Spațiu misterios
Între spațiile pustii
Al cărui înțeles e nul
Şi este nimicul nimicului.

Şi uite aşa trece ora
Metafizic.

IV

Anxietățile mele
Se rostogolesc pe o scară în jos.
Dorințele mele se balansează
În mijlocul unei grădini verticale.

În Mumie poziția este absolut exactă.

Muzică îndepărtată,
Muzică excesiv de îndepărtată,
Pentru ca Viața să treacă
Iar gesturile să uite ce înseamnă culesul.

V

De ce lucrurile îşi deschid aripile pentru ca eu să trec?
Mi-e teamă să trec printre ele, cum sunt ele atât de conştient oprite.
Mi-e teamă să le las în urma mea ca mai apoi să-şi tragă Masca.
Dar există mereu lucruri în spatele meu.
Simt absența din ochii lor, şi încep să tremur.

Fără să se clintească, pereții încep să-mi vibreze sensuri.
Vorbesc scaunele cu mine fără o voce care să-mi vorbească.
Desenele de pe fața de masă prind viață, fiecare e un abis.
Ca o lumină surâzând cu vizibile buze invizibile
Se deschide uşa în mod conştient
Fără ca mâna să fie mai mult decât drumul care o face să se deschidă.

Oare din ce loc sunt tocmai în această clipă privit?
Ce lucruri incapabile să privească tocmai privesc spre mine?
Cine pândeşte de pretutindeni?

Spinii mă fixează.
Îmi surâd realmente pereții netezi.

Senzația că îmi sunt mie însumi doar un spin.

Spadele.

*
* *

Cântă în noapte un flaut. E al unui
Păstor? Ce importă... Pierdută
Serie de note vagi, lipsită de înțeles
Ca şi viața.

Împrăştiată, fără început şi sfârşit unduieşte
Aria aripată.
Săracă melodie cântată fără voce, şi plină de
Neînsemnătatea-i!

Nu e melodioasă, ca să ți-o mai aminteşti
Când se termină;
Iar auzind-o sufăr încă de pe acum
De dorul ei, pentru când se va stinge.

*
* *

Atât de slab e vântul încât pare
Că frunza tremură doar fiindcă-i vie.

Doarme şi arşița în care uiți.
Oare spre ce ne-mbie în larg câmpia?

Nu ştiu. Sunt anonim de mine însumi,
Nu pot distinge vagile intenții-n
Desaga molicioasă în care zac,
Căzut adânc pe patul de verdeață.

În sufletu-mi, de-acum un animal
Ce simte soarele ca pe-o spinare
Fierbinte, eu accept ca pe o brizã
Senzația de-a fi om care simte.

Iar ochii ce mă dor privesc plecați
Prin suflet drumurile şi câmpia.
Deodată văd pe jos un biet chibrit.
Dar în senzații nu găsesc nimic.

*
* *

Moartea e doar strada la cotitură,
A muri e doar a nu fi zărit.
Ascult, şi aud doar a paşilor tăi măsură
Existând asemeni mie: vădit.

Glia împreună cu cerul e frământată.
Un cuib nicăieri minciuna nu are.
Nimic şi nimeni nu s-a pierdut vreodată.
Totul e doar adevăr şi e cale.

*
* *

E destul să gândeşti ca să simți
Pentru a simți că gândeşti.
O face inima mea să surâdă
Pe inima mea care plânge.

Iar după ce te-ai oprit şi-ai pornit
Sau după ce ai rămas şi-ai plecat,
Vei afla şi cine-ți va fi sosit
Pentru a deveni el, apoi, cel plecat.

A trăi înseamnă a nu reuşi.

*
* *

Surâs al frunzelor auzit,
Eşti numai briza vântului şui.
Dacă eu te-am privit, iar tu m-ai privit
Cine a surâs cel dintâi?
Râde cel care surâde întâi.

Râde şi, deodată, priveşte,
Tocmai a privi el nevrând,
Spre frunziş unde bănuieşte
Somnul vântului adiind.
Totul e vânt simulând.

Însă privirea care privind
Se preface că nu priveşte

Revine; stăm față în față sporovăind
Despre cele ce nu se vorbeşte;
A început ceva, se sfârşeşte?

*
* *

Trece un nor peste fața soarelui
Celui care-l priveşte îi trece-un suspin.
Sufletul seamănă şi el cu o floarea-soarelui:
Spre cele rămase departe se-întoarce lin.

Norul s-a dus; soarele-i sus pe boltă.
Iar bucuria spre el s-a-nturnat.
Latentă flamură de revoltă,
Ce clipă maşteră te-a înfăşurat?

*
* *

Tot ce fac eu sau ce plănuiesc
Veşnic se opreşte la jumătate.
Când doresc, numai infinit îmi doresc.
De meşteresc ceva, lucrurile rămân neîncheiate.

Şi mă cuprinde un dezgust înciudat
De mine însumi, de lucrul mâinilor!
Degeaba mi-e sufletul lucid şi bogat
Dacă eu sunt doar o mare a sargaselor.

Mare pe care plutesc la întâmplare, lent
Resturile unei mări de dincolo de mine...
Un act de voință? Un gând absent?
Nu-mi dau seama, dar ştiu prea bine.

*
* *

În lumea noastră în care uităm
Suntem doar umbră a ceea ce suntem,
Şi-adevăratele gesturi pe care le avem
Pe celălalt tărâm, unde ca suflete existăm,
Sunt doar grimase, şi gesturi frânte.

Nocturn este totul şi e confuz
Între noi pe întinderea nimănui.
Proiecții de umbre, un fum difuz
De jăratic înăbuşit, dar refuz
Al luminii să caute-adâncul ochiului.

Numai câte unul privind cândva,
Ajunge să vadă cu-adevărat
În mişcarea ce însoțeşte umbra sa
Care era în altă lume intenția
Gestului ce în viață l-a aruncat.

Înțelege el atunci mult mai bine
Că viața de aici e plină de amăgiri,
Şi spre celălalt trup îşi aține,
Spre trupul imaginat, presupus în sine,
Intuiția unei priviri.

Umbră a trupului, dor arzător,
Minciună ce simte lațul
Care o leagă de adevărul încântător
Al minunii ce ne împinge stăruitor
În pământ, cu timpul şi spațiul.

*
* *

Cântă secerătoarea, biata, cântă,
Poate chiar fericită ea se ştie;
Cântă, cu vocea ei atât de plină
De-o veselă şi anonimă văduvie,

Se mlădiază ca un tril de mierlă
Prin aer, şi se pierd apoi în zare,
Aceste unduiri cu care-şi țese
Pânza de sunete şi de cântare.

În vocea ei şi veselă şi tristă
Se-mbină truda, câmpul şi verdeața,
Când o auzi, ai spune c-a găsit
Mai mult temei să cânte decât viața.

Ah, cântă, cântă chiar fără motiv!
În mine cel ce simte doar gândeşte.
Vino şi lasă-i sufletului meu
Vocea-ți nesigură ce unduieşte!

Ah, de-aş putea fi tu, fiind tot eu!
Să am superba ta inconştiență,

Dar şi conştiința-acestui fapt! O, ceruri!
O, câmpuri! O, tu, cântec! O, știință

Ce ne sufoci, iar viața-i mult prea scurtă!
Pătrundeți deci prin mine! Transformați
Sufletul meu în umbra voastră-uşoară!
Apoi mă luați cu voi, apoi plecați!

*
* *

Stârneşte surpriza de-a exista.
Înaltă cum e, de un blond obscur.
Îți face bine fie chiar şi gândindu-te
Că i-ai vedea trupul semimatur.

Ai zice despre sânii ei sumeți
(Dacă ea culcată ar fi)
Că sunt doi munțişori răsăriți
Fără să le fi trebuit zori de zi.

Mâna ei cea albă adastă
Cu palma uşor răsfirată
Pe rotunjimea şoldului, castă,
Pe goliciunea înveşmântată.

Un fin profil ca de barcă are
Şi ceva de boboc, cast şi pur.
Doamne, când îmi dai îmbarcare?
Foame, când mă laşi să mă satur?

*
* *

Pisică jucându-te-n stradă
Cum ai sta pe un pat tolănită,
Ce mult îți râvnesc eu ursita
Ce nici nu se cheamă ursită.

Supusă doar legii fatale
Ce stă peste oameni şi munți,
Instincte ai doar generale
Şi simți numai ceea ce simți.

Fericită fiindcă aşa eşti tu
Şi tot nimicul existent e al tău.
Eu mă văd, dar nu sunt cu mine
Şi mă cunosc, însă nu sunt eu.

*
* *

Astăzi cum seara e liniştită şi cerul blând,
Iar noaptea coboară fără să o simt eu prea bine,
Vreau să mă cercetez îndeaproape şi să văd cine sunt
Cel ce sunt, iar cel ce sunt pe cine-l conține.

Privesc îndelung în trecutul meu şi pricep
Că am existat doar prin ceea ce m-a înconjurat,
Cu excepția a ceea ce vaga şi mascata dorință
De a fi eu însumi din ceea ce sunt mi-a dat.

Aşa cum întorci o pagină recitită, eu îmi aşez
Atenția peste ceva precedent care am fost eu din mine,
Nimic nu-i adevărat în bazarul pe care-l alcătuiesc,
Ci doar o neliniște, fără să fi început sau să se termine.

Asemeni cuiva distrat plecat în voiaj
Am luat-o pe câte două drumuri deodată.
Eram şi eu împreună cu lumea, parte din peisaj;
Şi eu împreună cu mine însumi, fără să mă zăresc vreodată.

Ajuns aici unde mi s-a dat să mă aflu acum
Înțeleg că deşi inform am rămas, şi mereu altul sunt.
Mă încrucişez eu însumi cu propriu-mi drum.
Nu-l recunosc pe fostul eu din cel care astăzi sunt.

S-ar putea să fie chiar eu, nu e imposibil,
Se prezintă felurite fragmente din alte lumi, şi
În acelaşi spațial punct sensibil eu cine sunt
Grație faptului că mă aflu aici?

Eu să fiu eu, numai fiindcă raționamentul
Putând să conceapă, poate astfel şi exista,
Dilatat, murmurat moment
De timpi-ființe alcătuind viața mea?

*
* *

Îl am îndeobşte pe a nu avea nimic,
A dormi ar însemna somn, dacă l-aş avea.

*
* *

De jur împrejurul meu, cu marea înaltă
Răsună ca nişte valuri strălucitoare,
Ziua, timpul, opera mea străină,
Şi lumea naturală, care există.

Însă eu, închis ermetic în visul meu,
Emigrez nemişcat şi chiar fără intenție,
Inutil, recompun în continuare
Viziuni ale cuiva care nu va fi.

Cadavru a cărui substanță este voința,
Mit real, vis cu puterea de a simți,
Secvență întreruptă, care a şi fost
Predestinată să plece de aici,

Dar rămasă în acea inerție augustă
De a nu cunoaşte nici o direcție,
Moartă în mijlocul unui drum greşit
Ce duce de la minte spre suflet.

*
* *

Se întorcea totdeauna spre casă beat
Mormăind diferite cuvinte pe jumătate.
Dar cei care nu se întorc niciodată spre casă beți
Duc ei oare lucruri mult mai adevărate?

Sigur, ceea ce se află în vin împâcleşte mintea:
Omul fantasmează brusc şi crede că e gândire.
Dar cei care nu beau vin devin ei mai ştiutori?
Oare a păşi drept înseamnă că ai şi dreptate?

Nu, altul este criteriul; în lumea noastră vană
Mult mai important este decât a şti
Cum să-ți nimereşti casa, iar apoi uşa ta
Să reuşeşti să-ți găseşti inima.

*
* *

Ştiu că există insule mai la Sud de tot ce există
Cu peisaje care niciodată nu ar putea să fie,
Şi atât de frumoase, încât par oarecum înfăşate
În țesătura din care e făcută chiar lumea.

Ştiu. Iar vegetația lor contemplând oceanul,
Coralii, coastele, toate cele ce sunt în viață
Devenite lumină, devenite iubire şi devenite vis
Sunt oferite imaginației care amurgeşte.

Ştiu prea bine. Le văd pe toate. Până şi vântul
Care agită acolo ramuri în lenevia lor
Adie acum imperceptibil şi prin gândirea mea
Iar gândirea mea crede că e iubire.

Da, ştiu bine, totul e frumos, e departe, e imposibil,
Există, doarme, e colorat şi are propriul său sfârşit,

Şi, chiar neexistând, este atât de vizibil
Încât devine o parte naturală a fiinţei mele.

Ştiu, cunosc totul, ştiu, ştiu. Şi de asemenea
Ştiu că nu acolo se află toate cele ce sunt acolo.
Şi mai ştiu ce lumină îmbrăţişează tot acel peisaj
Şi pe ce drumuri putem ajunge noi în acele ţinuturi.

*
* *

Imensă e noaptea care mă-nconjoară,
Şi neagră îndoiala ce mă încearcă,
Dar mai înainte ca sufletul meu să-şi piardă
Această conştienţă cu care mă mint,

Aş dori ca ceva care mie îmi aparţine
Să poată avea mai mult decât a nimic nu avea.

*
* *

Ce inutilă toată această tristeţe
Pe care unele vagi versuri vide o dau
În lumea cu nici da şi nici nu, dar nu au
Nimic din calda şi abstracta simplețe
De a-ţi simţi inima!

*
* *

Dorm. Iar de visez, la trezire
Nu ştiu ce am visat.
Dorm. Iar dacă dorm fără să visez, mă trezesc
Într-un spațiu deschis
Pe care nu îl cunosc, fiindcă m-am trezit
În ceva ce încă îmi rămâne necunoscut.
Mai bine nici să visezi şi nici să nu visezi
Şi nicicând să nu te trezeşti.

*
* *

Greață. Nu am chef de nimic.
A exista doar pentru a nu muri.
Aşa cum casele au fațade
Am şi eu acest mod de a fi.

Greață. Nu am chef de nimic.
Mă aşez în marginea străzii pe vine.
De cât de mult m-a obosit drumul,
M-am oprit în pragul casei vecine.

Greață şi mai puternică. Nimic
Nu-l apasă pe cel care nu are pic
De voință, şi nu mai gândeşte
Cum ai zice că nici nu priveşte...

*
* *

E aproape un an de când nu mai scriu.
Apăsătoare, meditația
Mă transformă pe mine în cineva căruia
Nu trebuie să-i tulbur atenția.

Mi-e dor de mine cel de-altădată
Când sufletul meu rătăcea
Şi eram cu totul altul şi altceva
Iar versul din nimic se alcătuia.

Astăzi gândesc şi fac speculații,
Scriu conştient de ceea ce zic...
Oare pentru cine descinde din spații
Acest crepuscul antic?

*
* *

Totul a fost spus înainte de-a fi fost spus.
Peste lan trece o mângâiere de vânt tăcută,
Apoi se stinge fiindcă totul se stinge repede.
Astfel e totul-nimic. Bea şi uită.

În eterna stază a nedorinței
Lasă-te, beat şi ascet, doar în existare.
Altora lasă-le iubirea şi frumusețea, care au fost
Inventate numai spre contemplare.

*
* *

Dorm sau nu dorm? Prin suflet trec laolaltă
Lucruri de ale sufletului şi de-ale vieții – diform
Amestec – confuzie şi agitată şi liniştită
În care nu ştiu dacă dorm sau nu dorm.

Cine sunt eu? Două ființe şi două conştiințe
Precum doi indivizi braț la braț păşind.
Somnolent, răstorn ideile-atotştiute,
Turbulent în mine stagnând.

Însă, treptat, ies din al meu doi.
Mă trezesc. În sfârşit: unul devin, în realitate.
Mă scutur de lene. Mi-e bine... Dar mai apoi
De ce oare această vagă *saudade*?

2/10/1933

CRĂCIUN

Se naşte-un zeu, mor alții. N-a venit, n-a plecat
Adevărul: doar Eroarea-i modificată.
Pare-se că o nouă Eternitate ni s-ar fi dat,
Dar mult mai bună era aceea de altădată.

Oarbă, Ştiința scurmă degeaba-n pământ.
Nebună, Credința se amăgeşte cu al ei cult.
Un nou zeu este numai un nou cuvânt.
Nu cerceta şi nu crede: totul este ocult.

INIȚIERE

Nu, tu nu dormi sub chiparoşi
Nu-i cu putință somnul pe-astă lume.
. . . . . .
Trupul e numai umbra veşmintelor
Şi îți ascund ființa profundă.

Şi vine noaptea, care e moarte,
Iar viața umbrei şi ea-ncetează.
Umbli prin noapte desprins din tine,
Şi fără să vrei îți rămâi identic.

Ajuns la Hanul cel blestemat
Îngerii trag de capă, ți-o fură.
Păşeşti în umbră lipsit de mantă,
Cu ce biete lucruri ți-au mai rămas.

Apoi Arhangheli de Drumul mare
Te despoaie de tot şi te lasă gol.
Nu mai ai haine, nu ai nimic:
Ai numai trupul, care eşti tu.

Până la urmă, într-o cavernă
Mai găsesc zeii ceva să-ți ia,
Îți laşi şi trupul, suflet exterior,
Şi vezi că zeii-s egalii tăi.
. . . . . .
Iar umbra care a fost a hainelor
Aici, pe zaruri noi o jucăm.
Nu, nu eşti mort printre chiparoşi.
. . . . . .
Neofitule, moartea nici nu există.

FECIOARA MARIA

Mamă a celui ce nu are mamă, în poala ta
Îşi pune capul durerea universală
Şi adoarme, beată de sfârşitul propriei sale trude...

Iar mâna ta ține vechea, dar mereu pura
Mică batistă maternă
Cu care neîncetat ştergi lacrimile lumii.

REGELE

E Rege, şi cu a lui coroană de-aur ce străluce
Din-naltul tronului îşi priveşte supuşii meschini.
Numai pe al meu Rege Îl încoronară cu spini
Iar drept tron I-au dat numai lui doar o cruce.

Privirea fixă a Regelui spre sine conduce
Privirile tuturor supuşilor din împrejurimi
Dar pentru mine, deşi moarte sunt, mai mult îmi
Vorbesc pleoapele închise ale lui Isus de pe cruce.

Regele vorbeşte, gestul său spațiul cucereşte,
Vocea lui tună, voința lui pe toate le mută.
Dar Regele meu în moarte are mai multă maiestate:
Spune Adevărul vocea lui mută;
Mâinile lui legate sunt Libertate.

AUTOPSIHOGRAFIE

Un poet e-un imaginator[1].
El le-nchipuie pe toate cele
Până-şi face o închipuire
Chiar şi din reala lui durere.

Cei care se-apleacă să-l citească
Simt ca pe-o durere conținută
Nicidecum ambele lui dureri
Ci doar pe a lor, dar neavută.

Iată cum, pe-o şină circulară,
Ca un stimul pentru rațiune
Se roteşte trenul tras c-o sfoară
Căruia chiar inimă îi spune.

*
* *

Mă gândesc la tine în liniştea nopții, când totul este nimic,
Iar zgomotele din interiorul liniştii sunt chiar liniştea,
Atunci, singuraticul de mine, drumeț oprit
Dintr-o călătorie lipsită de Dumnezeu, mă gândesc inutil la tine.
Tot trecutul, în care tu ai fost un moment etern,
E asemeni acestei tăceri a totului.

---

1 Evident că termenul complex *fingidor*, folosit de Pessoa în primul vers, nu poate reda toate rolurile atribuite de el poetului: de „creator“, „închipuitor“, „simulant“, „prefăcut“ (fără sens peiorativ) sau, pur şi simplu, un „ficțional“, stimulat deopotrivă de afect şi de rațiune, sau de mecanicitatea exercițiului de a „ficționa“.

Tot pierdutul, în care tu ai fost ceea ce am pierdut mai mult,
E ca aceste zgomote,
Tot inutilul, în care ai fost ceea ce nu trebuia să fii,
E ca nimicul făcut să fie în această tăcere nocturnă.
Am văzut că mor, am auzit că urmează să moară
Cei pe care i-am iubit sau pe care i-am cunoscut,
Am văzut că nu mai ştiu nimic despre ei, de cât de mult au fost ei
Împreună cu mine, şi e prea puțin important dacă a fost pentru o oră
sau preț de o conversație;
Sau o trecere emotivă şi mută,
Iar astăzi pentru mine lumea este un cimitir de noapte,
Alb şi negru de morminte şi arbori şi cu un străin clar de lună,
Iar în acest calm absurd de mine şi de toate
Iată că mă gândesc la tine.

*
* *

Eu sunt o antologie.
Scriu atât de divers
Încât, indiferent de sunt bune
Sau rele poemele, nimeni nu ar spune
Că poetul e unul singur.

Aşa se şi cuvine să fie – oricine
Poate fi unul singur, căci unul este.
Dar poetul trebuie să fie
Mai mult decât unul, ca să poată
. . . . . .
După cum poetul pentru sine însuşi
De asemenea trebuie să fie poet.

Dacă el nu are completa
Diversitate
Nu e poet, e numai un oarecare...

Eu, mulțumesc Domnului, eu nu am
nici o individualitate.
Sunt ca lumea.

ACESTA

Se zice că mă prefac şi că mint
În tot ce scriu. Nu-i aşa.
Eu pur si simplu simt
Cu imaginația.
Nu-mi folosesc inima.

Cele ce sunt trăite sau doar visate,
Ceea ce-mi lipseşte sau prisoseşte,
Seamănă cu terasele etajate
Una peste alta şi mereu peste.
Iar frumosul acesta e: peste.

Iată de ce scriu situat
În mijlocul lucrurilor îndepărtate,
Ataşat de ele, dar dezlegat.
Serios doar în cele imaginate.
Iar de simțit? Simtă cel ce citeşte!...

*
* *

Deschid fereastra. E dimineață
Cu o neînsorită lumină, somnul trage
Fiecare fereastră încă închisă
Iar de n-ar fi cocoşii ar fi doar pace.

Ce viguroasă linişte e aceasta
Când fără noapte, nocturn e totul.

*
* *

Dacă într-o zi cineva-ți bate-n poartă
Zicând că este trimisul meu,
Nu-l crede, nici chiar dacă el ar fi eu;
Căci netrebnicul meu orgoliu nu suportă
Să bată nici măcar în poartă la empireu.

Însă, firește, de nu auzi nimic,
Sau pe cineva bătând, dar totuşi deschizi un pic
Şi-l găseşti pe unul care nu îndrăzneşte
Dar aşteaptă să bată, atunci te gândeşte.
Acela este trimisul meu, şi chiar eu – el suportă
Orgoliul meu care e disperare.
Deschide-i doar celui care nu-ți bate-n poartă.

*
* *

Eu ignor tot ceea ce am iubit, de cumva am iubit,
Ca pe o copilărie a altcuiva. Nici nu ştiu
Dacă plâng cu adevărat, dacă doar presupun,
Sau de plâng presupunând că va fi să plâng.

Despre lacrimi, ştiu eu destule... Ele-s fierbinți
În ochii invadați de priviri pierdute,
Doar că mie îmi rămân toate indiferente
Aceste cauze vagi ale acestui rău simțit.

Şi plâng, plâng sincer precum unul care
Plânge şi ştie că-i face bine să plângă.
Însă dacă eu plâng prefăcându-mă sau de-adevăratelea
Tot nu voi şti, plângând.

*
* *

Recitesc, trist şi cu un fel de plictis îngălat,
Versurile mele scrise-n aceste patru zile.
Aproape iritându-mă recitesc...
Câte lucruri atât de goale, câte atât de reci...

Şi totuşi, în ce fierbere au fost ele scrise,
În ce presupunere directă şi imediată,
Că scriam ceea ce realmente eu şi vedeam
Precis în acel moment, chiar în suflet...

Dar nu erau decât nişte sfori deznodate
Aceste versuri, nişte bucăți
De pâine rămase după un prânz
La care pâinea nu a fost tocmai bună!...

Mă prezint eu cu aşa ceva ca poet?
Oare cu asemenea versuri şi cu astfel de rime
Voi deveni eu mâine şi artist şi estet?
Am să rămân doar o săgeată pe care continuă s-o ascută
Zeii care n-au ştiut niciodată să tragă...

*
* *

Toate, mai puțin plictiseala, mă plictisesc.
Aş vrea, fără să fiu liniştit, să mă liniştesc.
Să iau zi de zi viața cum ai lua
Un medicament
Din cele pe care le foloseşti permanent.

Atât de mult am aspirat, atât de atât de mult am visat,
Încât nimic cu mine însumi nu am realizat.
Mâinile mele au rămas reci
Doar aşteptând
Magia iubirilor care, la urma urmelor, va fi existând.

Reci, goale
Aşa.

*
* *

Inutila viață pe care am trăit-o şi o trăiesc
Mi-o port pe brațe ca pe un balot mort
Cu un efort bănuitor, dar şi nefiresc,
Ca un vapor ce nu caută nici un port.

Iar apoi ca pe o povară ce nu-mi aparține
Mă depun eu pe mine la un capăt de drum
Fidel acelui principiu pe care-l respect eu cu mine
Că restul e treaba vecinului, de acum.

Însă din frunzişul unui copac se naşte
Cântecul unei păsări care nu mă ştie.
Ascult şi surâd, sufletul în mine renaşte
Şi salt din nou povara mea vie.

*
* *

Am descifrat cifra lipsită de orice noimă
Şi-am înțeles că nu are nici o valoare.
Aşa mi-am câştigat dreptul de a fi ascultat de alții
Ce stau în picioare.

Voi proclama legea mea inutilă
În fața adunării acestor muți asesori
Prolixă, naturală, rigidă şi futilă,
Obosită de-atâtea studii, deseori,

Care m-au învățat cât de false sunt toate
Legile, şi false toate acele drumuri, ori
Că toate lucrurile sunt doar nişte roate
Sau doar nişte mori.

*
* *

De plictiseală îmbuibat, de nimic. Stau întins pe pat
Şi citesc, cu o minuțiozitate atomică,
Lent, dar şi cu o atenție lipsită de flacără,
Noua Enciclopedie Masonică.

Mă gândesc cine-am fost (dar printre rânduri nimic nu-mi scapă),
Şi ce mi-a dorit inima sau ce a făcut viața mea
Şi-mi cade, precum unei doamne din mână un mosor de lână,
Tocmai Gradul meu 32 Rit de Scoția.

Tot ce mi-am dorit grandios o simplă pală de vânt sfâşie,
Tot ce ocult era şi-am avut a devenit infernal;
Privesc cu un vag surâs acel titlu în capul foii:
Sublime Principe al Secretului Real...

*
* *

Amorul este esențial.
Sexul rămâne un accident.
Poate fi identic

Sau diferit.
Omul nu e un animal:
E boț de carne inteligent,

Chiar dacă adesea bolnav.

*
* *

Există dureri mai grele decât durerile,
Dureri ce nu dor, nici măcar în suflet,
Deşi sunt mai dureroase ca altele.
Sunt angoase visate mult mai reale
Decât cele pe care le-aduce viața, senzații
Simțite doar cu imaginația, proprii
Vieții noastre chiar mai mult decât viața noastră.
Lucruri nenumărate care, neexistând
Există, există cu încăpățânare,
Sunt ale noastre, cu încăpățânare, şi suntem noi...
În cupa cea verde a fluviului maiestuos
Se regăseşte strălucirea albilor pescăruşi...
Iar peste suflet inutilă trece o alinare
Din ceva care nu există, şi nici nu poate, şi este totul.

Mai dați-mi vin, căci viața nu e nimic[1].

1 E ultimul poem pe deplin structurat scris de Pessoa, în portugheză, cu unsprezece zile înaintea morții.

MESAJ
(Fragmente)

CÂMPUL CASTELELOR

Pe coate Europa-i tolănită:
Din Răsărit spre-Apus se alungeşte,
Romantica ei coamă-i despletită,
Cu ochi elini priveşte, şi-aminteşte.

Adus la spate brațul stâng şi-l ține;
Cel drept, uşor din cot îl arcuieşte.
Întâiul pe Italia îi vine;
Pe celălalt Britania-l susține,
Iar pe-a lui palmă fața se-odihneşte.

Fixează cu privirea ei fatală
De sfinx, Apusul – un trecut de mâine.

Chipul privind e țara Portugală.

ULISE

Un mit este nimicul implicat
În totul. Soare mut şi luminos,
El însuşi mit pe cer împurpurat –
Răpusul trup al lui Cristos,
Viu şi despuiat.

Trup care, dacă-aici ne-a fost lăsat,
Şi fără să existe a fost de-ajuns.
Neexistând el ne-a întemeiat.
Iar fiindcă n-a venit el a ajuns
Şi ne-a creat.

Astfel legenda curge în tăcere
Când de realitate-i absorbită,
Şi, fecundând-o, prinde ea putere.
Mai jos, viața, tot mai vlăguită,
Inconsistentă, piere.

DOM SEBASTIÃO, REGE AL PORTUGALIEI

Nebun, da, nebun căci am vrut măreția
Pe care Soarta nu concepe s-o dea.
Nu am avut în sinea mea certitudinea;
Iată de ce acolo unde domnesc nisipurile
Rămas-a ființa mea din trecut, şi nu cea de azi.

De nebunia mea aibă şi alții parte
Cu tot ceea ce falnic se află în ea.
Ce-i rămâne unui om dacă nu o are
Decât să fie o vită mătăhăloasă,
Cadavru amânat care procreează?

ORIZONT

O, mare de dinaintea noastră, spaimele tale toate
Erau bogate-n corali, în arbori şi plaje înspumate.
Sfidând secretele nopții, conturul cețurilor,
Mânia furtunilor tale, misterul astral,
Deschizând corolele Depărtărilor, Sudul sideral,
Străluceau pe tine corăbiile inițierilor.

Linia severă a țărmului abia se zăreşte –
Nava se apropie, brusc faleza se sumeţeşte
Cu arbori măreți pe care Depărtarea îi ignora;
Şi mai aproape, țărmul îşi dă la iveală culorile
Şi sunetele, iar la debarcare se zăresc florile
Pe care, de departe, linia abstractă a orizontului le teşea.

A visa înseamnă a vedea forme invizibile
De la distanțe neclare, şi, cu sensibile
Treziri de speranță şi de voință ale elanului,
A merge să cauți pe linia rece din zare
Arborele, plaja, floarea, pasărea, clarele izvoare –
Meritatele sărutări ale Adevărului.

MARE PORTUGHEZĂ

Mare sărată, câtă sare-ți iei
Din lacrimile Portugaliei!
Că te-am brăzdat, vai, câte mame-au plâns
Şi câți din fiii tăi în van s-au stins!
Logodnice rămas-au nenuntite
Ca tu să fii a noastră, mare, câte!

Degeaba să fi fost? E cu folos
Dacă şi sufletul e inimos.
Căci cel trecut de capul Bojador
Lasă în urmă şi dureri şi dor.
Domnul cu marea lui ne prigoneşte,
Dar cerul tot în ea şi-l oglindeşte.

AL CINCILEA IMPERIU

Trist, cel care trăieşte-n odaie
Acasă, lângă cuptor, tihnit
Fără să stârnească vreo vâlvătaie
Cu aripa visului, acea văpaie
În vatra numai bună de părăsit!

Vai de cel fericit!
Trăieşte doar fiindcă viața îl duce.
În sufletul lui nimic nu s-a sumețit,
Doar cu simțul rădăcinii-i obişnuit –
Să aibă, în loc de viață, mormânt şi cruce.

Veacurile peste veacuri s-au stivuit
În timpul ce face cortegiul veacurilor.
Omul trebuie să fie nemulțumit.
El forțele oarbe le-a stăpânit
Prin simpla viziune a sufletului!

Astfel, trecuți acei patru
Timpi ai ființei care-a visat,
Iată, pământul devine un teatru
Al zilei senine, ce din întunecatul
Pustiu al nopții s-a întrupat.

Grecie, Romă, Creştinătate,
Europă – toate patru-au pornit
Spre golul unde dispar vârstele toate.
Cine oare atunci va mai fi trăit
Ca să ştie că Dom Sebastião a murit?

ANTINOUS*

* Poem scris în limba engleză.

Lui Hadrian ploaia de afară îi venea rece-n suflet.

Mort zăcea tânărul
Pe un pat scund, iar peste întreaga lui goliciune,
Sub ochii lui Hadrian, a cărui suferință era de spaimă,
Amurgita lumină din eclipsa Morții se întindea.

Mort zăcea tânărul, iar ziua părea o noapte
Afară. Ploaia cădea ca o teamă teribilă
A Naturii ce-şi încheiase misia ucigându-l.
Iar amintirea ființei lui de odinioară nu mai avea nici un farmec,
Moartă şi acoperită sub văluri era fosta-i frumusețe.

O, mâini care pe vremuri strângeați ale lui Hadrian mâini calde,
Sunteți acum doar un schimb de înfrigurări!
O, plete pe care odinioară le adunau panglicile!
Şi aceşti ochi în care se amestecau îndrăzneala şi neîncrederea!
O, trup despuiat de bărbat-femeie cum obişnuieşte să-l ia
Un zeu atunci când se înrudeşte cu spița umană!
O, buze a căror întredeschidere trandafirie ştia să lase
Pe zonele plăcerii toate acordurile unei arte vii!
O, degete experte în lucruri ce nu pot fi spuse!
O, limbă care, atingând altă limbă, face sângele să palpite!

O, regat absolut al plăcerilor instaurat
Peste suspensia dispersă a unei furioase conştiințe!
Iată că toate acestea sunt lucruri ce nu vor mai fi.
Ploaia cade tăcută, iar Împăratul
Încremeneşte la piciorul patului. E în durerea lui multă furie
Fiindcă zeii au ridicat viața ce-o dăruiseră
Şi au distrus frumusețea pe care-o însuflețiseră.
Plânge şi ştie că vremurile viitoare
Îl scrutează deja de dincolo-de-a-fi;

Iubirea lui se desfăşoară pe o scenă universală;
Mii de ochi nenăscuți de acum înainte îi plâng de milă.

Antinous e mort, mort pentru totdeauna,
E mort pe vecie, şi toate iubirile gem.
Până chiar şi Venus, căreia Adonis i-a fost amant,
Văzându-l, reînviat, apoi mort pentru a doua oară,
Aduce ofranda vechii sale dureri renăscute
Pe altarul durerii lui Hadrian.

Trist este în această clipă Apolo, fiindcă răpitorul
Trupului său alb e de acum înainte rece pe vecie.
Nici un sărut delicat pe mugurul sânului ce acoperă
Locul mut unde palpita inima nu va putea
Să-i mai redea viața ce deschide ochii şi îşi face simțită prezența
În lungul venelor, puternică fortăreață a Iubirii.
Nici o căldură din trupul lui nu mai caută căldura altcuiva.
Niciodată mâinile nu i se vor mai împreuna sub ceafă,
În poziția celui care, stând aşa oferă totul, dar nu şi mâinile,
Încrucişate pe trupul lui întins, ele imploră acum alte mâini.

Ploaia cade întruna, iar el zace precum cineva care
Şi-a pierdut amintirea tuturor gesturilor iubirii sale
Şi aşteaptă, cu ochii deschişi, revenirea ardorii lor.
Dar toată îndemânarea şi toată joaca lui sunt de acum înainte cu Moartea.
Nu există foc să dezghețe acest bloc de gheață umană,
Şi nici flacără să redea viață acestei stinse cenuşi.

Ce va deveni, Hadrian, de acum înainte existența ta rece?
La ce-ți foloseşte că eşti stăpân al oamenilor şi om al puterii?
Peste invizibilul tău imperiu absența celui iubit
Coboară ca noaptea,
Nici o auroră nu prevesteşte noi desfătări.
De acum înainte nopțile tale rămân văduve de iubiri şi săruturi,

Iar zilelor tale li s-a furat aşteptarea nopții;
Buzele tale nu mai au de la cine să aştepte extazul
Şi nu mai servesc decât să pronunțe numele
Pe care Moartea-l asociază singurătății, nenorocirii şi spaimei...

Mâinile tale bâjbâie, ca şi cum le-ar fi scăpat printre degete bucuria.
Ridică-ți privirile să auzi că ploaia a încetat
Şi aşază-le peste minunatul adolescent.
Gol pe acest memorabil pat zace trupul lui;
Zace, de propria ta mână despuiat.
Aici îşi astâmpăra el simțurile aţâţate,
Înfometându-le cu un preaplin de îndestulare
Iar apoi cu o nouă dorință biciuindu-le până la sânge.

Buzele şi degetele lui cunoşteau jocuri ce pot reaprinde dorințele
Pe care obosita-ți coloană a spinării nu putea să le mai urmeze.
Şi se întâmpla să crezi că e gol tot universul simțurilor
De fiecare dată când gura te asalta cu noi voluptăți.
Atunci inventând noi jocuri el cerea ajutorul
Nervilor încordați ai cărnii tale, iar tu tremurând cu totul
Te răsturnai pe spate în perne, amuțit până-n măduvă.

„Frumos a fost iubitul meu, şi totuşi melancolic.
Era dăruit cu arta, acea artă ce face sclavă orice iubire,
De a pune o suavă tristețe în extaze lubrice.
Acum Nilul ni l-a restituit, Nilul etern.
Sub buclele lui umede paloarea vineție a Morții
Se războieşte cu dorințele noastre afişând un surâs trist.“

Iar în timp ce gândeşte astfel, acea voluptate ce nu mai este
Decât amintirea voluptății reînvie şi ia de mână
Simțurile lui, iar la acest contact carnea lui se trezeşte
Şi totul redevine ca înainte.
Iar de pe pat trupul mort se ridică şi începe să trăiască

Şi se apropie să se culce alături de el, strâns lipit,
În timp ce o cățărătoare, iubitoare şi invizibilă mână
La fiecare din orificiile carnale oferite plăcerii ei
Murmurând mângâieri fugace, totuşi întârzie
Destul cât să sângereze până şi ultima lui fibră,
O, fugitive Parce, deopotrivă crude şi tandre!

Iată cum îşi înalță ochii, în timp ce-şi priveşte iubitul,
Cel căruia-i rămâne drept singură iubire posibilă doar ceea ce
nu va mai putea cunoaşte.
Ca prin ceață, confuz, abia zărind ceea ce contemplă,
El parcurge cu recile-i buze pielea trupului,
Iar buzele lui sunt înțepenite atât de tare încât
Abia dacă simt gustul de mort în răceala corpului mort,
Doar că amândoi par să fie morți, sau amândoi încă-n viață
Şi iubirea încă mai pare a fi o prezență şi chiar imboldul.
Iar buzele lui se opresc de nemişcarea înghețată a altor buze.

Ah, de acum înainte absența răsuflării de pe aceste buze
Îi aminteşte că de undeva de dincolo de zei un fel de ceață
Se aşază între el şi acest băiat. În timp ce buricele degetelor sale,
Explorând în voia lor suprafața corpului, pândesc
Un răspuns al cărnii la dorința lor de a o trezi.
Dar întrebarea amoroasă rămâne neînțeleasă.
Mort zace zeul care-şi făcuse din foamea de sărutări un cult!

Ridicând mâinile spre locul unde ar trebui să se afle cerurile
Îşi strigă spre zeii muți durerea astfel ca ei s-o afle.
Întoarceți-vă spre ruga lui chipurile voastre imperturbabile,
O, voi, preamilostive puteri! E în stare să renunțe la imperiu,
Să trăiască în pustiile mute, scheletic,
Ca un sclav, ca un cerşetor, rătăcind pe drumuri barbare şi-ndepărtate,
Numai să-i readuceți în brațe trupul cald al adolescentului!
Şi să renunțați la acel petec de pământ pe care i l-ați ales de mormânt!

Smulge-i pământului toată grația feminină
Restul aruncă-l într-un tumul funerar!
Dar, pe tandrul Ganimede, cel desemnat de Jupiter
Mai presus chiar de Hebe, demn să-i umple cupa
La marile ospețe, şi să inspire acea iubire
De prieteni, capabilă să umple vidul din sufletul partenerului,
Fă, dacă aşa ți-e voia, din ghemul îmbrățişărilor feminine
Praf şi pulbere, o, tată al zeilor, numai cruță-l pe acest efeb
Şi imaculatul său trup şi pletele lui de aur!
Sau probabil fiind tu încredințat că el ar fi
Un mai bun Ganimede, într-un acces de gelozie l-ai smuls
Din brațele lui Hadrian pentru a-l strânge în ale tale.

Era ca un pisoi jucându-se cu plăcerile, jucându-se
Cu ale sale şi cu cele ale lui Hadrian, uneori singur
Alteori în doi, uneori apropiindu-se, alteori îndepărtându-se;
Uneori neglijent cu plăcerile, alteori prelungind cât mai mult leşinurile;
Observându-l nu în față, ci pândindu-l cu coada ochiului,
Dând târcoale sexului care aproape că nici nu se aştepta
Cu îndemnuri uneori pe cât de furioase, pe atât de dulci.
Când făcând totul serios, când totul în joacă, uneori
Culcat alături şi privindu-l, alteori spionându-l să vadă
În ce fel îşi asumă plăcerea reținându-se în acelaşi timp.

Iată cum din palmele lor înlănțuite se scurgeau orele
Iar din brațele lor încolăcite cădeau clipele.
Brațele lor – când frunze moarte, când împletituri de fier ;
Iar buzele lor erau uneori cupe, iar alteori nectarul băut din cupe;
Iar ochii lor uneori erau prea de tot închişi, alteori prea de tot deschişi;
Şi frenezia lor manifestându-se uneori în rafale;
Iar arta lor, uneori uşoară ca fulgul, alteori biciuind.

Ei trăiau această iubire ca pe o religie
Oferită unor zei ce se arată oamenilor în persoană.

Uneori împodobiți cu bogate veşminte, alteori
Înveşmântați puțin, abordând o nuditate statuară
Imitându-i pe acei zei care par să le semene oamenilor
Grație acurateții şi virtuții marmorei.
Era uneori Venus în splendoarea ei albă ieşind din valuri;
Era alteori Apolo, adolescent auriu;
După care putea fi Jupiter pozând într-un judecător de parodie
Avându-l la picioare pe sclavul său amant;
Dacă nu, simula, imediat după aceea, pentru un singur martor,
Că e preot al unor mistere luate mereu de la capăt.

Iată-l devenit un nimeni cum oricine poate fi.
O, seacă negație a tot ceea ce este!
O, rece vrajă lunară a dragii ființe cu păr de aur!
Prea rece! prea de tot rece! iar iubirea, la fel de rece ca astrul!
Iar amintirea rememorată în chingile iubirii sale
Rătăceşte ca printr-un labirint, tristă şi veselă nebunie,
Fie chemându-l pe nume să i se alăture,
Fie surâzând la gândul că ar putea veni
Imprimată în inima lui precum chipurile în penumbră –
Simple umbre strălucind cu formele lor de odinioară.

Ploaia a reînceput să cadă ca o durere nedesluşită
Impregnând aerul cu o prezență umedă.
Deodată Împăratul îşi imaginează
Că zăreşte de foarte departe camera şi tot ceea ce ea conține.
Vede aşternutul, îl zăreşte pe băiat, şi vede propria lui formă
Aplecată spre pat şi astfel îi devine
Mai clară chiar prezența sa alături, şi rosti
Aceste cuvinte nespuse, conținute numai în spaima sufletului:

„Am să-ți ridic o statuie care va fi
De-a lungul timpului dovada
Iubirii mele, a frumuseții tale şi-a sentimentului

Că divinitatea este un dar al frumosului.
Nu are moartea decât, cu expertele ei degete ce despoaie,
Să ne lipsească şi de viețile noastre şi de imperiu,
Statuia ta nudă, al cărei suflet tu vei fi,
Prin veacurile ce vor să vină, de este sau nu pe voia lor,
Vor trebui s-o accepte ca pe un dar impus de voința zeilor
În chip de moştenire irevocabilă.

„O, da, voi pune această statuie pe care ți-o construiesc
Pe acest altar: va fi a ta, astfel ca Timpului,
În chip de pedeapsă pentru subtila lui crimă sinistră,
Să-i fie teamă să o distrugă, să o macine
Sau într-o clipă de turbare, invidie sau război să o preschimbe
în morman de piatră.
Nu poate fi ăsta Destinul! Înşişi zeii
Care le schimbă pe toate, şi chiar şi mâna Destinului, care-i acoperă
Până şi pe zei de tenebre, vor renunța
Să dezonoreze statuia ta şi ofranda mea
Lăsând în vasta lume golul absenței tale.

„Imaginea iubirii noastre va străbate de-a lungul veacurilor.
Ca un semn alb venind din trecut şi care va fi
Etern, asemeni unei victorii romane,
Şi în toate inimile viitorul va insufla furia
De a nu fi fost contemporane cu iubirea noastră.

„Ce bine ar fi fost dacă toate acestea nu erau necesare, şi dacă
Tu rămâneai roşia floare care-mi îmbălsămează zilele,
Ghirlanda ce încinge fruntea bucuriei mele,
Flacăra vie de pe altarele sufletului meu!

Şi ce bine era ca acestea să nu fie decât nişte lucruri ce ți-ar stârni
Surâsul, prefăcându-te cu ochii închişi că eşti mort
Minunându-te că eu pot să mă iau la harță cu zeii

Fiindcă pierdută mi-e prezența ta luminoasă;
Ce bine ar fi fost dacă în toate acestea exista doar grija mea fără noimă
Urmată de surâsul tău la trezire uşor înduioşându-se
De ceea ce visătoarea mea durere îi interzice speranței.“

Aşa făcea el paşi în sus şi în jos, ca un îndrăgostit aşteptând,
Prin sufletul său confuz asaltat de atâtea îndoieli.
Ba-l năpădea speranța de a vedea împlinindu-se
Fatidica lui dorință, ba îşi dădea seama că este orb
Observând îndeaproape nuanțe ale dorințelor sale indefinite.

Atunci când iubirea şi moartea se-alătură nu ştim ce am putea simți.
Când moartea anulează iubirea nu ştim ce-am putea şti.
Ba începea în el îndoiala să spere, ba se îndoia speranța lui;
De tot ceea ce visau dorințele lui simțurile viselor îşi băteau joc,
Congelându-l într-o stare informă a vidului.
După care zeii ațâțau din nou jăraticul stins al iubirii.

„Moartea ta a făcut să sporească în mine şi mai mult luxuria –
O poftă carnală cu o turbare de eternitate.
Îmi întemeiez pe destinul meu imperial speranța
Că preaslăviții zei, care făcură din mine un împărat,
Nu vor vrea să anuleze cu o viață şi mai reală
Dorința mea de a te vedea trăind etern, în carne şi oase
Prin ținuturile lor mai fericite, dar nu mai demne de iubire,
Căci prin acele locuri nimic imposibil nu se opune voințelor noastre
Şi nimic nu ne mâhneşte inimile cu modificări, cu timp sau altfel de schimbări.

„Iubire, iubirea mea! Iată-te ajuns zeu.
Acest gând al meu, care este un crez al spiritului,
Nu e o dorință, ci o viziune pe care mi-au încredințat-o
Zeii supremi, cei îndrăgostiți de iubire, capabili să dăruiască
Inimilor muritoare, sub forma unor dorințe –
Dorințe bogate în nedescoperite sfârşituri–,
O viziune a realului ce se întinde dincolo

De viața noastră ce închide viață captivă, şi dincolo de simțurile
noastre pecetluite sub simțuri.
Da, ceea ce aş dori eu să fii, tu ai ajuns deja
Să fii. De acum înainte tu păşeşti pe țărâna Olimpului,
Perfect, rămânând totuşi tu însuți,
Căci nu-ți lipseşte nimic, fiind tu perfecțiunea,
Pentru a fi perfect.

„Îmi cântă inima ca o pasăre a dimineții.
Coboară peste mine o imensă speranță dăruită de zei
Îndemnându-mi inima să fie mai subtilă
Şi să evite să pună pe seama ta răul bizar
De a gândi că tu ai putea fi muritor.

„Iubitul meu, iubitul meu, iubitul meu zeu! Îngăduie-mi să sărut
Pe buzele tale reci buzele tale fierbinți, deja nemuritoare,
Întâmpinându-te pe pragul fericitelor uşi ale Morții,
Căci pentru zei uşile Morții sunt cele ale Vieții.

„Iar dacă nu va fi existând încă pentru tine vreun Olimp, dragul meu
Am să-ți alcătuiesc unul, în care tu vei fi zeul unic,
Iar eu singurul tău adorator, fericit de a fi
Singurul tău adorator în infinitate.
Şi va exista un cer suficient de divin
Pentru iubire şi pentru mine şi pentru ceea ce eşti tu pentru mine.
A te avea pentru mine este ceva de esență divină
Iar faptul de a te contempla este cea mai bună parte a eternității.

„Iată adevărata artă de care sunt în stare: zeul,
De acum zeul care ai devenit tu este un trup modelat de mine,
Căci, de eşti tu de acum înainte realitate carnală
Dincolo de lumea unde omul îmbătrâneşte şi noaptea continuă să apară,
Tu îi datorezi geniului creator al iubirii mele
Faptul că îi insufli amintirii tale viață
Şi-i dăruieşti carnație. Dacă iubirea mea n-ar fi ținut

Sub stăpânirea ei imperiul puternicelor legiuni ale voinței mele,
Nimeni n-ar fi putut cu forța să te facă un egal al zeilor.

„Iubirea-mi care te-a găsit, în acea zi, nu a făcut nimic mai mult
Decât să-ți afle adevăratul trup al ei şi chipul.
Şi tot aşa, acum când amintirea ți-o invoc zicându-mi
Că trebuie să fii un zeu în preajma zeilor, eu doar restitui
Pe creştetul coloanei morții figura pe care ea o răpise
Şi o fixez sus de tot ca pe-o emblemă a iubirii întregi.

„O dragul meu, dragostea mea, acceptă-mi încăpățânata
Voință de-a iubi până-n Olimp, şi fii
Cel mai recent sosit acolo printre zei, cel care
Cu coama lui ca mierea atrage priviri divine! Tot ceea ce ai fost
Tu pe pământ, fii şi în cer, fii corporal şi vagabond,
Abandonat în fericirea pe care-o poți simți acasă, lângă vatră,
Stând în preajma unor zei mai bătrâni, în timp ce jos în lume eu îți ridic
Statuia ca vizibil semn al imortalității tale.

„Însă adevărata ta statuie imortală pe care am s-o ridic
Nu va fi din piatră, ci din acelaşi dor ce tânjeşte
După eternitatea iubirii noastre.
O parte a ei eşti tu aşa cum te văd acum zeii,
Iar o altă parte, aici pe pământ, amintirea ta.
Nefericirea mea va plăsmui un zeu uman, fixând
Amintirea ta despuiată pe parapetul
Ce dă spre oceanul vremurilor viitoare.
Unii vor spune că iubirea noastră a fost cimentată doar de crima noastră;
Alții împotriva numelor noastre vor ascuți tăişul
Acelei jubilatorii uri care îi atâță împotriva frumuseții frumosului; şi voi
Face un piedestal din amândouă numele noastre pe care
Stigmatizate vor fi cu un viu dispreț numele fraților noştri.
Cu toate acestea prezența noastră, Aurora eternă,
Îşi va face mereu apariția în ceasul Frumuseții, strălucind
La Răsăritul Iubirii, într-o lumină ce nimbează

Naşterea altor zei, care împodobesc o lume ce ne lipseşte.

„Tot ceea ce eşti tu acum se alcătuieşte din tine şi mine uniți.
Duala noastră prezență îşi dobândeşte unitatea
Din această corporală perfecțiune care iubirea mea,
Prin puterea iubirii, a devenit, ridicându-l din viață
Spre divinitate, perfecțiune calmă deasupra conflictelor
Istoriei şi mult peste pasiunile schimbătoare.

„Însă fiindcă omul vede mai degrabă cu ochii decât cu sufletul,
M-am decis să îmi spun în piatră imensa durere;
Iar apoi, fiindcă vreau să aibă fiecare parte de foamea prezenței tale,
Am să-i încredințez marmorei regretul care
În sufletul meu e aşezat ca un imens astru.
Astfel, deşi în piatră, iubirea noastră se va înfățişa maiestuoasă
În statuia ta despre noi, semănând cu destinul unui zeu,
Esență încarnată şi descărnată a iubirii noastre, care,
Asemeni unei trâmbițe traversând oceanele
Şi răspândindu-se din continent în continent,
Iubirii noastre – atunci când toate vor muri amestecate – îi va
Suna ceasul şi nefericirea dinolo de infinituri şi eternități.

„Aici chiar, fie că va fi amintire ori statuie, vom ridica
Monumentul unității identice, aşa cum eram, mână-n mână,
Fără ca unul să simtă mâna celuilalt, de prea multă simțire.
Oamenii încă mă vor vedea şi pe mine când vor lua cunoştință
de existența ta.
N-au decât să dispară zeii cu totul, în sorbul
Secolelor şi al sferelor. Măcar de dragul tău,
Tu, care erai unul dintre ei, şi ai plecat cu turma lor fugară,
Vor trebui ei să revină, ca şi cum ar fi adormit doar pentru a se trezi.

„Iar apoi la sfârşitul zilelor, când Jupiter va renaşte,
Iar Ganimede îl va servi din nou la festinuri,
Vom vedea şi noi sufletul nostru dual eliberat din moarte

Şi recreat pentru a cunoaşte din nou bucuria, teama, durerea –
Adică tot ceea ce conține iubirea;
Viață – toată Frumusețea ce transformă-n luxurie
Adevărata esență a iubirii, sub vraja fascinației,
Iar dacă şi amintirea depre noi se va face praf şi pulbere,
Va trebui ca la sfârşitul timpurilor o rasă divină
Să reînvie dubla noastră unitate."

Ploaia continua să toarne. Dar noaptea sosea cu paşi de lup
Şi închidea pleoapele obosite ale simțurilor.
Până şi conştiința existenței sufletului şi a identității
Devenea, asemeni unui peisaj confuz în ploaie, confuză.
Împăratul zăcea culcat nemişcat, atât de nemişcat
Că aproape uitase în ce loc se culcase, şi din ce pricină
Răbufnea din el acea nefericire ce îi săra buzele.
Totul i se înfățişa de undeva de departe – un sul de manuscris
Înfăşurat. Iar emoția lui era comparabilă cu inelul
Ce îi compune lunii haloul în nopți ploioase.

Cu capul rezemat pe brațe, şi cu brațele
Pe marginea patului, fără să mai simtă, zăcea.
Ochii lui închişi păreau să fie întredeschişi, căci vedeau
Podeaua goală, întunecată, rece, tristă şi lipsită de sens.
Nu ştia să mai facă altceva decât să respire greoi.
Din întunecimea care se-apropia, vântul se ridica, apoi din nou
Cădea; iar în curtea interioară o voce răsuna;
Împăratul dormea.

Sosiră în acel moment zeii
Şi luară pe sus ceva, nu se ştie ce,
Pe nevăzutele lor brațe de putere şi pace.

Lisabona, 1915.

Scrisoare
(adresată revistei *Contemporânea*)

Dragă domnule José Pacheco,

Vă scriu ca să vă felicit pentru revista *Contemporânea*, ca să vă spun, de asemenea, că nu am scris nimic, şi pentru a formula anumite obiecţii la articolul lui Fernando Pessoa.

Aş fi vrut să vă trimit în acelaşi timp şi o colaborare. Dar, aşa cum am precizat, nu am scris. Am fost pe vremuri un poet decadent; cred că astăzi nu mai sunt, fiindcă azi sunt în decadenţă.

Cam atât despre mine, întrucât eu oricum rămân fiinţa cea mai apropiată de mine însumi. În ceea ce vă priveşte, şi în ceea ce priveste revista dumnea-voastră, eu regret revista noastră *Orpheu*. Prin ceea ce faceţi, continuaţi în mod implicit să o publicaţi, şi e cu atât mai bine. În definitiv, ne regăsim cu toţii în paginile ei. S-ar zice că nu ne schimbăm decât într-o infimă măsură, aşa cum te clatini uşor ca să-ţi păstrezi echilibrul. Repet felicitările mele. Credeam că e foarte dificil, în Portugalia, să alcătuieşti cu un lucru imprimat ceva ce face atât de bine ochilor. Sunt încântat că nu am avut dreptate. Îi prevăd revistei *Contemporânea* viitorul pe care i-l doresc.

Dar să revenim la articolul lui Fernando. Între primul cuvânt din această scrisoare şi primul cuvânt din acest paragraf, aproape că am uitat ce voiam să vă spun despre articol. Poate mă gândeam să scriu exact ceea ce urmează să scriu aici mai la vale. În sfârşit, am promis, vă zic ceea ce simt acum, aşa cum îmi dictează nervii mei în acest moment.

Fernando Pessoa are mereu această manie, pe care i-am reproşat-o deseori, de a crede că lucrurile pot fi dovedite. Nu dovedeşti nimic, decât prin ipocrizia

de a nu afirma. Raţiunea este o timiditate – poate chiar două, cea de a doua fiind atunci când ţi-e ruşine să taci.

Idealul estetic, dragă José Pacheco, idealul estetic! Oare unde s-a dus această expresie să caute vreun sens? Şi ce a găsit ea atunci când l-a descoperit? Nu există idealuri, şi nimic estetic, decât în iluziile pe care noi ni le alcătuim. Idealul este un mit al acţiunii, un excitant, ca opiumul sau cocaina: ne face să devenim alţii, dar plătim scump – şi nici măcar nu ajungem să fim ceea ce am fi putut să fim.

O estetică, José Pachecho? Nu există frumuseţe, şi nici morală, simple formule, ce ne permit să definim compoziţii. În această tragedie fizico-chimică pe care o numim Viaţă, acele lucruri sunt doar ca nişte flăcări – pur şi simplu semne ale combustiei.

Frumuseţea a început prin a fi o explicaţie pe care sexualitatea şi-a dat-o sieşi, şi probabil că originea ei era mai degrabă magnetică. Totul este doar joc de forţe, iar noi nu avem de ce să căutăm „frumuseţe" în opera de artă, sau orice altceva care ar putea avea această denumire. În orice operă umană, sau ne-umană, noi căutăm numai două lucruri: forţa şi un echilibru de forţe – adică energie şi armonie, dacă vreţi să le spuneţi aşa.

În faţa unei opere, indiferent ce fel de artă ar releva ea – că e vorba de a păzi porcii sau de a concepe simfonii –, mă întreb doar atâta: câtă forţă? câtă mai multă forţă? câtă violenţă de tendinţă? câtă violenţă-reflex de tendinţă, violenţă a unei tendinţe despre ea însăşi, forţă a forţei de a nu se abate din direcţia ei, care este un element al forţei sale?

Tot restul e ca misterul Danaidelor, sau ca altul – căci orice mit e cel al Danaidelor, şi orice gândire (spuneţi-i asta lui Fernando) umple la nesfârşit un butoi etern vid.

Am citit cartea lui Botto[1] şi îmi place. Îmi place, fiindcă arta lui Botto este opusul artei mele. Dacă nu mi-ar plăcea decât propria mea artă, eu nu l-aş iubi nici pe el, fiindcă sunt schimbător.

Şi dincolo de faptul că iubesc acea carte, de ce aş iubi-o? Niciodată nu-i bine să pui o întrebare, fiindcă ar putea să existe un răspuns. Dar mă întreb – de ce îmi place, de ce? Există vreo forţă, există vreun echilibru de forţe în acele *Canções*?

Laud în această carte forţa pe care o găsesc. Şi e o forţă despre care nu cred că ţine de idealuri sau de estetică. Ea ţine de imoralitate. E imoralitatea absolută,

---

1 Referinţă la volumul *Cântece* (*Canções*) al poetului homosexual António Botto, care a provocat scandal în epocă.

lipsită de orice îndoială. Avem aşadar aici o direcție absolută – prin urmare o forță; şi se deduce o armonie din faptul că nu i se admit contradicții acestei imoralități. Botto tinde cu o energie tenace spre tot ceea ce este imoral; iar armonia rezultă din faptul că el nu tinde spre nimic altceva. Cred că este inutil să facem referință la vechii greci; Fernando s-ar afla într-o poziție cât se poate de inconfortabilă dacă grecii s-ar întâmpla să-i ceară socoteală pentru rolul pe care li-l atribuie în această poveste cu estetici. Ca şi cum grecii ar fi nişte esteți! Grecii, ei, nu au făcut decât pur si simplu să existe.

Arta lui Botto este complet imorală. Nici o celulă din el nu este decentă. Iar aşa ceva este o forță, fiindcă este o non-ipocrizie, o non-complicație. Wilde tergiversa la nesfârşit. Baudelaire a formulat o teză morală despre imoralitate: el a spus că ceea ce era rău era bun fiindcă era rău, şi l-a calificat drept bine. Botto este şi mai tare: el dă, din imoralitatea lui, argumente pur imorale, fiindcă nu aduce nici un fel de argument.

Iată ce dau forța şi soliditatea lui Botto: el nu se scuză. Iar eu cred, şi probabil că voi crede totdeauna, că e mai bine să nu-ți ceri scuze decât să ai dreptate.

Nu zic mai mult. Dacă aş continua, m-aş contrazice. Ar fi îngrozitor, căci probabil ar fi modul meu (invers) de a fi logic. Cine ştie?

Evoc cu tristețe – în acest nord steril – vremurile bune de la *Orpheu*, vechea noastră camaraderie, tot ceea ce iubeam eu la Lisabona şi tot ceea ce nu iubeam eu la Lisabona – pe toate cu aceeaşi nostalgie.

Vă salut dintr-o Depărtare Constelată. Această scrisoare vă aduce afecțiunea mea pentru revista pe care o scoateți; iar cât despre prietenia mea pentru dumneavoastră, o aveți deja de multă vreme.

Spuneți-i lui Fernando Pessoa să nu aibă dreptate.

Cu amintirea mea prietenească,

ÁLVARO DE CAMPOS

Newcastle-on-Tyne, 17 octombrie 1922

XLIII

Antes o vôo da ave, que pousa e não deixa rasto,
Que a passagem do animal, que foi lembrado nos chãos.
A ave pousa e esquece, e ossos duros dão,
O animal, esse já não sabe a paisagem de cada vez,
Mesmo que já soubesse, o que não serve para nada...

A recordação é uma traição à Natureza,
Porque a Natureza de hontem não é Natureza.
O que foi não é nada, e lembrar é não ver...

Passa, ave, pouso, e esquece-me a passar...
[7-5-1914]

XLIV

Escuro de noite subitamente,
E o meu relogio ocupa a noite toda.
Não sinto a Natureza lá fóra.
O meu quarto é uma coisa escura com paredes vagamente barbas.
Lá fóra ha um socego como se a alma existisse.
Só o relogio prosegue o seu ruido.
E esta pequena coisa de engrenagens que está em cima da minha mesa
Abafa toda a existencia da terra e do céu...
Quasi que me penso a pensar o que isto significa,
Mas páro, e sinto-me sorrir na noite com os cantos da boca.
Porque a unica coisa que o meu relogio ignora é o significado
Enchendo com a sua pequenez a noite enorme
É a minha consciencia de encher a noite enorme
Com a sua pequenez...
[7-5-1914]

XLV

Um rengue de amores lá longe, lá para a encosta...

Mas o que é uma renque de arvores? Ha arvores apenas.
Ha só arvores, isto é, muitas vezes uma arvore só.
"Renque" de "arvores" não são coisas, são usos.

Pontos dos almas humanas, que põem tudo em ordem,
Que traçam linhas de coisa a coisa,
Que põem letreiros com ruas nos arvores absolutamente nuas,
E desenham paralelos de latitude e longitude
Sobre a pobre terra inocente e mais verde e florida do que com...
[7-5-1914]

XLVI

D'este modo ou d'aquelle modo,
Conforme calha ou não calha,
Podendo ás vezes dizer o que penso,
E antes vezes dizendo-o mal e com atraso,
Vou escrevendo os meus versos com guerra
Como se escrever não fosse uma coisa composta de gestos,
Como se escrever fosse uma coisa que me acontecesse
Como dar-me o sol [eu sorte]...

Procuro dizer o que sinto
Sem pensar em que o sinto...
Procuro encontrar as palavras d'idéia,
E não precisar d'um correspondente
Do pensamento para as palavras...

Nem sempre consigo sentir o que digo que devo sentir.
O meu pensamento ás vezes [muito] atrapalha-se e vai a nada
Porque me pesa o gesto que os homens me mandam fazer.

Procuro despir-me do que aprendi,
Procuro esquecer-me do modo de sentir que me ensinaram,
E acupar a tinta com que me pintaram os cenarios,

Cuprins

Prefață: *Un ghem depănat pe dinlăuntru* de Dinu Flămând 5
Tabel cronologic 25
Notă asupra ediției 41

Scrisoare către Casais Monteiro
(Geneza heteronimilor) de Fernando Pessoa 47

Alberto Caeiro

Prefață de Ricardo Reis 61

PAZNICUL TURMELOR (I – XLIX) 65
PĂSTORUL ÎNDRĂGOSTIT (I – VIII) 109
POEME DESPERECHEATE (Fragmente) 117
După cotul drumului 119
Surprinzătoarea realitate a lucrurilor 119
Când va sosi primăvara 121
Dacă voi muri tânăr 121
Când va veni primăvara 122
Dacă, după moartea mea... 123
Niciodată n-am înțeles... 124
O zi ploioasă e tot atât de frumoasă... 124
Atunci când iarba... 125
E noapte 125

Vorbeşti despre civilizaţie... 126
Toate teoriile... 126
Teamă de moarte? 127
Iar câtă vreme versurile... 127
Mi s-a citit azi... 127
De câte ori mă gândesc... 128
Aş vrea să am timp 128
Dimineaţa străluceşte 129
Copilul care gândeşte... 129
De departe zăresc... 129
Cred că voi muri 130
Mă simt în ziua... 130
Se lasă noaptea... 132
Acceptă universul 132
Când e frig... 133
Indiferent ce s-ar afla... 133
Puţin îmi pasă... 135
Războiul, care terorizează... 136
Toate opiniile existente... 137
Navă ce pleci departe 137
Câmpia se întinde... 137
Ultimă stea ce dispari... 138
Apa susură... 138
Cel care a auzit... 138
Ieri predicatorul... 139
Copil necunoscut... 140
Adevăr, minciună... 140
Cascada de râs... 141
Noaptea Sfântului Ion... 141
Tu, misticule... 142
Păstor de pe munte... 142
Ah, vreţi o lumină... 143
Petală îndoită... 143
Între ceea ce văd eu... 144
Mă bucur de câmpii... 144

Nu mă grăbesc 145
Da: exist în lăuntrul... 145
Nu ştiu ce înseamnă... 146
Patriot? 146
Mă întind cât sunt... 146
Mi s-a vorbit despre oameni... 147
Nu am căutat niciodată... 147
Trăieşte, mi se spune... 147
Îmi spui: Tu eşti... 148
Se spune că orice lucru... 150
Zăpada a aşternut... 151
Azi-dimineaţă am ieşit... 151
Cea dintâi prevestire... 152
Şi eu ştiu să fac presupuneri 152
Poate e ultima zi... 153

NOTE ÎN AMINTIREA MAESTRULUI MEU CAEIRO
(Fragmente) de Álvaro de Campos 155

RICARDO REIS

DISCUŢIE ÎN FAMILIE DESPRE RICARDO REIS
(„Fratele“ Frederico Reis) 173

PARTEA ÎNTÂI: ODE – PRIMA CARTE 175
Singură temelie... 177
Trandafirii din grădina lui Adonis... 177
Marea zace... 178
Nu ne îngăduie zeii... 178
Ca şi cum orice sărut 179
Anticul ritm... 179
Îi impun superiorului meu spirit... 180
Cât de scurt timp... 180
Încoronaţi-mă cu roze 180
La mai înalt destin... 181

Mă tem, Lidia... 181
Floarea ce eşti tu... 182
Pivesc peste câmpuri, Neera 182
Din nou se ivesc aparentele flori 183
Uite-l şi pe ăla... 184
Pentru tine, nu pentru mine... 184
Nu-ți dori, Lidia... 185
Mi-e deja dor de vara... 185
Să ne bucurăm... 186
Tu crezi, zănaticule... 186
PARTEA A DOUA: ODE ŞI ALTE POEME 189
Maestre, placide sunt 191
Vino lângă mine, Lidia... 192
Neera, vino să ne plimbăm... 194
Sclipeşte zăpada... 194
Paloarea zilei... 195
Nimic să nu păstrezi în mâini 196
Înțelept e cel mulțumit... 197
În curând sosi-va... 198
Fiece lucru îşi are timpul... 198
Din asemănarea noastră cu zeii 200
Numai această libertate ne îngăduie 201
Aici, Neera, departe 202
Voi care, credincioşi... 203
În această zi revărsată... 204
Aici, fără de alt Apolo 205
Nu aşa cum obişnuim... 205
Se înserează-n Ceres 206
Înainte să fi existat 207
Îngeri sau zei... 208
Mai presus de adevăr... 208
N-au decât zeii... 209
Guri împurpurate de vin 210

JUCĂTORII DE ŞAH 212
Îi prefer, draga mea, patriei... 215
Fericiți, cei ale căror trupuri... 216
Urmează-ți destinul 217
Lasă vântul să treacă 218
Nu pe tine, Cristoase... 218
Nu pe tine, Cristoase, te urăsc... 219
Nu pe tine, ci pe ai tăi... 220
Sufăr, Lidia... 221
Totdeauna sosesc prea repede... 222
Cum înaintăm acum pe câmpie 223
Acceptă legea... 224
Mâna invizibilă a vântului... 225
Vei deveni doar cel care... 225
Caut zadarnic binele... 226
Infim este spațiul... 226
Fiecare împlineşte destinul... 227
Vreau versuri cizelate... 228
Nu, nu-mi doresc ofrande 228
Minunata voastră tinerețe... 229
Eu nu cânt noaptea... 230
Nu vreau nici să mă cunosc... 230
Albina care, zburând... 231
Zi după zi aceeaşi viață... 231
Infimă viață conştientă... 232
Una după alta cad frunzele 232
Foarte devreme trec toate... 233
Eu nu întreb viitorul... 233
Ceas de ceas se modifică... 234
Nu dă câtuşi de puțin înapoi... 234
Cu ce fel de viață mi-aş umple eu... 235
În ciclul etern... 236
Nu mai revine pe ram... 236
Fructe dau numai arborii vii 237
Bucuria visată... 237

Solemn trece peste glia fertilă 238
Nu dă înapoi... 238
Aici, ziceți voi... 239
Imperceptibil, valul... 239
Câți nu se bucură... 240
Pentru tine își înfloreşte... 240
Orice viziune e însoțită... 241
Somnul e bun... 241
Atrocea sentință a morții... 242
Dublă este plăcerea... 242
Concentrează-te, vei fi senin... 243
Neglorioasă e viața... 243
Printre ramurile înalte... 244
Tot ceea ce încetează... 244
Fiecăruia, aşa cum i s-a dat... 245
Cel care zilei îi spune... 245
Îmi poate refuza totul soarta... 245
Fii felinarul... 246
De-mi aduc aminte... 246
Uşoară, ca şi cum de Eol... 247
Cu scurtul număr... 247
Nu ştiu de cine îmi amintesc... 247
Cel care am fost eu... 248
Ceea ce simțim... 248
Mediocră în viciu... 249
Nu ştiu de-i chiar iubire... 249
Dorește-ți puțin... 250
Nu doar cel care ne urăşte... 250
Cloe, nu doresc iubirea... 251
Niciodată voința altuia... 251
Pe lume, singur cu mine... 251
Trecători sunt zeii... 252
Resping ceea ce doresc... 252
Tu vei fi cel care eşti... 253
Scurtă ziua... 253

Sau stăpâneşti, sau taci... 253
Pe toate, de la deşertul... 254
Nimeni, în vasta junglă... 254
Dacă fiecărui lucru... 255
Neclintiții munți albăstrui... 255
Suntem nişte ignoranți... 256
Eu povestesc cu reținere... 256
Îmi plac florile... 257
Aşteaptă senin sfârşitul... 257
De ce să complicăm inutil... 257
Trăieşte fără ore... 258
Nimic din nimic nu rămâne 258
Mai mult decât o joacă 259
Ca să fii mare, fii întreg... 259
Tot ce faci, înfăptuieşte suprem... 260
Aleargă extenuat... 260
Vreau ignorat, şi liniştit... 261
Nici una din zilele... 261
Întrucât nimic din ceea ce durează... 262
Eşti singur... 262
Aici, în această mizerabilă depărtare 263
Unii, cu ochii întorşi... 263
Inutil vasal al astrelor... 264
Aştept, imparțial... 265
Le iubesc pe cele pe care le văd... 265
Numeroşi alții trăiesc în noi 265
Orice moment ce conține... 266
Fiecare este o-ntreagă lume 266
Şi eu am fost asemeni copilului... 267
Atât de suavă-i fuga... 267
Flori pe care vă culeg... 268
În gestul cu care disting 269
De o gândeşti... 269
În gloria zilei... 270
Alții din lire sau din harfe... 270

Le cer zeilor... 270
Dacă trebuie să fii... 271
Fără clepsidră, fără orologiu... 271
Sub lejera tutelă 272
Sufăr, Lidia... 273
Tristă e viața... 273

Álvaro de Campos

Despre Álvaro de Campos de Fernando Pessoa 277
Controversă între Álvaro de Campos şi Ricardo Reis 281

TREI SONETE 283
OPIARIUM 284
ODĂ TRIUMFALĂ 293
DOUĂ FRAGMENTE DE ODĂ (Finaluri de la două ode, fireşte) 302
ODĂ MARITIMĂ 307
ODĂ MARȚIALĂ 338
SALUTARE LUI WALT WHITMAN 343
TRECEREA ORELOR 358
PLECAREA 380
Până la urmă, cea mai bună metodă de a călători... 392
EMIGRANȚII 395
Să-ți faci de lucru, câtă prolixitate! 396
POEM ÎN LINIE DREAPTĂ 397
LISBON REVISITED (1923) 398
M-am aşezat pe un scaun... 400
Ah, pe acolo pe unde mă aflu... 401
Tumult concentrat al imaginației... 401
Ah, în fața acestei unice realități... 402
Şi nu e doar un cadavru 404
Ce frumoşi ochi de azur... 405
Ni s-au încrucişat drumurile... 406
LISBON REVISITED *(1926)* 408

Dacă vrei să te omori... 410
ODĂ MORTALĂ 414
Acest frig special... 417
TUTUNGERIA 418
FAPT DIVERS 424
APOSTILĂ 424
DEMOGORGONĂ 426
AMÂNARE 427
PE ULTIMA PAGINĂ A UNEI ANTOLOGII 429
În noaptea teribilă... 429
NORI 431
La volanul Chevroletului... 432
SCRIERE DINTR-O CARTE ABANDONATĂ-N CĂLĂTORIE 435
NOTIȚĂ 435
INSOMNIE 436
MARINETTI, ACADEMICIAN 439
QUASI 439
ANIVERSARE 441
M-a obosit inteligența... 443
BICARBONAT DE SODIU 443
Tânăra englezoaică... 444
Da, e limpede 446
Mi-ar plăcea să-mi placă să-mi placă 447
Biet prieten... 448
Libertatea, da, libertatea! 449
Mari sunt deşerturile... 450
ZDRENȚE 452
Încep să mă cunosc... 453
La sfârşit de toate... 454
Placida față anonimă a unui mort 454
Am un mare guturai 455
Nu vorbi tare... 455
Mă trezesc noaptea... 456
Vreau să sfârşesc printre trandafiri... 457
Iar splendoarea hărților... 458

Ah, zgomotul sacadat al fierului... 458
Mă gândesc la tine în tăcerea nopții... 459
PSIHOTIPIA 460
MAGNIFICAT 461
PĂCAT ORIGINAR 462
DACTILOGRAFIE 463
Am coborât din tren 464
Muzica, da, muzica 465
Începe să fie miezul nopții... 466
De câtă vreme nu sunt capabil 467
MĂRUNTAIE DUPĂ REȚETA DIN PORTO 468
EXCURSIE 469
După ce nu am dormit deloc 471
În ajun de a nu pleca niciodată 472
Ceea ce e în mine... 473
Ai urcat până în vârful gloriei 474
Acolo nu era electricitate 475
Cei din vechime invocau Muzele 476
Nu mă gândesc la nimic 477
Toate scrisorile de amor... 478
Binomul lui Newton... 479

SCRISOARE CĂTRE ALBERTO CAEIRO de Álvaro de Campos 481

FERNANDO PESSOA

NU ŞTIU CINE SUNT de Fernando Pessoa 487
NOTĂ BIOGRAFICĂ de Fernando Pessoa 489

IMPRESII DE CREPUSCUL 491
ORA ABSURDĂ 492
PLOAIE OBLICĂ 496
CASĂ ALBĂ NAVĂ NEAGRĂ 502
DRUMUL CRUCII 505
MUNTELE ABIEGNUS 509

MUMIA 512
Cântă în noapte un flaut... 517
Atât de slab e vântul... 517
Moartea e doar strada la cotitură 518
E destul să gândeşti ca să simţi 519
Surâs al frunzelor auzit 519
Trece un nor peste faţa soarelui 520
Tot ce fac eu sau plănuiesc 520
În lumea noastră în care uităm 521
Cântă secerătoarea, biata, cântă 522
Stârneşte supriza de-a exista 523
Pisică jucându-te-n stradă 524
Astăzi cum seara e liniştită... 524
Îl am îndeobşte pe a nu avea nimic 525
De jur împrejurul meu... 526
Se întorcea totdeauna spre casă beat 526
Ştiu că există insule mai la Sud... 527
Imensă e noaptea... 528
Ce inutilă toată această tristeţe 528
Dorm. Iar de visez... 529
Greaţă. Nu am chef de nimic 529
E aproape un an de când nu mai scriu 530
Totul a fost spus înainte... 530
Dorm sau nu dorm?... 531
CRĂCIUN 531
INIŢIERE 532
FECIOARA MARIA 533
REGELE 533
AUTOPSIHOGRAFIE 534
Mă gândesc la tine în liniştea nopţii... 534
Eu sunt o antologie 535
ACESTA 536
Deschid fereastra. E dimineaţă 537
Dacă într-o zi cineva-ţi bate-n poartă 537
Eu ignor tot ceea ce am iubit... 538

Recitesc, trist... 538
Toate, mai puțin plictiseala... 539
Inutila viață pe care am trăit-o... 540
Am descifrat cifra lipsă... 540
De plictiseală îmbuibat... 541
Amorul este esențial 541
Există dureri mai grele... 542
MESAJ (Fragmente) 543
CÂMPUL CASTELELOR 545
ULISE 545
DOM SEBASTIÃO, REGE AL PORTUGALIEI 546
ORIZONT 546
MARE PORTUGHEZĂ 547
AL CINCILEA IMPERIU 548
ANTINOUS 549

SCRISOARE (adresată revistei *Contemporânea*) de Álvaro de Campos 563